



ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ
ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΠΜΣ ΕΘΝΙΚΗ ΚΑΙ ΕΝΩΣΙΑΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ

ΈΤΟΣ: 2015-2016

Διπλωματική εργασία με θέμα:

Η πολιτική καταπολέμησης της εμπορίας
ανθρώπων στην Ευρωπαϊκή Ένωση και η
εφαρμογή της στην Ελλάδα.

Επιβλέπων Καθηγητής: Μάρκος Παπακωνσταντής
Ονοματεπώνυμο: Κονδυλία-Μαρία Μανούσκου
Α.Μ.: 7115M129



I was born not manufactured

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΑΚΡΩΝΥΜΙΑ	4
ΠΡΟΛΟΓΟΣ	5
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	6
ABSTRACT	7
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	8
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 : Η ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΕΜΠΟΡΙΑΣ ΑΝΘΡΩΠΩΝ ΣΕ ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΠΙΠΕΔΟ	11
1.1. Οι πρώτες απόπειρες αντιμετώπισης του φαινομένου από τη Διεθνή Κοινότητα...	11
1.2. Σχετικά Διεθνή νομικά κείμενα.....	13
1.3. Η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών του 1949	18
1.4. Η Σύμβαση και το Πρωτόκολλο του Παλέρμο	22
1.5. Η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την αντιμετώπιση της εμπορίας ανθρώπων	27
1.6. Οι Συστάσεις του Συμβουλίου της Ευρώπης	29
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗΣ ΤΗΣ ΕΜΠΟΡΙΑΣ ΑΝΘΡΩΠΩΝ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ	33
2.1. Η πρώτη προσέγγιση σχετικά με την ανάγκη θεσμοθέτησης κανόνων για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο	36
2.2. Η συμμετοχή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην πολιτική καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων.....	38
2.3. Η νομική βάση για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων.....	42
2.3.1. Η Συνθήκη του Άμστερνταμ	42
2.3.2. Η Συνθήκη της Λισαβόνας.....	43
2.4. Οι στόχοι της πολιτικής καταπολέμησης της εμπορίας ανθρώπων.....	46
2.4.1. Το πρόγραμμα του Τάμπερε.....	46
2.4.2. Το πρόγραμμα της Χάγης.....	47
2.4.3. Το πρόγραμμα της Στοκχόλμης.....	49
2.5. Η υλοποίηση της πολιτικής καταπολέμησης της εμπορίας ανθρώπων	50
2.5.1. Οι αποφάσεις πλαίσιο του Συμβουλίου της ΕΕ.....	50
2.5.1.1. Απόφαση -πλαίσιο 2002/629/ΔΕΥ: για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και την αντικατάσταση της Κοινής Δράσης 97/154/ΔΕΥ	51
2.5.1.2. Απόφαση- πλαίσιο 2009/0050 /ΔΕΥ: για την πρόληψη και καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων	53
2.5.1.3. Απόφαση-πλαίσιο 2001/220/ΔΕΥ: για την προστασία των θυμάτων κατά τη διάρκεια ποινικών διαδικασιών	56
2.5.1.4. Απόφαση-πλαίσιο 2004/68/ΔΕΥ: για την καταπολέμηση της σεξουαλικής εκμετάλλευσης των παιδιών και της παιδικής πορνογραφίας.....	58
2.5.2. Οι οδηγίες της ΕΕ.....	60

2.5.2.1.	Η οδηγία 2011/36/ΕΕ για την πρόληψη και καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων.....	60
2.5.2.2.	Η οδηγία 2004/81/ΕΚ: σχετικά με τον τίτλο παραμονής που χορηγείται σε υπηκόους τρίτων χωρών	67
2.5.2.3.	Η οδηγία 2004/80/ΕΚ: για την αποζημίωση των θυμάτων εγκληματικών πράξεων και τη διευκόλυνση πρόσβασης σε αποζημίωση.....	70
2.5.2.4.	Η οδηγία 2011/92/ΕΕ: για την καταπολέμηση της σεξουαλικής κακοποίησης, της σεξουαλικής εκμετάλλευσης των παιδιών και της παιδικής πορνογραφίας	71
2.6.	Η στρατηγική της ΕΕ για την εξάλειψη της εμπορίας ανθρώπων 2012-2016	76
2.7.	Η έκθεση της Επιτροπής για την εφαρμογή της οδηγίας 2011/36/ΕΕ	78
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΕΜΠΟΡΙΑΣ ΑΝΘΡΩΠΩΝ		87
3.1.	Το νομοθετικό πλαίσιο στην Ελλάδα	87
3.1.1.	Ν. 2910/2001: για την είσοδο και παραμονή αλλοδαπών στην Ελληνική επικράτεια.....	87
3.1.2.	Ν. 3064/2002: για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων	88
3.1.3.	Ν. 3274/2004: για την οργάνωση και λειτουργία των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης.....	91
3.1.4.	Ν. 3625/2007: για την κύρωση και εφαρμογή του Πρωτοκόλλου της Σύμβασης για τα δικαιώματα του παιδιού	92
3.1.5.	Ν. 3875/2010: για την κύρωση της Σύμβασης κατά του διεθνικού οργανωμένου εγκλήματος και τα Πρωτόκολλα αυτής.....	94
3.1.6.	Ν. 4198/2013: για την πρόληψη και καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και την προστασία των θυμάτων της.....	95
3.1.7.	Ν. 4251/2014: σχετικά με την κωδικοποίηση της μετανάστευσης	97
3.2.	Φορείς εφαρμογής της πολιτικής καταπολέμησης της εμπορίας ανθρώπων	100
3.2.1	Γραφείο Εθνικού Εισηγητή	100
3.2.2.	Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου.....	103
3.2.3	Η Ελληνική Αστυνομία	107
3.2.4	Το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης.....	108
3.2.5	Το Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας και η Γενική Γραμματεία Ισότητας	112
3.3.	Το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου	115
3.4.	Η Διεθνής Συνεργασία	116
ΕΠΙΛΟΓΟΣ		119
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι		124
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ.....		129
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ		131

ΑΚΡΩΝΥΜΙΑ

Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών	ΟΗΕ
United Nations office for the Drugs and Crime	UNODC
Ευρωπαϊκή Ένωση	ΕΕ
Κοινωνία των Εθνών	ΚτΕ
Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου	ΕΣΔΑ
Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Ένωσης	ΣΕΕ
Συνθήκη για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης	ΣΛΕΕ
Μη Κυβερνητική Οργάνωση	ΜΚΟ
Συντονιστής Δράσης κατά της Εμπορίας	ΣΔΕ
Προεδρικό Διάταγμα	ΠΔ
Ποινικός Κώδικας	ΠΚ
Κοινή Υπουργική Απόφαση	ΚΥΑ
Γραφείο Εθνικού Εισηγητή	ΓΕΘΕΙΣ
Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης	ΔΟΜ
Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου	ΕΕΔΑ
Οργανισμός για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη	ΟΑΣΕ
Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης	ΕΚΚΑ
Ευρωπαϊκό Ταμείο Ένταξης	ΕΤΕ
Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας	ΚΕΘΙ
Γενική Γραμματεία Ισότητας	ΓΓΙ
Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου	ΝΠΔΔ
Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου	ΝΠΙΔ
Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου	ΕΔΔΑ
Φύλλο Εφημερίδας της Κυβέρνησης	ΦΕΚ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η παρούσα διπλωματική εργασία με τίτλο «Η πολιτική καταπολέμησης της εμπορίας ανθρώπων στην Ευρωπαϊκή Ένωση και η εφαρμογή της στην Ελλάδα» πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια της ολοκλήρωσης του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών του τμήματος Δημόσιας Διοίκησης του Παντείου Πανεπιστημίου, με κατεύθυνση «Εθνική και Ενωσιακή Διοίκηση», υπό την καθοδήγηση του επιβλέποντος καθηγητή κ.Μάρκου Παπακωνσταντή, τον οποίο ευχαριστώ θερμά για την καθοδήγηση και τη βοήθεια που μου προσέφερε στο πλαίσιο εκπόνησης αυτής της εργασίας. Σημαντική υπήρξε, επίσης, η βοήθεια τόσο από το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης, όσο και από το Υπουργείο Εσωτερικών μέσω των διαφόρων στοιχείων που παρασχέθηκαν για την εκπόνηση της παρούσας εργασίας.

Η επιλογή του θέματος έγινε διότι η εμπορία ανθρώπων αποτελεί ένα ειδικό έγκλημα του οποίου η αντιμετώπιση κρίνεται σημαντική. Η διεθνής κοινότητα άργησε να επιληφθεί του θέματος αυτού με αποτέλεσμα, τα τελευταία δύο χρόνια, λόγω της προσφυγικής και μεταναστευτικής κρίσης, να εντείνεται συνεχώς. Τα θύματα συνεχίζουν να αυξάνονται με γρήγορους ρυθμούς κάτι το οποίο καταδεικνύει την ελλειμματική εφαρμογή των νομικών πλαισίων.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εργασία αποσκοπεί στην παρουσίαση της διάστασης του φαινομένου της εμπορίας ανθρώπων, μέσα από την ανάλυση της Ευρωπαϊκής πολιτικής καταπολέμησης και της εφαρμογής της στην Ελλάδα. Στόχος είναι να καταδείξει, τόσο τα βήματα της ΕΕ για την αντιμετώπιση, την πρόληψη και την προστασία των θυμάτων εμπορίας, τα οποία μετρούν 25 περίπου χρόνια, όσο και την εξέλιξη της πολιτικής της Ελλάδας, η αφετηρία της οποίας έλαβε χώρα το 2001.

Στο πρώτο κεφάλαιο, πραγματοποιείται μια σύντομη ιστορική επισκόπηση των διεθνών νομικών κειμένων, τα οποία και άπτονται της εμπορίας ανθρώπων και των σχετικών διεθνών συμβάσεων. Οι πρώτες συμβάσεις της διεθνούς κοινότητας θεσπίστηκαν, αρχικά, με γνώμονα την αντιμετώπιση της εμπορίας “λευκής σαρκός”, χαρακτηριζόμενες, μετέπειτα, ως αναποτελεσματικές, ρατσιστικές και παρωχημένες, εξελίχθηκαν προς μία περισσότερο ανθρωποκεντρική προσέγγιση.

Στο δεύτερο κεφάλαιο, παρουσιάζεται η ανάπτυξη της Ευρωπαϊκής πολιτικής πάνω στο θέμα της εμπορίας ανθρώπων με ακρογωνιαίο λίθο, την οδηγία 2011/36/ΕΕ. Η εν λόγω οδηγία, συνθέτει το αποτέλεσμα των ψηφισμάτων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, των αποφάσεων του Συμβουλίου, των πρωτοβουλιών της Επιτροπής και της στάσης, την οποία κράτησε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, το οποίο μέσα από την πρόοδο της διεθνούς κοινότητας γύρω από το θέμα της εμπορίας ανθρώπων, προσπάθησε να εκσυγχρονίσει το κερκτημένο της Ένωσης.

Στο τρίτο κεφάλαιο, συνοψίζονται οι νομοθετικές προσπάθειες της Ελλάδας, οι οποίες κατευθύνθηκαν από την ΕΕ και από τη διεθνή κοινότητα, για την αντιμετώπιση του ειδικού, αυτού, εγκλήματος. Παράλληλα, γίνεται και η παρουσίαση των εγχώριων φορέων, οι αρμοδιότητες των οποίων συνδέονται άμεσα με την αντιμετώπιση και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και την προστασία- αρωγή των θυμάτων της. Τέλος, συμπεριλαμβάνονται στο Παράρτημα της εργασίας, τρεις σημαντικές υποθέσεις θυμάτων εμπορίας, τις οποίες κλήθηκε να αντιμετωπίσει το ΕΔΔΑ.

ABSTRACT

This dissertation aims to present the dimensions of the “trafficking” phenomenon, by analyzing the European policy and its implementation in Greece. The main purpose is to demonstrate both the European Union's efforts to direct the prevention and protection of the victims of trafficking, something that has been taking place for over 25 years, and the development of the policy in Greece, the starting point of which was in 2001.

In the first chapter, a short historical overview of the international legal texts which are related to the trafficking and the relevant international agreements is being presented. The first conventions of the international community were initially introduced based on the suppression of the "white slave" traffic, which was later characterized as inefficient, outdated and racist and evolved towards a more humanistic approach.

The second chapter examines the development of the European policy on the trafficking issue and the cornerstone of this policy, which is the Directive 2011/36/EE. This Directive constitutes the result of the European Parliament's resolutions, the Council's decisions, the initiatives of the Commission and the attitude of European Council, which, through the progress of the international community around the issue of trafficking, attempted to modernize the Union acquires.

The third chapter summarizes the legislative efforts of Greece, which were directed by the European Union and the international community in order to address the atrocious thereof, crime. Simultaneously, there is an introduction of the domestic institutions, whose responsibilities were directly related to addressing and combating trafficking and to provide the needed protection and the assistance to the victims. Finally, there is a presentation of three major trafficking cases that the European Court of Human Rights had to encounter, which are included in the Appendix of this dissertation.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η διακίνηση και εμπορία ανθρώπων αποτελεί μία σύγχρονη μορφή δουλείας και ένα ειδικό έγκλημα το οποίο καταπατά όλα τα ανθρώπινα δικαιώματα. Συνιστά, δε, ένα πολυδιάστατο φαινόμενο το οποίο εξελίσσεται συνεχώς, με τις μορφές του να περιλαμβάνουν την εκμετάλλευση της εργασίας (καταναγκαστική ή υποχρεωτική εργασία), την παροχή σεξουαλικών υπηρεσιών/σεξουαλική εκμετάλλευση, την παιδική πορνογραφία, την επαιτεία, την αφαίρεση οργάνων, ιστών ή/και άλλων στοιχείων του ανθρωπίνου σώματος, το εμπόριο βρεφών για παράνομες υιοθεσίες και τη στρατολόγηση ανηλίκων σε ένοπλες ομάδες. Οι προαναφερόμενες μορφές, οδηγούν τα θύματα σε αποκλεισμούς από τα κοινωνικά αγαθά, ισχυροποιώντας, παράλληλα, τις διακρίσεις..

Στις χώρες προέλευσης, τα αίτια, τα οποία οδηγούν στην υφιστάμενη προσφορά, μπορούν να αναζητηθούν στο χάσμα της ανάπτυξης μεταξύ χωρών προέλευσης και προορισμού, στις συνέπειες των ένοπλων συγκρούσεων, στην οικονομική ύφεση, στις θρησκευτικές αναταραχές και στην έλλειψη ισχυρού κράτους δικαίου. Έτσι, οι συνθήκες διαβίωσης επιδεινώνονται και προωθούν το άτομο στην αναζήτηση καλύτερου επιπέδου ζωής, καθώς, επίσης, οδηγούν και στην ανάπτυξη της παραοικονομίας. Επίσης, η διαφθορά των κρατικών υπαλλήλων, η κυβερνητική διαφθορά και η αποδοχή παράνομων εσόδων ως μέσο επιβίωσης, συνιστούν παράγοντες ανάπτυξης του φαινομένου, οι οποίοι αποδίδονται τόσο στις χώρες προέλευσης, όσο και προορισμού.

Άλλη αιτία για την ανάπτυξη της εμπορίας ανθρώπων στις χώρες προορισμού συνιστούν τα υψηλά επίπεδα ανάπτυξης, με αποτέλεσμα την ύπαρξη αυξημένης ζήτησης των υπηρεσιών των θυμάτων, ιδίως στο μέτρο που αυτές προσφέρονται σε πολύ χαμηλό κόστος. Επιπροσθέτως, οι αυστηρές μεταναστευτικές πολιτικές, που παρατηρούνται στις χώρες προορισμού, οι οποίες αποτελούν εμπόδιο στη νόμιμη μετακίνηση όσων επιδιώκουν να μεταναστεύσουν, οδηγούν το άτομο στην εμπλοκή του με διάφορα κυκλώματα έτσι ώστε να καταφέρει, έστω και παράνομα να εισέλθει στη χώρα αυτή.

Παρόλα αυτά, δεν πρέπει να γίνεται σύγχυση της εμπορίας ανθρώπων με την παράνομη μετανάστευση, αν και η σχέση των δύο αυτών φαινομένων είναι στενή. Η παράνομη διακίνηση και διευκόλυνση εισόδου μεταναστών σε μια χώρα, χωρίς να τηρηθούν οι νόμιμες διαδικασίες αποτελεί ποινικό αδίκημα ωστόσο στις περιπτώσεις αυτές ο μεταφορέας, ο οποίος πληρώνεται για να οργανώσει και να παρέχει τη συγκεκριμένη υποβοήθηση της παράνομης εισόδου, δεν έχει ως στόχο του την εκμετάλλευση των ατόμων μετά την είσοδό στην χώρα του προορισμού τους. Από την άλλη μεριά, τα θύματα εμπορίας ανθρώπων εξαπατώνται, ή εξαναγκάζονται με διάφορους τρόπους με τη διαφορά ότι η πρόθεση του διακινητή είναι να εκμεταλλευτεί το θύμα και μετά την επίτευξη της εισόδου σε μια άλλη χώρα, στο πλαίσιο μιας μακρόχρονης εκμεταλλευτικής και καταναγκαστικής σχέσης.

Η εξαπάτηση ή ο εξαναγκασμός, του ατόμου, λαμβάνει χώρα με πλείστους τρόπους, οδηγώντας, το ίδιο το θύμα, στην εγκατάλειψη της χώρας του ή της οικίας του με σκοπό την εξεύρεση καλύτερης ζωής και νόμιμης εργασίας. Η αντίληψη και η συνειδητοποίηση της πραγματικότητας, αργεί, συνήθως, να συμβεί λόγω του καλά συγκαλυμμένου εγκληματικού κυκλώματος. Όταν αυτό συμβεί, το θύμα, θα είναι, ήδη, απομονωμένο από το οικείο περιβάλλον του και θα βρίσκεται σε μία ευάλωτη θέση, μέσα από μια σειρά καταναγκασμών και απειλών¹. Με αυτόν τον τρόπο, οι δράστες επιζητούν την αύξηση της εξάρτησης των θυμάτων, από τους ίδιους, καθιστώντας τα θύματα αδύναμα να προβούν σε κάποια αντίδραση. Επιπροσθέτως, η δυσκολία πρόσβασης σε κάποια μορφή επικοινωνίας, ο φόβος τους για ποινική δίωξη, η πιθανή απέλαση καθώς και ο φόβος για τα αντίποινα που μπορεί να δεχτούν, τους αποθαρρύνουν από την εξεύρεση βοήθειας από τους αρμόδιους κρατικούς φορείς². Το άτομο, συχνά, πείθεται στην απόκρυψη της θυματοποίησής του, αποδεχόμενο, κατά κάποιο τρόπο, τη συνενοχή του. Πλέον, όμως, αυτή η συναίνεση του θύματος δεν καθίσταται εμπόδιο για τις αρμόδιες αρχές όταν εντοπισθεί και αναγνωρισθεί κάποιος ως θύμα εμπορίας³.

¹ Εμπορία και εκμετάλλευση Ανθρώπων, TRAFFICKING, Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης, ΥπηρεσίαΠρώτης Υποδοχής, Εθνικό Τυπογραφείο, Αθήνα 2005

² Εμπορία και εκμετάλλευση Ανθρώπων, TRAFFICKING, Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης, ΥπηρεσίαΠρώτης Υποδοχής, Εθνικό Τυπογραφείο, Αθήνα 2005

³ Εμπορία και εκμετάλλευση Ανθρώπων, TRAFFICKING, Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης, ΥπηρεσίαΠρώτης Υποδοχής, Εθνικό Τυπογραφείο, Αθήνα 2005

Σύμφωνα με το Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης των Ηνωμένων Εθνών, η εμπορία ανθρώπων συνιστά την τρίτη πιο προσοδοφόρα επιχείρηση οργανωμένου εγκλήματος, μετά τα ναρκωτικά και την εμπορία όπλων, με κέρδη, τα οποία υπολογίζονται στα 25,7 δισεκατομμύρια ευρώ ετησίως⁴. Κάθε 30 δευτερόλεπτα, κάποιος γίνεται θύμα της σύγχρονης μορφής δουλείας, με τον εκτιμώμενο αριθμό των θυμάτων να αγγίζει τα 27 εκατομμύρια, ενώ τα διασωθέντα θύματα ανήκουν στο 1-2% του συνολικού αριθμού⁵. Δεδομένης της πολυπλοκότητας των στοιχείων, σχετικά με το φαινόμενο, τις πολλαπλές μορφές τις οποίες παρουσιάζει, τις διαφορές στις πολιτικές καταγραφής των θυμάτων στα κράτη και τη μυστικότητα που κυριαρχεί γύρω από την εμπορία ανθρώπων, ο πραγματικός αριθμός των θυμάτων είναι πιθανό να είναι σημαντικά υψηλότερος από αυτόν που έχει, ήδη, καταγραφεί.

Η καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων αποτελεί προτεραιότητα, τόσο για τη Διεθνή Κοινότητα, όσο και για την ΕΕ, και κατά συνέπεια για τα κράτη μέλη. Έχει, πλέον, αναγνωριστεί ότι η εγκληματική, αυτή, πράξη, σχετίζεται ειδικότερα με το φύλο και ότι διεξάγεται για πλείστους και ποικίλους παράνομους σκοπούς. Μια σειρά από διεθνείς συμβάσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα συνιστούν τα θεσμικά εργαλεία για την καταπολέμηση του φαινομένου και για τη διασφάλιση των δικαιωμάτων των θυμάτων του⁶. Το ίδιο ισχύει και για την ΕΕ, η οποία κάνοντας άλματα, τα τελευταία χρόνια, προσπαθεί να καλύψει την αντιμετώπισή του.

⁴<http://www.a21.org/content/human-trafficking/gl0ryw>

⁵<http://www.a21.org/content/human-trafficking/gl0ryw>

⁶ Εμπορία και εκμετάλλευση Ανθρώπων, TRAFFICKING, Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης, Υπηρεσία Πρώτης Υποδοχής, Εθνικό Τυπογραφείο, Αθήνα 2005

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 : Η ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΕΜΠΟΡΙΑΣ ΑΝΘΡΩΠΩΝ ΣΕ ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΠΙΠΕΔΟ

1.1. ΟΙ ΠΡΩΤΕΣ ΑΠΟΠΕΙΡΕΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ ΑΠΟ ΤΗ ΔΙΕΘΝΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ

Τα πρώτα βήματα της διεθνούς κοινότητας για την αντιμετώπιση του φαινομένου ξεκίνησαν το 1904 μετά από την υπογραφή στο Παρίσι της Διεθνούς Συμφωνίας για την Καταστολή της Εμπορίας Λευκής Σαρκός. Η συγκεκριμένη Συμφωνία περιελάμβανε μόνο την εμπορία λευκών γυναικών με σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση και την αναγκαστική πορνεία και απέβλεπε στην προστασία των Ευρωπαίων, λευκών, γυναικών από τα κυκλώματα σωματεμπόρων ούτως ώστε να προστατευθεί και η ηθική τους ακεραιότητα. Το εν λόγω κείμενο δεν περιείχε καμία πρόβλεψη για την τιμωρία των δραστών⁷.

Το 1910, πάλι στην πόλη του Παρισιού, ακολούθησε η σύναψη της Διεθνούς Σύμβασης για την Καταστολή της Εμπορίας Λευκής Σαρκός, την οποία κύρωσαν 13 κράτη. Η συγκεκριμένη Συνθήκη ομοιάζε με την προηγούμενη αλλά προέβλεπε ταυτόχρονα και την τιμωρία των δραστών. Οι δύο αυτές συμβάσεις κάθε άλλο παρά βοήθησαν την αντιμετώπιση του φαινομένου καθώς το ρατσιστικό τους περιεχόμενο οδήγησε στην ανάπτυξη του εμπορίου γυναικών προς άλλες φυλές. Οι δουλέμποροι, νόμιμα πια, επέλεγαν τα θύματά τους από χώρες εκτός του Ευρωπαϊκού χώρου⁸.

Εν συνεχεία, η ΚτΝ προέβη στη σύναψη μιας ακόμα Συνθήκης για την Καταστολή της Διακίνησης Γυναικών και Παιδιών, η οποία υπογράφηκε το 1921 στη Γενεύη. Παρατηρείται η αντικατάσταση του χαρακτηρισμού της εμπορίας λευκής σαρκός με την έννοια της εμπορίας γυναικών. Η εμφάνιση, όμως, του διασυνοριακού στοιχείου στο άρθρο 6 της Σύμβασης, κατέστησε αδύνατη την προστασία των θυμάτων στα εγχώρια δίκτυα σωματεμπορίας και πορνείας. Περαιτέρω, η Σύμβαση καλούσε τα συμβαλλόμενα μέρη στη δίωξη των υπευθύνων για τη διακίνηση παιδιών, στη

⁷ International Agreement for the Suppression of the "White Slave Traffic," 18 May 1904, 35 Stat. 1979, 1 L.N.T.S. 83, *entered into force* 18 July 1905.

⁸ International Convention for the Suppression of the "White Slave Traffic," May 4, 1910, 211 Consol. T.S. 45, 1912 GR. Brit. T.S. No. 20, *as amended by* Protocol Amending the International Agreement for the Suppression of the White Slave Traffic, and Amending the International Convention for the Suppression of the White Slave Traffic, May 4, 1949, 2 U.S.T. 1999, 30 U.N.T.S. 23, *entered into force* June 21, 1951.

χορήγηση αδειών σε γραφεία εξεύρεσης εργασίας και στην προστασία παιδιών και γυναικών που μετακινούνταν ως μετανάστες⁹.

Το 1933 υπογράφηκε στη Γενεύη μία ακόμα Σύμβαση της ΚτΕ για την Καταστολή της Διακίνησης Ενήλικων Γυναικών. Η Σύμβαση αυτή εξέφρασε την επιθυμία της ΚτΕ να εξασφαλίσει την καταστολή της παράνομης διακίνησης γυναικών και παιδιών. Το άρθρο 1 της Σύμβασης του 1933 επεκτείνει τις αξιόποινες πράξεις της εμπορίας ανθρώπων ώστε να τιμωρείται και η απόπειρα διάπραξης του αδικήματος. Παράλληλα, στην τρίτη παράγραφο του άρθρου 1, ο όρος «χώρα» διευρύνθηκε, συμπεριλαμβάνοντας τις αποικίες και προτεκτοράτα των ενδιαφερομένων μερών. Τέλος, η Σύμβαση παρότρυνε τα μέρη να διώκουν και να τιμωρούν άτομα που διακινούσαν γυναίκες, άσχετα με το αν η γυναίκα είχε εκφράσει τη συγκατάθεσή της. Παρουσιάζεται, δηλαδή, για πρώτη φορά το στοιχείο που εξέλιξαν οι μετέπειτα Συνθήκες σχετικά με τη μη λήψη υπόψη της συναίνεσης του θύματος¹⁰.

Στις παραπάνω συνθήκες παρατηρείται η αδιάκοπη προσπάθεια της διεθνούς κοινότητας για την αντιμετώπιση του φαινομένου μέσα από τη συνεχή εξέλιξη των όρων και του πεδίου εφαρμογής των συνθηκών αλλά και από την προσθήκη νέων παραγόντων οι οποίοι έτειναν σε πιο ανθρωποκεντρική προσέγγιση του εγκλήματος. Παρόλα αυτά, οι πρώτες προσεγγίσεις θεωρούνται λανθασμένες και παρωχημένες καθώς δεν παρέχουν την ανάλογη προστασία στα θύματα εμπορίας. Οι προσπάθειες αυτές οδήγησαν στη σύναψη της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών του 1949 για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και την εκμετάλλευση της πορνείας η οποία μπορεί να αποτελεί την πιο ολοκληρωμένη προσπάθεια για την εποχή, αλλά οι ελλείψεις ήταν και πάλι εμφανείς στη δομή του κειμένου.

⁹International Convention for the Suppression of the Traffic in Women and Children, concluded at Geneva on 30 September 1921, as amended by the Protocol signed at Lake Success, New York, on 12 November 1947.

¹⁰1933, International Convention for the Suppression of Traffic in Women of full age.

Η εμπορία των ανθρώπων συνδέεται άμεσα με την καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, σύμφωνα με μία περισσότερο ανθρωποκεντρική προσέγγιση του φαινομένου, η οποία σήμερα αποτελεί και την επικρατούσα έκφανση. Σημαντικό είναι να γίνει αναφορά και στα σχετικά με την εμπορία ανθρώπων άρθρα που συμπεριλήφθηκαν τόσο στην Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου όσο και στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου.

Αναφορικά με την Οικουμενική Διακήρυξη του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του ανθρώπου, η οποία υπογράφηκε στη Νέα Υόρκη το 1948, η αντιμετώπιση του φαινομένου παρουσιάζεται στο άρθρο 4 με τη μορφή της απαγόρευσης της δουλείας και του δουλεμπορίου. Παρόλα αυτά, στοιχεία του φαινομένου συνδέονται τόσο με το άρθρο 5 το οποίο συνίσταται στην απαγόρευση των βασανιστηρίων και κάθε μορφής μεταχείρισης σκληρής, απάνθρωπης και ταπεινωτικής όσο και με το άρθρο 1 το οποίο αναφέρεται στο δικαίωμα της ελευθερίας, της ισότητας και της αξιοπρέπειας¹¹.

Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, την οποία υιοθέτησε το Συμβούλιο της Ευρώπης το 1950 στη Ρώμη, έλαβε υπόψη την Διακήρυξη του ΟΗΕ και ακολούθησε το ίδιο μοτίβο στη σύνταξη του κειμένου, θέλοντας και αυτό με τη σειρά του να λάβει τα κατάλληλα μέτρα. Στο άρθρο 4 της Σύμβασης παρουσιάζεται η απαγόρευση τόσο της δουλείας όσο και των καταναγκαστικών έργων, ενώ στα άρθρα 2 και 3 εγκαθιδρύεται η προστασία του δικαιώματος της ζωής και της απαγόρευσης των βασανιστηρίων¹².

Η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για την καταπολέμηση των διακρίσεων κατά των γυναικών, που υιοθετήθηκε από τη Γενική Συνέλευση στη Νέα Υόρκη το 1979 και τέθηκε σε ισχύ το 1981, κάνει λόγο στο άρθρο 6 για την αντιμετώπιση της εμπορίας ανθρώπων και αναλυτικότερα διακηρύσσει ότι τα συμβαλλόμενα μέρη οφείλουν να λάβουν όλα τα κατάλληλα μέτρα, συμπεριλαμβανομένων και νομοθετικών διατάξεων, για να καταστείλουν όλες τις μορφές του εμπορίου και της

¹¹ Κώδικας Διεθνών Πράξεων Προστασίας Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, Π. Νάσκου-Περράκη, Εκδόσεις Πανεπιστημίου Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη 2012, σ.4

¹² Κώδικας Διεθνών Πράξεων Προστασίας Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, Π. Νάσκου-Περράκη, Εκδόσεις Πανεπιστημίου Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη 2012 σ.296

εκμετάλλευσης της πορνείας των γυναικών¹³. Το συγκεκριμένο κείμενο αποτελεί σημαντικό μέσο για την προστασία των δικαιωμάτων των γυναικών. Όσον αφορά, όμως, το φαινόμενο της εμπορίας παρατηρείται η έλλειψη ορισμού καθώς επίσης και ασαφειών σχετικά με την αντιμετώπιση από τα κράτη μέρη. Πιο συγκεκριμένα, η Σύμβαση δεν ορίζει τα μέτρα που πρέπει να αναληφθούν από τα κράτη, απλά τα κατονομάζει κατάλληλα, αφήνοντας στα κράτη τη διακριτική ευχέρεια εντοπισμού των ανάλογων μέτρων. Το άρθρο 17 προβλέπει τη σύσταση ειδικής Επιτροπής για την εξάλειψη των διακρίσεων κατά των γυναικών η οποία και θα εξετάζει τις εκθέσεις των συμβαλλόμενων κρατών σχετικά με τα νομοθετικά, δικαστικά, διοικητικά και άλλα μέτρα που έχουν υιοθετήσει για την εφαρμογή των διατάξεων της παρούσας Σύμβασης, και με την πρόοδο η οποία έχει επιτευχθεί. Οι εκθέσεις αυτές, πρέπει να επισημαίνουν τους παράγοντες και τις δυσχέρειες που επηρεάζουν το βαθμό εκπλήρωσης των υποχρεώσεων των κρατών. Με τη σειρά της, η ειδική Επιτροπή θα υποβάλλει εκθέσεις σχετικά με τις δραστηριότητές της και δύναται να προβαίνει σε υποδείξεις και γενικές εισηγήσεις βάσει των εκθέσεων που έχουν καταθέσει τα κράτη μέρη της Σύμβασης¹⁴.

Με το Πρωτόκολλο, το οποίο προσαρτήθηκε στη Σύμβαση το 1999 και τέθηκε σε ισχύ το 2000, δόθηκε στην ειδική Επιτροπή η αρμοδιότητα να ελέγχει τα μέτρα που λαμβάνουν τα κράτη για την εφαρμογή της Συνθήκης, γεγονός που κατέστησε την ίδια από παρατηρητή σε ερευνητικό όργανο. Παράλληλα, δόθηκε και το δικαίωμα στα θύματα που άπτονται των εγκλημάτων της Συνθήκης να προσφεύγουν στην Επιτροπή, αφού εξαντλήσουν τα εθνικά ένδικα μέσα¹⁵.

Άξια αναφοράς αποτελεί και η Σύμβαση κατά των βασανιστηρίων και άλλων τρόπων σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας η οποία υπογράφηκε το 1984 και τέθηκε σε ισχύ το 1987. Ο βασανισμός του ανθρώπου συνδέεται άμεσα με την εκμετάλλευση και την εμπορία του καθώς, πολλές φορές, το έγκλημα αυτό προδιαθέτει την απειλή ή χρήση βίας ή οποιουδήποτε εξαναγκαστικού μέσου. Όπως παρουσιάζεται και στο άρθρο 1 της Σύμβασης ως βασανιστήριο νοείται κάθε πράξη με την οποία, σωματικός ή ψυχικός πόνος ή έντονη οδύνη επιβάλλονται

¹³ Κώδικας Διεθνών Πράξεων Προστασίας Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, Π. Νάσκου- Περράκη, Εκδόσεις Πανεπιστημίου Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη 2012 σ.94

¹⁴ Κώδικας Διεθνών Πράξεων Προστασίας Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, Π. Νάσκου- Περράκη, Εκδόσεις Πανεπιστημίου Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη 2012 σ.94

¹⁵ Κώδικας Διεθνών Πράξεων Προστασίας Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, Π. Νάσκου- Περράκη, Εκδόσεις Πανεπιστημίου Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη 2012 σ.94

με πρόθεση σε ένα πρόσωπο, με σκοπό ιδίως να αποκτηθούν απ' αυτό ή από τρίτο πρόσωπο πληροφορίες ή ομολογίες, να τιμωρηθεί για μια πράξη που αυτό ή τρίτο πρόσωπο έχει διαπράξει ή είναι ύποπτο ότι την έχει διαπράξει, να εκφοβηθεί ή να εξαναγκασθεί αυτός ή τρίτο πρόσωπο, ή για κάθε άλλο λόγο που βασίζεται σε διάκριση οποιασδήποτε μορφής¹⁶.

Τα κράτη μέρη της Σύμβασης δεσμεύτηκαν, έτσι, να λαμβάνουν αποτελεσματικά νομοθετικά, διοικητικά, δικαστικά ή άλλα μέτρα για να προλαμβάνουν πράξεις βασανιστηρίων σε κάθε εδαφική περιοχή που υπάγεται στη δικαιοδοσία τους, να μην επελαύνουν πρόσωπο σε άλλο κράτος, όπου υπάρχουν ουσιώδεις λόγοι ότι αυτό το πρόσωπο θα κινδυνεύσει να υποστεί βασανιστήρια και να αποτελούν έγκλημα, σύμφωνα με το ποινικό δίκαιο όλες οι πράξεις και οι απόπειρες βασανιστηρίων. Επίσης, πρέπει να αναλάβουν μέτρα για τη θεμελίωση της δικαιοδοσίας τους στα εγκλήματα, να περιλαμβάνεται πλήρως η εκπαίδευση και η πληροφόρηση, σε σχέση με την απαγόρευση των βασανιστηρίων, στην επαγγελματική εκπαίδευση του προσωπικού, πολιτικού ή στρατιωτικού, αρμοδίου για την εφαρμογή των νόμων, να εξασφαλίζουν το δικαίωμα να επιτύχει το θύμα, αποκατάσταση και να αποζημίωση δίκαια και πλήρως¹⁷.

Τέλος, η Σύμβαση αυτή προβαίνει στη σύσταση Επιτροπής, στην οποία τα κράτη μέρη υποβάλλουν εκθέσεις για τα μέτρα που έχουν λάβει για να εκπληρώσουν τις υποχρεώσεις που έχουν αναλάβει. Η Επιτροπή μπορεί, σε περίπτωση που λάβει αξιόπιστες πληροφορίες που θεωρεί ότι περιλαμβάνουν θεμελιωμένες ενδείξεις ότι πραγματοποιούνται βασανιστήρια συστηματικά στην εδαφική περιοχή ενός κράτους, να καλεί το τελευταίο να συνεργασθεί στην εξέταση των πληροφοριών και, για το σκοπό αυτό, να υποβάλει τις παρατηρήσεις του ως προς αυτό το θέμα. Η Επιτροπή υποβάλλει ετήσια έκθεση, προς τα κράτη μέρη και τη Γενική Συνέλευση του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, για τις δραστηριότητές της σε εφαρμογή της Σύμβασης¹⁸.

¹⁶ Κώδικας Διεθνών Πράξεων Προστασίας Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, Π. Νάσκου- Περράκη, Εκδόσεις Πανεπιστημίου Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη 2012 σ.94 σ.114

¹⁷ Κώδικας Διεθνών Πράξεων Προστασίας Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, Π. Νάσκου- Περράκη, Εκδόσεις Πανεπιστημίου Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη 2012 σ.114

¹⁸ Κώδικας Διεθνών Πράξεων Προστασίας Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, Π. Νάσκου- Περράκη, Εκδόσεις Πανεπιστημίου Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη 2012 σ.114

Σημαντική είναι και η Σύμβαση του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού η οποία υπογράφηκε στη Νέα Υόρκη το 1990 και τέθηκε σε ισχύ το ίδιο έτος. Αποτελεί το πρώτο δεσμευτικό κείμενο για τα δικαιώματα του παιδιού και την προστασίας του από τη σεξουαλική εκμετάλλευση. Το πρόβλημα της παιδικής εκμετάλλευσης θίγεται τόσο στο άρθρο 34 όσο και στο άρθρο 35 της Σύμβασης.

Στο άρθρο 34 ορίζεται το καθήκον των συμβαλλόμενων μερών να προστατεύσουν το παιδί από κάθε μορφής σεξουαλικής εκμετάλλευσης και σεξουαλικής βίας. Ειδικότερα, οφείλουν να λάβουν όλα τα κατάλληλα μέτρα σε εθνικό, διμερές και πολυμερές επίπεδο, έτσι ώστε να εμποδίσουν την παρακίνηση ή τον εξαναγκασμό των παιδιών σε παράνομη σεξουαλική δραστηριότητα, την εκμετάλλευση των παιδιών για πορνεία ή για άλλες παράνομες σεξουαλικές δραστηριότητες και την εκμετάλλευση των παιδιών για την παραγωγή θεαμάτων ή υλικού πορνογραφικού χαρακτήρα. Το άρθρο 35 αφορά τα μέτρα που πρέπει να πάρουν τα κράτη μέρη σε εθνικό, διμερές και πολυμερές επίπεδο, για να αντιμετωπίσουν την απαγωγή, την πώληση ή το δουλεμπόριο των παιδιών, για οποιοδήποτε σκοπό και με οποιαδήποτε μορφή¹⁹.

Ειδική αναφορά πρέπει να γίνει στο άρθρο 39 όπου για τα μέτρα που οφείλουν να λάβουν τα κράτη όσον αφορά τη αποκατάσταση των παιδιών-θυμάτων οποιασδήποτε μορφής παραμέλησης, εκμετάλλευσης ή κακοποίησης, βασανισμού ή κάθε άλλης μορφής σκληρής, απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης ή τιμωρίας ή ένοπλης σύρραξης, Τα μέτρα αυτά έγκειται στην ψυχική και σωματική ανάρρωση του παιδιού και στην κοινωνική επανένταξη του. Τα μέτρα αυτά λαμβάνουν χώρα σε περιβάλλον το οποίο ευνοεί την υγεία, τον αυτοσεβασμό και την αξιοπρέπεια του παιδιού. Στα παραπάνω μέτρα παρατηρούνται ελλείψεις σχετικά με τη νομική εκπροσώπηση και την νομική αρωγή των παιδιών-θυμάτων.

Η Σύμβαση προβλέπει τη σύσταση Επιτροπής για τα δικαιώματα του παιδιού η οποία έχει τη δυνατότητα να προβαίνει σε συστάσεις σχετικά με τα μέτρα που πρέπει να λαμβάνουν τα κράτη. Τα τελευταία από την πλευρά τους, οφείλουν να υποβάλλουν εκθέσεις σε αυτή για τα μέτρα και την ενεργοποίηση της Σύμβασης. Αρνητικό στοιχείο αποτελεί η έλλειψη πρόβλεψης καταγγελίας από άλλο

¹⁹ Κώδικας Διεθνών Πράξεων Προστασίας Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, Π. Νάσκου-Περράκη, Εκδόσεις Πανεπιστημίου Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη 2012, σ.141

συμβαλλόμενο μέρος ή από ιδιώτη προς την Επιτροπή σχετικά με τη μη τήρηση των συμφωνηθέντων από άλλο κράτος μέρος²⁰.

Το 2000 υιοθετήθηκε από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών το Πρόσθετο Πρωτόκολλο της παραπάνω Σύμβασης σχετικά με την πώληση παιδιών, την παιδική πορνεία και την παιδική πορνογραφία το οποίο και τέθηκε σε ισχύ το 2002. Στο προοίμιό του γίνεται λόγος για επέκταση των μέτρων που πρέπει να λάβουν τα κράτη μέρη προκειμένου να διαβεβαιώσουν την προστασία του παιδιού από τα σχετικά εγκλήματα²¹.

Σύμφωνα με τα άρθρα 1 και 2 τα κράτη απαγορεύουν την εμπορία παιδιών, η οποία σημαίνει κάθε πράξη ή συναλλαγή με την οποία ένα παιδί μεταβιβάζεται από οποιοδήποτε πρόσωπο ή ομάδα προσώπων σε άλλο πρόσωπο έναντι αμοιβής ή άλλου τιμήματος, την παιδική πορνεία, η οποία νοείται ως χρησιμοποίηση ενός παιδιού σε γενετήσιες δραστηριότητες έναντι αμοιβής ή άλλου τιμήματος και την παιδική πορνογραφία η οποία έγκειται σε κάθε αναπαράσταση, με οποιοδήποτε μέσο, ενός παιδιού που εμπλέκεται σε πραγματικές ή προσομοιασμένες γενετήσιες δραστηριότητες, ή οποιαδήποτε αναπαράσταση των γεννητικών οργάνων ενός παιδιού πρωταρχικά για γενετήσιους σκοπούς²².

Στο άρθρο 3 προβλέπεται η ποινικοποίηση των αδικημάτων, καθώς και της συμμετοχής και απόπειρας τέτοιων εγκλημάτων και η επιβολή των κατάλληλων ποινών. Στα άρθρα 8 και 9 γίνεται λόγος για την προστασία και αρωγή των θυμάτων ενώ στο άρθρο 10 αναφέρεται η ενίσχυση της διεθνούς συνεργασίας με πολυμερείς, περιφερειακές και διμερείς ρυθμίσεις για την πρόληψη, ανακάλυψη, διερεύνηση, δίωξη και τιμωρία αυτών που ευθύνονται για πράξεις που αφορούν στην εμπορία παιδιών, στην παιδική πορνεία, στην παιδική πορνογραφία και στον παιδικό σεξουαλικό τουρισμό. Αξιοσημείωτο είναι και το γεγονός της αναφοράς στο άρθρο αυτό, για πρώτη φορά, του παιδικού σεξουαλικού τουρισμού²³.

²⁰ Κώδικας Διεθνών Πράξεων Προστασίας Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, Π. Νάσκου- Περράκη, Εκδόσεις Πανεπιστημίου Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη 2012, σ.141

²¹ Κώδικας Διεθνών Πράξεων Προστασίας Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, Π. Νάσκου- Περράκη, Εκδόσεις Πανεπιστημίου Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη 2012, σ.169

²² Κώδικας Διεθνών Πράξεων Προστασίας Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, Π. Νάσκου- Περράκη, Εκδόσεις Πανεπιστημίου Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη 2012, σ.169

²³ Κώδικας Διεθνών Πράξεων Προστασίας Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, Π. Νάσκου- Περράκη, Εκδόσεις Πανεπιστημίου Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη 2012, σ.169

Παράλληλα, η Γενική Συνέλευση υιοθέτησε και το Πρωτόκολλο της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού σε σχέση με την ανάμειξη των παιδιών σε ένοπλη σύρραξη το οποίο είναι σε ισχύ από το 2002. Το θέμα της στρατολόγησης ανηλίκων με σκοπό την χρησιμοποίησή τους σε ένοπλες συρράξεις αποτελεί, επίσης, μία μορφή εμπορίας παιδιών καθώς ανάγεται στην ουσιαστική τους εκμετάλλευση²⁴.

Με βάση το εν λόγω Πρωτόκολλο, ένοπλες ομάδες, που διαφέρουν από τις ένοπλες δυνάμεις ενός κράτους, δεν θα πρέπει υπό καμία συνθήκη να στρατολογούν ή να χρησιμοποιούν σε εχθροπραξίες πρόσωπα κάτω της ηλικίας των 18 ετών. Για το λόγο αυτό τα κράτη μέρη θα πρέπει να λάβουν κάθε εφικτό μέτρο για να εμποδίζουν αυτή τη στρατολόγηση και χρήση, συμπεριλαμβανομένης της υιοθέτησης νομικών μέτρων, όπως απαιτούνται για την απαγόρευση και τη δημιουργία του αξιόποινου χαρακτήρα αυτών των πρακτικών. Επίσης, τα κράτη οφείλουν να εξασφαλίζουν ότι πρόσωπα που δεν έχουν κλείσει ακόμη τα 18 δεν θα επιστρατεύονται υποχρεωτικά στις ένοπλες δυνάμεις τους. Τέλος, ζητείται από τα κράτη μέρη να λάβουν όλα τα απαραίτητα νομικά, διοικητικά και άλλα μέτρα για την εξασφάλιση της αποτελεσματικής εφαρμογής και επιβολής των διατάξεων του παρόντος Πρωτοκόλλου εντός της δικαιοδοσίας του²⁵.

1.3. Η ΣΥΜΒΑΣΗ ΤΩΝ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ ΤΟΥ 1949

Η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και την εκμετάλλευση της πορνείας υπογράφηκε στις 21 Μαρτίου του 1951 στη Νέα Υόρκη και τέθηκε σε ισχύ τον Ιούλιο του 1951. Αποτελεί το πρώτο ολοκληρωμένο κείμενο, σε σχέση με τα προηγούμενα κείμενα της εποχής, το οποίο αντιμετωπίζει το φαινόμενο της εμπορίας ανθρώπων στο σύνολό της και όχι μόνο των γυναικών ή των παιδιών.

²⁴ Κώδικας Διεθνών Πράξεων Προστασίας Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, Π. Νάσκου-Περράκη, Εκδόσεις Πανεπιστημίου Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη 2012, σ.163

²⁵ Κώδικας Διεθνών Πράξεων Προστασίας Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, Π. Νάσκου-Περράκη, Εκδόσεις Πανεπιστημίου Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη 2012, σ.163

Στο προοίμιο της Σύμβασης γίνεται λόγος για το ασυμβίβαστο της εμπορίας ανθρώπων, που αποτελεί επακόλουθο της πορνείας, με την αξιοπρέπεια και την αξία του ανθρώπου, θέτοντας παράλληλα σε κίνδυνο την ευημερία του ίδιου του ατόμου, της οικογένειας και της κοινωνίας. Σκοπός της Σύμβασης είναι να συμπεριλάβει τις διατάξεις των προηγούμενων Συνθηκών, λαμβάνοντας υπόψη και το Σχέδιο Συνθήκης της ΚτΕ του 1937 για την επέκταση του πεδίου εφαρμογής²⁶. Η συγκεκριμένη Σύμβαση καθιερώνει ορισμένες υποχρεώσεις για τα συμβαλλόμενα μέρη οι οποίες έχουν να κάνουν με την υιοθέτηση μιας γενικής αρχής για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, την υιοθέτηση ειδικών μέτρων συνεργασίας μεταξύ των κρατών για την τιμωρία των υπευθύνων και τη λήψη μέτρων για τη στήριξη των θυμάτων²⁷.

Το άρθρο 1 της Σύμβασης ασχολείται με την υποχρέωση των κρατών να λαμβάνουν μέτρα για την τιμωρία οποιουδήποτε προσώπου που για να ικανοποιήσει τα πάθη του προμηθευτή, δελεάζει ή οδηγεί μακριά άλλο πρόσωπο με σκοπό την εκπόρνευσή του, ακόμη και αν έχει λάβει τη σύμφωνη γνώμη του προσώπου αυτού, ή εκμεταλλεύεται την πορνεία άλλου προσώπου, ακόμη και αν έχει λάβει τη συναίνεση αυτού²⁸. Σημαντικό στοιχείο αποτελεί η έλλειψη από τη διάταξη αυτή του διασυννοριακού παράγοντα, υποχρεώνοντας έτσι τα κράτη να λαμβάνουν υπόψη τη Σύμβαση και χωρίς να απαιτείται η διέλευση των συνόρων. Όπως διαφαίνεται δεν δίνεται βάση και στη συναίνεση του θύματος ούτε γίνεται αναφορά στην αποκομιδή κέρδους από τον διακινητή, κάτι το οποίο θέτει νέους ορίζοντες για την αντιμετώπιση του εγκλήματος.

Εν συνεχεία, στο άρθρο 2 λαμβάνει χώρα η τιμωρία οποιουδήποτε ατόμου διατηρεί ή διαχειρίζεται, ή εν γνώσει χρηματοδοτεί ή συμμετέχει στη χρηματοδότηση ενός οίκου ανοχής ή εν γνώσει του επιτρέπει ή νοικιάζει ένα κτίριο ή άλλο μέρος ή οποιοδήποτε μέρος για τους σκοπούς της πορνείας άλλων. Με άλλα λόγια, παρατηρείται η ποινικοποίηση της ιδιοκτησίας η οποία χρησιμοποιείται προς τον

²⁶ Διεθνής συμφωνία της 18ης του Μάη του 1904 για την καταστολή της εμπορίας λευκής σαρκός, όπως τροποποιήθηκε από το πρωτόκολλο που εγκρίθηκε από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών στις 3 Δεκεμβρίου 1948, Διεθνής Σύμβαση της 4 Μαΐου του 1910 για την καταστολή της εμπορίας λευκής σαρκός, όπως τροποποιήθηκε με το προαναφερθέν πρωτόκολλο, Διεθνής Σύμβαση της 30 του Σεπτεμβρίου 1921 για την καταστολή της διακίνησης γυναικών και παιδιών, όπως τροποποιήθηκε από το πρωτόκολλο που εγκρίθηκε από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών στις 20 Οκτωβρίου 1947, Διεθνής Σύμβαση της 11ης Οκτωβρίου 1933 την καταστολή της Διακίνησης των ενήλικων γυναικών, όπως τροποποιήθηκε με το προαναφερθέν πρωτόκολλο.

²⁷ Convention for the Suppression of the Traffic in Persons and of the Exploitation of the Prostitution of Others. Approved by General Assembly resolution 317 (IV) of 2 December 1949Entry into force: 25 July 1951, in accordance with article 24

²⁸ Convention for the Suppression of the Traffic in Persons and of the Exploitation of the Prostitution of Others. Approved by General Assembly resolution 317 (IV) of 2 December 1949Entry into force: 25 July 1951, in accordance with article 24

σκοπό διάπραξης τέτοιου είδους εγκλημάτων. Στα άρθρα 3 και 4 ποινικοποιείται τόσο των προπαρασκευαστικών πράξεων όσο και της πρόθεσης συμμετοχής σε εγκλήματα που έχουν να κάνουν με την εμπορία ανθρώπων και την εκμετάλλευση της πορνείας²⁹.

Σημαντική είναι η εισαγωγή του άρθρου 6 της Σύμβασης σύμφωνα με το οποίο τα συμβαλλόμενα κράτη συμφώνησαν στην κατάργηση τις υφιστάμενης νομοθεσίας ή οποιασδήποτε κανονιστικής ή διοικητικής διατάξεως, βάσει των οποίων τα πρόσωπα που ασκούν ή είναι ύποπτα για συμμετοχή σε πορνεία να υπόκεινται είτε σε ειδική καταχώρηση ή να κατέχουν ειδικά έγγραφα ή να υποβάλλονται κατ' εξαίρεση σε επιτήρηση ή ενημέρωση. Ταυτόχρονα ορίζεται ότι προηγούμενες καταδίκες δραστών πρέπει να λαμβάνονται υπόψη έτσι ώστε να θεμελιωθεί η υποτροπή του δράστη και να επιβληθεί η στέρηση των πολιτικών του δικαιωμάτων. Προβλέπεται, επίσης, ότι στις περιπτώσεις όπου κάποιο κράτος απαγορεύει την έκδοση ημεδαπών, οι οποίοι έχουν επιστρέψει στο δικό τους κράτος μετά την τέλεση στο εξωτερικού οποιουδήποτε από τα αδικήματα στα οποία αναφέρεται η παρούσα Σύμβαση, διώκονται και τιμωρούνται από τα δικαστήρια του δικού τους κράτους³⁰.

Στο άρθρο 11 της Σύμβασης υπογραμμίζεται ότι καμία διάταξη του κειμένου αυτού δεν πρέπει να ερμηνεύεται έτσι ώστε να καθορίζει τη στάση ενός κράτους προς το γενικό ζήτημα των ορίων της ποινικής δικαιοδοσίας βάσει του διεθνούς δικαίου. Στο επόμενο άρθρο διευκρινίζεται ότι η εν λόγω Συνθήκη δεν θίγει τη γενική αρχή, σύμφωνα με την οποία ο ορισμός των προαναφερθέντων αδικημάτων όπως επίσης η δίωξη και η τιμωρία των δραστών πρέπει να βρίσκονται σε αρμονία με το εθνικό δίκαιο των κρατών μερών³¹. Η διάταξη αυτή θεωρείται περιοριστική ως προς την αντιμετώπιση των εγκλημάτων καθώς στην περίπτωση όπου υπάρχει οποιαδήποτε αντίθεση ανάμεσα στη Σύμβαση και σε κάποια εθνική νομοθεσία των κρατών, όσον αφορά τον ορισμό, τη δίωξη και την τιμωρία, η συγκεκριμένη νομοθεσία δεν πρόκειται να μεταβληθεί.

²⁹ Convention for the Suppression of the Traffic in Persons and of the Exploitation of the Prostitution of Others. Approved by General Assembly resolution 317 (IV) of 2 December 1949Entry into force: 25 July 1951, in accordance with article 24

³⁰ Convention for the Suppression of the Traffic in Persons and of the Exploitation of the Prostitution of Others. Approved by General Assembly resolution 317 (IV) of 2 December 1949Entry into force: 25 July 1951, in accordance with article 24

³¹ Convention for the Suppression of the Traffic in Persons and of the Exploitation of the Prostitution of Others. Approved by General Assembly resolution 317 (IV) of 2 December 1949Entry into force: 25 July 1951, in accordance with article 24

Αναφορικά με την πρόληψη, το άρθρο 16 προτρέπει τα συμβαλλόμενα μέρη, να προβούν στην εδραίωση μέτρων, μέσω της δημόσιας και ιδιωτικής εκπαίδευσης, της υγείας, των κοινωνικών και οικονομικών υπηρεσιών και άλλων υπηρεσιών που σχετίζονται με την πρόληψη της πορνείας και την αποκατάσταση και κοινωνική προσαρμογή των θυμάτων της. Όσον αφορά το μηχανισμό επιβολής της εφαρμογής της παρούσας Σύμβασης, προβλέπεται η υποχρέωση των κρατών να κοινοποιούν στο Γενικό Γραμματέα του ΟΗΕ τα σχετικά μέτρα, που έχουν λάβει για την αντιμετώπιση του φαινομένου³².

Τέλος, σύμφωνα με τα άρθρα 18 και 19 τα κράτη οφείλουν να λάβουν τα ανάλογα μέτρα για τον επαναπατρισμό των θυμάτων καθώς επίσης να αναλάβουν την προσωρινή φροντίδα και τη συντήρηση των απόρων θυμάτων της διεθνούς εμπορίας ανθρώπων με σκοπό την πορνεία. Το κόστος του επαναπατρισμού θα πρέπει να βαρύνει το κράτος όπου βρίσκεται το θύμα αλλά και το κράτος καταγωγής³³.

Η συγκεκριμένη Σύμβαση έχει τεθεί υπό αμφισβήτηση καθώς παρουσιάζει αντιφάσεις. Δέχτηκε κριτική, τόσο για τη μη σύνδεση του δικαιώματος της αξιοπρέπειας του ατόμου με τα θύματα εμπορίας, όσο και για την τοποθέτηση της εμπορίας ανθρώπων ως *κακό παρεπόμενο της πορνείας*. Παράλληλα η απουσία ορισμού και η μη επιβολή υποχρέωσης προστασίας των θυμάτων στα συμβαλλόμενα μέρη δημιουργεί μία παρωχημένη εικόνα για την παρούσα Σύμβαση. Γίνεται φανερό, λοιπόν, ότι το πεδίο εφαρμογής δεν καλύπτει όλες τις μορφές εμπορίας, παρά μόνο όσες έχουν να κάνουν με την σεξουαλική εκμετάλλευση. Σημαντική έλλειψη είναι και η απουσία οποιασδήποτε διάταξης που να αναφέρεται στην προστασία των παιδιών, δεδομένου ότι αποτελούν μια ευάλωτη κατηγορία η οποία εύκολα μπορεί να αποτελέσει πηγή εκμετάλλευσης. Σε ψήφισμά του το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο χαρακτήρισε τη συγκεκριμένη Σύμβαση ως πεπαλαιωμένη και αποδεδειγμένα αναποτελεσματική και κάλεσε την Επιτροπή και τα κράτη μέλη να λάβουν μέτρα σε διεθνές πλαίσιο για την κατάρτιση νέας σύμβασης του ΟΗΕ προς αντικατάσταση της συγκεκριμένης³⁴.

³² Convention for the Suppression of the Traffic in Persons and of the Exploitation of the Prostitution of Others. Approved by General Assembly resolution 317 (IV) of 2 December 1949Entry into force: 25 July 1951, in accordance with article 24

³³ Convention for the Suppression of the Traffic in Persons and of the Exploitation of the Prostitution of Others. Approved by General Assembly resolution 317 (IV) of 2 December 1949Entry into force: 25 July 1951, in accordance with article 24

³⁴ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Ψήφισμα σχετικά με τη σωματεμπορία, Επίσημη Εφημερίδα αριθ. C 032 της 05/02/1996 σ. 0088

Η Σύμβαση του Παλέρμο όπως και τα συμπληρωματικά Πρωτόκολλα υπογράφηκαν το 2000 και τέθηκαν σε ισχύ το 2003. Η υπογραφή της Σύμβασης αυτής αποτελεί ένα σημαντικό βήμα καθώς τα συμβαλλόμενα μέρη θέσπισαν ένα ολοκληρωμένο κανονιστικό πλαίσιο τόσο για την αντιμετώπιση του οργανωμένου εγκλήματος όσο και για την αντιμετώπιση της εμπορίας ανθρώπων.

Το άρθρο 2 της Σύμβασης του Παλέρμο ορίζει το πεδίο εφαρμογής της, το οποίο εκτείνεται στα *σοβαρά αδικήματα* δηλαδή στα αδικήματα που τιμωρούνται με μέγιστη στερητική της ελευθερίας ποινή τουλάχιστον τεσσάρων ετών. Χρειάζεται επίσης να διαπράττονται από κύκλωμα οργανωμένου εγκλήματος, δηλαδή από δομημένη ομάδα τριών ή περισσότερων ατόμων, που υπάρχουν για ένα χρονικό διάστημα και ενεργούν σε συνεννόηση με στόχο τη διάπραξη ενός ή περισσότερων σοβαρών εγκλημάτων που εμπίπτουν στην παρούσα σύμβαση, προκειμένου να αποκτήσουν, άμεσα ή έμμεσα, οικονομικό ή άλλο υλικό όφελος, έχοντας υπερεθνικό χαρακτήρα³⁵. Ο υπερεθνικός χαρακτήρας έγκειται στο γεγονός ότι το αδίκημα μπορεί να τελείται σε περισσότερα του ενός κράτη ή να τελείται σε ένα κράτος αλλά ο σχεδιασμός, η προετοιμασία και η διαχείριση να λαμβάνει χώρα σε άλλο κράτος από κύκλωμα οργανωμένου εγκλήματος ή να τελείται σε ένα κράτος αλλά να έχει σοβαρές επιπτώσεις και σε άλλο κράτος. Η διατύπωση αυτή λαμβάνει χώρα λόγω της προσαρμοστικότητας που διαφαίνεται στις εγκληματικές οργανώσεις και της συνεχούς αλλαγής δραστηριοτήτων που αναπτύσσουν κατά καιρούς, για το λόγο αυτό δεν παρουσιάζεται ένας κατάλογος αδικημάτων αλλά ορισμένα χαρακτηριστικά που ορίζουν ένα αδίκημα ως τέτοιο.

Η Σύμβαση του Παλέρμο εισάγει ορισμένες αυστηρές υποχρεώσεις για τα κράτη-Μέρη τα οποία οφείλουν να τις σέβονται και να τις τηρούν. Στο άρθρο 5, τα κράτη οφείλουν να υιοθετούν νομοθετικά και άλλα μέτρα για να καθιερώσουν τη συμμετοχή εκ προθέσεως σε τέτοιου είδους αδικήματα ως ποινικό αδίκημα. Εν συνεχεία, στο άρθρο 6 γίνεται αναφορά στα μέτρα που πρέπει να λάβουν τα κράτη για την ποινικοποίηση του ξεπλύματος χρημάτων που προέρχονται από εγκληματική

³⁵ United Nations, Convention Against Transnational Organized Crime and the Protocols thereto, United Nations, New York, 2004

δραστηριότητα και στα άρθρα 8 και 9 για τα μέτρα όσον αφορά την ποινικοποίηση της διαφθοράς. Στο άρθρο 23 γίνεται λόγος για την ποινικοποίηση της παρεμπόδισης της δικαιοσύνης και, τέλος, στο άρθρο 10 θεσμοθετείται η ευθύνη των νομικών προσώπων³⁶.

Το Πρωτόκολλο, το οποίο λειτουργεί συμπληρωματικά με τη Σύμβαση του Παλέρμο, επεκτείνει το πεδίο εφαρμογής της εμπορίας ανθρώπων σε όλα τα ανθρώπινα όντα λαμβάνοντας παράλληλα υπόψη τη διάσταση των φύλων και την ευάλωτη θέση των παιδιών. Ταυτόχρονα, γίνεται μία γενική αναφορά στις μορφές εκμετάλλευσης έτσι ώστε ανάλογες μορφές οι οποίες δεν είναι ακόμα γνωστές ή δεν έχουν λάβει ακόμα χώρα να μην μείνουν εκτός πεδίου ορισμού.

Στο Πρωτόκολλο του Παλέρμο για την πρόληψη, καταστολή και τιμωρία της εμπορίας ανθρώπων, ιδιαίτερα γυναικών και ανηλίκων, εισάγεται ένας σαφής και ολοκληρωμένος ορισμός ο οποίος αποτελεί ερμηνευτικό εργαλείο και γίνεται ευρέως αποδεκτός στη διεθνή κοινότητα. Σύμφωνα με το άρθρο 3, λοιπόν, του Πρωτοκόλλου ως εμπορία ανθρώπων νοείται η στρατολόγηση, μεταφορά, μετακίνηση, παροχή καταλύματος ή η υποδοχή προσώπων, με την απειλή ή χρήση βίας ή άλλων μορφών εξαναγκασμού, με απαγωγή, εξαπάτηση, παραπλάνηση, κατάχρηση εξουσίας ή ευάλωτης θέσης ή με παροχή ή αποδοχή χρημάτων ή ωφελημάτων για να επιτευχθεί η συγκατάθεση προσώπου που έχει την επιμέλεια άλλου προσώπου, με σκοπό την εκμετάλλευση. Η εκμετάλλευση περιλαμβάνει, τουλάχιστον την εκμετάλλευση της πορνείας άλλων ή άλλες μορφές γενετήσιας εκμετάλλευσης, την αναγκαστική εργασία ή παροχή υπηρεσιών, τη δουλεία ή πρακτικές παρόμοιες με τη δουλεία, την υποτέλεια ή την αφαίρεση οργάνων. Όπως παρατηρείται τα στοιχεία που συνδράμουν για την στοιχειοθέτηση του αδικήματος είναι³⁷:

- η ενέργεια, που άπτεται στη στρατολόγηση, μεταφορά και απόκρυψη προσώπου,
- το μέσο, το οποίο μπορεί να περιλαμβάνει την απειλή ή χρήση βίας, τον εξαναγκασμό, την απαγωγή, την εξαπάτηση, την παραπλάνηση, την κατάχρηση εξουσίας ή της ευάλωτης θέσης του θύματος και την παροχή

³⁶ United Nations, Convention Against Transnational Organized Crime and the Protocols thereto, United Nations, New York, 2004

³⁷ United Nations, Convention Against Transnational Organized Crime and the Protocols thereto, United Nations, New York, 2004

χρημάτων ή ωφελημάτων,

- ο σκοπός, ο οποίος αφορά την συγκέντρωση κέρδους από την εν λόγω εκμετάλλευση.

Η συναίνεση του θύματος δεν λαμβάνεται υπόψη καθώς όταν έχουν χρησιμοποιηθεί οποιοδήποτε από τα παραπάνω μέσα αυτομάτως αναιρείται ο όρος της συναίνεσης. Παράλληλα το Πρωτόκολλο αναφέρει ότι η στρατολόγηση, μεταφορά, μετακίνηση, παροχή καταλύματος ή υποδοχή παιδιού με σκοπό την εκμετάλλευση θεωρείται ως «εμπορία ανθρώπων» ακόμα κι αν δεν έχει χρησιμοποιηθεί κανένα από τα παραπάνω μέσα³⁸. Η συγκεκριμένη διάταξη τοποθετεί τα παιδιά σε μία ευάλωτη ομάδα θυμάτων που χρήζουν ειδικής μεταχείρισης.

Το Πρωτόκολλο υποχρεώνει τα συμβαλλόμενα μέρη να λάβουν τα αναγκαία νομοθετικά και άλλα μέτρα για να θεσπιστούν ως ποινικά αδικήματα οι πράξεις που αναφέρονται στον ορισμό της εμπορίας των ανθρώπων στο άρθρο 3. Παράλληλα στα άρθρα 6 έως 8 αναλύεται η προστασία των θυμάτων μέσα από μία σειρά διατάξεων οι οποίες συνιστούν σαφείς και αυστηρές υποχρεώσεις προς τα κράτη μέρη.

Πιο συγκεκριμένα, στο άρθρο 6 γίνεται λόγος για την αρωγή των θυμάτων και την προστασία της ιδιωτικής τους ζωής και ταυτότητας στα οποία περιλαμβάνεται, μεταξύ άλλων, η εμπιστευτική διεξαγωγή νομικών διαδικασιών που σχετίζονται με την εμπορία. Τα κράτη πρέπει να φροντίζουν για την πληροφόρηση των θυμάτων όσον αφορά τις δικαστικές και διοικητικές διαδικασίες, για την αρωγή τους ώστε να παρουσιαστούν και να εξεταστούν οι απόψεις και οι ανησυχίες τους στα κατάλληλα στάδια της δικαστικής διαδικασίας, για τη σωματική, ψυχολογική και κοινωνική αποκατάσταση των θυμάτων της εμπορίας ανθρώπων, σε συνεργασία με μη κυβερνητικές οργανώσεις, άλλες σχετικές οργανώσεις και κοινωνικούς φορείς. Παράλληλα, κάθε κράτος επιβάλλεται να λαμβάνει υπόψη, την ηλικία, το φύλο και τις ειδικές ανάγκες των θυμάτων της εμπορίας ανθρώπων, ιδιαίτερα τις ειδικές ανάγκες των παιδιών, στις οποίες συμπεριλαμβάνονται η κατάλληλη στέγαση, εκπαίδευση και φροντίδα. Το άρθρο 7 δίνει τη δυνατότητα στα κράτη να εξετάσουν και να υιοθετήσουν νομοθετικά και άλλα πρόσφορα μέτρα, που θα επιτρέπουν στα θύματα της διακίνησης προσώπων να παραμείνουν στην επικράτειά τους, προσωρινά

³⁸ United Nations, Convention Against Transnational Organized Crime and the Protocols thereto, United Nations, New York, 2004

ή μόνιμα, κατά περίπτωση. Αντίθετα, το άρθρο 8 ρυθμίζει τη διαδικασία επαναπατρισμού των θυμάτων πάντα με γνώμονα την ασφάλεια του προσώπου³⁹.

Τα επόμενα άρθρα του Πρωτοκόλλου κάνουν λόγο για την πρόληψη της εμπορίας ανθρώπων και για τα μέτρα που πρέπει να λάβουν τα συμβαλλόμενα μέρη. Αρχικά, στο άρθρο 9 προτείνονται ορισμένα μέτρα όπως είναι η έρευνα, η πληροφόρηση, οι εκστρατείες στα μέσα μαζικής ενημέρωσης και οι κοινωνικές και οικονομικές πρωτοβουλίες για την πρόληψη και καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, πάντα σε συνεργασία με μη κυβερνητικές οργανώσεις και άλλους σχετικούς κοινωνικούς φορείς. Τα κράτη μέρη οφείλουν να λάβουν μέτρα και για την εξάλειψη των αιτιών που καθιστούν τα άτομο και ιδιαίτερα τις γυναίκες και τα παιδιά ευάλωτα στην εμπορία ανθρώπων όπως είναι η φτώχεια, η υπανάπτυξη και η έλλειψη ίσων ευκαιριών. Εν συνεχεία ζητείται από τα κράτη να λάβουν μέτρα και για την καταπολέμηση της ζήτησης του φαινομένου μέσα από μία σειρά εκπαιδευτικών, κοινωνικών και πολιτιστικών μέτρων, ιδίως με διμερείς ή πολυμερείς συνεργασίες⁴⁰.

Το επόμενο άρθρο ασχολείται με την ανταλλαγή πληροφοριών ανάμεσα στα κράτη και τη συνεργασία των αρχών επιβολής του νόμου, μετανάστευσης ή και άλλων σχετικών αρχών. Σύμφωνα με τις πληροφορίες που ανταλλάσσουν θα μπορούν να προσδιορίζουν εάν άτομα που διασχίζουν ή επιχειρούν να διασχίσουν διεθνή σύνορα με ταξιδιωτικά έγγραφα που ανήκουν σε άλλα πρόσωπα ή χωρίς ταξιδιωτικά έγγραφα είναι δράστες ή θύματα εμπορίας ανθρώπων, τους τύπους των ταξιδιωτικών εγγράφων τα οποία χρησιμοποίησαν ή επιχείρησαν να χρησιμοποιήσουν άτομα για να διασχίσουν διεθνή σύνορα με σκοπό την εμπορία ανθρώπων, τα μέσα και τις μεθόδους που χρησιμοποιήθηκαν από οργανωμένες εγκληματικές ομάδες για την εμπορία ανθρώπων στις οποίες περιλαμβάνεται η στρατολόγηση και η μεταφορά των θυμάτων, τις διαδρομές και τους δεσμούς μεταξύ των ατόμων και των ομάδων που εμπλέκονται σε τέτοιου είδους πράξεις εμπορίας ανθρώπων και τα μέτρα που είναι πρόσφορα για τον εντοπισμό τους⁴¹.

³⁹ United Nations, Convention Against Transnational Organized Crime and the Protocols thereto, United Nations, New York, 2004

⁴⁰ United Nations, Convention Against Transnational Organized Crime and the Protocols thereto, United Nations, New York, 2004

⁴¹ United Nations, Convention Against Transnational Organized Crime and the Protocols thereto, United Nations, New York, 2004

Τονίζεται επίσης στην παράγραφο 2 του άρθρου 10 η ανάγκη επιμόρφωσης των οργάνων που είναι επιφορτισμένα με την επιβολή του νόμου, τη μετανάστευση και άλλα συναφή, στην πρόληψη της εμπορίας ανθρώπων. Η επιμόρφωση πρέπει να εστιάζεται στις μεθόδους πρόληψης των πράξεων που συνιστούν το αδίκημα της εμπορίας ανθρώπων, στη δίωξη των αυτουργών και στην προστασία των δικαιωμάτων των θυμάτων, στην οποία περιλαμβάνεται και η προστασία των θυμάτων από τους δράστες. Η επιμόρφωση πρέπει επίσης να λαμβάνει υπόψη την ανάγκη προς εξέταση θεμάτων σχετικών με τα ανθρώπινα δικαιώματα ή ευαίσθητων θεμάτων που έχουν σχέση με την παιδική ηλικία και το φύλο και πρέπει να ενθαρρύνει τη συνεργασία με μη κυβερνητικούς οργανισμούς, άλλους συναφείς οργανισμούς και άλλους κοινωνικούς φορείς⁴².

Τέλος, στο άρθρο 11 τα συμβαλλόμενα μέρη καλούνται να ενισχύσουν, στο μεγαλύτερο δυνατό βαθμό, τους συνοριακούς ελέγχους που είναι αναγκαίοι για την πρόληψη και τον εντοπισμό της εμπορίας ανθρώπων. Επίσης κάθε κράτος οφείλει να προβλέψει και τις ανάλογες κυρώσεις σύμφωνα με το εσωτερικό του δίκαιο όπως είναι η άρνηση εισόδου ή η ανάκληση των θεωρήσεων των διαβατηρίων σε πρόσωπα που εμπλέκονται στη διάπραξη αδικημάτων, που θεσπίζονται σύμφωνα με το Πρωτόκολλο αυτό⁴³.

Το Πρωτόκολλο του Παλέρμο συνιστά ένα ιδιαίτερα σημαντικό κείμενο καθώς καθιέρωσε την πολυδιάστατη έννοια της εμπορίας των ανθρώπων και αποτελεί το πρώτο κείμενο που περιέχει ένα διεθνώς αναγνωρισμένο και αποδεκτό ορισμό. Εστιάζει τόσο στην πρόληψη όσο και στην καταστολή του φαινομένου, παρέχοντας παράλληλα ειδικές κατευθύνσεις στα κράτη μέρη για την προστασία και την αρωγή των θυμάτων.

⁴² United Nations, Convention Against Transnational Organized Crime and the Protocols thereto, United Nations, New York, 2004

⁴³ United Nations, Convention Against Transnational Organized Crime and the Protocols thereto, United Nations, New York, 2004

1.5. Η ΣΥΜΒΑΣΗ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΕΜΠΟΡΙΑΣ ΑΝΘΡΩΠΩΝ

Η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την αντιμετώπιση της εμπορίας ανθρώπων υπογράφηκε τον Μάιο του 2005 στη Βαρσοβία. Η παρούσα Σύμβαση χρησιμοποιεί τον ορισμό του πρωτοκόλλου του Παλέρμο για την εμπορία των ανθρώπων διευρύνοντας, όμως, το πεδίο εφαρμογής προς όλες τις μορφές εμπορίας ανθρώπων, εθνικές ή διακρατικές, οι οποίες συνδέονται ή όχι με το οργανωμένο έγκλημα⁴⁴. Με τη διάταξη αυτή συμπεριλήφθηκαν και οι υποθέσεις εντός των συνόρων ενός κράτους χωρίς απαραίτητα την εμπλοκή εγκληματικής οργάνωσης. Ουσιαστικά προστέθηκε η παράγραφος 5 στο άρθρο 4 της Σύμβασης, η οποία τονίζει ότι «θύμα» θα σημαίνει οποιοδήποτε φυσικό πρόσωπο που υπόκειται στην παράνομη διακίνηση ανθρώπων.

Τα άρθρα 5 και 6 της Σύμβασης καλούν τα συμβαλλόμενα μέρη να ενδυναμώσουν τις πολιτικές και τα προγράμματά τους για την πρόληψη της εμπορίας ανθρώπων και να λάβουν υπόψη τη διάσταση των φύλων, τα ανθρώπινα δικαιώματα και την ευαλωτότητα των παιδιών στην ανάπτυξη και εφαρμογή της στρατηγικής τους. Παράλληλα, για την αποθάρρυνση της ζήτησης που ευνοεί όλες τις μορφές εκμετάλλευσης προσώπων, ιδίως γυναικών και παιδιών, που οδηγεί στην εμπορία ανθρώπων, ζητείται από κάθε συμβαλλόμενο μέρος να θεσπίσει ή να ενισχύσει τα ήδη υπάρχοντα νομοθετικά, διοικητικά, εκπαιδευτικά, κοινωνικά, πολιτιστικά ή άλλα μέτρα⁴⁵.

Σημαντική προσθήκη, σε σχέση με τα προηγούμενα διεθνή κείμενα, αποτελεί η διαμόρφωση ενός ισχυρού πλαισίου προστασίας και προώθησης των δικαιωμάτων των θυμάτων, στηριζόμενο στην ισότητα των φύλων. Στο άρθρο 12 προβλέπεται η αρωγή των θυμάτων η οποία αναλύεται στην παροχή στέγασης και ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης, στην εξασφάλιση νομικής αρωγής και στην οργάνωση προγραμμάτων κοινωνικής επανένταξης, εκπαίδευσης και κατάρτισης. Για την πραγματοποίηση των παραπάνω απαιτείται η αναγνώριση του θύματος για την οποία σύμφωνα με το άρθρο 10 τα κράτη είναι υποχρεωμένα να λάβουν όλα τα

⁴⁴ Council of Europe Treaty Series - No. 197, Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings, Warsaw, 16.V.2005

⁴⁵ Council of Europe Treaty Series - No. 197, Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings, Warsaw, 16.V.2005

απαραίτητα νομοθετικά μέτρα έτσι ώστε να επανδρώσουν τις αρμόδιες υπηρεσίες με κατάλληλα εκπαιδευμένο προσωπικό που θα είναι σε θέση να αναγνωρίσει τα θύματα εμπορίας ανθρώπων και να αντιμετωπίσει τις ειδικές ανάγκες τους⁴⁶.

Στο άρθρο 13 προβλέπεται μία περίοδος επίσκεψης τουλάχιστον 30 ημερών, όταν το εν λόγω πρόσωπο είναι θύμα χωρίς άδεια παραμονής. Αυτή η περίοδος πρέπει να είναι επαρκής για το πρόσωπο έτσι ώστε να συνέλθει και να ξεφύγει από την επιρροή των εμπόρων και να λάβει τεκμηριωμένη απόφαση σχετικά με τη συνεργασία του με τις αρμόδιες αρχές. Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου δεν θα είναι δυνατόν να εκτελεστεί οποιαδήποτε απόφαση απέλασης εναντίον του⁴⁷. Η συνεργασία του θύματος με της αρμόδιες αρχές δεν αποτελεί προϋπόθεση για να δοθεί στο θύμα περίοδος επίσκεψης, όπως αντιθέτως ισχύει για τη χορήγηση άδειας παραμονής όπως αναλύεται στο άρθρο 14.

Ένα ακόμα σημαντικό στοιχείο της Σύμβασης αυτής αποτελεί και η διάταξη του άρθρου 26. Σύμφωνα με αυτό καλείται κάθε συμβαλλόμενο μέρος, σεβόμενο τις αρχές του νομικού του συστήματος, να προβλέψει τη δυνατότητα μη επιβολής ποινών σε θύματα για τη συμμετοχή τους σε παράνομες δραστηριότητες, στο βαθμό που έχουν υποχρεωθεί να το πράξουν⁴⁸. Η ρύθμιση αυτή είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την παροχή προστασίας και αρωγής, κάνοντας ευκολότερη την πρόσβαση των θυμάτων στα μέτρα που αναφέρθηκαν παραπάνω. Η αιτία της συγκεκριμένης ρήτρας μη δίωξης βρίσκεται στην ανάγκη προστασίας των δικαιωμάτων του θύματος, την αποφυγή περαιτέρω θυματοποίησης του και στην ενθάρρυνση συμμετοχής του θύματος στην ποινική διαδικασία για την δίωξη των δραστών.

Το έκτο μέρος της Σύμβασης προβλέπει ανάλογα μέτρα για την προώθηση της συνεργασίας μεταξύ των κρατών, τα οποία έχουν να κάνουν με την ανταλλαγή πληροφοριών και την άμεση ενημέρωση για κρίσιμες υποθέσεις. Παράλληλα αναφέρει ότι κάθε συμβαλλόμενο μέρος πρέπει να ενθαρρύνει τις κρατικές αρχές και

⁴⁶ Council of Europe Treaty Series - No. 197, Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings, Warsaw, 16.V.2005

⁴⁷ Council of Europe Treaty Series - No. 197, Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings, Warsaw, 16.V.2005

⁴⁸ Council of Europe Treaty Series - No. 197, Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings, Warsaw, 16.V.2005

τους δημόσιους υπαλλήλους να συνεργάζονται με τις ΜΚΟ και με άλλους σχετικούς οργανισμούς στην καθιέρωση στρατηγικών συνεργασιών⁴⁹.

Τέλος, με το άρθρο 36 δημιουργείται ο ελεγκτικός μηχανισμός GRETA ο οποίος είναι ανεξάρτητος και βασικό του καθήκον είναι η παρακολούθηση της τήρησης των δεσμεύσεων που έχουν αναληφθεί από τα συμβαλλόμενα μέρη. Ο GRETA προβλέπεται να αποτελείται από τουλάχιστον 10 μέλη και με ανώτατο όριο τα 15 μέλη, λαμβάνοντας υπόψη το φύλο, τη γεωγραφική ισορροπία και τη διεπιστημονική τους εξειδίκευση⁵⁰.

Το 2009 ο GRETA δημοσίευσε μία έκθεση στη οποία εξέφραζε την ανησυχία του σχετικά με την αλληλοκάλυψη των έργων ανάμεσα στις διάφορες Επιτροπές που έχουν συσταθεί σχετικά με την εμπορία ανθρώπων. Η αλληλοκάλυψη αυτή, τόνισε, μπορεί να οδηγήσει σε αντικρουόμενα συμπεράσματα όσον αφορά τον έλεγχο επί των κρατών όπως επίσης και στην εγκαθίδρυση πρακτικής επιλογής των κρατών ανάμεσα στους διάφορους φορείς, ανάλογα με τα συμφέροντα⁵¹.

1.6. ΟΙ ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Το Συμβούλιο της Ευρώπης παρουσίασε ενεργή δράση για την αντιμετώπιση της εμπορίας των ανθρώπων ήδη από το 1980. Τα δύο βασικά όργανα του οργανισμού, η Επιτροπή των Υπουργών και η Κοινοβουλευτική Συνέλευση υιοθέτησαν μία σειρά από συστάσεις έχοντας ως κύριο μέλημά τους την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων με σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση, ιδίως των γυναικών και των παιδιών. Οι κυριότερες από τις συστάσεις αυτές είναι:

- Η Σύσταση No R (1991) 11 για τη σεξουαλική εκμετάλλευση, την πορνογραφία και την πορνεία παιδιών και νεαρών ενηλίκων.

⁴⁹ Council of Europe Treaty Series - No. 197, Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings, Warsaw, 16.V.2005

⁵⁰ Council of Europe Treaty Series - No. 197, Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings, Warsaw, 16.V.2005

⁵¹ COMMITTEE OF THE PARTIES COUNCIL OF EUROPE CONVENTION ON ACTION AGAINST TRAFFICKING IN HUMAN BEINGS, 3rd meeting of the Committee of the Parties (Strasbourg, 21 September 2009) MEETING REPORT

Το κείμενο αυτό καλεί τα κράτη μέρη να λάβουν αναγκαία μέτρα για την καταπολέμηση της εμπορίας των παιδιών και συγκεκριμένα προτείνει την επιτήρηση γραφείων που ρυθμίζουν γάμους, υιοθεσίες και καλλιτεχνικές δραστηριότητες ανηλίκων και νεαρών ατόμων μεταξύ διαφορετικών χωρών, την αυστηρότερη εποπτεία των υπηρεσιών μετανάστευσης και των αρχών της συνοριακής φύλαξης στις περιπτώσεις όπου ταξιδεύουν ανήλικοι, ιδίως όταν δεν συνοδεύονται από κηδεμόνες και τέλος τη δημιουργία εγκαταστάσεων με σκοπό την προστασία και αρωγή των θυμάτων εμπορίας που είναι παιδιά και νέοι ενήλικες⁵².

- Η Σύσταση No R (1997) 1325 για τη διακίνηση και εμπορία των γυναικών και την καταναγκαστική πορνεία.

Στη σύσταση αυτή υπογραμμίζεται η ανησυχία της Συνέλευσης για την δραματική αύξηση της εμπορίας των γυναικών και του εξαναγκασμού των θυμάτων σε πορνεία. Ορίζεται, επίσης, το εμπόριο γυναικών και της καταναγκαστικής πορνείας ως η κάθε νόμιμη ή παράνομη μεταφορά γυναικών και / ή εμπορία αυτών, με ή χωρίς την αρχική τους συγκατάθεση, για οικονομικό κέρδος, με σκοπό την εκ των υστέρων καταναγκαστική πορνεία, τον εξαναγκασμό σε γάμο, ή άλλες μορφές καταναγκαστικής σεξουαλικής εκμετάλλευσης. Η χρήση βίας μπορεί να είναι σωματική, σεξουαλική και / ή ψυχολογική, και περιλαμβάνει τον εκφοβισμό, τον βιασμό, την κατάχρηση εξουσίας ή την κατάσταση εξάρτησης. Αυτός ο ορισμός περιορίζεται, επίσης, στην σεξουαλική εκμετάλλευση προβάλλοντας το διασυνοριακό στοιχείο. Τέλος, χαιρετίζει την υιοθέτηση της Κοινής Δράσης του 1996 από πλευράς ΕΕ, συστήνει στην Επιτροπή των Υπουργών να προετοιμάσει την εκπόνηση μίας Σύμβασης ενάντια στην εμπορία των γυναικών και προτείνει μία σειρά μέτρων προς τα κράτη μέρη για την αντιμετώπιση του φαινομένου. Κάποια από αυτά τα μέτρα έχουν να κάνουν με τη γνωστοποίηση και την ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης, την εκπαίδευση των αρμόδιων αρχών και τη συνεργασία με την Interpol και την Europol⁵³.

- Η Σύσταση No R (2000) 11 για τη δράση ενάντια στην εμπορία ανθρώπων με σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση.

⁵² RECOMMENDATION No. R (91) 11 OF THE COMMITTEE OF MINISTERS TO MEMBER STATES CONCERNING SEXUAL EXPLOITATION, PORNOGRAPHY AND PROSTITUTION OF, AND TRAFFICKING IN, CHILDREN AND YOUNG ADULTS

⁵³ Recommendation 1325 (1997), Traffic in women and forced prostitution in Council of Europe member state

Η συγκεκριμένη σύσταση ορίζει πάλι την εμπορία ανθρώπων μόνο για σεξουαλικούς σκοπούς και προτείνει την υιοθέτηση μιας προσέγγισης η οποία θα αποτελείται από τη συνεργασία εθνικών αρχών και μη κυβερνητικών οργανώσεων, τη διεξαγωγή ερευνών σχετικά με την επιρροή των μέσων ενημέρωσης, το προφίλ των πελατών, τις συνέπειες του φαινομένου και τις μεθόδους που χρησιμοποιούνται από τους δράστες σωματεμπορίας. Η σύσταση περιλαμβάνει μέτρα πρόληψης, όπως είναι οι διάφορες εκστρατείες ενημέρωσης, τα εκπαιδευτικά προγράμματα σχετικά με την ισότητα των φύλων, η κατάρτιση και εκπαίδευση των υπαλλήλων των αρμόδιων αρχών. Περιλαμβάνει επίσης μέτρα προστασίας των θυμάτων και μέτρα επιβολής ποινών, ενώ προβλέπεται και ο συντονισμός και η συνεργασία σε εθνικό και διεθνές επίπεδο⁵⁴.

- Η Σύσταση No R (2001) 16 για την προστασία των ανηλίκων από την σεξουαλική εκμετάλλευση.

Η παρούσα σύσταση λαμβάνει πρωταρχικά υπόψη το συμφέρον του παιδιού. Στα γενικά μέτρα αναφέρονται η ευαισθητοποίηση, η εκπαίδευση και η πληροφόρηση της κοινής γνώμης, η συλλογή και η ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των κρατών μερών, η παροχή βοήθειας στα θύματα πορνείας και πορνογραφίας, η επιβολή κυρώσεων στα άτομα που κάνουν χρήση τέτοιων υπηρεσιών και η προώθηση ερευνών όσον αφορά τη σύνδεση της σεξουαλικής εκμετάλλευσης με το οργανωμένο έγκλημα. Σημαντική βαρύτητα δίνεται στο ρόλο των μέσων ενημέρωσης και του διαδικτύου για την ενημέρωση και πρόληψη⁵⁵.

- Η Σύσταση No R (2002) 1545 σχετικά με την εκστρατεία ενάντια στην παράνομη διακίνηση γυναικών.

Στη σύσταση αυτή η Συνέλευση διακηρύσσει ότι η εμπορία γυναικών συνιστά ένα φαινόμενο το οποίο αποτελεί παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των βασικών αρχών του κράτους δικαίου και της δημοκρατίας. Δηλώνει, επίσης, ότι η μαζική αύξηση του αριθμού των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων απαιτεί την άμεση δράση από των ευρωπαϊκών χωρών για τον τερματισμό της εξάπλωσης της σύγχρονης, αυτής, μορφής δουλείας. Χαρακτηρίζει την εμπορία ανθρώπων ως έγκλημα κατά της ανθρωπότητας δεδομένου ότι συνεπάγεται την παραβίαση της

⁵⁴ Recommendation No. R (2000) 11 of the Committee of Ministers to member states on action against trafficking in human beings or the purpose of sexual exploitation

⁵⁵ Recommendation No R(2001) 16 of the Committee of Ministers to member states on the protection of children against sexual exploitation

αξιοπρέπειας και της ακεραιότητας των γυναικών, την ελεύθερη κυκλοφορία τους και, σε ορισμένες περιπτώσεις, το δικαίωμά τους στη ζωή. Συνδέει την εμπορία ανθρώπων με την μετανάστευση και αποδίδει ως κύρια αιτία ανάπτυξής της την φτώχεια. Η βελτίωση της οικονομικής κατάστασης στις χώρες προέλευσης, η υιοθέτηση και εφαρμογή της εθνικής νομοθεσίας που αναγνωρίζει τη σωματεμπορία γυναικών ως ποινικό αδίκημα, και η εφαρμογή εξωεδαφικής δικαιοδοσίας για το έγκλημα αυτό είναι οι βασικές προϋποθέσεις για την πρόληψη της αύξησης της διακίνησης των γυναικών στην Ευρώπη⁵⁶.

- Η Σύσταση No R (2003) 1611 για την εμπορία οργάνων στην Ευρώπη

Η Συνέλευση στην παρούσα σύσταση προτρέπει την Επιτροπή των Υπουργών να παροτρύνει τα συμβαλλόμενα μέρη να υπογράψουν και να επικυρώσουν τη Σύμβαση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και τη Βιοϊατρική, και το πρόσθετο πρωτόκολλό της σχετικά με τη μεταμόσχευση οργάνων και ιστών ανθρώπινης προέλευσης. Επίσης, τους παροτρύνει να εντείνουν τη συνεργασία τους υπό την αιγίδα της Interpol και της Europol προκειμένου να αντιμετωπίσουν το πρόβλημα της εμπορίας οργάνων πιο αποτελεσματικά⁵⁷.

⁵⁶ Recommendation 1545 (2002), Campaign against trafficking in women

⁵⁷ Recommendation 1611 (2003), Trafficking in organs in Europe.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗΣ ΤΗΣ ΕΜΠΟΡΙΑΣ ΑΝΘΡΩΠΩΝ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

Η εμπορία των ανθρώπων αποτελεί ένα ειδικό έγκλημα το οποίο καταπατά όλα τα δικαιώματα του ανθρώπου. Το έγκλημα αυτό περιλαμβάνει την εκμετάλλευση, σεξουαλική και οικονομική, την αναγκαστική εργασία, την επαιτεία, τις εγκληματικές δραστηριότητες και την αφαίρεση οργάνων. Παράλληλα δεν περιορίζεται στο φύλο ή στην ηλικία, ωστόσο παρατηρούνται ευάλωτες ομάδες θυμάτων απέναντι στη συγκεκριμένη εγκληματική πράξη. Η θέση της ΕΕ για την αντιμετώπιση του φαινομένου φάνηκε από νωρίς μέσα από μία σειρά ψηφισμάτων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου αλλά και ανακοινώσεων της Επιτροπής οι οποίες εξέθεταν τη διάσταση του προβλήματος.

Σημαντικό στοιχείο αποτελεί η απονομή και επέκταση των αρμοδιοτήτων της Ευρωπαϊκής Αστυνομικής Υπηρεσίας (Europol) από το Συμβούλιο μέσω της κοινής δράσης 96/748/ΔΕΥ, το 1996. Στο κείμενο αυτό αποδόθηκε στην Europol εντολή ευρύτερη από αυτήν που διέθετε, καλύπτοντας και άλλες μορφές διεθνών εγκλημάτων όπως είναι και η εμπορία ανθρώπων. Χαρακτηριστικά, στο άρθρο 1 της κοινής δράσης το εμπόριο ανθρώπων συγκαταλέγεται ανάμεσα στα υπόλοιπα εγκλήματα τα οποία άπτονται των αρμοδιοτήτων της μονάδας αυτής και για τα οποία είναι υπεύθυνη για την ανταλλαγή και ανάλυση στοιχείων και πληροφοριών⁵⁸.

Παράλληλα, και η Σύμβαση για την ίδρυση Ευρωπαϊκής Αστυνομικής Υπηρεσίας εναποθέτει ως αποστολή της Europol την πρόληψη και καταπολέμηση της εμπορίας των ανθρώπων μαζί με μία σειρά άλλων εγκλημάτων όπως είναι η παράνομη διακίνηση ναρκωτικών, πυρηνικών και ραδιενεργών ουσιών κ.α. Τέλος, γίνεται φανερό ότι η Europol κλήθηκε από το Συμβούλιο να αναπτύξει αποφασιστικό ρόλο στην καταπολέμηση της εμπορίας των ανθρώπων και αυτό κατέστη φανερό τόσο από τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Τάμπερε όσο και από την προσθήκη του ορισμού της εμπορίας των ανθρώπων, το 1998, στο παράρτημα της Σύμβασης για την ίδρυση της Europol⁵⁹.

⁵⁸ 96/748/ΔΕΥ: Κοινή δράση της 16ης Δεκεμβρίου 1996 που θεσπίζεται από το Συμβούλιο βάσει του άρθρου Κ.3 της συνθήκης για την ΕΕ σχετικά με την επέκταση της εντολής που δόθηκε στη Μονάδα Ναρκωτικών της Europol

⁵⁹ Σύμβαση για την ίδρυση Ευρωπαϊκής Αστυνομικής Υπηρεσίας (σύμβαση Europol) δυνάμει του άρθρου Κ.3 της συνθήκης για

Ιδιαίτερη έμφαση έχει αποδοθεί στον τομέα της συνεργασίας των δικαστικών αρχών των κρατών μελών. Η συνεργασία αυτή επιτυγχάνεται μέσω της Ευρωπαϊκής Μονάδας Δικαστικής Συνεργασίας (Eurojust) η οποία προβλέφθηκε και συμπεριλήφθηκε στα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Τάμπερε, λαμβάνοντας την τελική της μορφή και λειτουργία το 2002 στη Χάγη. Η Eurojust απαρτίζεται από αποσπασμένους από τα κράτη μέλη οι οποίοι έχουν εισαγγελική, δικαστική ή αστυνομική ιδιότητα. Αναφορικά με τη συμμετοχή αστυνομικών, στον κατεξοχήν οργανισμό της ΕΕ για την προώθηση της δικαστικής συνεργασίας, κυριάρχησαν αρνητικά σχόλια και μάλιστα σε σχέση με την έλλειψη αντιστοίχως δικαστικών εκπροσώπων στη Europol⁶⁰.

Οι στόχοι της Eurojust αφορούν στον συντονισμό και την υποστήριξη των αρμόδιων εθνικών αρχών των κρατών μελών στις έρευνες και τις διώξεις που πραγματοποιούνται στο χώρο της Ένωσης και στη βελτίωση των αρχών αυτών όσον αφορά θέματα διεθνούς δικαστικής συνδρομής και έκδοσης. Ειδικότερα, η διαδικασία αρχίζει με την υποβολή, από μεριάς εισαγγελικών ή ανακριτικών αρχών κράτους-μέλους, αιτήματος για την άσκηση ποινικής δίωξης προς άλλο κράτος μέλος έτσι ώστε να διαβιβαστούν με ταχύτητα και ασφάλεια οι σχετικές πληροφορίες στις αντίστοιχες αρχές⁶¹. Η Eurojust έχει αναγνωριστεί φορέας ιδιαίτερα χρήσιμος από το Πρόγραμμα της ΕΕ σχετικά με τις βέλτιστες πρακτικές, πρότυπα και διαδικασίες για την πρόληψη και καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων σύμφωνα με το οποίο τα κράτη μέλη θα πρέπει να εξασφαλίσουν ότι οι εθνικές υπηρεσίες επιβολής του νόμου συνεργάζονται τακτικά και χρησιμοποιούν τις δυνατότητες της Eurojust για τη διευκόλυνση της δίωξης των εμπλεκομένων στο εμπόριο ανθρώπων⁶².

Τέλος, χρήζει αναφοράς και το Σύστημα Σένγκεν σχετικά με την κατάργηση των εσωτερικών συνόρων της Ένωσης. Η συμφωνία Σένγκεν υπογράφηκε το 1985 με στόχο την πλήρη κατάργηση των ελέγχων των εσωτερικών συνόρων των συμμετεχόντων κρατών και τη μεταφορά τους στα εξωτερικά σύνορα. Η αρχική συμφωνία συμπληρώθηκε με τη συμφωνία εφαρμογής η οποία υπογράφηκε το 1990

την ΕΕ, Επίσημη Εφημερίδα αριθ. C 316 της 27/11/1995 σ. 0002 - 0032

⁶⁰ Η ΕΕ ως φορέας αντεγκληματικής πολιτικής, Το πρόγραμμα της Χάγης και η Εφαρμογή του, Γιώργος Π. Νικολόπουλος, Νομική Βιβλιοθήκη 2005, σελ.:290

⁶¹ Η ΕΕ ως φορέας αντεγκληματικής πολιτικής, Το πρόγραμμα της Χάγης και η Εφαρμογή του, Γιώργος Π. Νικολόπουλος, Νομική Βιβλιοθήκη 2005, σελ.:292

⁶² Σχέδιο της ΕΕ για βέλτιστες πρακτικές, πρότυπα και διαδικασίες για την καταπολέμηση και την πρόληψη της εμπορίας ανθρώπων, ΕΕ C 311 της 9.12.2005, σ. 1 έως 12

και με τη Συνθήκη του Άμστερνταμ ενσωματώθηκαν στο ενωσιακό κεκτημένο. Τα κυριότερα μέτρα ρύθμισης αφορούν την κατάργηση των ελέγχων στα κοινά εσωτερικά σύνορα και τη μετατόπισή τους στα εξωτερικά σύνορα, τις θεωρήσεις εισόδου, ασύλου, μετανάστευσης, αστυνομική και δικαστικής συνεργασίας. Παράλληλα, προβλέπεται η δημιουργία ενός συστήματος πληροφόρησης Σένγκεν (SIS) για την ανταλλαγή πληροφοριών και δεδομένων⁶³.

Αναφορικά ως προς την αποτελεσματικότητα του Συστήματος Σένγκεν σχετικά με το φαινόμενο της εμπορίας ανθρώπων γεννούνται αμφιβολίες, οι οποίες άπτονται στην ανεπαρκή κατανόηση του οργανωμένου εγκλήματος, στις δυσχέρειες που συναντώνται κατά την αστυνομική και δικαστική συνεργασία καθώς επίσης και στις πολιτιστικές, γλωσσικές και ερμηνευτικές διαφορές ανάμεσα στα συμμετέχοντα κράτη. Σημαντικό στοιχείο συνεκτίμησης είναι και το δυσανάλογο βάρος το οποίο μετατοπίζεται στα κράτη τα οποία συνιστούν τα εξωτερικά σύνορα του συστήματος με αποτέλεσμα οι μεγάλες μεταναστευτικές ροές σε συνδυασμό με την ελλειπή κατάρτιση και εκπαίδευση των επιτελείων των χωρών αυτών να καθιστά αναποτελεσματικούς τους ελέγχους επί των ροών αυτών οι οποίοι συχνά περιλαμβάνουν κυκλώματα εμπορίας και εκμετάλλευσης ανθρώπων.

Συμπληρωματικά ως προς το σύστημα Σένγκεν για την ενίσχυση της ολοκληρωμένης διαχείρισης των εξωτερικών συνόρων συστήθηκε το 2005 ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός για τη Διαχείριση της Επιχειρησιακής Συνεργασίας στα εξωτερικά σύνορα των κρατών μελών της ΕΕ (FRONTEX). Σκοπός του οργανισμού αυτού είναι η ενδυνάμωση της επιχειρησιακής συνεργασίας των κρατών μελών για την αποτελεσματικότερη διαχείριση των εξωτερικών συνόρων. Με το Πρόγραμμα της ΕΕ σχετικά με τις βέλτιστες πρακτικές, πρότυπα και διαδικασίες για την πρόληψη και καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, η εμπορία ανθρώπων ενσωματώθηκε στο έργο της FRONTEX, μέσω του συντονισμού και της διοργάνωσης κοινών επιχειρήσεων και πειραματικών σχεδίων στα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ, της παροχής αναλύσεων κινδύνων στα κράτη μέλη, της ανάπτυξης κοινών στρατηγικών για την αντιμετώπιση της εμπορίας ανθρώπων μέσω λιμένων, της διάδοσης υλικού κατάρτισης και της συμπληρωματικής συνεργασία με την Europol. Στις εργασίες της,

⁶³ Ο χώρος της ασφάλειας στην ΕΕ, Δονάτος Παπαγιάννης, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα 2008, σελ:138

η FRONTEX θα λαμβάνει υπόψη την ιδιαίτερη κατάσταση των πιο ευάλωτων θυμάτων, ειδικότερα των παιδιών και των γυναικών⁶⁴.

Όπως διαφαίνεται, η ΕΕ έχει μακρά παράδοση στην καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και αυτό θα παρουσιαστεί και στη συνέχεια του κεφαλαίου. Η νομοθεσία της ΕΕ αποτελεί πλέον ένα ολοκληρωμένο εγχειρίδιο πρόληψης και καταστολής του εγκλήματος με ακρογωνιαίο λίθο την οδηγία 2011/36/ΕΕ.

2.1. Η ΠΡΩΤΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΑΝΑΓΚΗ ΘΕΣΜΟΘΕΤΗΣΗΣ ΚΑΝΟΝΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΕΜΠΟΡΙΑΣ ΑΝΘΡΩΠΩΝ ΑΠΟ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ

Οι πρώτες προσεγγίσεις της ΕΕ, πάνω στο ζήτημα της εμπορίας των ανθρώπων, ξεκίνησαν από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο μέσω μίας σειράς ψηφισμάτων από το 1989. Το συγκεκριμένο θεσμικό όργανο, παρά τις περιορισμένες αρμοδιότητες που κατείχε τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο, ανέλαβε ηγετικό ρόλο και εξέδωσε ένα σημαντικό αριθμό ψηφισμάτων με τα οποία καλούσε τα όργανα της ΕΕ και τα κράτη μέλη να προβούν σε συγκεκριμένες ενέργειες και να αναλάβουν πρωτοβουλίες για την καταπολέμηση του φαινομένου. Παρόλο που τα ψηφίσματα δεν έχουν δεσμευτικό χαρακτήρα είναι σημαντικό να δούμε την επιμονή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου πάνω στο θέμα της εμπορίας των ανθρώπων και το κάλεσμα που έκανε προς την Επιτροπή ζητώντας της συνεχώς μία πιο αποφασιστική και επιθετική στάση ως προς το θέμα και την άμεση ανάληψη νομοθετικής πρωτοβουλίας. Τα σημαντικότερα ψηφίσματα μέχρι σήμερα έχουν ως εξής:

- Το Ψήφισμα για την εκμετάλλευση της πορνείας και το σωματεμπόριο⁶⁵.
- Το Ψήφισμα σχετικά με τη σωματεμπορία των γυναικών⁶⁶.
- Το Ψήφισμα σχετικά με την σωματεμπορία⁶⁷.
- Το Ψήφισμα σχετικά με τους ανηλίκους που είναι θύματα βίας⁶⁸.

⁶⁴ Σχέδιο της ΕΕ για βέλτιστες πρακτικές, πρότυπα και διαδικασίες για την καταπολέμηση και την πρόληψη της εμπορίας ανθρώπων, ΕΕ C 311 της 9.12.2005, σ. 1 έως 12

⁶⁵ Ψήφισμα για την εκμετάλλευση της πορνείας και το σωματεμπόριο, Επίσημη Εφημερίδα αριθ. C120 της 16/05/1989 σ.0352

⁶⁶ Ψήφισμα σχετικά με την σωματεμπορία των γυναικών, Επίσημη Εφημερίδα αριθ. C268 της 04/10/1993 σ.0141

⁶⁷ Ψήφισμα σχετικά με την σωματεμπορία, Επίσημη Εφημερίδα αριθ. C032 της 05/02/1996 σ. 0088

⁶⁸ Ψήφισμα σχετικά με τους ανηλίκους που είναι θύματα βίας, Επίσημη Εφημερίδα αριθ. C320 της 28/10/1996 σ.0190

- Το Ψήφισμα σχετικά με τα μέτρα προστασίας των ανηλίκων στην ΕΕ⁶⁹.
- Το Ψήφισμα σχετικά με την ανακοίνωση της Επιτροπής για το παράνομο και βλαβερό περιεχόμενο στο internet⁷⁰.
- Το Ψήφισμα σχετικά με την ανακοίνωση της Επιτροπής για την καταπολέμηση του παιδεραστικού σεξουαλικού τουρισμού και με το μνημόνιο για τη συμβολή της ΕΕ στην αποτελεσματικότερη καταπολέμηση της παιδεραστίας και της σεξουαλικής εκμετάλλευσης των παιδιών⁷¹.
- Το Ψήφισμα σχετικά με την ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για τη σωματεμπορία γυναικών προς σεξουαλική εκμετάλλευση⁷².
- Το Ψήφισμα σχετικά με την βία κατά των γυναικών και το πρόγραμμα DAFHNE⁷³.
- Το Ψήφισμα σχετικά με τις πρωτοβουλίες για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, και ιδίως των γυναικών⁷⁴.
- Το Ψήφισμα σχετικά με τις στρατηγικές για την πρόληψη της εμπορίας γυναικών και παιδιών, ευάλωτων στην σεξουαλική εκμετάλλευση⁷⁵.
- Το Ψήφισμα για την πρόληψη της εμπορίας ανθρώπων⁷⁶.

⁶⁹ Ψήφισμα σχετικά με τα μέτρα προστασίας των ανηλίκων στην ΕΕ, Επίσημη Εφημερίδα αριθ. C020 της 20/01/1997 σ.0170

⁷⁰ Ψήφισμα σχετικά με την ανακοίνωση της Επιτροπής για το παράνομο και βλαβερό περιεχόμενο στο internet, Επίσημη Εφημερίδα αριθ. C150 της 19/05/1997 σ.0038

⁷¹ Ψήφισμα σχετικά με την ανακοίνωση της Επιτροπής για την καταπολέμηση του παιδεραστικού σεξουαλικού τουρισμού και το μνημόνιο για τη συμβολή της ΕΕ στην αποτελεσματικότερη καταπολέμηση της παιδεραστίας και της σεξουαλικής εκμετάλλευσης των παιδιών, Επίσημη Εφημερίδα αριθ. C358 της 24/11/1997 σ.0037. Το ψήφισμα αυτό βασίστηκε πάνω στην υπόθεση Dutroux και τις σοβαρότατες αμέλειες που παρουσιάστηκαν από τις κρατικές υπηρεσίες του Βασιλείου του Βελγίου στο πλαίσιο των ερευνών αυτών, καθώς και τη συναφή ατομική ευθύνη συγκεκριμένων προσώπων. το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ζήτησε από τον τότε δικαστή του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Melchior Wathelet, να λάβει υπόψη του τις ιδιαίτερες απαιτήσεις στις οποίες καλούνται να ανταποκριθούν οι δικαστές του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και να παραιτηθεί από το αξίωμά του ως δικαστού λόγω της απόφασης που έλαβε ως τότε Βέλγος Υπουργός Δικαιοσύνης να αποφυλακίσει πρόωρα τον Marc Dutroux, ο οποίος εν τω μεταξύ ήταν ύποπτος για τη δολοφονία πολλών παιδιών, συνάδει μεν πλήρως με το βελγικό δίκαιο, είχε όμως τρομακτικές συνέπειες, για τις οποίες πρέπει να αναλάβει την ηθική και πολιτική ευθύνη.

⁷² Ψήφισμα σχετικά με την ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για την σωματεμπορία γυναικών προς σεξουαλική εκμετάλλευση, Επίσημη Εφημερίδα αριθ. C014 της 19/01/1998 σ.0039

⁷³ Ψήφισμα σχετικά με την βία κατά των γυναικών και το πρόγραμμα DAPHNE, Επίσημη Εφημερίδα αριθ. C175 της 21/06/1999 σ.0233

⁷⁴ Ψήφισμα σχετικά με τις πρωτοβουλίες για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και ιδίως των γυναικών, Επίσημη Εφημερίδα αριθ. C260 της 29/10/2003 σ.0004

⁷⁵ Ψήφισμα σχετικά με τις στρατηγικές για την πρόληψη της εμπορίας γυναικών και παιδιών, ευάλωτων στην σεξουαλική εκμετάλλευση, Επίσημη Εφημερίδα αριθ. C287 της 24/11/2006 σ.0075

⁷⁶ Ψήφισμα για την πρόληψη της εμπορίας ανθρώπων, Επίσημη Εφημερίδα αριθ. C341 της 16/12/2010 σ.0018

2.2. Η ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΣΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΕΜΠΟΡΙΑΣ ΑΝΘΡΩΠΩΝ

Η Επιτροπή εξέδωσε την πρώτη ανακοίνωση σχετικά με το θέμα της σωματεμπορίας το 1996 λαμβάνοντας και αυτή, με τη σειρά της, θέση πάνω στο ζήτημα. Η ανακοίνωση αυτή προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για τη σωματεμπορία των γυναικών με σκοπό την σεξουαλική εκμετάλλευση αποτελεί μια μελέτη πάνω στο αντικείμενο αυτό, αναλύοντας διάφορους παράγοντες του φαινομένου όπως είναι οι αιτίες, η έκταση του προβλήματος, το προφίλ των θυμάτων καθώς επίσης και οι εμπλεκόμενες χώρες⁷⁷.

Η Επιτροπή στη συγκεκριμένη ανακοίνωση αναλύει ορισμένα χρηματοδοτικά προγράμματα τα οποία θα βοηθήσουν τα κράτη-Μέλη μέσω της εξεύρεσης πόρων αλλά και της σωστής καθοδήγησης να αναπτύξουν ένα πλαίσιο αντιμετώπισης του προβλήματος. Το πρόγραμμα STOP, αποτελεί το πρώτο χρηματοδοτικό εργαλείο στο οποίο κάνει αναφορά η Επιτροπή στη συγκεκριμένη ανακοίνωση θέλοντας με αυτόν τον τρόπο να καλύψει τα κενά όσον αφορά τη συλλογή στοιχείων, την έρευνα, την διάδοση των πληροφοριών μεταξύ των αρχών και την κατάρτιση. Πρόκειται, δηλαδή, για την προώθηση της συνεργασίας μεταξύ των αστυνομικών δυνάμεων, τελωνειακών οργάνων, των δικαστικών οργάνων, καθώς και ΜΚΟ. Παράλληλα γίνεται αναφορά και σε άλλα προγράμματα όπως είναι το OISIN το οποίο άπτεται του αντικειμένου του προγράμματος STOP, το INTEGRA για την αρωγή των θυμάτων, το LEONARDO για την ενημέρωση των πληθυσμών που διατρέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο θυματοποίησης, το SOCRATES για την εκπαίδευση των κοινωνικών και ιατρικών λειτουργών καθώς και για την επαγγελματική επιμόρφωση των θυμάτων και, τέλος, το YOUTH για τη δημιουργία κέντρων υποδοχής και αποκατάστασης⁷⁸.

Στην επόμενη ανακοίνωσή της το 1998, η Επιτροπή κινείται στο ίδιο πλαίσιο κάνοντας πάλι αναφορά σε χρηματοδοτικά προγράμματα τα οποία θα βοηθούσαν στην επίλυση ορισμένων προβλημάτων. Κάποια από αυτά τα προγράμματα είναι το πρόγραμμα ODYSSEUS για θέματα επιμόρφωσης, το πρόγραμμα DAPHNE⁷⁹ για

⁷⁷ Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για τη σωματεμπορία γυναικών με σκοπό την σεξουαλική εκμετάλλευση, 20/11/1996 COM(1996) 567 τελικό

⁷⁸ Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για τη σωματεμπορία γυναικών με σκοπό την σεξουαλική εκμετάλλευση, 20/11/1996 COM(1996) 567 τελικό

⁷⁹ Το πρόγραμμα DAPHNE(2000-2003) εξελίχθηκε σε DAPHNE II(2004-2008) και DAPHNE III(2007-2013). Η πρωτοβουλία

θέματα ερευνών, προληπτικών μέτρων και παροχή βοήθειας στα θύματα και τα προγράμματα TACIS και PHARE για τη συνεργασία με τρίτες χώρες. Σημαντικό στοιχείο της ανακοίνωσης είναι και η αναφορά που γίνεται στην επέκταση των αρμοδιοτήτων της Europol⁸⁰.

Το 2002, η Επιτροπή, στα πλαίσια του προγράμματος STOP II⁸¹, διοργάνωσε στις Βρυξέλλες, μαζί με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και σε συνεργασία με το Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης, την Ευρωπαϊκή Διάσκεψη για την πρόληψη και καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων. Η Διάσκεψη αυτή οδήγησε στην έκδοση ενός κειμένου, της Διακήρυξης των Βρυξελλών, το οποίο είχε ως στόχο την ανάπτυξη της ευρωπαϊκής και διεθνούς συνεργασίας, τη διάδοση προδιαγραφών, καλών πρακτικών, μηχανισμών πρόληψης και αντιμετώπισης της σωματεμπορίας. Παράλληλα, περιελάμβανε συστάσεις, προδιαγραφές και καλές πρακτικές για την πρόληψη και αντιμετώπισή της⁸².

Σημαντικό στοιχείο της Διακήρυξης ήταν και η προτροπή για σύσταση ομάδων εμπειρογνομόνων κάτι το οποίο οδήγησε την Επιτροπή στην υιοθέτηση της απόφασης 2003/209/EK. Με την απόφαση αυτή έλαβε χώρα η σύσταση της ομάδας εμπειρογνομόνων η οποία και αποτελούνταν από ειδικευμένα άτομα ικανά να εξετάζουν θέματα σχετικά με την εμπορία ανθρώπων. Η ικανότητα αυτή βασίζεται σε πείρα που απορρέει από δραστηριότητες για λογαριασμό διοικήσεων στα κράτη μέλη της ΕΕ και τις υποψήφιες χώρες σε διακυβερνητικές, διεθνείς και μη κυβερνητικές οργανώσεις που εμπλέκονται στην καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, ή από ακαδημαϊκή έρευνα για δημόσια ή ιδιωτικά πανεπιστήμια ή ιδρύματα. Στην ομάδα παρέχεται ανεξαρτησία, όπως επίσης και στα μέλη της τα οποία δεν εκπροσωπούν τα κράτη ή τις οργανώσεις από τις οποίες προέρχονται.

DAHPNE εγκαινιάστηκε το Μάιο του 1997, ως χρηματοδοτική γραμμή ενός έτους για τη χρηματοδότηση έργων των ΜΚ. που στηρίζουν τα θύματα της βίας και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών, των παιδιών και των νέων. Δημιουργήθηκε ως απάντηση από την Επιτροπή στα γεγονότα του Βελγίου του 1996 που συντάραξαν την Ευρώπη και τη δημόσια και πολιτική άποψη. Η χρηματοδότηση για την πρωτοβουλία ανανεώθηκε το 1998 και το 1999. Το Πρόγραμμα DAPHNE 2000-2003 συνέχισε το έργο της Πρωτοβουλίας, με χρηματοδότηση ύψους 20 εκατομμυρίων ευρώ σε διάστημα τεσσάρων ετών. Ακολούθησε το Πρόγραμμα DAPHNE II 2004-2006, με μέσο ετήσιο προϋπολογισμό 10 εκατομμυρίων ευρώ και στη συνέχεια, το Πρόγραμμα DAPHNE III (2007-2013) με μέσο ετήσιο προϋπολογισμό 16,7 εκατομμύρια ευρώ. Το πρόγραμμα DAPHNE συνεχίζει για την περίοδο 2014-2020 ως ένα εργαλείο υπεράσπισης των δικαιωμάτων και της ισότητας.

⁸⁰ Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για τη σωματεμπορία γυναικών με σκοπό την σεξουαλική εκμετάλλευση, 20/11/1996 COM(1996) 567 τελικό

⁸¹ Το STOP II (2001-2002) διοχέτευσε επιπλέον 4 εκατομμύρια ευρώ σε παρόμοια με το STOP έργα. Εκτιμάται ότι το 25% της χρηματοδότησης στο πλαίσιο STOP προοριζόταν για έργα που υλοποιούνται από Μ.Κ.Ο. Αυτό απεικονίζει την εταιρική σχέση μεταξύ των κυβερνητικών και μη κυβερνητικών προσεγγίσεων για την αντιμετώπιση του ζητήματος της παράνομης διακίνησης, αν και η χρηματοδότηση για το έργο αυτό εμφανίζεται σημαντικά μικρότερο από ότι τα εκτιμώμενα έσοδα των διεθνών διακινητών.

⁸² Ο χώρος της ασφάλειας στην ΕΕ, Δονάτος Παπαγιάννης, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα 2008, σελ.: 209

Η ομάδα εμπειρογνομόνων έλαβε την εντολή να προβαίνει σε γνωμοδοτήσεις ή να καταρτίζει εκθέσεις προς την Επιτροπή κατόπιν αίτησης της τελευταίας ή με δική της πρωτοβουλία, λαμβάνοντας δεόντως υπόψη τις συστάσεις που διατυπώθηκαν στη Διακήρυξη των Βρυξελλών. Οι αποφάσεις της ομάδα εμπειρογνομόνων δεν υπόκεινται σε ψηφοφορία. Όταν μια γνωμοδότηση ή έκθεση εγκρίνεται ομόφωνα από την ομάδα εμπειρογνομόνων, η ομάδα καθορίζει κοινά συμπεράσματα και τα επισυνάπτει στα πρακτικά. Όταν η ομάδα εμπειρογνομόνων δεν επιτυγχάνει ομόφωνη συμφωνία σχετικά με μια γνωμοδότηση ή έκθεση, ενημερώνει την Επιτροπή σχετικά με τις διστάμενες εκφρασθείσες απόψεις. Οι εκθέσεις τους δύναται να είναι εμπιστευτικές⁸³.

Η ομάδα εμπειρογνομόνων σε γνωμοδότησή της έχει υποστηρίξει την ανάγκη για περαιτέρω αρωγή και προστασία των θυμάτων εμπορίας, για πρόσβαση σε αποζημίωση και ανάληψη προληπτικής δράσης η οποία θα συνδέει το έγκλημα με τη μετανάστευση και την παράνομη εργασία. Παράλληλα, προσέγγισε θέματα όπως είναι η οικονομική ανάπτυξη, οι διακρίσεις και η απουσία δημοκρατικών αρχών⁸⁴. Μεγάλο μέρος των προτάσεών της ομάδας υιοθετήθηκαν από την Επιτροπή η οποία, με τη σειρά της, το 2007 σε ανακοίνωσή της δήλωσε τη μεγάλη προσφορά και βοήθεια που δέχτηκε από την ομάδα εμπειρογνομόνων και προέβη στη σύσταση νέας ομάδας με περισσότερα μέλη συμπεριλαμβανομένου ενός εμπειρογνώμονα από την Europol⁸⁵. Η ομάδα, με τη νέα της σύνθεση, κατέθεσε της άποψή της σχετικά με την αναθεώρηση της απόφασης-πλαίσιο του Συμβουλίου για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και επηρέασε την Επιτροπή για την έκδοση της σχετικής οδηγίας⁸⁶.

Το 2011 η Επιτροπή υπογράμμισε πάλι τη σημασία και συνεισφορά της ομάδας εμπειρογνομόνων και προέβη στην έκδοση νέας απόφασης σύμφωνα με την οποία η νέα ομάδα θα αντιπροσωπεύει ένα ευρύ φάσμα πραγματογνωμοσύνης ως προς όλες τις πτυχές της πολιτικής για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και θα

⁸³ 2003/209/EK: Απόφαση της Επιτροπής, της 25ης Μαρτίου 2003, για τη σύσταση συμβουλευτικής ομάδας υπό την επωνυμία "Ομάδα εμπειρογνομόνων για την εμπορία ανθρώπων" ΕΕ L 79 της 26.3.2003, σ. 25 έως 27

⁸⁴ Opinion in connection with the conference - Tackling human trafficking, policy and best practices in Europe - and its related documents, 11 October 2005

⁸⁵ 2007/675/EK: Απόφαση της Επιτροπής, της 17ης Οκτωβρίου 2007, για τη σύσταση ομάδας εμπειρογνομόνων σχετικά με την εμπορία ανθρώπων ΕΕ L 277 της 20.10.2007, σ. 29 έως 32

⁸⁶ Opinion No. 4/2009 of the Group of Experts on Trafficking in Human Beings set up by the European Commission On a possible revision of Council Directive 2004/81/EC of 29 April 2004 on the residence permit issued to third-country nationals who are victims of trafficking in human beings or who have been the subject of an action to facilitate illegal immigration, who cooperate with the competent authorities, 16 June 2009

εξασφαλίζει ισορροπημένη εκπροσώπηση όσον αφορά το θεσμικό υπόβαθρο και τις γεωγραφικές περιοχές. Η προεδρία της νέας ομάδας ανατέθηκε στον Συντονιστή της ΕΕ για θέματα εμπορίας ανθρώπων⁸⁷.

Η επόμενη σημαντική ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με το ζήτημα έγινε εν όψει του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Θεσσαλονίκης το 2003. Η ανακοίνωση όπως και το θέμα εξέτασης του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου έχει να κάνει με την ανάπτυξη μίας κοινής πολιτικής για την παράνομη μετανάστευση, την παράνομη διακίνηση και την εμπορία ανθρώπων, τα εξωτερικά σύνορα και την επαναπροώθηση των παρανόμως διαμενόντων⁸⁸.

Τέλος, η Επιτροπή το 2012 εξέδωσε μία ακόμα ανακοίνωση προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών σχετικά με τη στρατηγική της ΕΕ για την εξάλειψη της εμπορίας ανθρώπων 2012–2016⁸⁹. Η συγκεκριμένη ανακοίνωση βασίστηκε πάνω στο πλαίσιο της στρατηγικής της ΕΕ και επικεντρώθηκε σε συγκεκριμένα μέτρα που θα στηρίζουν τη μεταφορά και την εφαρμογή της οδηγίας 2011/36/ΕΕ, θα αποφέρουν προστιθέμενη αξία και θα συμπληρώσουν το έργο που επιτελείται από κυβερνήσεις, διεθνείς οργανισμούς και την κοινωνία των πολιτών στην ΕΕ και σε τρίτες χώρες. Η ανακοίνωση αναγνωρίζει πέντε προτεραιότητες οι οποίες αφορούν:

- Τον εντοπισμό, προστασία και συνδρομή των θυμάτων εμπορίας.
- Την ενίσχυση της πρόληψης της εμπορίας ανθρώπων.
- Την κλιμάκωση της δίωξης των ασκούντων εμπορία ανθρώπων.
- Την ενίσχυση του συντονισμού και της συνεργασίας μεταξύ βασικών παραγόντων και συνοχή των πολιτικών.
- Την αύξηση των γνώσεων σχετικά με όλες τις μορφές εμπορίας ανθρώπων και αποτελεσματική απάντηση στις διαφαινόμενες ανησυχίες.

⁸⁷ 2011/502/ΕΕ: Απόφαση της Επιτροπής, της 10ης Αυγούστου 2011, για τη σύσταση ομάδας εμπειρογνομόνων σχετικά με την εμπορία ανθρώπων και για την κατάργηση της απόφασης 2007/675/ΕΚ ΕΕ L 207 της 12.8.2011, σ. 14 έως 21

⁸⁸ Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο εν όψει του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Θεσσαλονίκης σχετικά με την ανάπτυξη μίας κοινής πολιτικής για την παράνομη μετανάστευση, την παράνομη διακίνηση και την εμπορία ανθρώπων, τα εξωτερικά σύνορα και την επαναπροώθηση των παρανόμως διαμενόντων, /* COM/2003/0323 τελικό */

⁸⁹ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΣΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ Η στρατηγική της ΕΕ για την εξάλειψη της εμπορίας ανθρώπων 2012–2016 /* COM/2012/0286 final */

Οι συγκεκριμένες προτεραιότητες τις οποίες θέτει η Επιτροπή αναλύονται η κάθε μία ξεχωριστά σε ανάλογες δράσεις έτσι ώστε να επιτευχθεί το επιθυμητό αποτέλεσμα⁹⁰.

2.3. Η ΝΟΜΙΚΗ ΒΑΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΕΜΠΟΡΙΑΣ ΑΝΘΡΩΠΩΝ

2.3.1. Η ΣΥΝΘΗΚΗ ΤΟΥ ΑΜΣΤΕΡΝΤΑΜ

Η συνθήκη του Άμστερνταμ, η οποία υπογράφηκε το 1997 και τέθηκε σε ισχύ το 1999, εισήγαγε ορισμένες αλλαγές οι οποίες έχουν να κάνουν και με το ζήτημα της εμπορίας ανθρώπων. Πίο συγκεκριμένα, στον Τίτλο VI της Συνθήκης, ο οποίος έχει να κάνει με την αστυνομική και δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις, εισάγεται ρητά η διάταξη που θέτει ως στόχο της Ένωσης να παρέχει στους πολίτες υψηλό επίπεδο προστασίας εντός ενός χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, με την ανάπτυξη από κοινού δράσης μεταξύ των κρατών μελών στον τομέα της αστυνομικής και δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις, και με την πρόληψη και την καταπολέμηση του ρατσισμού και της ξενοφοβίας⁹¹. Τονίζεται, δε, ότι ο στόχος αυτός επιτυγχάνεται με την πρόληψη και την καταπολέμηση της εγκληματικότητας, οργανωμένης ή μη, ιδίως της τρομοκρατίας, της εμπορίας ανθρώπων και των εγκλημάτων κατά παιδιών, της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών και όπλων, της δωροδοκίας και της απάτης.

Τα μέσα τα οποία παρουσιάζονται για την επίτευξη του στόχου έχουν να κάνουν με τη στενότερη συνεργασία μεταξύ αστυνομικών δυνάμεων, τελωνειακών και άλλων αρμοδίων αρχών των κρατών μελών, τόσο απευθείας όσο και μέσω της Ευρωπαϊκής Αστυνομικής Υπηρεσίας, με τη στενότερη συνεργασία μεταξύ δικαστικών και άλλων αρμοδίων ευρωπαϊκών αρχών και με προσέγγιση των κανόνων σε ποινικές υποθέσεις⁹². Τα μέσα αυτά έχουν ως στόχο την εναρμόνιση των εθνικών ποινικών

⁹⁰ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΣΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ Η στρατηγική της ΕΕ για την εξάλειψη της εμπορίας ανθρώπων 2012–2016 /* COM/2012/0286 final *

⁹¹ Συνθήκη του Άμστερνταμ που τροποποιεί τη Συνθήκη για την ΕΕ, τις Συνθήκες περί ιδρύσεως των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και ορισμένες συναφείς πράξεις, ΕΕ C 340 της 10.11.1997, σ. 1 έως 144

⁹² Συνθήκη του Άμστερνταμ που τροποποιεί τη Συνθήκη για την ΕΕ, τις Συνθήκες περί ιδρύσεως των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων

νομοθεσιών μέσω της θέσπισης ελάχιστων κανόνων που τα κράτη μέλη πρέπει να τηρούν.

Με βάση τα παραπάνω, με την Συνθήκη του Άμστερνταμ εντάχθηκαν στον τρίτο πυλώνα τα ζητήματα που συνδέονται με την ποινική πλευρά της εμπορίας των ανθρώπων. Η ποινική αντιμετώπιση του φαινομένου ξεκίνησε, δηλαδή, από το 1997 και έπειτα μέσω των αποφάσεων-πλαισίων, όπως αναφέρθηκαν και προηγουμένως, τα όποια είχαν μεν δεσμευτικό χαρακτήρα αλλά όχι άμεσο αποτέλεσμα. Επιπροσθέτως, με την Συνθήκη του Άμστερνταμ προστέθηκε και ο τίτλος IV για τις θεωρήσεις, το άσυλο, τη μετανάστευση και άλλες πολιτικές σχετικές με την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων. Με τον τρόπο αυτό δόθηκε στα ενωσιακά όργανα η αρμοδιότητα να νομοθετούν για θέματα τα οποία άπτονται του Τίτλου IV. Παρόλα αυτά η εμπορία ανθρώπων παραλείπεται από τον πρώτο πυλώνα και εντάσσεται μόνο στον τρίτο, παρά το γεγονός ότι συνδέεται με την ευρύτερη έννοια της μετανάστευσης.

2.3.2. Η ΣΥΝΘΗΚΗ ΤΗΣ ΛΙΣΑΒΟΝΑΣ

Η συνθήκη της Λισαβόνας υπογράφηκε από τα κράτη μέλη της ΕΕ στις 13 Δεκεμβρίου 2007 και τέθηκε σε ισχύ την 1η Δεκεμβρίου 2009. Η συνθήκη της Λισαβόνας τροποποιεί και επικαιροποιεί προγενέστερες Συνθήκες της ΕΕ .

Στο άρθρο 2 της Συνθήκης της ΕΕ διακηρύσσονται οι αξίες της Ένωσης οι οποίες βασίζονται στο σεβασμό της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, στην ελευθερία, τη δημοκρατία, την ισότητα, το κράτος δικαίου, καθώς και το σεβασμό των ανθρώπινων δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων των προσώπων που ανήκουν σε μειονότητες. Οι αξίες αυτές είναι κοινές στα κράτη μέλη εντός κοινωνίας που χαρακτηρίζεται από τον πλουραλισμό, την απαγόρευση των διακρίσεων, την ανοχή, τη δικαιοσύνη, την αλληλεγγύη και την ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών⁹³.

και ορισμένες συναφείς πράξεις, ΕΕ C 340 της 10.11.1997, σ. 1 έως 144

⁹³ Συνθήκη ΕΕ και ΣΛΕΕ Καρ' άρθρο και ερμηνεία, Βασίλειος Χριστιανός, Νομική Βιβλιοθήκη, 2012, σελ: 8

Επιπροσθέτως, στο άρθρο 3 της ΣΕΕ ορίζεται ο σκοπός της Ένωσης ο οποίος περιλαμβάνει την προαγωγή της ειρήνης, των αξιών της και την ευημερία των πολιτών της. Στην παράγραφο 2 του άρθρου αυτού δηλώνεται η παροχή από πλευράς της Ένωσης ενός χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης χωρίς εσωτερικά σύνορα, μέσα στον οποίο εξασφαλίζεται η ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων σε συνδυασμό με κατάλληλα μέτρα όσον αφορά τους ελέγχους στα εξωτερικά σύνορα, το άσυλο, τη μετανάστευση και την πρόληψη και καταστολή της εγκληματικότητας. Στην τρίτη παράγραφο, η Ένωση προβαίνει σε δήλωση της βούλησής της να καταπολεμά τον κοινωνικό αποκλεισμό και τις διακρίσεις και να προωθεί την κοινωνική δικαιοσύνη και προστασία, την ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών, την αλληλεγγύη μεταξύ των γενεών και την προστασία των δικαιωμάτων του παιδιού⁹⁴. Οι αξίες που αναφέρονται στο άρθρο 2 αλλά και ο σκοπός της Ένωσης που αναλύεται στο άρθρο 3 συνδέονται άμεσα με την εμπορία ανθρώπων, καθώς αποτελεί ένα έγκλημα το οποίο βρίσκεται σε σύγκρουση με τα συγκεκριμένα άρθρα.

Παράλληλα, και στη Συνθήκη για τη Λειτουργία της ΕΕ διαπιστώνονται σημεία αναφορικά με την αντιμετώπιση της εμπορίας των ανθρώπων, τα οποία εντάσσονται στο πλαίσιο της δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις. Πιο συγκεκριμένα, στο άρθρο 82 παράγραφος 2 της ΣΛΕΕ γίνεται λόγος για την διευκόλυνση μέσω οδηγιών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την θέσπιση ελάχιστων κανόνων όσον αφορά την αναγνώριση των δικαστικών αποφάσεων και διαταγών καθώς και την αστυνομική και δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις που έχουν διασυνοριακές διαστάσεις. Οι ελάχιστοι αυτοί κανόνες αφορούν το αμοιβαίως παραδεκτό των αποδείξεων μεταξύ των κρατών μελών, τα δικαιώματα των προσώπων στην ποινική διαδικασία, τα δικαιώματα των θυμάτων της εγκληματικότητας καθώς και άλλα ειδικότερα στοιχεία της ποινικής διαδικασίας⁹⁵.

Αναφορά στο παρόν ζήτημα γίνεται και στο άρθρο 83 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ, σύμφωνα με το οποίο το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο μπορούν να θεσπίζουν ελάχιστους κανόνες για τον ορισμό των ποινικών αδικημάτων και των κυρώσεων στους τομείς της ιδιαιτέρως σοβαρής εγκληματικότητας με διασυνοριακή διάσταση, η οποία απορρέει ιδίως από τη φύση ή τις επιπτώσεις των αδικημάτων

⁹⁴ Συνθήκη ΕΕ και ΣΛΕΕ Καρ' άρθρο και ερμηνεία, Βασίλειος Χριστιανός, Νομική Βιβλιοθήκη, 2012, σελ: 11

⁹⁵ ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΑΠΟΔΟΣΗ ΤΗΣ ΣΥΝΘΗΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΕ ΚΑΙ ΤΗΣ ΣΥΝΘΗΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΕΕ (2016/C 202/01)

αυτών ή λόγω ειδικής ανάγκης να καταπολεμούνται σε κοινή βάση. Στους εν λόγω τομείς εγκληματικότητας τοποθετεί την τρομοκρατία, την εμπορία ανθρώπων και τη γενετήσια εκμετάλλευση γυναικών και παιδιών, την παράνομη εμπορία ναρκωτικών, την παράνομη εμπορία όπλων, το ξέπλυμα χρήματος, τη διαφθορά, την παραχάραξη μέσων πληρωμής, την εγκληματικότητα στον χώρο της πληροφορικής και το οργανωμένο έγκλημα⁹⁶.

Σημαντικός σταθμός θεωρείται και η ενσωμάτωση του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ στη Συνθήκη της ΕΕ το 2009 όπου έλαβε νομική δεσμευτικότητα ισότιμη με αυτή των Συνθηκών. Ο Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ συγκαταλέγει στο πρώτο του κεφάλαιο το δικαίωμα της αξιοπρέπειας το οποίο εκτείνεται στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια και την προστασία της, στο δικαίωμα στη ζωή, στο δικαίωμα στην ακεραιότητα του προσώπου, στην απαγόρευση των βασανιστηρίων και των απάνθρωπων εξευτελιστικών ποινών ή μεταχείρισης και στην απαγόρευση της δουλείας και της αναγκαστικής εργασίας. Χαρακτηριστικά, στο άρθρο 5 του Χάρτη διακηρύσσεται η απαγόρευση της εμπορίας των ανθρώπων και στο άρθρο 32 γίνεται αναφορά στην απαγόρευση της παιδικής εργασίας και την προστασία των ανηλίκων από την οικονομική εκμετάλλευση ή από οποιαδήποτε εργασία που θα μπορούσε να βλάψει την ασφάλειά τους, την υγεία τους, τη σωματική, πνευματική, ή κοινωνική ανάπτυξή τους ή να θέσει σε κίνδυνο την εκπαίδευσή τους⁹⁷. Τα παραπάνω δικαιώματα αποτελούν και μέρος του προοιμίου της οδηγίας 2011/36/ΕΕ για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και την προστασία των θυμάτων της⁹⁸.

⁹⁶ ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΑΠΟΔΟΣΗ ΤΗΣ ΣΥΝΘΗΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΕ ΚΑΙ ΤΗΣ ΣΥΝΘΗΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΕΕ (2016/C 202/01)

⁹⁷ Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ C 202/389, ΧΑΡΤΗΣ ΤΩΝ ΘΕΜΕΛΙΩΔΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΕΕ (2016/C 202/02)

⁹⁸ Οδηγία 2011/36/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 2011, για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων της, καθώς και για την αντικατάσταση της απόφασης-πλαίσιο 2002/629/ΔΕΥ του Συμβουλίου,

2.4. ΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗΣ ΤΗΣ ΕΜΠΟΡΙΑΣ ΑΝΘΡΩΠΩΝ

2.4.1. ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ ΤΑΜΠΕΡΕ

Σημαντικό στοιχείο στην πορεία της ΕΕ υπήρξαν τα συμπεράσματα που εξέδωσε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο το οποίο συνεδρίασε το 1991 στο Τάμπερε της Φινλανδίας. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στο συγκεκριμένο κείμενο τονίζει την ανάγκη για τον συνεχή έλεγχο των εξωτερικών συνόρων ο οποίος θα βοηθήσει στην αποτελεσματική διαχείριση των μεταναστευτικών ροών, την καταπολέμηση εκείνων που διοργανώνουν και διαπράττουν την παράνομη μετανάστευση, καθώς και των σχετικών με αυτήν διεθνών εγκλημάτων. Καλεί, επίσης, για σχεδιασμό, σε στενή συνεργασία με τις χώρες καταγωγής και διέλευσης των θυμάτων, ενημερωτικών εκστρατειών σχετικά με τις πραγματικές δυνατότητες νόμιμης μετανάστευσης, προκειμένου να προλαμβάνονται όλες οι μορφές εμπορίας ανθρώπων⁹⁹.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο δήλωσε αποφασισμένο να αντιμετωπίσει στην πηγή της την παράνομη μετανάστευση, ιδίως με την καταπολέμηση εκείνων που ενέχονται στην εμπορία ανθρώπων και την οικονομική εκμετάλλευση των μεταναστών. Τονίζει, μάλιστα, την ανάγκη θέσπισης αυστηρής νομοθεσίας που θα προβλέπει πιο απότρεπτικές ποινές εναντίον αυτού του σοβαρού εγκλήματος¹⁰⁰.

Επιπροσθέτως, ζήτησε από το Συμβούλιο να θεσπίσει σχετική νομοθεσία μέχρι το τέλος του 2000, από πρόταση της Επιτροπής και παρότρυνε τα κράτη μέλη, μαζί με την Europol, να κατευθύνουν τις προσπάθειές τους στην ανίχνευση και την εξάρθρωση των ενεχόμενων εγκληματικών δικτύων. Τοποθετεί την εμπορία των ανθρώπων ανάμεσα στα εγκλήματα για τα οποία θεωρεί ότι πρέπει να επικεντρωθούν σε πρώτο στάδιο οι προσπάθειες και να συμφωνήσουν τα κράτη μέλη σε κοινούς ορισμούς, ποινικοποίηση και ποινές του αδικήματος, λαμβάνοντας παράλληλα υπόψιν τις εθνικές νομοθεσίες¹⁰¹.

⁹⁹ <http://www.consilium.europa.eu/el/european-council/conclusions/1993-2003/>

¹⁰⁰ <http://www.consilium.europa.eu/el/european-council/conclusions/1993-2003/>

¹⁰¹ <http://www.consilium.europa.eu/el/european-council/conclusions/1993-2003/>

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο δήλωσε, επίσης, ότι τα δικαιώματα των θυμάτων των δραστηριοτήτων αυτών οφείλουν να διασφαλίζονται και να δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στα προβλήματα των γυναικών και των παιδιών. Ζήτησε την βοήθεια από τις χώρες καταγωγής και διέλευσης προκειμένου να διευκολυνθεί ο εθελοντικός επαναπατρισμός καθώς και να βελτιωθεί η ικανότητα των αρχών των χωρών αυτών να καταπολεμούν αποτελεσματικά την εμπορία ανθρώπων και να αντιμετωπίζουν τις υποχρεώσεις επανεισδοχής που έχουν αναλάβει έναντι της Ένωσης και των κρατών μελών της¹⁰².

Τέλος, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο πηγαίνει ένα βήμα μπροστά τη δράση της Ένωσης καθώς αναγνωρίζει όχι μόνο την ανάγκη για ασφάλεια σε σχέση με την παράνομη μετανάστευση, δίνοντας έμφαση στην αντιμετώπιση της και στην επιβολή ποινών στους δράστες αλλά αναγνώρισε και την ανάγκη προστασίας των θυμάτων. Θεώρησε, μάλιστα, ότι πρέπει να θεσπιστούν στοιχειώδη πρότυπα για την έννομη προστασία των θυμάτων της εγκληματικότητας και ειδικότερα όσον αφορά την έννομη προστασία των θυμάτων ενώπιον της δικαιοσύνης και το δικαίωμα αποζημίωσής τους, μεταξύ άλλων για τη δικαστική δαπάνη. Επιπλέον, θεώρησε ότι πρέπει να θεσπισθούν εθνικά προγράμματα για τη χρηματοδότηση δημόσιων αλλά και μη κυβερνητικών μέτρων για την αρωγή και την προστασία των θυμάτων¹⁰³.

2.4.2. ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΗΣ ΧΑΓΗΣ

Το πρόγραμμα της Χάγης περιελάμβανε δέκα προτεραιότητες με σκοπό την ενίσχυση του χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης στο εσωτερικό της ΕΕ. Το πολυετές αυτό πρόγραμμα εγκρίθηκε κατά το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της 4ης και 5ης Νοεμβρίου 2004 και αφορούσε την εφαρμογή δράσεων μέχρι και το 2009¹⁰⁴.

¹⁰² <http://www.consilium.europa.eu/el/european-council/conclusions/1993-2003/>

¹⁰³ <http://www.consilium.europa.eu/el/european-council/conclusions/1993-2003/>

¹⁰⁴ Το πρόγραμμα της Χάγης: δέκα προτεραιότητες για την προσεχή πενταετία. Μια εταιρική σχέση για την ευρωπαϊκή ανανέωση στον τομέα της ελευθερίας, της ασφάλειας και της δικαιοσύνης», Επίσημη Εφημερίδα C 236, 24.9.2005

Οι δέκα προτεραιότητες επικεντρώνονταν στην ενίσχυση των θεμελιωδών δικαιωμάτων και της ιθαγένειας, στην καταπολέμηση της τρομοκρατίας, στον καθορισμό μιας ισόρροπης αντιμετώπισης της μετανάστευσης, στη διαμόρφωση ολοκληρωμένης διαχείρισης των εξωτερικών συνόρων της Ένωσης, στη θέσπιση κοινής διαδικασίας σε θέματα ασύλου, στη μεγιστοποίηση των θετικών συνεπειών της μετανάστευσης, στην επίτευξη ικανοποιητικής ισορροπίας μεταξύ της προστασίας του ιδιωτικού βίου και της ασφάλειας κατά τη διαβίβαση πληροφοριών, στη διαμόρφωση στρατηγικής αντίληψης σχετικά με το οργανωμένο έγκλημα, στην εγγύηση πραγματικού ευρωπαϊκού χώρου δικαιοσύνης και στην κατανομή των αρμοδιοτήτων και μέριμνα για την αλληλεγγύη¹⁰⁵.

Όσον αφορά την αντιμετώπιση της μετανάστευσης, η Επιτροπή επιθυμούσε να καθορίσει μια νέα ισόρροπη αντιμετώπιση της διαχείρισης της νόμιμης και παράνομης μετανάστευσης έτσι ώστε να καταπολεμηθεί η παράνομη μετανάστευση και η λαθρεμπορία ανθρωπίνων όντων, ειδικότερα γυναικών και παιδιών. Αναφορικά με τη διαμόρφωση στρατηγικής αντίληψης σχετικά με το οργανωμένο έγκλημα το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο εξέθεσε την άποψή του σχετικά με την καταπολέμηση η οποία απαιτεί τη βελτίωση της συνεργασίας μεταξύ των υπηρεσιών επιβολής του νόμου των κρατών μελών, όπως η αστυνομία και τα τελωνεία. Δήλωσε, τέλος, ότι η διαμόρφωση ενός ευρωπαϊκού προτύπου σχετικά με τις πληροφορίες που αφορούν εγκληματικές υποθέσεις αποτελεί προτεραιότητα¹⁰⁶.

Τέλος, απαραίτητη κρίθηκε η εκπόνηση σχεδίου από την Επιτροπή και το Συμβούλιο προκειμένου να καταρτισθούν κοινά πρότυπα, βέλτιστες πρακτικές και μηχανισμοί για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων. Με το σχέδιο αυτό επιδιωκόταν η ενίσχυση της δέσμευσης της ΕΕ και των κρατών μελών για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων που ασκείται με σκοπό την κάθε μορφής εκμετάλλευση και της προστασίας, υποστήριξης και αποκατάστασης των θυμάτων της. Το σχέδιο στηρίχθηκε στη σημασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, στη συλλογική κατανόηση των προβλημάτων, στη συγκέντρωση των προσπαθειών ώστε να υπάρξει αποτελεσματικότητα, στην

¹⁰⁵ Το πρόγραμμα της Χάγης: δέκα προτεραιότητες για την προσεχή πενταετία. Μια εταιρική σχέση για την ευρωπαϊκή ανανέωση στον τομέα της ελευθερίας, της ασφάλειας και της δικαιοσύνης», Επίσημη Εφημερίδα C 236, 24.9.2005

¹⁰⁶ Το πρόγραμμα της Χάγης: δέκα προτεραιότητες για την προσεχή πενταετία. Μια εταιρική σχέση για την ευρωπαϊκή ανανέωση στον τομέα της ελευθερίας, της ασφάλειας και της δικαιοσύνης», Επίσημη Εφημερίδα C 236, 24.9.2005

ενίσχυση της επιχειρησιακής αντίδρασης κατά της εμπορίας ανθρώπων και στην εντατικοποίηση της συνεργασίας των κρατών μελών¹⁰⁷.

2.4.3. ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΗΣ ΣΤΟΚΧΟΛΜΗΣ

Το πρόγραμμα της Στοκχόλμης καθόρισε τις προτεραιότητες της ΕΕ για τον χώρο δικαιοσύνης, ελευθερίας και ασφάλειας για την περίοδο 2010-2014. Στηρίχθηκε στα προγράμματα της Χάγης και του Τάμπερε, και είχε ως στόχο να ανταποκριθεί στις μελλοντικές προκλήσεις και να ενισχύσει περαιτέρω τον χώρο δικαιοσύνης, ελευθερίας και ασφάλειας με δράσεις οι οποίες εστιάζονται στα ενδιαφέροντα και στις ανάγκες των πολιτών¹⁰⁸.

Οι προτεραιότητες στις οποίες επικεντρώθηκε συνοψίζονται στη δημιουργία μίας Ευρώπης δικαιωμάτων και δικαιοσύνης, στη προστασία των πολιτών της και στην υποστήριξη της αλληλεγγύης, στην δημιουργία συστημάτων πρόσβασης στον Ευρωπαϊκό χώρο και στην εξωτερική διάσταση της Ευρώπης σε μία παγκοσμιοποιημένη υφήλιο. Αναφορικά με την εμπορία ανθρώπων το πρόγραμμα της Στοκχόλμης συμπεριέλαβε το εν λόγω έγκλημα ανάμεσα σε αυτά για τα οποία είναι απαραίτητη η ανάπτυξη μιας στρατηγικής εσωτερικής ασφάλειας για την ΕΕ. Στο πνεύμα της αλληλεγγύης, η στρατηγική αποσκοπεί στην ενίσχυση της αστυνομικής και δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις, καθώς και της συνεργασίας στη διαχείριση των συνόρων, της πολιτικής προστασίας, της διαχείρισης των καταστροφών και της συνεργασίας με τρίτες χώρες¹⁰⁹.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο θεώρησε ότι η εμπορία ανθρώπων και η παράνομη διακίνηση προσώπων αποτελεί πολύ σοβαρό έγκλημα που παραβιάζει τα δικαιώματα του ανθρώπου και την ανθρώπινη αξιοπρέπεια και το οποίο η Ένωση θεωρεί ασυγχώρητο. Έκρινε, επίσης, ότι επιβάλλεται να ενισχυθούν η πρόληψη και η καταστολή της παράνομης διακίνησης και εμπορίας μέσω μίας συντονισμένης και

¹⁰⁷ Σχέδιο της ΕΕ για βέλτιστες πρακτικές, πρότυπα και διαδικασίες για την καταπολέμηση και την πρόληψη της εμπορίας ανθρώπων, ΕΕ C 311 της 9.12.2005, σ. 1 έως 12

¹⁰⁸ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΗΣ ΣΤΟΚΧΟΛΜΗΣ — ΜΙΑ ΑΝΟΙΚΤΗ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΗΣ ΕΥΡΩΠΗ ΠΟΥ ΕΞΥΠΗΡΕΤΕΙ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΕΙ ΤΟΥΣ ΠΟΛΙΤΕΣ 2010/C 115/01

¹⁰⁹ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΗΣ ΣΤΟΚΧΟΛΜΗΣ — ΜΙΑ ΑΝΟΙΚΤΗ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΗΣ ΕΥΡΩΠΗ ΠΟΥ ΕΞΥΠΗΡΕΤΕΙ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΕΙ ΤΟΥΣ ΠΟΛΙΤΕΣ 2010/C 115/01

συνεκτικής πολιτικής ανταπόκρισης που να εκτείνεται πέραν του χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης και, λαμβανομένων υπόψη των νέων μορφών εκμετάλλευσης, να περιλαμβάνει τις εξωτερικές σχέσεις, τη συνεργασία για την ανάπτυξη, τις κοινωνικές υποθέσεις και την απασχόληση, την ισότητα των φύλων και την καταπολέμηση των διακρίσεων.

Τέλος, απεύθυνε έκκληση ώστε να θεσπισθεί νέα νομοθεσία για την καταπολέμηση της εμπορίας και την προστασία των θυμάτων, να αναβαθμιστεί η Europol, σχετικά με τη συγκέντρωση πληροφοριών και την ανάλυση, σε συνεργασία με τις χώρες καταγωγής και διέλευσης, και η Eurojust, σχετικά με τις προσπάθειές της για το συντονισμό των ερευνών που διεξάγουν οι αρχές των κρατών μελών. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο συμπεριέλαβε και τη σεξουαλική εκμετάλλευση των παιδιών μαζί με την παιδική πορνογραφία, ζητώντας από τα υπόλοιπα θεσμικά όργανα να αναλάβουν νομοθετική δράση για την κάλυψη του ζητήματος, τέλος, πρότεινε τη δημιουργία του Συντονιστή της ΕΕ για θέματα εμπορίας¹¹⁰.

2.5. Η ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗΣ ΤΗΣ ΕΜΠΟΡΙΑΣ ΑΝΘΡΩΠΩΝ

2.5.1. ΟΙ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΗΣ ΕΕ

Το Συμβούλιο της ΕΕ ανέλαβε ενεργή δράση από το 1996 με στόχο την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και την προστασία των θυμάτων της. Οι πρώτες κινήσεις του σηματοδοτούνται από την Κοινή Δράση 96/700/ΔΕΥ του 1996 για την κατάρτιση προγράμματος ενθάρρυνσης και ανταλλαγών μεταξύ των υπεύθυνων για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και της σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών¹¹¹. Το πρόγραμμα αυτό στόχευε στην επιμόρφωση, στη διοργάνωση διεπιστημονικών σεμιναρίων και συναντήσεων, στη θέσπιση μελετών

¹¹⁰ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΗΣ ΣΤΟΚΧΟΛΜΗΣ — ΜΙΑ ΑΝΟΙΚΤΗ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΗΣ ΕΥΡΩΠΗ ΠΟΥ ΕΞΥΠΗΡΕΤΕΙ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΕΙ ΤΟΥΣ ΠΟΛΙΤΕΣ 2010/C 115/01

¹¹¹ Ο χώρος της ασφάλειας στην ΕΕ, Δονάτος Παπαγιάννης, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2008, σελ: 209

και ερευνών, στην κυκλοφορία πληροφοριών και στη δημιουργία προγραμμάτων ανταλλαγής και περιόδων πρακτικής άσκησης.

Η επόμενη πρωτοβουλία του Συμβουλίου αφορούσε την Κοινή Δράση 97/154/ΔΕΥ για την καταπολέμηση των εν λόγω εγκλημάτων. Η δράση αυτή αποτέλεσε και προπομπό των αποφάσεων που εκδόθηκαν μετέπειτα για την εμπορία ανθρώπων και τη σεξουαλική εκμετάλλευσή παιδιών¹¹² και οι οποίες θα αναλυθούν εν συνεχεία.

2.5.1.1. ΑΠΟΦΑΣΗ -ΠΛΑΙΣΙΟ 2002/629/ΔΕΥ: ΓΙΑ ΤΗΝ
ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΕΜΠΟΡΙΑΣ ΑΝΘΡΩΠΩΝ ΚΑΙ ΤΗΝ
ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΗΣ ΔΡΑΣΗΣ 97/154/ΔΕΥ

Η Απόφαση Πλαίσιο 2002/629/ΔΕΥ για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων εκδόθηκε από το Συμβούλιο στις 19 Ιουλίου του 2002. Η παρούσα απόφαση αντικατέστησε την κοινή δράση του Συμβουλίου 97/154/ΔΕΥ όσον αφορά την εμπορία ανθρώπων, στοχεύοντας στην εναρμόνιση του νομικού πλαισίου των κρατών μελών και στην ανάπτυξη διακρατικής συνεργασίας των δικαστικών αρχών και των αρχών επιβολής του νόμου για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων. Η απόφαση αυτή προβάλλει τη συνεργασία μεταξύ της ΕΕ και των Διεθνών Οργανισμών, και ιδιαίτερα του ΟΗΕ, με στόχο την καταπολέμηση του διεθνούς οργανωμένου εγκλήματος, της εμπορίας των ανθρώπων και της μεταφοράς μεταναστών δια ξηράς, θαλάσσης και αέρος. Σημαντικό στοιχείο της απόφασης είναι ότι συμπληρώνει τα προγράμματα δράσης όπως είναι το STOP και DAPHNE¹¹³.

Το πρώτο άρθρο εισάγει τον ορισμό της εμπορίας ανθρώπων με σκοπό την εκμετάλλευση της εργασίας τους ή τη σεξουαλική εκμετάλλευση¹¹⁴. Τα κράτη μέλη πρέπει να τιμωρούν οποιαδήποτε μορφή στρατολόγησης, μεταφοράς, μεταβίβασης ή στέγασης ενός ατόμου που έχει στερηθεί των θεμελιωδών δικαιωμάτων του. Είναι, συνεπώς, κολάσιμες όλες οι εγκληματικές ενέργειες που εκμεταλλεύονται την

¹¹² Ο χώρος της ασφάλειας στην ΕΕ, Δονάτος Παπαγιάννης, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκουλα, 2008, σελ.: 211

¹¹³ 2002/629/ΔΕΥ: Απόφαση πλαίσιο του Συμβουλίου, της 19ης Ιουλίου 2002, για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων ΕΕ L 203 της 1.8.2002, σ. 1- 4

¹¹⁴ Στον όρο εκμετάλλευσή περιλαμβάνεται τουλάχιστον η εκμετάλλευση της πορνείας ή άλλες μορφές σεξουαλικής εκμετάλλευσης, η αναγκαστική εργασία ή δουλεία και η αφαίρεση οργάνων.

αδυναμία των ατόμων με πνευματική ή σωματική μειονεξία¹¹⁵. Τονίζει, επίσης, ότι τα παιδιά βρίσκονται σε περισσότερο ευάλωτη θέση και για των λόγω αυτό κινδυνεύουν περισσότερο να πέσουν θύματα εμπορίας. Η συναίνεση θύματος εμπορίας ανθρώπων προς το σκοπό της εκμετάλλευσής του είτε σκοπούμενη είτε πραγματική, είναι άνευ σημασίας εάν έχουν χρησιμοποιηθεί μέσα όπως η χρήση ή η απειλή χρήσης βίας, χρήσης δόλου ή απάτης ή κατάχρησης εξουσίας¹¹⁶.

Το άρθρο 3 της απόφασης ασχολείται με τις ποινές επί των προαναφερθέντων εγκληματικών πράξεων. Ορίζει ως ανώτατη ποινή τη φυλάκιση όχι μικρότερη των οκτώ ετών στις περιπτώσεις όπου τέθηκε σε κίνδυνο η ζωή του θύματος, που το θύμα ήταν ιδιαίτερα τρωτό, που χρησιμοποιήθηκε βία ή προκλήθηκε σοβαρή βλάβη, ή τέλος, στην περίπτωση που το αδίκημα διαπράχθηκε στο πλαίσιο εγκληματικής δραστηριότητας¹¹⁷.

Στη συνέχεια η απόφαση- πλαίσιο ορίζει την ευθύνη των νομικών προσώπων και αναθέτει στα κράτη μέλη να λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα ώστε να εξασφαλίσουν ότι τα νομικά πρόσωπα δύνανται να θεωρηθούν υπεύθυνα για αδικήματα που διαπράττονται προς όφελός τους από οποιοδήποτε πρόσωπο ενεργεί είτε ατομικά είτε ως μέλος οργάνου του νομικού προσώπου. Οι κυρώσεις που μπορεί να τους ασκηθούν είναι είτε αποκλεισμός από δημόσιες παροχές ή ενισχύσεις, ή προσωρινή ή οριστική απαγόρευση της άσκησης εμπορικής δραστηριότητας, ή επιβολή δικαστικής εποπτείας, ή δικαστική εντολή διάλυσης, ή προσωρινό ή οριστικό κλείσιμο των εγκαταστάσεων που χρησιμοποιήθηκαν για τη διάπραξη του αδικήματος¹¹⁸.

Η απόφαση ορίζει, επίσης, τα κριτήρια δικαιοδοσίας των κρατών μελών έτσι ώστε να αποφευχθεί η περίπτωση ατιμωρησίας του αδικήματος. Κάθε κράτος μέλος, λοιπόν, λαμβάνει τα αναγκαία μέτρα ώστε να θεμελιώσει τη δικαιοδοσία του όταν το αδίκημα διαπράττεται εξ ολοκλήρου ή εν μέρει στο έδαφος αυτού του κράτους, ή ο δράστης του αδικήματος είναι υπήκοος αυτού του κράτους, ή το αδίκημα διαπράττεται προς όφελος νομικού προσώπου εγκατεστημένου στο έδαφος αυτού του

¹¹⁵ 2002/629/ΔΕΥ: Απόφαση πλαίσιο του Συμβουλίου, της 19ης Ιουλίου 2002, για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων
EE L 203 της 1.8.2002, σ. 1- 4

¹¹⁶ 2002/629/ΔΕΥ: Απόφαση πλαίσιο του Συμβουλίου, της 19ης Ιουλίου 2002, για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων
EE L 203 της 1.8.2002, σ. 1 έως 4

¹¹⁷ 2002/629/ΔΕΥ: Απόφαση πλαίσιο του Συμβουλίου, της 19ης Ιουλίου 2002, για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων
EE L 203 της 1.8.2002, σ. 1 έως 4

¹¹⁸ 2002/629/ΔΕΥ: Απόφαση πλαίσιο του Συμβουλίου, της 19ης Ιουλίου 2002, για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων
EE L 203 της 1.8.2002, σ. 1 έως 4

κράτους μέλους. Ένα κράτος μέλος μπορεί να μην ασκήσει την δικαιοδοσία του όταν το αδίκημα διαπράττεται έξω από το έδαφός του ή όταν το αδίκημα διαπράττεται από υπήκοο του έξω από το έδαφος του¹¹⁹.

Τέλος, η απόφαση αυτή τονίζει ότι όταν το θύμα είναι παιδί λαμβάνει ειδική μεταχείριση και καλεί τα κράτη μέλη να εξασφαλίσουν όλα τα δυνατά μέτρα για την παροχή κατάλληλης συνδρομής στην οικογένειά του. Τα κράτη μέλη ορίζουν ότι η διεξαγωγή ανακρίσεων ή η άσκηση δίωξης για αδικήματα καλυπτόμενα από την παρούσα απόφαση πλαίσιο δεν θα εξαρτώνται από καταγγελία ή κατηγορία εκ μέρους του προσώπου που υπέστη το έγκλημα¹²⁰.

2.5.1.2. ΑΠΟΦΑΣΗ- ΠΛΑΙΣΙΟ 2009/0050 /ΔΕΥ: ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΕΜΠΟΡΙΑΣ ΑΝΘΡΩΠΩΝ ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΘΥΜΑΤΩΝ

Η απόφαση πλαίσιο 2009/0050/ΔΕΥ του Συμβουλίου για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας των ανθρώπων, καθώς και για την προστασία των θυμάτων θεωρείται ένα πολύ σημαντικό βήμα που οδήγησε στην κατάργηση της απόφασης- πλαισίου 2002/629/ΔΕΥ. Ταυτόχρονα αποτέλεσε ένα προσχέδιο της Οδηγίας 2011/36/ΕΕ.

Αρχικά η απόφαση-πλαίσιο ορίζει με συγκεκριμένο τρόπο την εμπορία ανθρώπων και τις προεκτάσεις που αυτή η πράξη μπορεί να έχει. Τονίζει, λοιπόν, ότι η εμπορία ανθρώπων *συνίσταται στη στρατολόγηση, μεταφορά ή παραλαβή προσώπων, η οποία πραγματοποιείται με αναγκαστικά, δόλια ή καταχρηστικά μέσα, με σκοπό την εκμετάλλευση, συμπεριλαμβανομένης της σεξουαλικής ή της εργασιακής εκμετάλλευσης, την αναγκαστική εργασία, την οικιακή δουλεία ή άλλες μορφές εκμετάλλευσης μεταξύ των οποίων η αφαίρεση οργάνων*¹²¹. Η αντίδραση στην εμπορία ανθρώπων πρέπει να

¹¹⁹ 2002/629/ΔΕΥ: Απόφαση πλαίσιο του Συμβουλίου, της 19ης Ιουλίου 2002, για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων ΕΕ L 203 της 1.8.2002, σ. 1 έως 4

¹²⁰ 2002/629/ΔΕΥ: Απόφαση πλαίσιο του Συμβουλίου, της 19ης Ιουλίου 2002, για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων ΕΕ L 203 της 1.8.2002, σ. 1 έως 4

¹²¹ Πρόταση αποφαση-πλαίσιο του Συμβουλίου για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, καθώς και για την προστασία των θυμάτων, με την οποία καταργείται η απόφαση - πλαίσιο 2002/629/ΔΕΥ {SEC(2009) 358} {SEC(2009) 359}/* COM/2009/0136 τελικό - CNS 2009/0050 *

είναι σθεναρή και να στοχεύει τόσο στη δίωξη του εγκλήματος όσο και στην προστασία των θυμάτων του.

Στο γενικό πλαίσιο της απόφασης, τα κράτη μέλη πρέπει να αναγνωρίσουν ότι αποτελούν σημαντικές χώρες προορισμού ροών εμπορίας ανθρώπων προερχόμενων από τρίτες χώρες. Είναι, εξάλλου, διαπιστωμένο ότι πραγματοποιείται εμπορία ανθρώπων εντός της ΕΕ. Από τα διαθέσιμα αριθμητικά στοιχεία, ευλόγως εκτιμάται ότι πολλές εκατοντάδες χιλιάδες άνθρωποι αποτελούν ετησίως θύματα εμπορίας προς την ΕΕ ή εντός της ΕΕ. Η κοινωνική ευπάθεια των θυμάτων αποδίδεται σε οικονομικούς και κοινωνικούς παράγοντες όπως η φτώχεια, οι διακρίσεις λόγω φύλου, οι ένοπλες συγκρούσεις, η ενδοοικογενειακή βία, οι δυσλειτουργικές οικογένειες, καθώς και προσωπικές περιστάσεις όπως η ηλικία ή οι συνθήκες υγείας ή αναπηρίες. Οι λόγοι αυτοί αποτελούν την πρωταρχική αιτία της εμπορίας ανθρώπων και της ανάδειξής του σε ένα από τα πιο αναπτυσσόμενα προβλήματα παγκοσμίως¹²².

Στην παρούσα απόφαση συναντάμε και την καταγραφή υφιστάμενων διατάξεων στους τομείς οι οποίοι σχετίζονται με την εμπορία των ανθρώπων καθώς το συγκεκριμένο ζήτημα δεν απασχολεί μόνο την παράνομη διακίνηση και πώληση ανθρώπων αλλά παράλληλα και ζητήματα όπως είναι η σεξουαλική εκμετάλλευση, η καταναγκαστική ή μη οικιακή εργασία, το εμπόριο οργάνων κ.α.. Έτσι, λοιπόν, στο τομέα της πρότασης βρίσκουμε και:

- Τη σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα του παιδιού, η οποία επιδιώκει την προστασία των παιδιών από κάθε μορφή σεξουαλικής εκμετάλλευσης και σεξουαλικής κακοποίησης. Η υποχρέωση αυτή επεκτείνεται στη σεξουαλική εκμετάλλευση και κακοποίηση των παιδιών στο πλαίσιο της εμπορίας ανθρώπων.
- Το πρωτόκολλο των Ηνωμένων Εθνών για την πρόληψη, καταστολή και τιμωρία της εμπορίας ανθρώπων, ιδίως γυναικών και παιδιών, το οποίο συμπληρώνει τη σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά του διακρατικού οργανωμένου εγκλήματος. Το πρωτόκολλο αποτέλεσε την πρώτη ολοκληρωμένη διεθνή νομική πράξη που ασχολείται με την εμπορία ανθρώπων. Η ΕΕ έχει υπογράψει και εγκρίνει το

¹²² Πρόταση αποφαση-πλαισιο του Συμβουλιου για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, καθώς και για την προστασία των θυμάτων, με την οποία καταργείται η απόφαση - πλαίσιο 2002/629/ΔΕΥ {SEC(2009) 358} {SEC(2009) 359}/* COM/2009/0136 τελικό - CNS 2009/0050 *

πρωτόκολλο.

- Τη σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την ανάληψη δράσης κατά της εμπορίας ανθρώπων η οποία θεσπίζει ένα περιεκτικό και συνεκτικό πλαίσιο που καλύπτει την πρόληψη, τη συνεργασία μεταξύ διαφόρων παραγόντων, την προστασία και την αρωγή των θυμάτων, καθώς και την υποχρέωση ποινικοποίησης της εμπορίας ανθρώπων.

Στην απόφαση-πλαίσιο που είναι υπό εξέταση παρουσιάζεται μια εκτενής αναφορά στις πολιτικές της ΕΕ που έχουν εφαρμοστεί για την αντιμετώπιση του προβλήματος και τη συνοχή της με τις άλλες πολιτικές και στόχους της Ένωσης. Ορισμένες από αυτές τις πολιτικές στις οποίες γίνεται αναφορά είναι:

- Η καταπολέμηση κάθε μορφής βίας που συνδέεται με το φύλο, περιλαμβανομένης της εμπορίας ανθρώπων η οποία συνδέεται αναπόσπαστα με τη δέσμευση που ανέλαβε η Επιτροπή στον χάρτη πορείας για την ισότητα των φύλων¹²³.
- Η καταπολέμηση της εμπορίας παιδιών η οποία περιλαμβάνεται στη στρατηγική για τα δικαιώματα του παιδιού¹²⁴.
- Η καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και της αρωγής των θυμάτων συνάδει, επίσης, με τον κανονισμό που περιέχεται στην απόφαση-πλαίσιο 2001/220/ΔΕΥ του Συμβουλίου σχετικά με το καθεστώς των θυμάτων σε ποινικές διαδικασίες¹²⁵, καθώς και με την οδηγία 2004/81/ΕΚ του Συμβουλίου σχετικά με την άδεια παραμονής, που ασχολείται με θέματα μετανάστευσης και εφαρμόζεται μόνο σε υπηκόους τρίτων χωρών¹²⁶.
- Η οδηγία 2004/80/ΕΚ για την αποζημίωση των θυμάτων εγκληματικών πράξεων, σκοπός της οποίας είναι η ευκολότερη πρόσβαση σε αποζημίωση σε διασυνοριακό επίπεδο¹²⁷, καθώς και

¹²³ Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική επιτροπή και την επιτροπή των Περιφερειών - Χάρτης πορείας για την ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών 2006-2010, {SEC(2006)275}, COM(2006) 92 τελικό

¹²⁴ Ανακοίνωση της Επιτροπής - Σχετικά με μια στρατηγική της ΕΕ για τα δικαιώματα του παιδιού {SEC(2006) 888} {SEC(2006) 889}, COM(2006) 367 τελικό.

¹²⁵ Απόφαση-πλαίσιο του Συμβουλίου, της 15ης Μαρτίου 2001, σχετικά με το καθεστώς των θυμάτων σε ποινικές διαδικασίες (2001/220/ΔΕΥ), ΕΕ L 82 της 22.3.2001, σ.1

¹²⁶ Οδηγία 2004/81/ΕΚ του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, σχετικά με τον τίτλο παραμονής που χορηγείται στους υπηκόους τρίτων χωρών θύματα εμπορίας ανθρώπων ή συνέργειας στη λαθρομετανάστευση, οι οποίοι συνεργάζονται με τις αρμόδιες αρχές, ΕΕ L 261 της 6.8.2004, σ. 85.

¹²⁷ Οδηγία 2004/80/ΕΚ του Συμβουλίου για την αποζημίωση των θυμάτων εγκληματικών πράξεων, ΕΕ L 261 της 6.8.2004, σ. 15.

η απόφαση-πλαίσιο 2008/841/ΔΕΥ του Συμβουλίου για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος¹²⁸.

- Η απόφαση-πλαίσιο 2002/584/ΔΕΥ του Συμβουλίου σχετικά με το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης, το οποίο συμπεριέλαβε στον κατάλογο των εγκλημάτων που καταλήγουν σε διαδικασία παράδοσης, την εμπορία ανθρώπων.

Σημαντική αναφορά γίνεται και στον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων καθώς κάθε ενέργεια της Ένωσης στον τομέα αυτόν πρέπει να σέβεται τα θεμελιώδη δικαιώματα και να τηρεί τις αρχές που αναγνωρίζονται ιδίως από τον Χάρτη της ΕΕ και την ευρωπαϊκή σύμβαση για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών (ΕΣΔΑ). Στο τελευταίο μέρος της απόφασης μπορούμε να δούμε συνοπτικά τα νέα σημεία της οδηγίας και τις αλλαγές που εισάγονται προς αντικατάσταση και τα οποία θα παρουσιαστούν μετέπειτα¹²⁹.

2.5.1.3. ΑΠΟΦΑΣΗ-ΠΛΑΙΣΙΟ 2001/220/ΔΕΥ: ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΘΥΜΑΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΠΟΙΝΙΚΩΝ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΩΝ

Η απόφαση-πλαίσιο 2001/220/ΔΕΥ του Συμβουλίου σχετίζεται με την προστασία των θυμάτων κατά τη διάρκεια των ποινικών διαδικασιών και το δικαίωμα αποζημίωσης στο πλαίσιο της ποινικής διαδικασίας ανάλογα με την αξιόποινη πράξη που έχει συντελεστεί.

Στις διατάξεις της απόφασης αυτής τονίζεται ρητά ο σεβασμός της αξιοπρέπειας του θύματος την οποία πρέπει να προστατεύει κάθε κράτος μέλος καθώς επίσης και την αναγνώριση των δικαιωμάτων και των έννομων συμφερόντων των θυμάτων κατά τη διάρκεια των ποινικών διαδικασιών. Ταυτόχρονα τα κράτη μέλη πρέπει να διασφαλίζουν ότι τα θύματα έχουν πρόσβαση, από την πρώτη τους επαφή με τις υπηρεσίες επιβολής του νόμου, με τα μέσα που οι ίδιοι κρίνουν πρόσφορα και, κατά

¹²⁸ ΕΕ L 300 της 11.11.2008, σ. 42.

¹²⁹ Πρόταση απόφαση-πλαίσιο του Συμβουλίου για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, καθώς και για την προστασία των θυμάτων, με την οποία καταργείται η απόφαση - πλαίσιο 2002/629/ΔΕΥ {SEC(2009) 358} {SEC(2009) 359}/* COM/2009/0136 τελικό - CNS 2009/0050 *

το δυνατόν, στις συνήθως κατανοητές γλώσσες, στις πληροφορίες που χρειάζονται για την προστασία των συμφερόντων τους¹³⁰.

Παράλληλα καθίσταται αναγκαία η συνεχής ενημέρωση των θυμάτων ως προς τη συνέχεια που δόθηκε στη μήνυσή τους, τα στοιχεία που τους επιτρέπουν να πληροφορηθούν την εξέλιξη της ποινικής διαδικασίας σχετικά με τον διωκόμενο για τις εγκληματικές πράξεις που τα αφορούν και την απόφαση που εξέδωσε το δικαστήριο. Στις περιπτώσεις κατά τις οποίες υπάρχει κίνδυνος για τα θύματα, μετά την απόλυση του διωχθέντος ή καταδικασθέντος για την εγκληματική πράξη μπορεί να αποφασισθεί η ενημέρωση του θύματος, εάν αποδειχθεί αναγκαίο¹³¹.

Το δικαίωμα προστασίας με την παρούσα απόφαση εξελίσσεται περιλαμβάνοντας μαζί με το θύμα και την οικογένειά του. Παρατηρείται, λοιπόν, ότι προστασία και υποστήριξη παρέχεται και στις οικογένειες των θυμάτων κατά τη διάρκεια των ποινικών διαδικασιών φτάνοντας ακόμα και σε σημείο όπου υφίσταται αποφυγή άμεσης επαφής του δράστη με τα μέλη της οικογένειας ή με το ίδιο το θύμα ακόμα και εντός δικαστικών κτηρίων¹³².

Το δικαίωμα αποζημίωσης στα πλαίσια της ποινικής διαδικασίας, όπως ορίζει και η απόφαση-πλαίσιο, άπτεται των αρμοδιοτήτων των κρατών μελών. Το ύψος της αποζημίωσης είναι ανάλογο της ζημίας που υπέστη το θύμα και καταβάλλεται από τους οικονομικούς πόρους του δράστη¹³³.

Στην περίπτωση όπου το θύμα κατοικεί σε άλλο κράτος και διεκδικεί αποζημίωση, το αντίστοιχο κράτος μέλος οφείλει να μεριμνά ώστε οι αρμόδιες αρχές του να μπορούν να λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα για να μειώσουν τις δυσκολίες που ανακύπτουν. Είναι αναγκαίο να διευκολύνουν την κατάθεση του θύματος αμέσως μετά την τέλεση της εγκληματικής πράξης και να προβαίνουν όσο το δυνατό πιο συχνά στις διατάξεις περί εικονοτηλεδιάσκεψης και τηλεφωνικής συνδιάλεξης που προβλέπονται από τα άρθρα 10 και 11 της σύμβασης για την αμοιβαία δικαστική

¹³⁰ 2001/220/ΔΕΥ: Απόφαση-πλαίσιο του Συμβουλίου, της 15ης Μαρτίου 2001, σχετικά με το καθεστώς των θυμάτων σε ποινικές διαδικασίες ΕΕ L 82 της 22.3.2001, σ. 1 έως 4

¹³¹ 2001/220/ΔΕΥ: Απόφαση-πλαίσιο του Συμβουλίου, της 15ης Μαρτίου 2001, σχετικά με το καθεστώς των θυμάτων σε ποινικές διαδικασίες ΕΕ L 82 της 22.3.2001, σ. 1 έως 4

¹³² 2001/220/ΔΕΥ: Απόφαση-πλαίσιο του Συμβουλίου, της 15ης Μαρτίου 2001, σχετικά με το καθεστώς των θυμάτων σε ποινικές διαδικασίες ΕΕ L 82 της 22.3.2001, σ. 1 έως 4

¹³³ 2001/220/ΔΕΥ: Απόφαση-πλαίσιο του Συμβουλίου, της 15ης Μαρτίου 2001, σχετικά με το καθεστώς των θυμάτων σε ποινικές διαδικασίες ΕΕ L 82 της 22.3.2001, σ. 1 έως 4

συνδρομή επί ποινικών υποθέσεων μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ, για την ακρόαση θυμάτων που κατοικούν στο εξωτερικό¹³⁴.

Η υπό εξέταση απόφαση ορίζει σαν υποχρέωση των κρατών μελών και την υποστήριξη των θυμάτων μέσω υπηρεσιών ειδικευμένου προσωπικού και οργανώσεων υποστήριξης. Η δράση των συγκεκριμένων οργανώσεων ενισχύεται όσον αφορά την παροχή πληροφοριών στα θύματα, την παροχή υποστήριξης στα θύματα ανάλογα με τις άμεσες ανάγκες τους, τη συνοδεία των θυμάτων σε περίπτωση ανάγκης κατά την ποινική διαδικασία και την παροχή συνδρομής στα θύματα, εφόσον το ζητήσουν, μετά την περάτωση της ποινικής διαδικασίας¹³⁵.

Τέλος, βασικός στόχος της απόφαση αυτής είναι η κατάρτιση των προσώπων που παρεμβαίνουν στη διαδικασία ή έρχονται με άλλο τρόπο σε επαφή με τα θύματα. Στα πλαίσια της διαδικασίας υποστηρίζεται η διαμόρφωση των υπηρεσιών και των κτηρίων όπου λαμβάνει χώρα η ποινική διαδικασία, ώστε να αποφευχθούν παρεπόμενες επιπτώσεις και να μην τεθούν τα θύματα κάτω από περιττές πιέσεις από αυτές που κρίνονται αναγκαίες¹³⁶.

2.5.1.4. ΑΠΟΦΑΣΗ-ΠΛΑΙΣΙΟ 2004/68/ΔΕΥ: ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΠΟΡΝΟΓΡΑΦΙΑΣ

Η εν λόγω απόφαση-πλαίσιο για την καταπολέμηση της σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών και της παιδικής πορνογραφίας στοχεύει στην προσέγγιση των νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων των κρατών μελών όσον αφορά την αστυνομική και δικαστική συνεργασία στον ποινικό τομέα, για την καταπολέμηση της σεξουαλικής εκμετάλλευσης των παιδιών και της παιδικής πορνογραφίας. Συμπληρώνει την υπάρχουσα νομοθεσία της ΕΕ στο θέμα της εμπορίας ανθρώπων και της εκμετάλλευσης των παιδιών και θεσπίζει πλαίσιο κοινών διατάξεων για

¹³⁴ 2001/220/ΔΕΥ: Απόφαση-πλαίσιο του Συμβουλίου, της 15ης Μαρτίου 2001, σχετικά με το καθεστώς των θυμάτων σε ποινικές διαδικασίες ΕΕ L 82 της 22.3.2001, σ. 1 έως 4

¹³⁵ 2001/220/ΔΕΥ: Απόφαση-πλαίσιο του Συμβουλίου, της 15ης Μαρτίου 2001, σχετικά με το καθεστώς των θυμάτων σε ποινικές διαδικασίες ΕΕ L 82 της 22.3.2001, σ. 1 έως 4

¹³⁶ 2001/220/ΔΕΥ: Απόφαση-πλαίσιο του Συμβουλίου, της 15ης Μαρτίου 2001, σχετικά με το καθεστώς των θυμάτων σε ποινικές διαδικασίες ΕΕ L 82 της 22.3.2001, σ. 1 έως 4

θέματα όπως η ποινικοποίηση, οι επιβαρυντικές περιστάσεις, η παροχή συνδρομής στα θύματα και η δικαιοδοσία¹³⁷.

Πιο συγκεκριμένα, η παρούσα απόφαση καταργεί την κοινή δράση 97/154/ΔΕΥ σχετικά με την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και της σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών και συμπληρώνει την απόφαση 2000/275/ΔΕΥ του Συμβουλίου σχετικά με την καταπολέμηση της παιδικής πορνογραφίας στο internet¹³⁸.

Όσον αφορά στις κυρώσεις που προβλέπει η απόφαση, παρουσιάζεται ένα κοινό πλαίσιο αυστηρών κυρώσεων οι οποίες πρέπει να είναι αποτρεπτικές, αναλογικές και αποτελεσματικές. Οι κυρώσεις φτάνουν σε τέτοιο βαθμό ώστε τα ειδεχθή αυτά εγκλήματα να εντάσσονται ανάμεσα σε σοβαρά εγκλήματα όπως είναι το οργανωμένο έγκλημα και το ξέπλυμα μαύρου χρήματος. Η απόφαση ορίζει τις ελάχιστες ποινές για κάθε ένα από τα εγκλήματα στα οποία γίνεται αναφορά κάτωθεν και δίνει τη διακριτική ευχέρεια στα κράτη μέλη να τις επεκτείνουν σύμφωνα με την κρίση τους¹³⁹.

Στο άρθρο 2 της απόφασης αυτής του Συμβουλίου ορίζεται το αδίκημα της σεξουαλικής εκμετάλλευσης των παιδιών η οποία περιλαμβάνει τον εξαναγκασμό του παιδιού σε πορνεία ή συμμετοχή του σε πορνογραφικές παραστάσεις και κερδοσκοπία ή οποιονδήποτε τρόπο εκμετάλλευση παιδιού για παρόμοιους σκοπούς, την εισαγωγή παιδιού στην πορνεία ή σε συμμετοχή σε θεάματα πορνογραφίας και την σεξουαλική δραστηριότητα με παιδί, όταν γίνεται χρήση εξαναγκασμού, βίας ή απειλής, όταν προσφέρονται χρήματα ή άλλου είδους αμοιβές ή παροχές ως πληρωμή προκειμένου το παιδί να συμμετάσχει σε σεξουαλικές δραστηριότητες, ή όταν γίνεται κατάχρηση αναγνωρισμένης θέσης κηδεμονίας, εξουσίας ή επιρροής επί του παιδιού¹⁴⁰. Στο ίδιο άρθρο ορίζεται και το αδίκημα της παιδικής πορνογραφίας το οποίο περιλαμβάνει την παραγωγή παιδικής πορνογραφίας, τη διανομή, διάδοση ή

¹³⁷ Απόφαση-πλαίσιο 2004/68/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 2003, για την καταπολέμηση της σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών και της παιδικής πορνογραφίας ΕΕ L 13 της 20.1.2004, σ. 44 έως 48

¹³⁸ Απόφαση-πλαίσιο 2004/68/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 2003, για την καταπολέμηση της σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών και της παιδικής πορνογραφίας ΕΕ L 13 της 20.1.2004, σ. 44 έως 48

¹³⁹ Απόφαση-πλαίσιο 2004/68/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 2003, για την καταπολέμηση της σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών και της παιδικής πορνογραφίας ΕΕ L 13 της 20.1.2004, σ. 44 έως 48

¹⁴⁰ Απόφαση-πλαίσιο 2004/68/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 2003, για την καταπολέμηση της σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών και της παιδικής πορνογραφίας ΕΕ L 13 της 20.1.2004, σ. 44 έως 48

μετάδοση παιδικής πορνογραφίας, την προσφορά ή διάθεση παιδικής πορνογραφίας, την απόκτηση ή κατοχή παιδικής πορνογραφίας¹⁴¹.

Επιπροσθέτως, γίνεται αναφορά στην ευθύνη που υπέχουν τα νομικά πρόσωπα τα οποία στις περιπτώσεις που τα αδικήματα διαπράττονται προς όφελός τους από ένα οποιοδήποτε πρόσωπο που είτε λειτουργεί ατομικά είτε ως μέλος οργάνου του νομικού προσώπου. Οι κυρώσεις που απευθύνονται σε αυτά είναι είτε ποινικές είτε ειδικές και περιλαμβάνουν τον αποκλεισμό από δημόσιες παροχές, τα μέτρα προσωρινής ή οριστικής απαγόρευσης της εμπορικής δραστηριότητας, την επιβολή δικαστικής εποπτείας, τη δικαστική εντολή διάλυσης ή το προσωρινό ή οριστικό κλείσιμο των εγκαταστάσεων που χρησιμοποιήθηκαν για τη διάπραξη του αδικήματος¹⁴².

Τέλος, η απόφαση αυτή ρυθμίζει τη δικαιοδοσία των κρατών μελών η οποία θεμελιώνεται όταν το αδίκημα διαπράττεται στην επικράτεια του ή ο δράστης είναι υπήκοος του ή το αδίκημα διαπράττεται προς όφελος νομικού του προσώπου. Τα κράτη μέλη που αρνούνται την έκδοση υπηκόου τους είναι υποχρεωμένα να λάβουν τα αναγκαία μέτρα ώστε να θεμελιώνουν τη δικαιοδοσία τους και να προβαίνουν στη δίωξη των υπηκόων τους όταν το αδίκημα διαπράττεται εκτός της επικράτειάς τους¹⁴³.

2.5.2. ΟΙ ΟΔΗΓΙΕΣ ΤΗΣ ΕΕ

2.5.2.1. Η ΟΔΗΓΙΑ 2011/36/ΕΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΕΜΠΟΡΙΑΣ ΑΝΘΡΩΠΩΝ

Η οδηγία 2011/36/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου της 5ης Απριλίου 2011 για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και

¹⁴¹ Απόφαση-πλαίσιο 2004/68/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 2003, για την καταπολέμηση της σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών και της παιδικής πορνογραφίας ΕΕ L 13 της 20.1.2004, σ. 44 έως 48

¹⁴² Απόφαση-πλαίσιο 2004/68/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 2003, για την καταπολέμηση της σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών και της παιδικής πορνογραφίας ΕΕ L 13 της 20.1.2004, σ. 44 έως 48

¹⁴³ Απόφαση-πλαίσιο 2004/68/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 2003, για την καταπολέμηση της σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών και της παιδικής πορνογραφίας ΕΕ L 13 της 20.1.2004, σ. 44 έως 48

για την προστασία των θυμάτων της, καθώς και για την αντικατάσταση της απόφασης-πλαίσιο 2002/629/ΔΕΥ του Συμβουλίου αποτελεί σημαντικό βήμα για την αναγνώριση και αντιμετώπιση του ζητήματος της εμπορίας των ανθρώπων στο πλαίσιο της ΕΕ. Η συγκεκριμένη οδηγία προσφέρει μία ολοκληρωμένη προσέγγιση, εστιάζοντας στα ανθρώπινα δικαιώματα και στα θύματα με ειδική αναφορά στο φύλλο. Χαρακτηριστικά, στην τρίτη παράγραφο του προοιμίου της οδηγίας αναφέρεται ότι υπάρχουν διαφορετικές ιδιαιτερότητες ανά φύλο του φαινομένου της εμπορίας και ότι συχνά η εμπορία γυναικών και ανδρών διεξάγεται για διαφορετικούς σκοπούς¹⁴⁴.

Η παρούσα οδηγία δεν στοχεύει μόνο στην εφαρμογή του νόμου αλλά εστιάζει και σε βέλτιστες πρακτικές, πρότυπα και διαδικασίες τα οποία έχουν ως σκοπό την καταπολέμηση και την πρόληψη της εμπορίας ανθρώπων. Για τον λόγο αυτό τονίζει ότι θα πρέπει να αναληφθεί δράση σε τρίτες χώρες προέλευσης και μεταφοράς θυμάτων, για την αύξηση της ευαισθητοποίησης της κοινής γνώμης, τη βελτίωση της ευάλωτης κατάστασης, την παροχή στήριξης και συνδρομής στα θύματα, την καταπολέμηση των βασικών αιτίων της εμπορίας ανθρώπων, και τη στήριξη των τρίτων χωρών αυτών ώστε να εκπονήσουν κατάλληλη νομοθεσία κατά της εμπορίας ανθρώπων¹⁴⁵.

Εν συνεχεία, προτείνει την στενή διασυνοριακή συνεργασία, μεταξύ των κρατών της ΕΕ και την ανταλλαγή πληροφοριών και βέλτιστων πρακτικών, καθώς και το συνεχή και ανοικτό διάλογο μεταξύ των αστυνομικών, δικαστικών και οικονομικών αρχών τους. Ο συντονισμός των ερευνών και των διώξεων των υποθέσεων εμπορίας ανθρώπων θα πρέπει να διευκολύνεται με την ενισχυμένη συνεργασία με την Europol και την Eurojust και τη σύσταση κοινών ομάδων έρευνας. Σημαντικό ρόλο καλείται να παίζει και η κοινωνία των πολιτών συμπεριλαμβανομένων και των σχετικών αναγνωρισμένων και ενεργών μη κυβερνητικών οργανώσεων που συνεργάζονται με θύματα εμπορίας. Ειδικότερα, καλούνται να έχουν ενεργή δράση στο πλαίσιο πρωτοβουλιών για τη διαμόρφωση πολιτικών, εκστρατειών για τη βελτίωση της πληροφόρησης και της ευαισθητοποίησης, ερευνητικών και εκπαιδευτικών

¹⁴⁴ Οδηγία 2011/36/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 2011, για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων της, καθώς και για την αντικατάσταση της απόφασης-πλαίσιο 2002/629/ΔΕΥ του Συμβουλίου ΕΕ L 101 της 15.4.2011, σ. 1 έως 11

¹⁴⁵ Οδηγία 2011/36/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 2011, για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων της, καθώς και για την αντικατάσταση της απόφασης-πλαίσιο 2002/629/ΔΕΥ του Συμβουλίου ΕΕ L 101 της 15.4.2011, σ. 1 έως 11

προγραμμάτων και κατάρτισης τόσο στην παρακολούθηση όσο και στην αξιολόγηση των επιπτώσεων των μέτρων για την καταπολέμηση της εμπορίας¹⁴⁶.

Η οδηγία αναπτύσσει, ταυτόχρονα, και την κατασταλτική δράση της Ένωσης τονίζοντας την ανάγκη κατάλληλης εκπαίδευσης των αρμόδιων αρχών με σκοπό ιδίως την ενίσχυση της εφαρμογής του διεθνούς δικαίου και της δικαστικής συνεργασίας. Όσοι είναι υπεύθυνοι για τη διερεύνηση και την άσκηση διώξεων στην περίπτωση αυτού του τύπου αδικημάτων θα πρέπει να έχουν επίσης πρόσβαση σε υλικοτεχνικά μέσα για την διευκόλυνση που έργου τους. Θέτει, επίσης, ως σημαντικό στοιχείο την μη εξάρτηση της έναρξης της έρευνας από την κατάθεση μήνυσης ή έγκλησης εκ μέρους των θυμάτων και τη συνέχισή της ακόμα και σε περιπτώσεις όπου αποσύρεται η μήνυση. Παράλληλα, προωθείται η θεμελίωση διεθνής δικαιοδοσίας για το αδίκημα της εμπορίας ανθρώπων έτσι ώστε να γίνει αντιληπτό ότι ο γεωγραφικός προσδιορισμός δεν αποτελεί εμπόδιο για την δίωξη των εγκλημάτων¹⁴⁷.

Η επιβολή των κυρώσεων γίνεται αναλογική με την οδηγία 2011/36/ΕΕ και η αυστηρότητά τους σχετίζεται με τις ειδικές περιστάσεις που διαπράττεται το έγκλημα. Παραδείγματος χάριν όταν το αδίκημα διαπράττεται σε βάρος ιδιαίτερα ευάλωτου θύματος, η ποινή θα πρέπει να είναι αυστηρότερη. Μεταξύ των ιδιαίτερα ευάλωτων προσώπων θα πρέπει να συμπεριλαμβάνονται τουλάχιστον όλα τα παιδιά. Άλλοι παράγοντες που μπορούν να ληφθούν υπόψη κατά την αξιολόγηση του ευάλωτου χαρακτήρα των θυμάτων είναι το φύλο, η εγκυμοσύνη, η κατάσταση της υγείας και η αναπηρία. Αυστηρότερες διαφαίνονται και οι ποινές όταν τίθεται σε κίνδυνο η ζωή του θύματος ή όταν έχει χρησιμοποιηθεί σοβαρή βία όπως βασανιστήρια, καταναγκαστική χρήση ναρκωτικών/φαρμάκων, βιασμός ή άλλες σοβαρές μορφές ψυχολογικής, σωματικής ή σεξουαλικής βίας ή έχει προκληθεί με άλλο τρόπο σοβαρή βλάβη στο θύμα¹⁴⁸.

¹⁴⁶ Οδηγία 2011/36/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 2011, για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων της, καθώς και για την αντικατάσταση της απόφασης-πλαίσιο 2002/629/ΔΕΥ του Συμβουλίου ΕΕ L 101 της 15.4.2011, σ. 1 έως 11

¹⁴⁷ Οδηγία 2011/36/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 2011, για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων της, καθώς και για την αντικατάσταση της απόφασης-πλαίσιο 2002/629/ΔΕΥ του Συμβουλίου ΕΕ L 101 της 15.4.2011, σ. 1 έως 11

¹⁴⁸ Οδηγία 2011/36/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 2011, για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων της, καθώς και για την αντικατάσταση της απόφασης-πλαίσιο 2002/629/ΔΕΥ του Συμβουλίου ΕΕ L 101 της 15.4.2011, σ. 1 έως 11

Η οδηγία φροντίζει και για την προστασία των δικαιωμάτων των θυμάτων πριν, κατά την διάρκεια και για ικανό χρονικό διάστημα μετά τις ποινικές διαδικασίες. Ορισμένα από τα μέτρα που προβλέπονται περιλαμβάνουν την απαλλαγή των θυμάτων από τους διακινητές τους και την ανάκτηση της ψυχικής και σωματικής τους δύναμης, τις μη άσκοπες επαναλήψεις των ακροαματικών διαδικασιών και την παροχή ψυχολογικής υποστήριξης¹⁴⁹.

Για να συμπεριληφθούν όλες οι πτυχές του φαινομένου της εμπορίας ανθρώπων, η παρούσα οδηγία υιοθετεί μια ευρύτερη αντίληψη ως προς το τι πρέπει να θεωρείται εμπορία ανθρώπων και συνεπώς περιλαμβάνει πρόσθετες μορφές εκμετάλλευσης. Αρχικά ορίζει το ζήτημα ως μία εγκληματική πράξη με σκοπό την εκμετάλλευση. Στην έννοια της εκμετάλλευσης τοποθετεί τη διαφόρων μορφών σεξουαλική εκμετάλλευση, την εργασιακή εκμετάλλευση και την αφαίρεση οργάνων.

Ο ορισμός καλύπτει επίσης και άλλες συμπεριφορές, όπως περιπτώσεις παράνομων υιοθεσιών ή καταναγκαστικών γάμων εφόσον συνιστούν αντικειμενική υπόσταση εμπορίας ανθρώπων. Η συναίνεση του θύματος είναι άνευ σημασίας εφόσον κατά την άσκηση του εγκλήματος, η πρόσληψη, μεταφορά, διακίνηση, στέγαση ή υποδοχή, συμπεριλαμβανομένης και της ανταλλαγής ή της μεταβίβασης εξουσίας επί των προσώπων αυτών, με την απειλή της χρήσης ή τη χρήση βίας ή άλλων μορφών εξαναγκασμού, με απαγωγή, απάτη, παραπλάνηση, κατάχρηση εξουσίας ή ευάλωτης θέσης ή με πληρωμή ή αποδοχή χρημάτων ή άλλων απολαβών έλαβαν χώρα για να εξασφαλίσουν τη συναίνεση του προσώπου. Στις περιπτώσεις όπου το θύμα είναι παιδί, η πράξη συνιστά αξιόποινη ακόμα και αν δεν έχουν χρησιμοποιηθεί τα παραπάνω μέσα¹⁵⁰.

Στο άρθρο 4 της οδηγίας, γίνεται αναφορά στις κυρώσεις που πρέπει να επιβάλλονται. Η μικρότερη ποινή η οποία δύναται να επιβληθεί είναι πέντε ετών ενώ σε ιδιαίτερες περιπτώσεις η ποινή ανέρχεται στα δέκα έτη. Ως ιδιαίτερες περιπτώσεις θεωρούνται τα αδικήματα τα οποία διεπράχθησαν εις βάρος ιδιαίτερα ευάλωτου θύματος ή στο πλαίσιο εγκληματικής οργάνωσης ή θέτοντας σε κίνδυνο τη ζωή του

¹⁴⁹ Οδηγία 2011/36/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 2011, για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων της, καθώς και για την αντικατάσταση της απόφασης-πλαίσιο 2002/629/ΔΕΥ του Συμβουλίου ΕΕ L 101 της 15.4.2011, σ. 1 έως 11

¹⁵⁰ Οδηγία 2011/36/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 2011, για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων της, καθώς και για την αντικατάσταση της απόφασης-πλαίσιο 2002/629/ΔΕΥ του Συμβουλίου ΕΕ L 101 της 15.4.2011, σ. 1 έως 11

θύματος ή με τη χρήση σοβαρής βίας ή προκάλεσαν ιδιαίτερα σοβαρή βλάβη στο θύμα. Η οδηγία καινοτομεί στην περίπτωση που το έγκλημα διαπράττεται από δημόσιους λειτουργούς κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους, προβλέποντας μεγαλύτερες κυρώσεις¹⁵¹.

Αναφορά γίνεται και στα νομικά πρόσωπα τα οποία έχουν και εκείνα υπαιτιότητα στις περιπτώσεις που η αξιόποινη πράξη διαπράττεται προς όφελός τους από οποιοδήποτε πρόσωπο, είτε ενεργεί ατομικά είτε ως μέλος οργάνου του νομικού προσώπου, το οποίο και κατέχει ιθύνουσα θέση εντός του νομικού προσώπου. Ευθύνη καταλογίζεται και στις περιπτώσεις όπου η απουσία εποπτείας ή ελέγχου κατέστησε δυνατή τη διάπραξη των αδικημάτων που είναι υπό εξέταση. Οι κυρώσεις εις βάρος των νομικών προσώπων πρέπει να είναι αποτελεσματικές, αποτρεπτικές και αναλογικές περιλαμβάνοντας χρηματικές ποινές ή πρόστιμα και, ενδεχομένως, άλλες κυρώσεις, όπως προσωρινό ή οριστικό κλείσιμο των εγκαταστάσεων, αποκλεισμός από δημόσιες παροχές ή ενισχύσεις¹⁵² κ.α.

Η νέα οδηγία ορίζει, επίσης, και τις σφαίρες δικαιοδοσίας των κρατών μελών ακόμα και εκτός των συνόρων τους θέλοντας με αυτόν τον τρόπο να αποκλείσει τις πιθανότητες όπου το αδίκημα παραμένει ατιμώρητο λόγω σύγκρουσης αρμοδιοτήτων. Πιο συγκεκριμένα, τα κράτη μέλη διεκδικούν την δικαιοδοσία τους εφόσον το αδίκημα διαπράττεται εξ ολοκλήρου ή εν μέρει στο έδαφός τους, ή ο δράστης του αδικήματος είναι υπήκοος του. Στην περίπτωση που το αδίκημα διαπράττεται εκτός των συνόρων του κράτους μέλους, το κράτος αυτό μπορεί να διεκδικήσει την δικαιοδοσία στις περιπτώσεις όπου το αδίκημα διαπράττεται εναντίον υπηκόων του ή προσώπου που έχει τη συνήθη διαμονή του στο έδαφός του, ή όταν το αδίκημα διαπράττεται προς όφελος νομικού προσώπου εγκατεστημένου στο έδαφός του ή, τέλος, όταν ο δράστης έχει τη συνήθη διαμονή του στο έδαφός του υπό τις προϋποθέσεις, όμως, ότι η αξιόποινη πράξη δεν αποτελεί ποινικό αδίκημα στο

¹⁵¹ Οδηγία 2011/36/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 2011, για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων της, καθώς και για την αντικατάσταση της απόφασης-πλαίσιο 2002/629/ΔΕΥ του Συμβουλίου ΕΕ L 101 της 15.4.2011, σ. 1 έως 11

¹⁵² Οδηγία 2011/36/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 2011, για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων της, καθώς και για την αντικατάσταση της απόφασης-πλαίσιο 2002/629/ΔΕΥ του Συμβουλίου ΕΕ L 101 της 15.4.2011, σ. 1 έως 11

αλλοδαπό κράτος και εφόσον έχει καταγγελλθεί είτε από το θύμα είτε από το κράτος μέλος¹⁵³.

Η υπό εξέταση οδηγία δίνει μεγάλη βαρύτητα στην συνδρομή των θυμάτων πριν, κατά τη διάρκεια και μετά το πέρας της ποινικής διαδικασίας. Η συνδρομή και η στήριξη παρέχεται σε ένα πρόσωπο αμέσως μόλις οι αρμόδιες αρχές έχουν βάσιμους λόγους να πιστεύουν ότι έχει διαπραχθεί εις βάρος του οποιαδήποτε μορφή εμπορίας. Η παροχή της στήριξης δεν εξαρτάται από τη θέληση του θύματος να συνεργαστεί σε ποινική έρευνα, δίωξη ή δίκη και ζητείται από τα κράτη μέλη να συστήσουν κατάλληλους μηχανισμούς οι οποίοι θα αποβλέπουν στον έγκαιρο εντοπισμό θυμάτων και στην παροχή συνδρομής και βοήθειας σε αυτά, σε συνεργασία με τις σχετικές οργανώσεις στήριξης¹⁵⁴.

Κατά τη διάρκεια της ποινικής διαδικασίας τα κράτη μέλη πρέπει να εξασφαλίσουν ότι τα θύματα εμπορίας ανθρώπων έχουν πρόσβαση χωρίς καθυστέρηση σε νομικές συμβουλές, σε νομική εκπροσώπηση, μεταξύ άλλων και για την απαίτηση αποζημίωσης, καθώς επίσης ότι τυγχάνουν της δέουσας προστασίας έχοντας πρόσβαση σε προγράμματα προστασίας μαρτύρων ή άλλα παρόμοια μέτρα. Τέλος, τα κράτη μέλη πρέπει να εξασφαλίσουν την αποφυγή κάθε άσκοπης επανάληψης συνεντεύξεων κατά το στάδιο της διερεύνησης, δίωξης και εκδίκασης, κάθε οπτικής επαφής μεταξύ θυμάτων και εναγομένων συμπεριλαμβανομένης της κατάθεσης, κάθε κατάθεσης σε δημόσια συνεδρίαση, και την αποφυγή διεξαγωγής άσκοπων ερωτήσεων σχετικά με την ιδιωτική ζωή των θυμάτων¹⁵⁵.

Η παρούσα οδηγία αφιερώνει ένα μέρος της στη προστασία των παιδιών και στις περιπτώσεις των ασυνόδευτων ανηλίκων. Χαρακτηριστικά στα άρθρο 13 και 14 της οδηγίας υπογραμμίζεται η ανάγκη αυτή, με γνώμονα πάντα το ύψιστο συμφέρον των ανηλίκων. Στο άρθρο 14, συγκεκριμένα, προβλέπεται η συνδρομή των κρατών μελών με μέτρα και πρακτικές για την σωστή αξιολόγηση των παιδιών όσον αφορά την ψυχολογική και σωματική τους κατάσταση. Εν συνεχεία, θεωρείται απαραίτητη η

¹⁵³ Οδηγία 2011/36/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 2011, για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων της, καθώς και για την αντικατάσταση της απόφασης-πλαίσιο 2002/629/ΔΕΥ του Συμβουλίου ΕΕ L 101 της 15.4.2011, σ. 1 έως 11

¹⁵⁴ Οδηγία 2011/36/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 2011, για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων της, καθώς και για την αντικατάσταση της απόφασης-πλαίσιο 2002/629/ΔΕΥ του Συμβουλίου ΕΕ L 101 της 15.4.2011, σ. 1 έως 11

¹⁵⁵ Οδηγία 2011/36/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 2011, για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων της, καθώς και για την αντικατάσταση της απόφασης-πλαίσιο 2002/629/ΔΕΥ του Συμβουλίου ΕΕ L 101 της 15.4.2011, σ. 1 έως 11

εκπαίδευση των ανήλικων θυμάτων κάτι το οποίο έγκειται στις υποχρεώσεις του εκάστοτε κράτους μέλους. Παροχή βοήθειας προβλέπεται και για την οικογένεια του ανήλικου θύματος εφόσον διαμένει στην επικράτεια του εν λόγω κράτους¹⁵⁶.

Το άρθρο 16 της οδηγίας κάνει αναφορά στις περιπτώσεις των ασυνόδευτων ανηλίκων και στα μέτρα που τα κράτη μέλη πρέπει να λάβουν. Πιο συγκεκριμένα, σε αυτές τις περιπτώσεις τα κράτη μέλη είναι υπεύθυνα για τον διορισμό κηδεμόνα ο οποίος θα εκπροσωπεί τον ανήλικο καθώς επίσης πρέπει να τους παρέχεται άμεση πρόσβαση σε νομικές συμβουλές και σε νομική εκπροσώπηση¹⁵⁷.

Ιδιαίτερο βάρος δίνεται και κατά την ποινική έρευνα και διαδικασία στις περιπτώσεις των ανηλίκων. Στο άρθρο 15 παραθέτονται όλα τα μέτρα που πρέπει να ακολουθήσουν τα κράτη μέλη κατά την προανακριτική διαδικασία και αφορούν τόσο τις συνεντεύξεις οι οποίες πρέπει να διεξάγονται σε ειδικά διαμορφωμένους χώρους και χωρίς καθυστερήσεις ή άσκοπες επαναλήψεις, όσο και την εκπροσώπηση του ανήλικου η οποία άπτεται των αρμοδιοτήτων του κράτους. Στις περιπτώσεις αυτές η ακροαματική διαδικασία πρέπει να διεξάγεται κεκλεισμένων των θυρών και δίνεται η δυνατότητα στο ανήλικο θύμα να τύχει ακρόασης χωρίς να είναι παρόν, ιδίως με τη χρήση της κατάλληλης τεχνολογίας επικοινωνιών¹⁵⁸.

Τα άρθρα 18 και 19 της οδηγίας εξετάζουν την πρόληψη της εμφάνισης του φαινομένου. Έτσι τα κράτη μέλη οφείλουν να προβούν σε διάφορες ενέργειες και μέσω του Διαδικτύου, όπως ενημερωτικές εκστρατείες και εκστρατείες ευαισθητοποίησης της κοινής γνώμης, προγράμματα έρευνας και εκπαίδευσης και πάντα σε συνεργασία με τις σχετικές οργανώσεις και άλλους ενδιαφερομένους φορείς, με στόχο την ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης και τον περιορισμό του κινδύνου που υφίσταται για τα άτομα, και ιδιαίτερα τα παιδιά. Στα μέτρα αυτά ανήκει και η επιμόρφωση των λειτουργών που ενδέχεται να έλθουν σε επαφή με θύματα

¹⁵⁶ Οδηγία 2011/36/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 2011, για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων της, καθώς και για την αντικατάσταση της απόφασης-πλαίσιο 2002/629/ΔΕΥ του Συμβουλίου ΕΕ L 101 της 15.4.2011, σ. 1 έως 11

¹⁵⁷ Οδηγία 2011/36/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 2011, για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων της, καθώς και για την αντικατάσταση της απόφασης-πλαίσιο 2002/629/ΔΕΥ του Συμβουλίου ΕΕ L 101 της 15.4.2011, σ. 1 έως 11

¹⁵⁸ Οδηγία 2011/36/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 2011, για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων της, καθώς και για την αντικατάσταση της απόφασης-πλαίσιο 2002/629/ΔΕΥ του Συμβουλίου ΕΕ L 101 της 15.4.2011, σ. 1 έως 11

εμπορίας ανθρώπων, συμπεριλαμβανομένων των αστυνομικών που εργάζονται στην πρώτη γραμμή¹⁵⁹.

Κλείνοντας, η οδηγία, προσπαθεί να συντονίσει τις προσπάθειες της Ένωσης για την καταπολέμηση του φαινομένου, υποχρεώνει τα κράτη μέλη να διευκολύνουν τα καθήκοντα του ΣΔΕ¹⁶⁰ και να του διαβιβάζουν τις πληροφορίες που εμφανίζονται στο άρθρο 19, βάσει των οποίων ο ΣΔΕ συμμετέχει στη σύνταξη έκθεσης σχετικά με την πρόοδο που σημειώνεται¹⁶¹.

2.5.2.2. Η ΟΔΗΓΙΑ 2004/81/ΕΚ: ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟΝ ΤΙΤΛΟ ΠΑΡΑΜΟΝΗΣ ΠΟΥ ΧΟΡΗΓΕΙΤΑΙ ΣΕ ΥΠΗΚΟΟΥΣ ΤΡΙΤΩΝ ΧΩΡΩΝ

Η οδηγία 2004/81/ΕΚ του Συμβουλίου της 29ης Απριλίου 2004 σχετικά με τον τίτλο παραμονής που χορηγείται στους υπηκόους τρίτων χωρών θύματα εμπορίας ανθρώπων ή συνέργειας στη λαθρομετανάστευση, οι οποίοι συνεργάζονται με τις αρμόδιες αρχές, έχει ως στόχο να καθορίσει τις προϋποθέσεις για τη χορήγηση τίτλων παραμονής σε υπηκόους κρατών εκτός ΕΕ. Ο τίτλος αυτός είναι περιορισμένης διάρκειας, ανάλογα με το διάστημα που απαιτείται για την περάτωση των σχετικών εθνικών διαδικασιών και αφορά τους υπηκόους τρίτων χωρών που υπήρξαν θύματα αδικημάτων σχετικών με την εμπορία ανθρώπων, ή που υπήρξαν θύματα της υποβοήθησης της λαθρομετανάστευσης, ακόμη και στην περίπτωση που εισήλθαν παράνομα στην επικράτεια των κρατών μελών. Τα άτομα τα οποία λαμβάνουν τον τίτλο παραμονής, όπως διακηρύσσεται και στο προοίμιο της οδηγίας, πρέπει να βοηθήσουν στην καταπολέμηση του φαινομένου, για αυτό τον λόγο ο τίτλος δίνεται και στους υπηκόους τρίτων χωρών που εισήλθαν παρανόμως στην ΕΕ. Βασική

¹⁵⁹ Οδηγία 2011/36/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 2011, για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων της, καθώς και για την αντικατάσταση της απόφασης-πλαίσιο 2002/629/ΔΕΥ του Συμβουλίου ΕΕ L 101 της 15.4.2011, σ. 1 έως 11

¹⁶⁰ Σήμερα η Συντονίστρια της Δράσης κατά της εμπορίας ανθρώπων είναι η Δρ. Μύρια Βασιλειάδου. Πρώτη έκκληση για τη δημιουργία ενός Συντονιστή της Δράσης κατά της εμπορίας έγινε με το πρόγραμμα της Στοκχόλμης του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου τον Δεκέμβριο του 2009.

¹⁶¹ Οδηγία 2011/36/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 2011, για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων της, καθώς και για την αντικατάσταση της απόφασης-πλαίσιο 2002/629/ΔΕΥ του Συμβουλίου ΕΕ L 101 της 15.4.2011, σ. 1 έως 11

προϋπόθεση είναι το άτομο να έχει συμπληρώσει το έτος ενηλικίωσης, όπως αυτό ορίζεται στο εκάστοτε κράτος μέλος¹⁶².

Όταν οι αρμόδιες αρχές των κρατών μελών διαπιστώσουν ότι κάποιος υπήκοος τρίτης χώρας ενδέχεται να εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της παρούσας οδηγίας, οφείλουν να τον ενημερώσουν άμεσα για την παρούσα οδηγία και τα δικαιώματα του. Η ενημέρωση, μετά από απόφαση του κράτους μέλους, μπορεί να γίνει είτε από κάποιον κρατικό φορέα είτε από αντίστοιχες μη κυβερνητικές οργανώσεις. Προβλέπεται, επίσης, μία προθεσμία περίσκεψης του υπηκόου τρίτης χώρας έτσι ώστε να μπορέσει να συνέλθει και να ξεφύγει από την επιρροή των δραστών των αδικημάτων και να αποφασίσει σχετικά με τη συνεργασία του με τις αρμόδιες αρχές. Κατά τη διάρκεια της περίσκεψης, ο υπήκοος τρίτης χώρας έχει δικαίωμα ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης αλλά το χρονικό διάστημα που μεσολαβεί μέχρι να λάβει την απόφαση δεν δημιουργεί δικαίωμα παραμονής¹⁶³.

Σύμφωνα με την οδηγία, τα κράτη μέλη υποχρεούνται να παρέχουν στους υπηκόους τρίτων χωρών, πριν από την έκδοση του τίτλου διαμονής και εφόσον δεν έχουν επαρκής οικονομικούς πόρους, ιατρική περίθαλψη, μετάφραση και διερμηνεία στη γλώσσα τους αλλά και δωρεάν νομική αρωγή, εφόσον προβλέπεται από το εθνικό δίκαιο και με τις οριζόμενες σε αυτό προϋποθέσεις. Οι υπήκοοι τρίτων χωρών έχουν, επίσης, δικαίωμα συμμετοχής σε προγράμματα που προσφέρουν τα κράτη μέλη ή μη κυβερνητικές οργανώσεις με στόχο την αποκατάσταση της κοινωνικής ζωής τους και την επαγγελματική κατάρτισή τους ή την προετοιμασία της επιστροφής τους στη χώρα καταγωγής¹⁶⁴.

Ειδική διάταξη παρουσιάζεται και για τους ανήλικους και ασυνόδευτους ανήλικους υπηκόους τρίτων χωρών η οποία ορίζει ακόμη και παράταση περίσκεψης στις περιπτώσεις αυτές και εφόσον είναι για το ύψιστο συμφέρον των παιδιών. Ακόμη, ορίζεται ειδικό πλαίσιο για τις συγκεκριμένες περιπτώσεις σύμφωνα με το οποίο οι ανήλικοι πρέπει να έχουν άμεση πρόσβαση στην εκπαίδευση και, στην

¹⁶² Οδηγία 2004/81/EK του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, σχετικά με τον τίτλο παραμονής που χορηγείται στους υπηκόους τρίτων χωρών θύματα εμπορίας ανθρώπων ή συνέργειας στη λαθρομετανάστευση, οι οποίοι συνεργάζονται με τις αρμόδιες αρχές ΕΕ L 261 της 6.8.2004, σ. 19 έως 23

¹⁶³ Οδηγία 2004/81/EK του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, σχετικά με τον τίτλο παραμονής που χορηγείται στους υπηκόους τρίτων χωρών θύματα εμπορίας ανθρώπων ή συνέργειας στη λαθρομετανάστευση, οι οποίοι συνεργάζονται με τις αρμόδιες αρχές ΕΕ L 261 της 6.8.2004, σ. 19 έως 23

¹⁶⁴ Οδηγία 2004/81/EK του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, σχετικά με τον τίτλο παραμονής που χορηγείται στους υπηκόους τρίτων χωρών θύματα εμπορίας ανθρώπων ή συνέργειας στη λαθρομετανάστευση, οι οποίοι συνεργάζονται με τις αρμόδιες αρχές ΕΕ L 261 της 6.8.2004, σ. 19 έως 23

περίπτωση που είναι ασυνόδευτοι, το κράτος μέλος οφείλει να καταβάλει κάθε δυνατή προσπάθεια για να προσδιορίσει την ταυτότητα και την ιθαγένειά τους και να εντοπίσει την οικογένειά τους το ταχύτερο δυνατό¹⁶⁵.

Μετά την πάροδο της προθεσμίας περίσκεψης και εφόσον οι αρμόδιες αρχές κρίνουν ότι ο υπήκοος τρίτης χώρας πληροί τις βασικές προϋποθέσεις, τα κράτη μέλη εξετάζουν εάν τηρούνται και τρία βασικά κριτήρια τα οποία περιλαμβάνουν:

- κατά πόσον είναι σκόπιμο να παραταθεί η παραμονή του προσώπου αυτού στην επικράτειά τους, προς διευκόλυνση της έρευνας ή της δικαστικής διαδικασίας,
- κατά πόσον το εν λόγω πρόσωπο έχει επιδείξει σαφή βούληση συνεργασίας,
- κατά πόσον το πρόσωπο αυτό έχει διακόψει κάθε σχέση με τους εικαζομένους δράστες.

Από τη στιγμή που ο υπήκοος τρίτης χώρας ικανοποιεί και αυτά τα κριτήρια αποκτά τον τίτλο διαμονής, ο οποίος είναι διάρκειας τουλάχιστον έξι μηνών και ανανεώνεται εφόσον συνεχίζουν να πληρούνται οι παραπάνω προϋποθέσεις¹⁶⁶.

Η οδηγία ορίζει, τέλος, και τις περιπτώσεις ανάκλησης της άδειας παραμονής οι οποίες συνδέονται με την μη τήρηση των παραπάνω προϋποθέσεων. Αναλυτικότερα, η ανάκληση λαμβάνει χώρα εάν ο δικαιούχος επανασυνδέσει τις σχέσεις του με τους εικαζομένους δράστες των αδικημάτων, εάν η αρμόδια αρχή κρίνει ότι η συνεργασία του θύματος είναι δόλια ή ότι η καταγγελία του είναι δόλια ή καταχρηστική, εάν συντρέχουν λόγοι δημόσιας τάξης και δημόσιας ασφάλειας, εάν το θύμα πάψει να συνεργάζεται και, τέλος, εάν οι αρμόδιες αρχές αποφασίσουν να σταματήσουν τη διαδικασία¹⁶⁷.

¹⁶⁵ Οδηγία 2004/81/EK του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, σχετικά με τον τίτλο παραμονής που χορηγείται στους υπηκόους τρίτων χωρών θύματα εμπορίας ανθρώπων ή συνέργειας στη λαθρομετανάστευση, οι οποίοι συνεργάζονται με τις αρμόδιες αρχές ΕΕ L 261 της 6.8.2004, σ. 19 έως 23

¹⁶⁶ Οδηγία 2004/81/EK του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, σχετικά με τον τίτλο παραμονής που χορηγείται στους υπηκόους τρίτων χωρών θύματα εμπορίας ανθρώπων ή συνέργειας στη λαθρομετανάστευση, οι οποίοι συνεργάζονται με τις αρμόδιες αρχές ΕΕ L 261 της 6.8.2004, σ. 19 έως 23

¹⁶⁷ Οδηγία 2004/81/EK του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, σχετικά με τον τίτλο παραμονής που χορηγείται στους υπηκόους τρίτων χωρών θύματα εμπορίας ανθρώπων ή συνέργειας στη λαθρομετανάστευση, οι οποίοι συνεργάζονται με τις αρμόδιες αρχές ΕΕ L 261 της 6.8.2004, σ. 19 έως 23

2.5.2.3. Η ΟΔΗΓΙΑ 2004/80/ΕΚ: ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΗ ΤΩΝ
ΘΥΜΑΤΩΝ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΩΝ ΠΡΑΞΕΩΝ ΚΑΙ ΤΗ ΔΙΕΥΚΟΛΥΝΣΗ
ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΣΕ ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΗ

Η οδηγία 2004/80/ΕΚ του Συμβουλίου της 29ης Απριλίου 2004 για την αποζημίωση των θυμάτων εγκληματικών πράξεων έχει ως σκοπό τη διευκόλυνση της αποζημίωσης. Η αποζημίωση των θυμάτων σε υποθέσεις διασυνοριακού χαρακτήρα δεν μπορεί να επιτευχθεί ικανοποιητικά από τα κράτη μέλη λόγω των στοιχείων που προκύπτουν, αλλά μπορεί να επιτευχθεί καλύτερα σε ενωσιακό επίπεδο. Με άλλα λόγια, η συγκεκριμένη οδηγία έχει ως σκοπό τη δημιουργία ενός αποδοτικού συστήματος αποζημιώσεων μεταξύ των κρατών μελών και τη σύσταση μηχανισμών αποζημίωσης σε κάθε κράτος μέλος¹⁶⁸.

Η οδηγία ορίζει ότι τα θύματα εγκληματικών πράξεων πρέπει να δικαιούνται εύλογης αποζημίωσης για τον λόγο αυτό ζητείται από τα κράτη μέλη να θεσπίσουν εθνική νομοθεσία σχετικά με την αποζημίωση των θυμάτων αλλά και ένα αποδοτικό σύστημα αποζημίωσης όταν αφορά εγκλήματα διασυνοριακού χαρακτήρα. Ο αιτών έχει δικαίωμα να καταθέσει αίτηση στο κράτος που διαμένει αλλά η αποζημίωση αποτελεί ευθύνη του κράτους που διαπράχθηκε η εγκληματική πράξη¹⁶⁹.

Τα κράτη μέλη είναι αρμόδια για τη σύσταση αρχής ή αρχών συνδρομής που είναι υπεύθυνες για την ενημέρωση του αιτούντα και την παροχή βοήθειας σε αυτόν κατά τη διάρκεια της διαδικασίας διεκδίκησης αποζημίωσης. Η αρχή αυτή δεν αξιολογεί την αίτηση του θύματος αλλά τη διαβιβάζει μαζί με όλα τα απαραίτητα δικαιολογητικά στην αρχή απόφασης, την οποία επίσης την έχει συστήσει το κράτος για ανάλογες υποθέσεις. Η αρχή απόφασης αξιολογεί την αίτηση και μπορεί να καλέσει τον αιτούντα να προβεί στην κατάθεση συμπληρωματικών πληροφοριών εάν το κρίνει απαραίτητο. Η αρχή απόφασης κοινοποιεί την απόφαση για την αίτηση αποζημίωσης στον αιτούντα και στην αρχή συνδρομής το συντομότερο δυνατόν μετά τη λήψη της απόφασης, σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο¹⁷⁰.

¹⁶⁸ Οδηγία 2004/80/ΕΚ του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, για την αποζημίωση των θυμάτων εγκληματικών πράξεων
ΕΕ L 261 της 6.8.2004, σ. 15 έως 18

¹⁶⁹ Οδηγία 2004/80/ΕΚ του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, για την αποζημίωση των θυμάτων εγκληματικών πράξεων
ΕΕ L 261 της 6.8.2004, σ. 15 έως 18

¹⁷⁰ Οδηγία 2004/80/ΕΚ του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, για την αποζημίωση των θυμάτων εγκληματικών πράξεων
ΕΕ L 261 της 6.8.2004, σ. 15 έως 18

Τέλος, η οδηγία κάνει αναφορά στην ανάγκη δημιουργίας κοινών σημείων μεταξύ των κρατών μελών έτσι ώστε να γίνει εφικτή μία στενότερη συνεργασία και ευκολότερη η επίλυση αντίστοιχων προβλημάτων ή προβλημάτων που θα προκύψουν από την εφαρμογή της οδηγίας αυτής. Οι διατάξεις της παρούσας οδηγίας για την πρόσβαση στο δικαίωμα αποζημίωσης σε υποθέσεις με διασυνοριακό χαρακτήρα πρέπει να βασίζονται στα συστήματα των κρατών μελών τα οποία και εξασφαλίζουν ότι στο πλαίσιο των εθνικών τους ρυθμίσεων υπάρχει πρόβλεψη για σύστημα αποζημίωσης των θυμάτων των εν λόγω εγκλημάτων που έχουν τελεστεί στο έδαφός τους¹⁷¹.

2.5.2.4. Η ΟΔΗΓΙΑ 2011/92/ΕΕ: ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ
ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗΣ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ, ΤΗΣ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗΣ
ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΑΙΔΙΚΗΣ
ΠΟΡΝΟΓΡΑΦΙΑΣ

Η οδηγία 2011/92/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 2011, σχετικά με την καταπολέμηση της σεξουαλικής κακοποίησης και της σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών και της παιδικής πορνογραφίας και την αντικατάσταση της απόφασης-πλαίσιο 2004/68/ΔΕΥ του Συμβουλίου, παρέχει ένα ολοκληρωμένο νομικό πλαίσιο όσον αφορά τα σοβαρά ποινικά αδικήματα της σεξουαλικής εκμετάλλευσης των παιδιών και της παιδικής πορνογραφίας. Τα συγκεκριμένα αδικήματα απαιτούν μία ολοκληρωμένη προσέγγιση που να καλύπτει τη δίωξη των δραστών, την προστασία των παιδιών- θυμάτων, και την πρόληψη της εμπορίας ανθρώπων. Όλα τα μέτρα για την πάταξη των αδικημάτων αυτών πρέπει να τίθενται σε εφαρμογή με γνώμονα το συμφέρον των παιδιών. Αυτόν τον σκοπό προσπαθεί να εκπληρώσει και η οδηγία, η οποία για τον λόγο αυτό αντικατέστησε την Απόφαση-Πλαίσιο 2004/68/ΔΕΥ του Συμβουλίου¹⁷².

Η οδηγία 2011/92/ΕΕ θεσπίζει ελάχιστους κανόνες σχετικά με τον ορισμό των ποινικών αδικημάτων και των κυρώσεων στον τομέα της σεξουαλικής κακοποίησης και σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών, της παιδικής πορνογραφίας. Καθιερώνει, επίσης, διατάξεις για την ενίσχυση της πρόληψης των εν λόγω εγκλημάτων και την προστασία των θυμάτων τους. Επιπροσθέτως, υποχρεώνει

¹⁷¹ Οδηγία 2004/80/ΕΚ του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, για την αποζημίωση των θυμάτων εγκληματικών πράξεων
ΕΕ L 261 της 6.8.2004, σ. 15 έως 18

¹⁷² Οδηγία 2011/92/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 2011, σχετικά με την καταπολέμηση της σεξουαλικής κακοποίησης και της σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών και της παιδικής πορνογραφίας και την αντικατάσταση της απόφασης-πλαίσιο 2004/68/ΔΕΥ του Συμβουλίου ΕΕ L 335 της 17.12.2011, σ. 1 έως 14

τα κράτη μέλη να προβλέπουν στην εθνική τους νομοθεσία ποινικές κυρώσεις σχετικά με τις διατάξεις που αφορούν την καταπολέμηση της σεξουαλικής κακοποίησης, της σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών και της παιδικής πορνογραφίας¹⁷³.

Πιο συγκεκριμένα και όσον αφορά τις κυρώσεις, η οδηγία παραθέτει ένα μεγάλο εύρος ποινών το οποίο περιλαμβάνει όλες τις πτυχές των αδικημάτων της σεξουαλικής κακοποίησης, της σεξουαλικής εκμετάλλευσης, της παιδικής πορνογραφίας, και της εργασίας παιδιών για σεξουαλικούς σκοπούς. Η κυρώσεις είναι ανάλογες της βαρύτητας που αδικήματος, αφήνοντας παράλληλα τη διακριτική ευχέρεια στα κράτη μέλη για επιβολή βαρύτερων ποινών, ποτέ όμως μικρότερων αυτών που προβλέπει η οδηγία. Υποχρεούνται, επίσης, να λαμβάνουν μέτρα και για την τιμωρία της ηθικής αυτουργίας ή συνέργειας ή ακόμα και της απόπειρας διάπραξης αδικήματος που άπτεται αυτών που προαναφέρθηκαν¹⁷⁴.

Το άρθρο 9 της οδηγίας περιλαμβάνει όλες τις επιβαρυντικές περιπτώσεις στις οποίες οι κυρώσεις θα πρέπει να μεταβάλλονται λόγω της βαρύτητας του εγκλήματος και της θέσης του θύματος. Οι περιπτώσεις αυτές είναι¹⁷⁵ :

- όταν το αδίκημα διεπράχθη σε βάρος παιδιού ιδιαίτερα ευάλωτης κατάστασης, όπως για παράδειγμα παιδιού με διανοητική ή σωματική αναπηρία, σε κατάσταση εξάρτησης ή σε κατάσταση σωματικής ή διανοητικής ανικανότητας,
- όταν το αδίκημα διεπράχθη από μέλος της οικογένειας του παιδιού, από πρόσωπο που συγκατοικεί με το παιδί ή πρόσωπο που έχει κάνει κατάχρηση αναγνωρισμένης θέσεως εμπιστοσύνης ή εξουσίας,
- όταν το αδίκημα διεπράχθη από τουλάχιστον δύο πρόσωπα που ενεργούν από κοινού,
- όταν το αδίκημα διεπράχθη στο πλαίσιο εγκληματικής οργάνωσης,

¹⁷³ Οδηγία 2011/92/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 2011 , σχετικά με την καταπολέμηση της σεξουαλικής κακοποίησης και της σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών και της παιδικής πορνογραφίας και την αντικατάσταση της απόφασης-πλαίσιο 2004/68/ΔΕΥ του Συμβουλίου ΕΕ L 335 της 17.12.2011, σ. 1 έως 14

¹⁷⁴ Οδηγία 2011/92/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 2011 , σχετικά με την καταπολέμηση της σεξουαλικής κακοποίησης και της σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών και της παιδικής πορνογραφίας και την αντικατάσταση της απόφασης-πλαίσιο 2004/68/ΔΕΥ του Συμβουλίου ΕΕ L 335 της 17.12.2011, σ. 1 έως 14

¹⁷⁵ Οδηγία 2011/92/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 2011 , σχετικά με την καταπολέμηση της σεξουαλικής κακοποίησης και της σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών και της παιδικής πορνογραφίας και την αντικατάσταση της απόφασης-πλαίσιο 2004/68/ΔΕΥ του Συμβουλίου ΕΕ L 335 της 17.12.2011, σ. 1 έως 14

- όταν ο δράστης έχει καταδικασθεί στο παρελθόν για αδικήματα του ίδιου τύπου,
- όταν ο δράστης εκ προθέσεως ή εξ αμελείας έθεσε σε κίνδυνο τη ζωή του παιδιού,
- όταν το αδίκημα περιλάμβανε σοβαρή βία ή προκάλεσε σοβαρή βλάβη στο παιδί,

Προς αντιμετώπιση της επανάληψης των αδικημάτων, τα κράτη μέλη πρέπει να λάβουν τα αναγκαία μέτρα για να εξασφαλίσουν, στο πρόσωπο που έχει καταδικαστεί, την επιβολή της προσωρινής ή μόνιμης απαγόρευσης άσκησης τουλάχιστον επαγγελματικών δραστηριοτήτων που περιλαμβάνουν τακτικές επαφές με παιδιά. Επίσης, τα κράτη μέλη έχουν το δικαίωμα να προβούν σε κατασχέσεις και δημεύσεις των οργάνων και προϊόντων που προέρχονται από τα αδικήματα στα οποία αναφέρεται η οδηγία¹⁷⁶.

Όσον αφορά τα νομικά πρόσωπα, δεν αποκλείονται από την απονομή ευθυνών για αδικήματα που διαπράττονται προς όφελός τους από οποιοδήποτε πρόσωπο ενεργεί είτε ατομικά είτε ως μέλος οργάνου νομικού προσώπου και κατέχει ιθύνουσα θέση εντός του νομικού προσώπου. Ευθύνη μπορεί να υπέχουν και σε περιπτώσεις έλλειψης εποπτείας ή ελέγχου η οποία και οδήγησε στην διάπραξη αυτών των εγκλημάτων. Οι κυρώσεις που μπορεί να τους επιβληθούν είναι αναλογικές και αποτρεπτικές στις οποίες περιλαμβάνονται χρηματικές ποινές ή διοικητικά πρόστιμα και, ενδεχομένως, άλλες κυρώσεις, όπως ο αποκλεισμός από δημόσιες παροχές και ενισχύσεις, η απαγόρευση άσκησης εμπορικής δραστηριότητας ή ακόμα και το προσωρινό ή οριστικό κλείσιμο των εγκαταστάσεων που χρησιμοποιήθηκαν για τη διάπραξη του εγκλήματος¹⁷⁷.

Η διερεύνηση ή η άσκηση ποινικής δίωξης για τα αδικήματα που προαναφέρθηκαν δεν εξαρτώνται από την υποβολή μήνυσης ή καταγγελίας από το θύμα ή τον εκπρόσωπό του, καθώς η ποινική διαδικασία μπορεί να συνεχιστεί ακόμα και εάν το πρόσωπο αυτό αποσύρει την κατάθεσή του. Τα κράτη μέλη είναι υποχρεωμένα να

¹⁷⁶ Οδηγία 2011/92/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 2011, σχετικά με την καταπολέμηση της σεξουαλικής κακοποίησης και της σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών και της παιδικής πορνογραφίας και την αντικατάσταση της απόφασης-πλαίσιο 2004/68/ΔΕΥ του Συμβουλίου ΕΕ L 335 της 17.12.2011, σ. 1 έως 14

¹⁷⁷ Οδηγία 2011/92/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 2011, σχετικά με την καταπολέμηση της σεξουαλικής κακοποίησης και της σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών και της παιδικής πορνογραφίας και την αντικατάσταση της απόφασης-πλαίσιο 2004/68/ΔΕΥ του Συμβουλίου ΕΕ L 335 της 17.12.2011, σ. 1 έως 14

λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να εξασφαλίσουν ότι παρέχεται συνδρομή και στήριξη σε παιδί αμέσως μόλις οι αρμόδιες αρχές έχουν βάσιμους λόγους να πιστεύουν ότι ενδέχεται να έχει διαπραχθεί εις βάρος του κάποιο εκ των αδικημάτων για τα οποία κάνει λόγω η οδηγία. Η παροχή συνδρομής και στήριξης στα θύματα είναι απαραίτητη πριν, κατά τη διάρκεια και για κατάλληλο χρονικό διάστημα μετά την περάτωση της ποινικής διαδικασίας. Ειδικότερα δε τα κράτη μέλη προβαίνουν στις απαραίτητες ενέργειες προκειμένου να διασφαλίσουν την προστασία των παιδιών που καταγγέλλουν περιπτώσεις κακοποίησης εντός του οικογενειακού τους περιβάλλοντος. Η παροχή βοήθειας και στήριξης σε παιδί-θύμα δεν εξαρτάται από την προθυμία του παιδιού-θύματος να συνεργαστεί σε δικαστική έρευνα, δίωξη ή δίκη. Παράλληλα συνδρομή και στήριξη προβλέπεται και για την οικογένεια του παιδιού-θύματος, ώστε να απολαύει των δικαιωμάτων που προβλέπει η παρούσα οδηγία, όταν η οικογένεια βρίσκεται στο έδαφος των κρατών μελών¹⁷⁸.

Όσον αφορά την προστασία των παιδιών κατά το πλαίσιο των ποινικών διαδικασιών, ο οδηγία προβλέπει το διορισμό ειδικού εκπροσώπου του παιδιού-θύματος στην περίπτωση που οι δικαιούχοι της γονικής μέριμνας αποκλείονται από την εκπροσώπηση του παιδιού λόγω σύγκρουσης συμφερόντων μεταξύ αυτών και του παιδιού-θύματος ή στην περίπτωση που το παιδί είναι ασυνόδευτο ή αποχωρισμένο από την οικογένειά του. Εν συνεχεία, εξασφαλίζεται η πρόσβαση του παιδιού σε νομικές συμβουλές και, σύμφωνα με τον ρόλο των θυμάτων στο οικείο δικαστικό σύστημα, σε νομική εκπροσώπηση, μεταξύ άλλων και για την απαίτηση αποζημίωσης. Επιπρόσθετα μέτρα τα οποία οφείλουν τα κράτη μέλη να θεσπίσουν είναι¹⁷⁹:

- η πραγματοποίηση των συνεντεύξεων με το παιδί-θύμα χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση από τη στιγμή της αναφοράς των γεγονότων στις αρμόδιες αρχές,
- η πραγματοποίηση των συνεντεύξεων σε χώρους σχεδιασμένους ή προσαρμοσμένους για τον σκοπό αυτό,
- η διεξαγωγή των συνεντεύξεων από επαγγελματίες εκπαιδευμένους

¹⁷⁸ Οδηγία 2011/92/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 2011, σχετικά με την καταπολέμηση της σεξουαλικής κακοποίησης και της σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών και της παιδικής πορνογραφίας και την αντικατάσταση της απόφασης-πλαίσιο 2004/68/ΔΕΥ του Συμβουλίου ΕΕ L 335 της 17.12.2011, σ. 1 έως 14

¹⁷⁹ Οδηγία 2011/92/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 2011, σχετικά με την καταπολέμηση της σεξουαλικής κακοποίησης και της σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών και της παιδικής πορνογραφίας και την αντικατάσταση της απόφασης-πλαίσιο 2004/68/ΔΕΥ του Συμβουλίου ΕΕ L 335 της 17.12.2011, σ. 1 έως 14

προς τον σκοπό αυτό ή με τη βοήθειά τους,

- η διεξαγωγή των συνεντεύξεων, εφόσον είναι δυνατό, από το ίδιο άτομο,
- ο περιορισμένος αριθμός των συνεντεύξεων και η διεξαγωγή τους μόνον όταν είναι απαραίτητο,

Η οδηγία παρουσιάζει και μία σειρά από προληπτικά μέτρα τα οποία οφείλουν τα κράτη μέλη να εφαρμόσουν στην εθνική τους νομοθεσία. Πιο συγκεκριμένα, τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να διασφαλίσουν ότι πρόσωπα που φοβούνται ότι μπορεί να διαπράξουν τέτοιου είδους αδίκημα μπορούν να έχουν πρόσβαση σε αποτελεσματικά προγράμματα ή μέτρα παρέμβασης που έχουν σχεδιαστεί με στόχο την αξιολόγηση και την πρόληψη του κινδύνου διάπραξης τέτοιων αδικημάτων.

Άλλα μέτρα τα οποία προτείνει η οδηγία είναι:

- η εκπαίδευση και κατάρτιση για την αποθάρρυνση και μείωση της ζήτησης που ευνοεί όλες τις μορφές σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών,
- οι ενημερωτικές εκστρατείες και εκστρατείες ευαισθητοποίησης,
- τα προγράμματα έρευνας, ενδεχομένως σε συνεργασία με τις σχετικές οργανώσεις και άλλους ενδιαφερόμενους φορείς, με στόχο την ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης και τον περιορισμό του κινδύνου που υφίσταται για τα παιδιά να πέσουν θύματα σεξουαλικής κακοποίησης ή εκμετάλλευσης
- η κατάρτιση των υπαλλήλων που ενδέχεται να έλθουν σε επαφή με ανήλικα θύματα κακοποίησης ή εκμετάλλευσης, περιλαμβανομένων των αστυνομικών που εργάζονται στην πρώτη γραμμή, με σκοπό να τους διευκολύνουν να εντοπίζουν τα παιδιά-θύματα και τα δυνητικά παιδιά θύματα σεξουαλικής κακοποίησης ή εκμετάλλευσης.
- Όσον αφορά το διαδίκτυο, τα κράτη μέλη, πρέπει να λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να διασφαλίζουν την κατάργηση ιστοτόπων που περιέχουν ή διαδίδουν παιδική πορνογραφία και φιλοξενούνται στο έδαφός τους, καθώς και να προσπαθούν να εξασφαλίζουν την κατάργηση

τέτοιου είδους σελίδων που φιλοξενούνται εκτός του εδάφους τους¹⁸⁰

Τέλος, η δικαιοδοσία των κρατών μελών θεμελιώνεται εφόσον το αδίκημα διαπράττεται εξ ολοκλήρου ή εν μέρει στο έδαφός τους ή ο δράστης του αδικήματος είναι υπήκοος τους. Σε περίπτωση που κάποιο κράτος μέλος αποφασίσει να επεκτείνει την δικαιοδοσία του, οφείλει να ενημερώσει την Επιτροπή. Η δικαιοδοσία του μπορεί να επεκταθεί στις περιπτώσεις όπου το αδίκημα διαπράττεται σε βάρος ενός εκ των υπηκόων του ή προσώπου που έχει τη συνήθη κατοικία του στο έδαφός του, το αδίκημα διαπράττεται προς όφελος νομικού προσώπου εγκατεστημένου στο έδαφός του ή ο δράστης του αδικήματος έχει τη συνήθη κατοικία του στο έδαφός του. Όσον αφορά τα αδικήματα που διαπράττονται μέσω τεχνολογίας πληροφοριών και επικοινωνιών στα οποία παρέχεται πρόσβαση από το έδαφός του, το κράτος μέλος αναπτύσσει δικαιοδοσία ασχέτως εάν η συγκεκριμένη τεχνολογία είναι εγκατεστημένη ή όχι στο έδαφός του¹⁸¹.

2.6. Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΗΣ ΕΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΑΛΕΙΨΗ ΤΗΣ ΕΜΠΟΡΙΑΣ ΑΝΘΡΩΠΩΝ 2012-2016

Η στρατηγική της ΕΕ για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων εστιάζεται σε συγκεκριμένα μέτρα που θα στηρίζουν τη μεταφορά και την εφαρμογή της οδηγίας 2011/36/ΕΕ, θα αποφέρουν προστιθέμενη αξία και θα συμπληρώσουν το έργο που επιτελείται από κυβερνήσεις, διεθνείς οργανισμούς και την κοινωνία των πολιτών στην ΕΕ και σε τρίτες χώρες. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει ως στόχο να υποστηρίξει το έργο των κρατών μελών, τα οποία φέρουν και την κύρια ευθύνη για την καταπολέμηση της εμπορίας των ανθρώπων¹⁸².

¹⁸⁰ Οδηγία 2011/92/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 2011, σχετικά με την καταπολέμηση της σεξουαλικής κακοποίησης και της σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών και της παιδικής πορνογραφίας και την αντικατάσταση της απόφασης-πλαίσιο 2004/68/ΔΕΥ του Συμβουλίου ΕΕ L 335 της 17.12.2011, σ. 1 έως 14

¹⁸¹ Οδηγία 2011/92/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 2011, σχετικά με την καταπολέμηση της σεξουαλικής κακοποίησης και της σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών και της παιδικής πορνογραφίας και την αντικατάσταση της απόφασης-πλαίσιο 2004/68/ΔΕΥ του Συμβουλίου ΕΕ L 335 της 17.12.2011, σ. 1 έως 14

¹⁸² ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΣΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ Η στρατηγική της ΕΕ για την εξάλειψη της εμπορίας ανθρώπων 2012–2016 /* COM/2012/0286 final */

Η στρατηγική προσδιορίζει πέντε τομείς προτεραιότητας στους οποίους πρέπει να εστιάσει η ΕΕ για να αντιμετωπίσει το ζήτημα της εμπορίας ανθρώπων. Οι προτεραιότητες αυτές είναι οι ακόλουθες¹⁸³:

- Εντοπισμός, προστασία και συνδρομή των θυμάτων εμπορίας.
- Ενίσχυση της πρόληψης της εμπορίας ανθρώπων.
- Κλιμάκωση της δίωξης των ασκούντων εμπορία ανθρώπων.
- Ενίσχυση του συντονισμού και της συνεργασίας μεταξύ βασικών παραγόντων και συνοχή των πολιτικών.
- Αύξηση των γνώσεων σχετικά με όλες τις μορφές εμπορίας ανθρώπων και αποτελεσματική απάντηση στις διαφαινόμενες ανησυχίες.

Στο πλαίσιο των προτεραιοτήτων που τίθενται από την Ένωση, αναπτύσσονται ορισμένες δράσεις για την κάθε μία ξεχωριστά έτσι ώστε να αναπτυχθεί μία πιο ολοκληρωμένη αντιμετώπιση του φαινομένου από όλους τους εμπλεκόμενους φορείς. Για τη χάραξη μιας πολυτομεακής, συνεκτικής πολιτικής κατά της εμπορίας ανθρώπων απαιτείται η συμμετοχή μιας ευρύτερης σε σχέση με το παρελθόν ομάδας παραγόντων. Η ομάδα αυτή πρέπει να περιλαμβάνει αστυνομικούς, συνοριοφύλακες, υπαλλήλους επιφορτισμένους με θέματα μετανάστευσης και ασύλου, εισαγγελείς, δικηγόρους, δικαστές κ.α. Οι κύριες δράσεις οι οποίες αναπτύσσονται είναι¹⁸⁴:

- η σύσταση εθνικών υπηρεσιών ειδικευμένων στην εμπορία ανθρώπων,
- η προώθηση της διασυνοριακής συνεργασίας και της συνεργασίας με την Europol και Eurojust για την καταπολέμηση του ζητήματος,
- η ίδρυση διασυνοριακών μηχανισμών εντοπισμού, παραπομπής και προστασίας των θυμάτων, εντός της ΕΕ αλλά και με τρίτα κράτη,
- η πληροφόρηση των θυμάτων σχετικά με τα δικαιώματά τους σύμφωνα με το Ευρωπαϊκό και το εθνικό δίκαιο,

¹⁸³ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΣΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ Η στρατηγική της ΕΕ για την εξάλειψη της εμπορίας ανθρώπων 2012–2016 /* COM/2012/0286 final */

¹⁸⁴ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΣΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ Η στρατηγική της ΕΕ για την εξάλειψη της εμπορίας ανθρώπων 2012–2016 /* COM/2012/0286 final */

- η προσπάθεια μείωσης της ζήτησης και εμπλοκής του ιδιωτικού τομέα στην καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων,
- η δημιουργία πλατφόρμας για τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και των παροχών υπηρεσιών που ασχολούνται με την προστασία θυμάτων και την παροχή βοήθειας σε κράτη μέλη αλλά και σε τρίτες χώρες,

Τέλος, σημαντικό στοιχείο είναι και η παρατήρηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τη συνεχή κάλυψη των ανθρωπίνων δικαιωμάτων μέσω ρητρών. Οι ρήτρες αυτές άπτονται όλων των συμφωνιών της ΕΕ με τρίτες χώρες, ιδίως τις συμφωνίες ελευθέρων συναλλαγών, που χρησιμεύουν ως βάση για συνεργασία και προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η Επιτροπή θα εξακολουθήσει να χρηματοδοτεί σχέδια μέσω προγραμμάτων χρηματοδότησης της αναπτυξιακής συνεργασίας και των λοιπών εξωτερικών σχέσεων σε όλες τις σχετικές με την εμπορία ανθρώπων πτυχές, σε τρίτες χώρες και περιφέρειες, καλύπτοντας την πρόληψη, την προστασία και τη δίωξη¹⁸⁵.

2.7. Η ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ 2011/36/ΕΕ

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 19 Μαΐου του 2016 εξέδωσε έκθεση σχετικά με την πρόοδο που έχει σημειωθεί στο θέμα της καταπολέμησης της εμπορίας των ανθρώπων και στην εφαρμογή της οδηγίας 2011/36/ΕΕ. Η έκθεση χωρίζεται σε τρεις κύριες ενότητες: τάσεις ως προς την εμπορία ανθρώπων, αποτελέσματα των ενεργειών κατά της εμπορίας, και στατιστικά στοιχεία που υποβλήθηκαν από τα κράτη μέλη. Επιπλέον, στην έκθεση εξετάζεται η δράση που έχει αναληφθεί από την Επιτροπή και τυχόν άλλους συναφείς ενδιαφερόμενους φορείς στο πλαίσιο της στρατηγικής της ΕΕ για την εξάλειψη της εμπορίας ανθρώπων 2012-2016.

Στην πρώτη ενότητα της Έκθεσης και όσον αφορά τις τάσεις ως προς την εμπορία ανθρώπων, η Επιτροπή αναφέρει τη δυσκολία εκτίμησης με ακρίβεια της έκτασης

¹⁸⁵ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΣΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ Η στρατηγική της ΕΕ για την εξάλειψη της εμπορίας ανθρώπων 2012–2016 /* COM/2012/0286 final */

του σύνθετου εγκλήματος της εμπορίας ανθρώπων σε επίπεδο ΕΕ. Αυτό συμβαίνει λόγω των διασυνδέσεων του με άλλες εγκληματικές δραστηριότητες και λόγω των διαφορών μεταξύ των εθνικών νομοθεσιών. Οι τάσεις που προκύπτουν από τα στατιστικά δεδομένα για την περίοδο 2013-2014, τα οποία παρασχέθηκαν από τα κράτη μέλη για την παρούσα έκθεση, είναι αντίστοιχες με τις τάσεις της προηγούμενης περιόδου. Παρόλα αυτά, δεδομένης της πολυπλοκότητας του φαινομένου, υπάρχουν βάσιμες υπόνοιες ότι τα πραγματικά νούμερα για τα θύματα εμπορίας ανθρώπων στην ΕΕ είναι σημαντικά υψηλότερα¹⁸⁶.

Ορισμένα στατιστικά στοιχεία που παρουσιάζονται στην έκθεση για την περίοδο 2013-2014 αναφέρουν ότι συνολικά υπήρχαν 15.846 «καταγεγραμμένα θύματα» (αναγνωρισμένα και εικαζόμενα) εμπορίας ανθρώπων στην ΕΕ. Τα θύματα σεξουαλικής εκμετάλλευσης καταλαμβάνουν το 67% του συνολικού αριθμού, τα θύματα εργασιακής εκμετάλλευσης το 21%, ενώ το υπολειπόμενο 12% αφορά άλλες μορφές εμπορίας. Το 76% του συνόλου των θυμάτων ήταν γυναίκες και το 15% παιδιά. Σημαντικό είναι και το στοιχείο του ποσοστού των θυμάτων που ανήκουν σε κράτη μέλη της ΕΕ και ανέρχεται στο ποσοστό του 65% του συνολικού αριθμού των 15.846 θυμάτων¹⁸⁷.

Οι πέντε χώρες της ΕΕ με τα μεγαλύτερα ποσοστά όσον αφορά την ιθαγένεια των καταγεγραμμένων θυμάτων κατά την περίοδο 2013-2014 ήταν η Ρουμανία, η Βουλγαρία, οι Κάτω Χώρες, η Ουγγαρία και η Πολωνία. Πρόκειται για τις ίδιες χώρες που είχαν καταγραφεί και για τα έτη 2010-2012. Οι πέντε χώρες εκτός ΕΕ με τα μεγαλύτερα ποσοστά όσον αφορά την ιθαγένεια των θυμάτων ήταν η Νιγηρία, η Κίνα, η Αλβανία, το Βιετνάμ και το Μαρόκο¹⁸⁸.

Αν και με βάση τη συλλογή δεδομένων, για την περίοδο 2013-2014 παρατηρείται μία μείωση στα ποσοστά εκμετάλλευσης συγκριτικά με την περίοδο 2010-2012 αυτό δεν θα πρέπει να λαμβάνεται προς το παρόν υπόψη λόγω πιθανών διαφορών στις

¹⁸⁶ ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ Έκθεση σχετικά με την πρόοδο που σημειώνεται στις ενέργειες για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων (2016) όπως απαιτείται βάσει του άρθρου 20 της οδηγίας 2011/36/ΕΕ για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων της, COM/2016/0267 final

¹⁸⁷ ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ Έκθεση σχετικά με την πρόοδο που σημειώνεται στις ενέργειες για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων (2016) όπως απαιτείται βάσει του άρθρου 20 της οδηγίας 2011/36/ΕΕ για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων της, COM/2016/0267 final

¹⁸⁸ ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ Έκθεση σχετικά με την πρόοδο που σημειώνεται στις ενέργειες για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων (2016) όπως απαιτείται βάσει του άρθρου 20 της οδηγίας 2011/36/ΕΕ για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων της, COM/2016/0267 final

μεθόδους καταγραφής και στους νομικούς ορισμούς. Για τον λόγο αυτό, η διαφορά στα ετήσια σύνολα, και ιδίως οι λόγοι για τους οποίους καταγράφηκαν λιγότερα θύματα εμπορίας ανθρώπων, αποτελούν ζητήματα που χρήζουν περαιτέρω διερεύνησης και ανάλυσης. Η Έκθεση δίνει κατευθυντήριες γραμμές στα κράτη μέλη ζητώντας από αυτά να καταναείμουν αναλογικά τους πόρους για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων προκειμένου να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά όλες τις μορφές εμπορίας ανθρώπων, συμπεριλαμβανομένων των νεοεμφανιζόμενων μορφών, και να διασφαλίσουν την παρακολούθηση των τάσεων όσον αφορά την εμπορία ανθρώπων¹⁸⁹.

Όπως προαναφέρθηκε η εμπορία ανθρώπων με σκοπό την σεξουαλική εκμετάλλευση αποτελεί την βασική πτυχή του φαινομένου. Για την περίοδο 2013-2014 υπήρξαν εντός της Ένωσης 10.044 θύματα (67% του συνόλου των θυμάτων) εκ των οποίων το 95% αντιστοιχεί σε κορίτσια και γυναίκες. Από τα δεδομένα που συλλέχθηκαν υποδεικνύεται ότι, παρά τις προσπάθειες που έχουν καταβληθεί μέχρι στιγμής, η εμπορία ανθρώπων με σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση δεν έχει καταπολεμηθεί αποτελεσματικά ούτε έχει μειωθεί. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να συνεχίσουν και μάλιστα να εντείνουν τις προσπάθειές τους για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων με σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση¹⁹⁰.

Η εμπορία των ανθρώπων με βάση την εργασιακή εκμετάλλευση έρχεται δεύτερη στη σειρά σημειώνοντας όμως ανοδική τάση με ποσοστό 21% του συνόλου των θυμάτων. Το 74% του ποσοστού αυτού αντιστοιχεί σε εργασιακή εκμετάλλευση του ανδρικού φύλου ενώ παρατηρείται αύξηση του αριθμού των θυμάτων ανδρικού φύλου στο συγκεκριμένο είδος εμπορίας ανθρώπων. Οι διακινητές εκμεταλλεύονται τα κενά στην επιβολή ή τον έλεγχο εφαρμογής της νομοθεσίας των κανονιστικών διατάξεων σχετικά με τις άδειες εργασίας, τις θεωρήσεις, τα εργασιακά δικαιώματα και τις συνθήκες εργασίας, αυξάνοντας τη ζήτηση για φτηνό εργατικό δυναμικό¹⁹¹.

¹⁸⁹ ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ Έκθεση σχετικά με την πρόοδο που σημειώνεται στις ενέργειες για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων (2016) όπως απαιτείται βάσει του άρθρου 20 της οδηγίας 2011/36/ΕΕ για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων της, COM/2016/0267 final

¹⁹⁰ ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ Έκθεση σχετικά με την πρόοδο που σημειώνεται στις ενέργειες για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων (2016) όπως απαιτείται βάσει του άρθρου 20 της οδηγίας 2011/36/ΕΕ για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων της, COM/2016/0267 final

¹⁹¹ ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ Έκθεση σχετικά με την πρόοδο που σημειώνεται στις ενέργειες για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων (2016) όπως απαιτείται βάσει του άρθρου 20 της οδηγίας 2011/36/ΕΕ για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων της, COM/2016/0267 final

Όσον αφορά τις λοιπές μορφές εκμετάλλευσης που καταλαμβάνουν το 12%, σημαντικό στοιχείο της έκθεσης είναι η παρατήρηση της αύξησης της εκμετάλλευσης ανθρώπων με σωματικές, διανοητικές και αναπτυξιακές αναπηρίες. Αύξηση παρατηρείται επίσης στην εμπορία ανθρώπων με εθνοτική καταγωγή Ρομά για σκοπούς καταναγκαστικής επαιτείας. Επιπροσθέτως, αναμένεται, λόγω της τρέχουσας μεταναστευτικής και προσφυγικής κρίσης, αύξηση των καταναγκαστικών γάμων λόγω των προσπαθειών των μεταναστών και αιτούντων άσυλο να αποκτήσουν νόμιμο καθεστώς διαμονής¹⁹².

Η έκθεση εξετάζει και την απότομη αύξηση που παρουσιάζει η τάση της εμπορίας παιδιών στο εσωτερικό της ΕΕ. Τα στατιστικά δεδομένα για την περίοδο 2013-2014 υποδεικνύουν ότι από τα 15.846 καταγεγραμμένα θύματα εμπορίας στην ΕΕ, τουλάχιστον τα 2.375 ήταν παιδιά. Τα παιδιά είναι μία από τις πλέον ευάλωτες ομάδες που βρίσκονται στο στόχαστρο των διακινητών. Οι ομάδες οργανωμένου εγκλήματος επιλέγουν την εμπορία παιδιών καθώς είναι ευκολότερη η στρατολόγηση και ταχύτερη η αντικατάστασή τους. Η Επιτροπή εκφράζει τις ανησυχίες της διότι το φαινόμενο έχει οξυνθεί από την εν εξελίξει μεταναστευτική κρίση, κατά τη διάρκεια της οποίας έχει σημειωθεί εκθετική αύξηση του αριθμού των παιδιών που καταφθάνουν στην ΕΕ. Σημαντικό ποσοστό των παιδιών αυτών είναι ασυνόδευτα, ταξιδεύουν προς την ΕΕ και εντός αυτής χωρίς κάποιον υπεύθυνο ενήλικα ή έχουν αφεθεί ασυνόδευτα μετά την είσοδό τους στην ΕΕ. Ο εντοπισμός των παιδιών αυτών και η εξακρίβωση της πραγματικής τους ταυτότητας αποτελεί εντεινόμενο πρόβλημα, καθώς η ευάλωτη κατάστασή τους τα καθιστά προτιμώμενο στόχο για τους διακινητές. Η Επιτροπή προτείνει να καταβληθούν από κοινού οργανωμένες και συντονισμένες προσπάθειες για την πρόληψη και την αντιμετώπιση της εμπορίας παιδιών, τον περιορισμό της ευάλωτης κατάστασης των παιδιών που διατρέχουν κίνδυνο, την παροχή ενδεδειγμένης υποστήριξης στα παιδιά-θύματα και τη διασφάλιση της ενσωμάτωσης της διάστασης της προστασίας των παιδιών σε όλα τα μέτρα που αφορούν τα παιδιά¹⁹³.

¹⁹² ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ Έκθεση σχετικά με την πρόοδο που σημειώνεται στις ενέργειες για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων (2016) όπως απαιτείται βάσει του άρθρου 20 της οδηγίας 2011/36/ΕΕ για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων της, COM/2016/0267 final

¹⁹³ ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ Έκθεση σχετικά με την πρόοδο που σημειώνεται στις ενέργειες για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων (2016) όπως απαιτείται βάσει του άρθρου 20 της οδηγίας 2011/36/ΕΕ για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων της, COM/2016/0267 final

Η εμπορία ανθρώπων συνδέεται άμεσα και με το οργανωμένο έγκλημα χαρακτηριζόμενο από ευέλικτα δίκτυα με χαλαρή δομή, τα οποία προσαρμόζονται με ταχύτητα και συνδέονται με βάση τη συγγένεια ή την εθνοτική καταγωγή, δραστηριοποιούμενα κατά κανόνα σε διάφορες χώρες. Η Επιτροπή ζητά την αντίδραση όλων των εμπλεκόμενων φορέων έτσι ώστε να συμπεριληφθεί η διερεύνηση της εμπορίας των ανθρώπων μαζί με την αντιμετώπιση άλλων αλληλένδετων εγκλημάτων, όπως η πλαστογράφηση εγγράφων, η παράνομη διακίνηση ναρκωτικών, το έγκλημα στον κυβερνοχώρο, η παιδική πορνογραφία, η λαθραία διακίνηση μεταναστών και η απάτη σε σχέση με επιδόματα¹⁹⁴.

Όσον αφορά τη σύνδεση της εμπορίας ανθρώπων με την μετανάστευση και το άσυλο υπάρχουν ισχυρές ενδείξεις ότι τα εγκληματικά δίκτυα που εμπλέκονται σε εμπορία ανθρώπων έχουν εκμεταλλευτεί τη μεταναστευτική κρίση για να στοχεύσουν τα πιο ευάλωτα άτομα, ιδίως τις γυναίκες και τα παιδιά. Για την αντιμετώπιση του φαινομένου αυτού η ΕΕ ενίσχυσε σημαντικά τη συνεργασία με τρίτες χώρες. Έτσι, η εμπορία ανθρώπων είναι ένας από τους κύριους τομείς συνεργασίας με τις χώρες της Αφρικής, των Δυτικών Βαλκανίων και την Τουρκία. Η παρούσα Έκθεση αναφέρει ότι χρειάζεται να διασφαλιστεί ο επιτόπιος συντονισμός στο πλαίσιο της προσέγγισης των κέντρων πρώτης υποδοχής, μεταξύ όλων των φορέων που εμπλέκονται στη διαλογή, τη λήψη δακτυλικών αποτυπωμάτων, την ταυτοποίηση και την καταχώριση υπηκόων τρίτων χωρών προκειμένου να επιτυγχάνεται ο άμεσος εντοπισμός και η παραπομπή των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων και η παροχή κατάλληλων επιπέδων φροντίδας και προστασίας. Στο πλαίσιο αυτό θα πρέπει να περιλαμβάνεται η παροχή κατάλληλης κατάρτισης στο προσωπικό που εργάζεται στην πρώτη γραμμή¹⁹⁵.

Στην επόμενη ενότητα της Έκθεσης η Επιτροπή ασχολείται με τα αποτελέσματα των ενεργειών για την αντιμετώπιση του φαινομένου της εμπορίας ανθρώπων στο πλαίσιο της ΕΕ. Όπως αναφέρει, τα περισσότερα κράτη μέλη έχουν επισημάνει τη δυσκολία μέτρησης των αποτελεσμάτων και του αντίκτυπου των ενεργειών για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων. Ωστόσο, ελάχιστα μόνον έχουν αναπτύξει

¹⁹⁴ ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ Έκθεση σχετικά με την πρόοδο που σημειώνεται στις ενέργειες για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων (2016) όπως απαιτείται βάσει του άρθρου 20 της οδηγίας 2011/36/ΕΕ για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων της, COM/2016/0267 final

¹⁹⁵ ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ Έκθεση σχετικά με την πρόοδο που σημειώνεται στις ενέργειες για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων (2016) όπως απαιτείται βάσει του άρθρου 20 της οδηγίας 2011/36/ΕΕ για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων της, COM/2016/0267 final

συναφείς δείκτες ή έχουν αξιολογήσει τις εθνικές στρατηγικές και τα σχέδια δράσης τους¹⁹⁶.

Η Επιτροπή επισημαίνει το ανησυχητικά χαμηλό ποσοστό των ποινικών διώξεων και καταδικαστικών αποφάσεων ιδίως σε σύγκριση με τον αριθμό των αναγνωρισμένων θυμάτων. Αναφέρει, επίσης, ότι στις υποθέσεις αυτές και όπως διαφαίνεται από τις πληροφορίες που συγκεντρώθηκαν για την παρούσα έκθεση, τα κράτη μέλη δεν χρησιμοποιούν επαρκώς αποτελεσματικά ερευνητικά εργαλεία. Οι χρηματοοικονομικές έρευνες διεξάγονται κυρίως κατά περίπτωση και όχι συστηματικά, ενώ συχνά περιορίζονται σε έρευνες ανάκτησης περιουσιακών στοιχείων. Λόγος γίνεται και για το βάρος που επωμίζονται τα θύματα πριν και κατά τη διάρκεια των ποινικών διαδικασιών, στοιχείο που αντιβαίνει διάταξη της οδηγίας¹⁹⁷.

Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην έλλειψη κατάρτισης των αρμόδιων αρχών το οποίο οδηγεί συχνά σε περιπτώσεις όπου οι αστυνομικοί αρνούνται να παράσχουν συνδρομή στα θύματα, ή τα χαρακτηρίζουν εσφαλμένα ως δράστες, με αποτέλεσμα να ασκείται δίωξη σε βάρος τους και να καταδικάζονται. Συμπερασματικά, είναι σημαντικό τα κράτη μέλη να ενισχύσουν τις προσπάθειες για αύξηση του αριθμού των ποινικών ερευνών και διώξεων, και της μείωσης της επιβάρυνσης των θυμάτων μέσω των συνεχόμενων καταθέσεων. Αυτό θα μπορούσε να επιτευχθεί με την ανάπτυξη ειδικά προσαρμοσμένης κατάρτισης για φορείς διεξαγωγής ερευνών, εισαγγελείς και δικαστές και με τη χρήση χρηματοοικονομικών και άλλων αποτελεσματικών ερευνητικών εργαλείων¹⁹⁸.

Παρότι το επίκεντρο της πολιτικής της Ένωσης για την εμπορία ανθρώπων αποτελούν τα θύματα εμπορίας, η παροχή στα θύματα άνευ όρων πρόσβασης σε συνδρομή, στήριξη και προστασία εξακολουθεί να αποτελεί πρόκληση για τα περισσότερα κράτη μέλη. Ανεπαρκής παραμένει και η παροχή ειδικής βάσει φύλου

¹⁹⁶ ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ Έκθεση σχετικά με την πρόοδο που σημειώνεται στις ενέργειες για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων (2016) όπως απαιτείται βάσει του άρθρου 20 της οδηγίας 2011/36/ΕΕ για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων της, COM/2016/0267 final

¹⁹⁷ ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ Έκθεση σχετικά με την πρόοδο που σημειώνεται στις ενέργειες για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων (2016) όπως απαιτείται βάσει του άρθρου 20 της οδηγίας 2011/36/ΕΕ για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων της, COM/2016/0267 final

¹⁹⁸ ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ Έκθεση σχετικά με την πρόοδο που σημειώνεται στις ενέργειες για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων (2016) όπως απαιτείται βάσει του άρθρου 20 της οδηγίας 2011/36/ΕΕ για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων της, COM/2016/0267 final

και ηλικίας συνδρομής και στήριξης και διαπιστώνεται σημαντική έλλειψη υπηρεσιών για τα θύματα εμπορίας ανδρικού φύλου. Επιπροσθέτως, ο ορισμός κηδεμόνων για τα παιδιά θύματα εμπορίας εξακολουθεί να παρουσιάζει προβλήματα, ενώ το ευρύ φάσμα διαφορετικών πρακτικών που εφαρμόζονται σε ολόκληρη την ΕΕ αυξάνει την πολυπλοκότητα της κατάστασης, ιδίως σε διασυνοριακές περιπτώσεις. Σημαντικός χαρακτηρίζεται στο παρόν σημείο ο ρόλος του συστήματος πληροφοριών Σένγκεν για τη διασυνοριακή ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με τα θύματα εμπορίας και τα άτομα που τα εκμεταλλεύονται, καθώς το σύστημα αυτό αποτελεί την κύρια βάση δεδομένων για την καταγραφή αγνοουμένων σε ολόκληρη την Ευρώπη. Η Επιτροπή ως λύση στη μη σωστή εφαρμογή των διατάξεων της οδηγίας συνιστά να ληφθούν σε εθνικό επίπεδο όλα τα απαραίτητα μέτρα για να διασφαλιστεί η έγκαιρη αναγνώριση των θυμάτων εμπορίας, σύμφωνα με την υποχρέωση παροχής συνδρομής και στήριξης μόλις υπάρξουν βάσιμες υπόνοιες ότι ένα πρόσωπο είναι θύμα εμπορίας ανθρώπων¹⁹⁹.

Η οδηγία αφιερώνει ξεχωριστό τμήμα της στην πρόληψη της εγκληματικής πράξης μέσω ορισμένων μέτρων τα οποία καλούσε τα κράτη μέλη να εφαρμόσουν. Τα κράτη μέλη έχουν υποβάλει στοιχεία σχετικά με την ανάληψη εκτεταμένης δράσης για μέτρα πρόληψης για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, όπως η κατάρτιση και η ευαισθητοποίηση. Αναφέρεται ότι, έπειτα από προγράμματα κατάρτισης των ανθρώπων που εργάζονται στην πρώτη γραμμή, παρατηρήθηκε αύξηση του εντοπισμού περιπτώσεων εμπορίας ανθρώπων. Ωστόσο, ελάχιστα στοιχεία είναι γνωστά όσον αφορά τον πραγματικό αντίκτυπο της δράσης αυτής στη ζήτηση και την πρόληψη. Είναι επίσης σημαντικό να τονιστεί η έλλειψη ειδικά προσαρμοσμένων δραστηριοτήτων κατάρτισης, που να πραγματεύονται κυρίως τις ιδιαιτερότητες των διαφόρων μορφών εμπορίας.

Η Επιτροπή υποδεικνύει τη σαφή ανάγκη για αυστηρές διασφαλίσεις που να εγγυώνται ότι δεν τιμωρούνται τα θύματα, αλλά εκείνοι που τα εκμεταλλεύονται και τα χρησιμοποιούν. Εάν αυτό δεν αντιμετωπιστεί, τα θύματα θα αντιμετωπίζονται ως εγκληματίες και θα τιμωρούνται τα ίδια, ενώ οι δράστες και οι χρήστες των υπηρεσιών θα επωφελούνται από αυτή την αδράνεια. Στο πλαίσιο αυτό, η λήψη

¹⁹⁹ ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ Έκθεση σχετικά με την πρόοδο που σημειώνεται στις ενέργειες για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων (2016) όπως απαιτείται βάσει του άρθρου 20 της οδηγίας 2011/36/ΕΕ για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων της, COM/2016/0267 final

μέτρων, συμπεριλαμβανομένων των νομικών μέτρων, προκειμένου να μειωθεί η ζήτηση που προωθεί την εμπορία ανθρώπων για όλες τις μορφές εκμετάλλευσης έχει θεμελιώδη σημασία²⁰⁰.

Τέλος, η Επιτροπή κάνει λόγο για τους περιορισμένους πόρους που διατίθενται για τη λήψη μέτρων καταπολέμησης, συνδρομής και πρόληψης σε εθνικό επίπεδο. Με βάση το συγκεκριμένο γεγονός παρατηρείται ότι στη πλειονότητα των κρατών μελών η συνδρομή και η στήριξη παρέχεται στα θύματα μέσω ΜΚΟ. Είναι συνεπώς σημαντικό να εξασφαλιστεί η χρηματοδότηση των οργανώσεων αυτών, που τους δίνει τη δυνατότητα να παρέχουν αποτελεσματική και βιώσιμη βραχυπρόθεσμη και μακροπρόθεσμη συνδρομή στα θύματα εμπορίας ανθρώπων. Η Επιτροπή κάνει λόγο για επιτακτική ανάγκη χρησιμοποίησης με ορθό τρόπο των κονδυλίων του προϋπολογισμού για την αποτελεσματική αντιμετώπιση της εμπορίας ανθρώπων και αυτό πρέπει να γίνεται σε συνεργασία, πάντα, με την κοινωνία των πολιτών²⁰¹.

Συμπερασματικά, η έκθεση παραθέτει μία σειρά μέτρων έτσι ώστε να επιτευχθούν οι σκοποί της οδηγίας 2011/36/ΕΕ που δεν έχουν επιτευχθεί ακόμα. Τα μέτρα που καλούνται τα κράτη μέλη να ακολουθήσουν είναι²⁰²:

- η αντιμετώπιση και η προτεραιοποίηση της καταπολέμησης όλων των μορφών εκμετάλλευσης,
- η αύξηση του αριθμού και της αποτελεσματικότητας των ερευνών και των διώξεων,
- η συνεργασία για τη βελτίωση της συλλογής δεδομένων στον τομέα της εμπορίας ανθρώπων,
- ο εντοπισμός όλων των θυμάτων, μεταξύ άλλων με την εφαρμογή των κατάλληλων μηχανισμών για τον σκοπό αυτό,

²⁰⁰ ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ Έκθεση σχετικά με την πρόοδο που σημειώνεται στις ενέργειες για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων (2016) όπως απαιτείται βάσει του άρθρου 20 της οδηγίας 2011/36/ΕΕ για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων της, COM/2016/0267 final

²⁰¹ ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ Έκθεση σχετικά με την πρόοδο που σημειώνεται στις ενέργειες για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων (2016) όπως απαιτείται βάσει του άρθρου 20 της οδηγίας 2011/36/ΕΕ για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων της, COM/2016/0267 final

²⁰² ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ Έκθεση σχετικά με την πρόοδο που σημειώνεται στις ενέργειες για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων (2016) όπως απαιτείται βάσει του άρθρου 20 της οδηγίας 2011/36/ΕΕ για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων της, COM/2016/0267 final

- η διασφάλιση όλων των θυμάτων στη λήψη προστασίας και συνδρομής,
- η λήψη ειδικών, ανά φύλο, μέτρων και η υιοθέτηση μιας προσέγγισης που να επικεντρώνεται στα παιδιά,
- ο εντοπισμός των πλέον ευάλωτων θυμάτων, συμπεριλαμβανομένων των παιδιών που βρίσκονται σε κίνδυνο,
- η παροχή της ενδεδειγμένης προστασίας στα παιδιά-θύματα,
- η μέριμνα της πρόληψη της εμπορίας ανθρώπων καταπολεμώντας τη ζήτηση,
- η συστηματική αξιολόγηση των στρατηγικών και των σχεδίων δράσης τους,
- η διάθεση επαρκών πόρων για την αντιμετώπιση της εμπορίας ανθρώπων,
- η ανάπτυξη ουσιαστικής συνεργασίας με την κοινωνία των πολιτών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΕΜΠΟΡΙΑΣ ΑΝΘΡΩΠΩΝ

3.1. ΤΟ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Το νομοθετικό πλαίσιο της Ελλάδας, όσον αφορά τον προσδιορισμό της εμπορίας ανθρώπων, την παροχή αρωγής-προστασίας στα θύματα αλλά και την τιμωρία των δραστών, βρίσκεται σε πλήρη αρμονία τόσο με το Ευρωπαϊκό πλαίσιο όσο και με Διεθνείς πρωτοβουλίες. Η χώρα μας κύρωσε τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά του Διεθνικού Οργανωμένου Εγκλήματος και τα συμπληρωματικά πρωτόκολλα αυτής, μεταξύ των οποίων και το Πρωτόκολλο για την Πρόληψη, Καταστολή και Τιμωρία της Διακίνησης προσώπων, ιδιαίτερα γυναικών και ανηλίκων με τον νόμο 3875/2010. Κύρωσε, επίσης, τη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη δράση κατά της εμπορίας ανθρώπων με το νόμο 4216/2013 και την οδηγία 2011/36/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και Κοινοβουλίου για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων της με το νόμο 4198/2013. Παρακάτω θα δούμε αναλυτικά τα βήματα της Ελλάδας για την αντιμετώπιση του φαινομένου.

3.1.1. Ν. 2910/2001: ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΙΣΟΔΟ ΚΑΙ ΠΑΡΑΜΟΝΗ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑ

Στην ελληνική έννομη τάξη το φαινόμενο της εμπορίας ανθρώπων παρουσιάζεται ουσιαστικά για πρώτη φορά με τη διάταξη της παραγράφου 5 του άρθρου 53 του Ν. 2910/2001, ο οποίος εγκαθίδρυσε ρυθμίσεις σχετικά την παράνομη είσοδο και διαμονή αλλοδαπών προσώπων. Πιο συγκεκριμένα, στο άρθρο 53 εμφανίζονται οι υποχρεώσεις και οι κυρώσεις που μπορεί να επιβληθούν στους εργοδότες αλλοδαπών εργαζομένων.

Όπως προβλέπεται στην παράγραφο 3 του άρθρου 53 του εν λόγω νόμου, όταν η παραβίαση των διατάξεων του γίνεται με σκοπό την προαγωγή αλλοδαπών σε πορνεία, το αδίκημα αυτό τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών συμπληρωματικά με ορισμένη χρηματική ποινή. Σε περίπτωση που το θύμα είναι ανήλικος ή ανήλικη, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών ετών και χρηματική ποινή αντίστοιχη της βαρύτητας του αδικήματος. Το παραπάνω αδίκημα θεωρείται σε κάθε περίπτωση αυτόφωρο και εκδικάζεται με τη σχετική διαδικασία. Η έκδοση τελεσίδικης καταδικαστικής απόφασης γνωστοποιείται με μέριμνα της αρμόδιας εισαγγελίας στον Γενικό Γραμματέα της Περιφέρειας μέσα σε ένα μήνα από την έκδοση της²⁰³. Ο τελευταίος υποχρεούται μέσα σε ένα μήνα από τη γνωστοποίηση της απόφασης να αφαιρέσει την άδεια λειτουργίας του καταστήματος ή της επιχείρησης όπου τελέστηκε το αδίκημα, για χρονικό διάστημα τουλάχιστον δώδεκα μηνών, μπορεί δε, συνεκτιμώντας και τις εν γένει περιστάσεις, να προβεί στην οριστική αφαίρεση της άδειας λειτουργίας.

Οι προβλεπόμενες στην παρούσα παράγραφο ποινές δεν αποκλείουν τη σωρευτική επιβολή άλλων ποινών σε περίπτωση συνδρομής άλλων διατάξεων της ποινικής νομοθεσίας²⁰⁴. Ο εκ μέρους του «εργοδότη» σκοπός προαγωγής των παράνομα απασχολούμενων αλλοδαπών στην πορνεία θεμελιώνει διακεκριμένη περίπτωση του εγκλήματος της απασχόλησης αλλοδαπού που στερείται άδειας παραμονής.

3.1.2. Ν. 3064/2002: ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΕΜΠΟΡΙΑΣ ΑΝΘΡΩΠΩΝ

Ο νόμος 3064/2002 ρυθμίζει την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, των εγκλημάτων κατά της γενετήσιας ελευθερίας, της πορνογραφίας ανηλίκων και γενικότερα της οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής. Με το νόμο αυτό έγινε η ενσωμάτωση στο ελληνικό δίκαιο των βασικών προβλέψεων της απόφασης – πλαίσιο 2002/629/ΔΕΥ του Συμβουλίου της ΕΕ για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων.

²⁰³ Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, Αρ. Φύλλου 91, 2 Μαΐου 2001, Νόμος Υπ' Αριθ. 2910

²⁰⁴ Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, Αρ. Φύλλου 91, 2 Μαΐου 2001, Νόμος Υπ' Αριθ. 2910

Ειδικότερα, ο νόμος περιέχει διατάξεις για την αντιμετώπιση τόσο του δουλεμπορίου όσο και των σύγχρονων μορφών εμπορίας ανθρώπων όπως είναι η διακίνηση για εργασιακή ή σεξουαλική εκμετάλλευση και το εμπόριο οργάνων, χαρακτηρίζοντας παράλληλα τα αδικήματα αυτά ως κακουργήματα. Καθιερώνει, επίσης, αυστηρές ποινές οι οποίες μπορεί να φτάσουν μέχρι και ισόβια δεσμά αναλόγως της βαρύτητας του αδικήματος το οποίο εμπίπτει στα αναφερόμενα στο νόμο αδικήματα. Ισόβια μπορεί να επιβληθούν και εάν κάποιο από τα προβλεπόμενα αδικήματα οδηγήσει στο θάνατο του θύματος²⁰⁵.

Η ποινική δίωξη των σοβαρών αυτών αδικημάτων ασκείται, πλέον, αυτεπαγγέλτως και θεσπίζεται για πρώτη φορά το έγκλημα της παιδικής πορνογραφίας. Πιο συγκεκριμένα, στο άρθρο 6 του νόμου ορίζεται ότι όποιος από κερδοσκοπία, παρασκευάζει, κατέχει, προμηθεύεται, αγοράζει, διακινεί, διαθέτει, πωλεί ή θέτει με οποιονδήποτε τρόπο σε κυκλοφορία πορνογραφικό υλικό ανηλίκων τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους και χρηματική ποινή δέκα χιλιάδων έως εκατό χιλιάδων ευρώ. Στην τρίτη παράγραφο του ίδιου άρθρου γίνεται λόγος για το πορνογραφικό υλικό που συνδέεται με την εκμετάλλευση της ανάγκης, της πνευματικής αδυναμίας, της κουφότητας ή της απειρίας ανηλίκου ή με την άσκηση σωματικής βίας κατ' αυτού. Σε αυτές τις περιπτώσεις επιβάλλεται κάθειρξη μέχρι δέκα έτη και χρηματική ποινή πενήντα έως εκατό χιλιάδες ευρώ. Εάν η πράξη έχει ως αποτέλεσμα τη βαριά σωματική βλάβη του θύματος επιβάλλεται κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών και πρόστιμο από εκατό έως πεντακόσιες χιλιάδες ευρώ²⁰⁶.

Εν συνεχεία, θεσπίζεται ως διακεκριμένη περίπτωση σε σχέση με την απλή αποπλάνηση, η ασελγία που διαπράττει ενήλικος σε βάρος ανηλίκου με αμοιβή ή άλλα υλικά ανταλλάγματα και η ασελγής πράξη μεταξύ ανηλίκων που προκαλείται από ενήλικο με τον ίδιο τρόπο και τελείται ενώπιον αυτού ή άλλου ενήλικου. Οι προηγούμενες πράξεις τιμωρούνται ανάλογα με την ηλικία του θύματος. Ειδικότερα, εάν το θύμα δεν έχει συμπληρώσει τα δέκα έτη τότε ο δράστης τιμωρείται με κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών και χρηματική ποινή εκατό χιλιάδων έως πεντακοσίων χιλιάδων ευρώ, εάν το θύμα έχει συμπληρώσει τα δέκα έχει αλλά όχι τα δεκαπέντε τότε η ποινή αντιστοιχεί σε δέκα έτη και χρηματική ποινή πενήντα χιλιάδων έως εκατό χιλιάδων ευρώ και, τέλος, εάν το θύμα είναι μεγαλύτερο των

²⁰⁵ Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, Αρ. Φύλλου 248, 15 Οκτωβρίου 2002, Νόμος Υπ' Αριθ. 3064

²⁰⁶ Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, Αρ. Φύλλου 248, 15 Οκτωβρίου 2002, Νόμος Υπ' Αριθ. 3064

δεκαπέντε ετών τότε η ποινή φυλάκισης είναι τουλάχιστον ενός έτους και χρηματική ποινή δέκα χιλιάδων έως πενήντα χιλιάδων ευρώ. Εισάγεται, επίσης, και η περίπτωση θανάτου του θύματος το οποίο επιβαρύνει την ποινή του δράστη σε ισόβια κάθειρξη²⁰⁷.

Με τον νόμο αυτό προστέθηκαν στο άρθρο 8 του ποινικού κώδικα, το οποίο αφορά ρυθμίσεις για παγκόσμια δικαιοσύνη, οι πράξεις της σωματεμπορίας και της ασελγείας ώστε να τιμωρούνται και όταν τελούνται στην αλλοδαπή. Παράλληλα, προβλέπονται και διατάξεις προστασίας και αρωγής των θυμάτων των εγκλημάτων αυτών για τις οποίες εκδόθηκε και το προεδρικό διάταγμα 233/2003. Σύμφωνα με το άρθρο 12 του τελευταίου η προστασία που παρέχεται αφορά ιδίως την προστασία της ζωής, της σωματικής ακεραιότητας και της προσωπικής και γενετήσιας ελευθερίας των θυμάτων. Επίσης παρέχεται για όσο χρονικό διάστημα κρίνεται αναγκαίο, αρωγή για τη στέγαση, τη διατροφή, τη διαβίωση, την περίθαλψη και την ψυχολογική στήριξή τους, καθώς και για την εξασφάλιση νομικού παραστάτη και διερμηνέα. Για τους ανήλικους, λαμβάνεται μέριμνα για την ένταξή τους σε προγράμματα σχετικά με την εκπαίδευση και την επαγγελματική κατάρτισή τους. Όσον αφορά τα θύματα των πράξεων που είναι αλλοδαποί και βρίσκονται παράνομα στη χώρα είναι δυνατόν να αναστέλλεται η απέλαση με διάταξη του Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών και έγκριση του Εισαγγελέα Εφετών μέχρι να εκδοθεί αμετάκλητη απόφαση στην ποινική δίκη κατά του υπαιτίου²⁰⁸.

Με το προεδρικό διάταγμα καθορίστηκαν οι φορείς, τα μέσα και ο τρόπος παροχής της προστασίας, αρωγής και μέριμνας των θυμάτων. Το προεδρικό διάταγμα ορίζει ότι η εν λόγω προστασία παρέχεται για όσο χρόνο υφίσταται ο κίνδυνος της ζωής, της σωματικής ακεραιότητας και της γενετήσιας και προσωπικής ελευθερίας. Η δε αρωγή προσφέρεται από τις Υπηρεσίες και Μονάδες Παροχής Προστασίας και Αρωγής²⁰⁹ οι οποίες περιλαμβάνουν τις υπηρεσίες του Δημοσίου, των Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου, των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης και του ευρύτερου δημόσιου τομέα που μπορούν να παράσχουν προστασία ή αρωγή. Στο προεδρικό διάταγμα προβλέπεται και η συνεργασία ή η σύναψη συμβάσεων των αρμόδιων

²⁰⁷ Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, Αρ. Φύλλου 248, 15 Οκτωβρίου 2002, Νόμος Υπ' Αριθ. 3064

²⁰⁸ Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, Αρ. Φύλλου 248, 15 Οκτωβρίου 2002, Νόμος Υπ' Αριθ. 3064

²⁰⁹ Στο παράρτημα του ΠΔ 233/2003 παρουσιάζονται οι Υπηρεσίες και Μονάδες Παροχής Προστασίας και Αρωγής οι οποίες περιλαμβάνουν το Υπουργείο Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Ανασυγκρότησης, τη Γενική Γραμματεία Ισότητας, το Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας, το Εθνικό Κέντρο Άμεσης Κοινωνικής Βοήθειας, το Κέντρο Ερευνών για θέματα Ισότητας και τις Στέγες των Εταιρειών Προστασίας των ανηλίκων.

φορέων στις οποίες και θα καθορίζονται επακριβώς τα καθήκοντα και οι υποχρεώσεις των συμβαλλόμενων²¹⁰.

Ορίζεται, επίσης, ότι οι Υπηρεσίες και Μονάδες Παροχής Προστασίας και Αρωγής είναι υπεύθυνες να λάβουν τα κατάλληλα μέτρα για την ασφάλεια των θυμάτων και των χώρων στους οποίους αυτά διαμένουν καθώς και για την εξασφάλιση νομικής υποστήριξης στα θύματα και διερμηνείας όταν τα θύματα αγνοούν την Ελληνική γλώσσα. Τέλος, σύμφωνα με το παρόν προεδρικό διάταγμα τίθεται σε λειτουργία διαρκής επιτροπή στην οποία μετέχουν εκπρόσωποι που υποδεικνύονται από τα τότε Υπουργεία Οικονομίας και Οικονομικών, Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Υγείας και Πρόνοιας, Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης. Σκοπός της επιτροπής αυτής είναι ο συντονισμός του έργου της προστασίας και αρωγής θυμάτων, η έκδοση εγκυκλίων σε ζητήματα που ανακύπτουν από την εφαρμογή του παρόντος, η συγκέντρωση στατιστικών στοιχείων και η εισήγηση μέτρων για τη βελτίωση της προστασίας και αρωγής των θυμάτων²¹¹.

3.1.3. Ν. 3274/2004: ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

Με το νόμο 3274/2004 για την οργάνωση και λειτουργία των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης πρώτου και δεύτερου βαθμού προβλέπεται και η απέλαση αλλοδαπών που βρίσκονται παράνομα στην Ελλάδα. Σύμφωνα με το άρθρο 34 παράγραφος 7 του νόμου εάν, οι εν λόγω αλλοδαποί, καταγγείλουν πράξεις προαγωγής σε πορνεία, ο εισαγγελέας πλημμελειοδικών και κατόπιν έγκρισης του εισαγγελέα εφετών, δύνατε με διάταξή του να αναστέλλει την απέλασή τους έως ότου εκδοθεί αμετάκλητη απόφαση για τις πράξεις που καταγγέλθηκαν.

²¹⁰ Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, Αρ. Φύλλου 204, 28 Αυγούστου 2003, Προεδρικό Διάταγμα Υπ'Αριθ. 233

²¹¹ Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, Αρ. Φύλλου 204, 28 Αυγούστου 2003, Προεδρικό Διάταγμα Υπ'Αριθ. 233

Για όσο χρόνο διαρκεί η αναστολή της απέλασης χορηγείται, με απόφαση του Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας, άδεια διαμονής. Η ανωτέρω άδεια παραμονής επέχει και θέση άδειας εργασίας. Χορηγείται και ανανεώνεται για ίσο χρονικό διάστημα ως την έκδοση της αμετάκλητης δικαστικής απόφασης²¹².

3.1.4. Ν. 3625/2007: ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΥΡΩΣΗ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ
ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟΥ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ
ΠΑΙΔΙΟΥ

Η Ελλάδα κύρωσε το Πρωτόκολλο της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού σχετικά με την εμπορία ανθρώπων, την παιδική πορνεία και πορνογραφία με το νόμο 3625/2007. Ο νόμος αυτός εισήγαγε ορισμένες τροποποιήσεις και προσθήκες σε διατάξεις του Ποινικού Κώδικα βάσει των οποίων προστίθεται στο άρθρο 323Α, παράγραφος 6, διάταξη η οποία ορίζει ισόβια κάθειρξη εάν αν η πράξη είχε ως αποτέλεσμα το θάνατο²¹³.

Με το άρθρο 2 του εν λόγω νόμου προστίθεται και το άρθρο 323Β στον ΠΚ το οποίο ορίζει το σεξουαλικό τουρισμό εις βάρος ανηλίκων ως τη διενέργεια ταξιδιών με σκοπό από τους μετέχοντες σε αυτά την τέλεση συνουσίας ή άλλων ασελγών πράξεων. Εν συνεχεία αναφέρει ότι όποιος οργανώνει, χρηματοδοτεί, κατευθύνει, εποπτεύει, διαφημίζει ή μεσολαβεί με οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο σε διενέργεια ταξιδιών με σκοπό από τους μετέχοντες σε αυτά την τέλεση συνουσίας ή άλλων ασελγών πράξεων σε βάρος ανηλίκου, τιμωρείται με κάθειρξη μέχρι δέκα ετών. Όποιος με τον παραπάνω σκοπό μετέχει σε ταξίδια όπως προαναφέρθηκαν τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους, ανεξάρτητα από την ευθύνη του για την τέλεση άλλων αξιόποινων πράξεων²¹⁴.

²¹² Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, Αρ. Φύλλου 195, 19 Οκτωβρίου 2004, Νόμος Υπ'Αριθ. 3274

²¹³ Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, Αρ. Φύλλου 290, 24 Δεκεμβρίου 2007, Νόμος Υπ'Αριθ. 3625

²¹⁴ Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, Αρ. Φύλλου 290, 24 Δεκεμβρίου 2007, Νόμος Υπ'Αριθ. 3625

Ενδιαφέρον παρουσιάζει και το άρθρο 4 του νόμου 3625/2007, για τις περιπτώσεις αναγνώρισης ευθύνης νομικών προσώπων και το είδος των επιβαλλόμενων σε αυτά κυρώσεων. Παρόλο που το άρθρο 4 του εν λόγω νόμου κάνει αναφορά στα άρθρα του ΠΚ τα οποία σχετίζονται με εγκλήματα κατά της προσωπικής και γενετήσιας ελευθερίας, η τέλεση των οποίων είναι δυνατό να εγείρει την ευθύνη των νομικών προσώπων, στην περίπτωση της εμπορίας ανθρώπων εφαρμόζεται μόνο όταν αυτή αφορά περιπτώσεις ανηλίκων. Συγκεκριμένα το άρθρο 4 του νόμου περιλαμβάνει μόνο τη παράγραφο 4α του άρθρου 323Α για την εμπορία ανθρώπων του ΠΚ η οποία αναφέρεται σε πράξη που στρέφεται κατά ανηλίκου ή ατόμου σωματικώς ή διανοητικά ανάπηρου. Σύμφωνα με την πρώτη παράγραφο του άρθρου, η τέλεση του εγκλήματος για λογαριασμό νομικού προσώπου ιδιωτικού δικαίου, με υπαιτιότητα φυσικού προσώπου, που ενεργεί είτε ατομικά είτε ως μέλος οργάνου αυτού του νομικού προσώπου και ασκεί εντός του νομικού προσώπου διευθυντική εξουσία, η οποία στηρίζεται σε εξουσία αντιπροσώπευσης του νομικού προσώπου ή σε εξουσία λήψεως αποφάσεων εξ ονόματος του νομικού προσώπου ή σε εξουσία άσκησης ελέγχου εντός του νομικού προσώπου, σε αυτό το νομικό πρόσωπο μπορεί να επιβάλλονται με απόφαση του αρμόδιου Νομάρχη οι εξής διοικητικές κυρώσεις²¹⁵:

- προσωρινή αφαίρεση της άδειας λειτουργίας της επιχείρησης για χρονικό διάστημα από έναν μήνα έως δύο έτη ή, αν τέτοια άδεια δεν προβλέπεται από τον νόμο, προσωρινή απαγόρευση της άσκησης της επιχειρηματικής της δραστηριότητας για το ίδιο χρονικό διάστημα,
- αποκλεισμός για το ίδιο χρονικό διάστημα από δημόσιες παροχές ή ενισχύσεις ή από δημόσιους διαγωνισμούς,
- διοικητικό πρόστιμο από είκοσι χιλιάδες έως τρία εκατομμύρια ευρώ,
- οριστική αφαίρεση της άδειας λειτουργίας ή οριστική απαγόρευση της επιχειρηματικής δραστηριότητας σε περίπτωση επανάληψης κάποιου από τα εγκλήματα που αναφέρει το άρθρο.

Στην παράγραφο 2 του ίδιου άρθρου η ευθύνη του νομικού προσώπου προκύπτει και όταν το αδίκημα τελέσθηκε για λογαριασμό νομικού προσώπου από ένα ιεραρχικά κατώτερο στέλεχος, λόγω αμέλειας ενός από τα διευθυντικά στελέχη ως προς την εποπτεία ή τον έλεγχο του ιεραρχικά κατώτερου στελέχους. Η κυρώσεις που επιβάλλονται στην περίπτωση αυτή είναι προσωρινή αφαίρεση της άδειας

²¹⁵ Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, Αρ. Φύλλου 290, 24 Δεκεμβρίου 2007, Νόμος Υπ 'Αριθ. 3625

λειτουργίας της επιχείρησης ή, αν τέτοια άδεια δεν προβλέπεται από το νόμο, απαγόρευση της άσκησης της επιχειρηματικής της δραστηριότητας, ο προσωρινός αποκλεισμός από δημόσιες παροχές ή ενισχύσεις ή από δημόσιους διαγωνισμούς και το διοικητικό πρόστιμο από δέκα χιλιάδες έως ένα εκατομμύριο ευρώ. Οι προαναφερόμενες κυρώσεις μπορεί να επιβάλλονται σωρευτικά ή διαζευκτικά. Τέλος, στην τέταρτη παράγραφο του ίδιου άρθρου περιλήφθηκε η περίπτωση της τέλεσης του εγκλήματος από τρίτο πρόσωπο προς όφελος του νομικού προσώπου ιδιωτικού δικαίου. Σε αυτήν την περίπτωση επιβάλλονται αναλόγως οι προαναφερόμενες διοικητικές κυρώσεις στο νομικό πρόσωπο που ωφελείται²¹⁶.

3.1.5. Ν. 3875/2010: ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΥΡΩΣΗ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΙΚΟΥ ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΟΥ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΤΑ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΑ ΑΥΤΗΣ

Με το νόμο 3875/2010 η Ελλάδα κύρωσε τη Σύμβαση του ΟΗΕ κατά του Διεθνικού Οργανωμένου Εγκλήματος και τα τρία Πρωτόκολλα που προσαρτήθηκαν σε αυτήν. Ειδικότερα, με το νόμο αυτό εισήχθησαν μία σειρά τροποποιήσεων του ΠΚ, του νόμου 3064/2007, του ΠΔ 233/2007, του Κώδικα Πολιτικής και Ποινικής Δικονομίας καθώς επίσης και άλλων σχετικών νόμων.

Σημαντικό είναι να παρουσιαστεί η αντικατάσταση που επέφερε ο παρόν νόμος στο άρθρο 323Α παράγραφος 1, 3 και 4α του ΠΚ. Οι παράγραφοι 1 και 3 αντικαταστάθηκαν από την εξής διάταξη: *Όποιος με τη χρήση βίας, απειλής ή άλλου εξαναγκαστικού μέσου ή την επιβολή ή κατάχρηση εξουσίας προσλαμβάνει, μεταφέρει, προωθεί εντός ή εκτός της επικράτειας, κατακρατεί, υποθάλπει, παραδίδει με ή χωρίς αντάλλαγμα σε άλλον ή παραλαμβάνει από άλλον πρόσωπο με σκοπό την αφαίρεση ιστών ή οργάνων του σώματος του ή για να εκμεταλλευτεί ο ίδιος ή άλλος την εργασία ή την επαιτεία του, τιμωρείται με κάθειρξη μέχρι δέκα ετών και με χρηματική ποινή δέκα χιλιάδων έως πενήντα χιλιάδων ευρώ. Όποιος εν γνώσει δέχεται την εργασία προσώπου, το οποίο τελεί υπό τις συνθήκες που περιγράφονται στις παραγράφους 1 και 2, ή τα έσοδα από την επαιτεία του προσώπου αυτού, τιμωρείται με φυλάκιση*

²¹⁶ Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, Αρ. Φύλλου 290, 24 Δεκεμβρίου 2007, Νόμος Υπ'Αριθ. 3625

τουλάχιστον έξι μηνών²¹⁷. Η εισαγωγή αυτή διευρύνει το πεδίο εφαρμογής και εισάγει νέο πλαίσιο για την αντιμετώπιση της εμπορίας των ανθρώπων. Η παράγραφος 4α μετατρέπεται και συμπεριλαμβάνει πλέον τους ανηλίκους και τα άτομα με σωματική ή διανοητική αναπηρία.

Όσον αφορά της μετατροπές του νόμου 3064/2007 που λαμβάνουν χώρα στο άρθρο 3 του νόμου, σημαντικό στοιχείο αποτελεί η διεύρυνση της αρωγής και προστασίας των θυμάτων προς τα εγκλήματα του σεξουαλικού τουρισμού ανηλίκων και της παιδικής πορνογραφίας. Εισάγεται ρητά ότι κατά τη διάρκεια της προστασίας, οι αλλοδαποί- θύματα δεν απελαύνονται. Απόφαση απέλασης που έχει εκδοθεί, αλλά δεν έχει εκτελεστεί, αναστέλλεται. Τέλος, σημαντική αλλαγή παρουσιάζεται και στο ΠΔ 233/2007, μέσω της τροποποίησης του άρθρου 1 παράγραφος 1 η οποία επέφερε την ενεργοποίηση των προστατευτικών μηχανισμών ανεξαρτήτως από τη συνεργασία ή όχι του θύματος με τις αρμόδιες αρχές²¹⁸.

3.1.6. Ν. 4198/2013: ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΕΜΠΟΡΙΑΣ ΑΝΘΡΩΠΩΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΘΥΜΑΤΩΝ ΤΗΣ

Με το νόμο 4198/2013 η Ελλάδα ενσωμάτωσε την οδηγία 2011/36/ΕΕ της ΕΕ για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων της, καθώς και για την αντικατάσταση της απόφασης – πλαίσιο 2002/629/ΔΕΥ του Συμβουλίου. Ειδικότερα, στο άρθρο 2 του νόμου εισάγονται ορισμένες τροποποιήσεις του Ποινικού Κώδικα οι οποίες έχουν να κάνουν με το άρθρο 8 και το άρθρο 187Β. Στο άρθρο 8, το οποίο αναφέρεται σε εγκλήματα που διαπράττονται στην αλλοδαπή και τιμωρούνται πάντοτε κατά τους ελληνικούς νόμους, προστέθηκαν τα εγκλήματα του δουλεμπορίου, της εμπορίας ανθρώπων, της σωματεμπορίας, της ασέλγειας με ανήλικο έναντι αμοιβής, της διενέργειας ταξιδιών με σκοπό την τέλεση συνουσίας ή άλλων ασελγών πράξεων σε βάρος ανηλίκου και της πορνογραφίας ανηλίκου. Παράλληλα, το άρθρο 187Β, το οποίο κάνει λόγο για τις εγκληματικές οργανώσεις, αντικαθίσταται έτσι ώστε αν κάποιος από τους υπαιτίους

²¹⁷ Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, Αρ. Φύλλου 158, 20 Σεπτεμβρίου 2010, Νόμος Υπ'Αριθ. 3875

²¹⁸ Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, Αρ. Φύλλου 158, 20 Σεπτεμβρίου 2010, Νόμος Υπ'Αριθ. 3875

των πράξεων της συγκρότησης εγκληματικής οργάνωσης ή συμμορίας ή της συμμετοχής σε αυτές καταστήσει δυνατή, με αναγγελία του στην αρχή, την πρόληψη της διάπραξης ενός από τα σχεδιαζόμενα εγκλήματα ή με τον ίδιο τρόπο συμβάλλει ουσιωδώς στην εξάρθρωση της εγκληματικής οργάνωσης ή της συμμορίας ή της τρομοκρατικής οργάνωσης, απαλλάσσεται από την ποινή για τις πράξεις αυτές²¹⁹.

Περαιτέρω, προστέθηκε στα αντίστοιχα των εγκλημάτων άρθρα του Ποινικού Κώδικα η παράγραφος η οποία αναφέρεται στην έκθεση της ζωής του θύματος σε σοβαρό κίνδυνο ή στην πρόκληση σοβαρής βλάβης, η οποία και συνδέεται με δυσμενέστερες ποινές για το δράστη. Επιπλέον, η σοβαρή βλάβη συνδέθηκε τόσο με την έννοια της σωματικής όσο και της ψυχικής βλάβης²²⁰.

Εν συνεχεία, το άρθρο 3 του εν λόγω νόμου, το οποίο προβλέπει την ποινική ευθύνη των νομικών προσώπων, εισάγει ουσιαστικά αυστηρότερες διοικητικές κυρώσεις για τα νομικά πρόσωπα τα οποία εμπλέκονται σε εγκλήματα εμπορίας ανθρώπων. Πλέον, δεν καλύπτονται μόνο οι πράξεις που τελέστηκαν προς όφελος του νομικού προσώπου αλλά καλύπτονται οι πράξεις που τελέστηκαν μέσω ή προς όφελος ή για λογαριασμό νομικού προσώπου, από φυσικό πρόσωπο που ενεργεί είτε ατομικά είτε ως μέλος οργάνου του νομικού προσώπου και έχει εξουσία εκπροσώπησης του ή εξουσιοδότηση για τη λήψη αποφάσεων για λογαριασμό του ή για την άσκηση ελέγχου εντός αυτού. Με άλλα λόγια, η πράξη δεν χρειάζεται να έχει δημιουργήσει κάποιο όφελος στο νομικό πρόσωπο, αρκεί να έλαβε χώρα²²¹.

Επιπροσθέτως, οι διοικητικές κυρώσεις επιβάλλονται στο νομικό πρόσωπο με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, κατά περίπτωση, σωρευτικά ή διαζευκτικά. Μπορούν να είναι είτε διοικητικό πρόστιμο από 15.000 έως 150.000 ευρώ, είτε ανάκληση ή αναστολή της άδειας λειτουργίας του για χρονικό διάστημα έως έξι μήνες ή απαγόρευση άσκησης της επιχειρηματικής δραστηριότητας για το ίδιο χρονικό διάστημα, είτε αποκλεισμός από δημόσιες παροχές, ενισχύσεις, επιδοτήσεις, αναθέσεις έργων και υπηρεσιών,

²¹⁹ Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, Αρ. Φύλλου 215, 11 Οκτωβρίου 2013, Νόμος Υπ'Αριθ. 4198

²²⁰ Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, Αρ. Φύλλου 215, 11 Οκτωβρίου 2013, Νόμος Υπ'Αριθ. 4198

²²¹ Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, Αρ. Φύλλου 215, 11 Οκτωβρίου 2013, Νόμος Υπ'Αριθ. 4198

προμήθειες, διαφημίσεις και διαγωνισμούς του Δημοσίου ή των νομικών προσώπων του δημόσιου τομέα για το ίδιο διάστημα²²².

Τέλος, προστίθεται με το άρθρο 4 στον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας το άρθρο 226B το οποίο αφορά την προστασία των θυμάτων της εμπορίας ανθρώπων και της σεξουαλικής εμπορίας στο πλαίσιο της ποινικής έρευνας και διαδικασίας. Η προστασία επεκτείνεται με τον διορισμό και την παρουσία πραγματογνώμονα, ψυχολόγου ή ψυχιάτρου κατά τη διαδικασία κατάθεσης του θύματος ως μάρτυρα. Ο ψυχολόγος ή ο ψυχίατρος προετοιμάζει τον παθόντα για την εξέταση, συνεργαζόμενος προς τούτο με τους προανακριτικούς υπαλλήλους και με τους δικαστικούς λειτουργούς. Η κατάθεση του θύματος συντάσσεται εγγράφως και καταχωρίζεται και σε ηλεκτρονικό οπτικοακουστικό μέσο, όταν αυτό είναι δυνατόν. Η ηλεκτρονική προβολή της κατάθεσης του παθόντα αντικαθιστά τη φυσική παρουσία του στα επόμενα στάδια της διαδικασίας. Μετά την εισαγωγή της υπόθεσης στο ακροατήριο, ο εισαγγελέας ή οι διάδικοι μπορούν να ζητήσουν από τον πρόεδρο του δικαστηρίου την εξέταση του παθόντα, αν δεν έχει εξεταστεί στην ανάκριση ή πρέπει να εξεταστεί συμπληρωματικά. Αν η αίτηση γίνει δεκτή, η εξέταση του παθόντα γίνεται με βάση ερωτήσεις που έχουν τεθεί σαφώς, χωρίς την παρουσία των διαδίκων, στον τόπο όπου αυτός βρίσκεται από ανακριτικό υπάλληλο που τον διορίζει ο δικαστής που διέταξε την εξέταση²²³.

3.1.7. Ν. 4251/2014: ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΚΩΔΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ

Οι πλέον πρόσφατες εθνικές ρυθμίσεις για την αντιμετώπιση της εμπορίας ανθρώπων βρίσκονται στο νόμο 4251/2014, γνωστός και ως κώδικας μετανάστευσης. Με τον νόμο αυτό, κωδικοποιείται η ισχύουσα νομοθεσία και εισάγονται ορισμένες απαραίτητες παρεμβάσεις για την καλύτερη λειτουργικότητα του εθνικού θεσμικού πλαισίου.

²²² Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, Αρ. Φύλλου 215, 11 Οκτωβρίου 2013, Νόμος Υπ'Αριθ. 4198

²²³ Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, Αρ. Φύλλου 215, 11 Οκτωβρίου 2013, Νόμος Υπ'Αριθ. 4198

Η χορήγηση άδειας διαμονής σε θύμα εμπορίας ανθρώπων προϋποθέτει συνήθως συνεργασία με τις αρχές. Σε ορισμένες περιπτώσεις, και υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις, επιτρέπεται η έκδοση πράξης χαρακτηρισμού από τον Εισαγγελέα Πρωτοδικών όταν το θύμα δεν συνεργάζεται με τις αρχές. Έτσι με τον νόμο αυτό προβλέπονται δύο ειδών άδειες διαμονής στα θύματα εμπορίας ανθρώπων²²⁴:

- Άδεια διαμονής για θύματα εμπορίας ανθρώπων σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 49-56, σε υπηκόους τρίτων χωρών, οι οποίοι συνεργάζονται με τις αρμόδιες αρχές. Ο τίτλος διαμονής που χορηγείται είναι ετήσιας διάρκειας και εκδίδεται κατόπιν σχετικής πράξης αναγνώρισης του αρμόδιου Εισαγγελέα από την οποία προκύπτει ο χαρακτηρισμός του υπηκόου τρίτης χώρας ως θύμα εμπορίας, εφόσον δεν συντρέχουν στο πρόσωπό του λόγοι δημόσιας τάξης και ασφάλειας και ανανεώνεται έως την περάτωση της ποινικής διαδικασίας. Ο τίτλος διαμονής δεν ανανεώνεται ή ανακαλείται σε περίπτωση που το θύμα επανασυνδέσει τις σχέσεις του με τους εικαζομένους δράστες των πράξεων που έχει καταγγείλει ή εάν κριθεί ότι η συνεργασία ή η καταγγελία του θύματος ήταν δόλια ή καταχρηστική ή συντρέχουν λόγοι δημόσιας τάξης και ασφάλειας. Η ανωτέρω άδεια διαμονής διασφαλίζει δικαίωμα πρόσβασης στην αγορά εργασίας, σε παροχές ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης και ψυχολογικής υποστήριξης, καθώς και σε επαγγελματική κατάρτιση και εκπαίδευση σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία.
- Άδεια διαμονής για ανθρωπιστικούς λόγους σύμφωνα με την ΚΥΑ 30651/2014. Δίνεται η δυνατότητα χορήγησης άδειας διαμονής για ανθρωπιστικούς λόγους και σε πρόσωπα που, ενώ έχουν χαρακτηριστεί ως θύματα εμπορίας ανθρώπων με σχετική πράξη του αρμόδιου Εισαγγελέα Πρωτοδικών, δεν συνεργάζονται με τις διωκτικές αρχές, εξαιτίας απειλών που μπορεί να δέχονται. Η διάρκεια της αρχικής άδειας διαμονής είναι ετήσια και δύναται να ανανεώνεται για δύο έτη, μόνο με την προϋπόθεση ότι συνεχίζεται η διερεύνηση της σχετικής ποινικής διαδικασίας.

Ειδικότερα, ο νόμος αυτός προβλέπει ορισμένα στάδια, τα οποία πρέπει να ακολουθούνται από τις αρμόδιες αρχές. Αρχικά προβλέπει, στο άρθρο 1, την πράξη χαρακτηρισμού του προσώπου ως θύματος από τον αρμόδιο Εισαγγελέα Πρωτοδικών

²²⁴ Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, Αρ. Φύλλου 80, 1 Απριλίου 2014, Νόμος Υπ'Αριθ. 4251

η οποία και πρέπει να αποδίδεται ανεξάρτητα από την άσκηση της ποινικής δίωξης για έγκλημα που προβλέπεται στα άρθρα 323, 323Α, 323Β, 348Α, 349, 351 και 351Α του ΠΚ. Σε περίπτωση που δεν έχει ασκηθεί δίωξη, για την έκδοση της πράξης απαιτείται έγγραφη γνωμοδότηση που συντάσσεται από δύο επιστήμονες με ειδικότητα ψυχιάτρου, ψυχολόγου ή κοινωνικού λειτουργού. Η πράξη χαρακτηρισμού εκδίδεται ανεξαρτήτως εάν το θύμα συνεργάζεται με τις διωκτικές Αρχές²²⁵.

Εν συνεχεία, το επόμενο στάδιο περιλαμβάνει την περίοδο περίσκεψης η οποία και αναφέρεται στο άρθρο 49. Η περίοδος περίσκεψης ανέρχεται στους 3 μήνες και παρέχεται στο θύμα από τον Εισαγγελέα Πρωτοδικών με σκοπό τη διαφυγή του από την επιρροή των δραστών και τη ψυχική του αποκατάσταση, έτσι ώστε να μπορέσει να λάβει, συνειδητά, ανεπηρέαστη απόφαση ως προς την συνεργασία του με τις διωκτικές Αρχές. Για τους ανηλίκους, η περίοδος αυτή μπορεί να παραταθεί για άλλους δύο μήνες. Επίσης, προβλέπεται η παροχή των αναγκαίων μέσων διαβίωσης, ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης και δωρεάν νομικής βοήθειας κατά την περίοδο περίσκεψης και η απαγόρευση απέλασης του θύματος κατά αυτό το χρονικό διάστημα. Απόφαση απέλασης, που έχει εκδοθεί, αλλά δεν έχει ακόμη εκτελεστεί, αναστέλλεται. Η προθεσμία περίσκεψης μπορεί να λήξει πρόωρα εάν διαπιστωθεί ότι υπάρχει εκούσια επανασύνδεση του παθόντος με το δράστη ή ότι δεν συνέτρεχαν οι προϋποθέσεις για τον χαρακτηρισμό του προσώπου ως θύματος ή για λόγους δημόσιας τάξης²²⁶.

Ακολουθεί, στο άρθρο 50, η υποχρέωση ενημέρωσης των θυμάτων σχετικά με το δικαίωμα υποβολής αίτησης για χορήγηση άδειας διαμονής. Στην περίπτωση που το θύμα εμπορίας είναι ασυνόδευτος ανήλικος, η αρμόδια Εισαγγελική Αρχή προβαίνει σε κάθε αναγκαία ενέργεια προσδιορισμού της ταυτότητάς του και για τον ταχύτερο δυνατό εντοπισμό της οικογένειάς του. Επιπροσθέτως, υποχρεούται να λάβει αμέσως τα απαραίτητα μέτρα για να εξασφαλίσει τη νομική του εκπροσώπηση στο πλαίσιο της ποινικής διαδικασίας, εάν κριθεί αναγκαίο. Εάν δεν βρεθεί η οικογένεια του ανηλίκου ή εάν κριθεί ότι ο επαναπατρισμός δεν εξυπηρετεί το συμφέρον του, ο αρμόδιος Εισαγγελέας Ανηλίκων ή ο Εισαγγελέας Πρωτοδικών, μπορεί να διατάσσει κάθε πρόσφορο μέτρο για την προστασία του ανηλίκου μέχρι την έκδοση απόφασης

²²⁵ Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, Αρ. Φύλλου 80, 1 Απριλίου 2014, Νόμος Υπ'Αριθ. 4251

²²⁶ Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, Αρ. Φύλλου 80, 1 Απριλίου 2014, Νόμος Υπ'Αριθ. 4251

από το Δικαστήριο για το διορισμό Επιτρόπου, στον οποίο πρέπει να απευθυνθεί εντός 30 ημερών²²⁷.

3.2. ΦΟΡΕΙΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗΣ ΤΗΣ ΕΜΠΟΡΙΑΣ ΑΝΘΡΩΠΩΝ

3.2.1 ΓΡΑΦΕΙΟ ΕΘΝΙΚΟΥ ΕΙΣΗΓΗΤΗ

Για την αποτελεσματική καταπολέμησή της εμπορίας ανθρώπων, τα κράτη μέλη της ΕΕ κλήθηκαν να υιοθετήσουν και να εφαρμόσουν την Ευρωπαϊκή οδηγία 2011/36 και την Ευρωπαϊκή Στρατηγική για την Εξάλειψη της Εμπορίας Ανθρώπων 2012-2016 . Η Ελλάδα συμμετείχε στη διαμόρφωση αυτής της νέας ευρωπαϊκής οδηγίας, η οποία ενσωματώθηκε στο εθνικό νομικό πλαίσιο με τον Ν.4198/2013 περί πρόληψης και καταπολέμησης της εμπορίας ανθρώπων και προστασίας των θυμάτων αυτής. Σύμφωνα με το νόμο αυτό, το Ελληνικό Υπουργείο Εξωτερικών επιτελεί το ρόλο του Εθνικού Συντονιστή μέσω του Γραφείου Εθνικού Εισηγητή για την Καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων, με κύριο στόχο τη συμπερίληψη της Ελλάδας μεταξύ των πρωταγωνιστών στη διεθνή εκστρατεία ενάντια στην Εμπορία Ανθρώπων²²⁸.

Αρμοδιότητα του ΓΕΘΕΙΣ είναι να αξιοποιεί τη συνεργασία με φορείς (κρατικούς και μη) που δραστηριοποιούνται στον τομέα καταπολέμησης εμπορίας ανθρώπων, να υλοποιεί ένα ολοκληρωμένο και πολύ-τομεακό Εθνικό Σχέδιο Δράσης και να συντονίζει δράσεις πρόληψης του φαινομένου, προστασίας και αρωγής των θυμάτων και καταστολής του εγκλήματος²²⁹.

Ειδικότερα, το ΓΕΘΕΙΣ. θεσπίστηκε με το νόμο 4198/2013, στον οποίο κατοχυρώνεται και προσδιορίζεται ο ρόλος που επιτελούσε άτυπα ο Συντονιστικός Μηχανισμός του Υπουργείου Εξωτερικών σε συνεργασία με στελέχη συναρμόδιων

²²⁷ Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, Αρ. Φύλλου 80, 1 Απριλίου 2014, Νόμος Υπ'Αριθ. 4251

²²⁸ Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, Αρ. Φύλλου 215, 11 Οκτωβρίου 2013, Νόμος Υπ'Αριθ. 4198

²²⁹ Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, Αρ. Φύλλου 215, 11 Οκτωβρίου 2013, Νόμος Υπ'Αριθ. 4198

Υπουργείων, το Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης (ΔΟΜ) και πιστοποιημένες ΜΚΟ, ούτως ώστε να εξασφαλίζονται η συνεργασία και η δικτύωση με διεθνείς οργανισμούς, η υλοποίηση ανειλημμένων δεσμεύσεων και η απαραίτητη εναρμόνιση των εθνικών δράσεων και πολιτικών με τις διεθνώς αναγνωρισμένες βέλτιστες πρακτικές για την εξάλειψη του φαινομένου της Εμπορίας Ανθρώπων. Οι βασικές υποχρεώσεις που προβλέπονται στο νομικό πλαίσιο λειτουργίας του ΓΕΘΕΙΣ (ν. 4198/2013), αφορούν²³⁰:

- στην θεσμοθέτηση ενός Εθνικού Συστήματος Αναφοράς για τον συντονισμό όλων των εμπλεκόμενων φορέων στην ταυτοποίηση, παραπομπή και αρωγή θυμάτων,
- στην θεσμοθέτηση μιας Εθνικής Βάσης Δεδομένων για τα επωφελούμενα θύματα και για τις διώξεις των διακινητών,
- στην κατάρτιση των συναρμόδιων φορέων μέσα από επιμορφωτικά προγράμματα και
- στην πραγματοποίηση εκστρατειών για την κοινωνική αφύπνιση.

Επιπλέον, στις αρμοδιότητες του Εθνικού Εισηγητή περιλαμβάνεται και η σύνταξη εκθέσεων με στατιστικά στοιχεία και εκτιμήσεις σχετικά με τις νέες τάσεις, βάσει των οποίων ο Εθνικός Εισηγητής προτείνει μέτρα για την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση του φαινομένου. Το Γραφείο Εθνικού Εισηγητή συμμετέχει στο Δίκτυο των Εθνικών Εισηγητών της ΕΕ που συνεδριάζει τακτικά στις Βρυξέλλες, αλλά και σε όλα τα Δίκτυα που λειτουργούν στο πλαίσιο του ΟΗΕ, του ΟΑΣΕ, του Συμβουλίου της Ευρώπης και άλλων διεθνών οργανισμών²³¹.

Τον Ιούνιο του 2013, οι εθνικοί συντονιστές της Βουλγαρίας, της Γαλλίας, της Ελλάδας, της Ολλανδίας, της Ρουμανίας και της Ισπανίας κάλεσαν τους εθνικούς συντονιστές άλλων κρατών μελών να θεωρήσουν την ταυτοποίηση των θυμάτων παράνομης διακίνησης και εμπορίας ως θεμελιώδες ζητούμενο και τους προσκάλεσαν να συνεργαστούν μαζί τους για να προσφέρουν στα θύματα βοήθεια και προστασία ακολουθώντας μια κοινή προσέγγιση με τον δέοντα σεβασμό στα ανθρώπινα δικαιώματα. Ως αποτέλεσμα της συγκεκριμένης συνεργασίας των έξι αυτών κρατών,

²³⁰ Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, Αρ. Φύλλου 215, 11 Οκτωβρίου 2013, Νόμος Υπ'Αριθ. 4198

²³¹ Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, Αρ. Φύλλου 215, 11 Οκτωβρίου 2013, Νόμος Υπ'Αριθ. 4198

δημοσιεύτηκαν οι κατευθυντήριες οδηγίες για την ταυτοποίηση πρώτου επιπέδου, των θυμάτων παράνομης διακίνησης και εμπορίας στην Ευρώπη²³².

Οι οδηγίες αυτές, απευθύνονται σε επαγγελματίες που είναι υπεύθυνοι για την ταυτοποίηση πρώτου επιπέδου των θυμάτων παράνομης διακίνησης και εμπορίας εντός των συμμετεχόντων κρατών, συμπεριλαμβανομένων των αρχών επιβολής του νόμου, των τοπικών αρχών, των εργαζομένων στις υπηρεσίες ελέγχου μετανάστευσης, των διωκτικών αρχών, του δικαστικού σώματος, των φορέων προστασίας ανηλίκων, των οργανισμών που παρέχουν υπηρεσίες προς τα θύματα, των ΜΚΟ, των κοινωνικών υπηρεσιών, της επιθεώρησης εργασίας, των πρεσβειών, των προξενικών υπηρεσιών και των εργατικών συνδικάτων. Στόχος είναι να ενημερωθούν οι συγκεκριμένες επαγγελματικές κατηγορίες για τις κοινές κατευθυντήριες οδηγίες και για τις βέλτιστες πρακτικές, έτσι ώστε οι μη εξειδικευμένοι επαγγελματίες που βρίσκονται στην πρώτη γραμμή να δύναται να ποροβαίνουν στην ταυτοποίηση πρώτου επιπέδου²³³.

Ο κατάλογος των επαγγελματιών που αναφέρονται σε αυτές τις κατευθυντήριες οδηγίες είναι ενδεικτικός και οι κατευθυντήριες οδηγίες μπορούν να χρησιμοποιηθούν και από μη εξειδικευμένους επαγγελματίες οι οποίοι μπορεί να έρθουν σε επαφή με θύματα κατά την εργασία τους. Για να κατανοήσουν όλοι αυτοί οι εμπλεκόμενοι τη διαδικασία που χρησιμοποιείται παγκοσμίως, περιγράφονται στις κατευθυντήριες οδηγίες και οι φάσεις που ακολουθούν μετά την ταυτοποίηση πρώτου επιπέδου, έως το σημείο όπου το θύμα λαμβάνει προστασία, βοήθεια και ενημέρωση για τα δικαιώματά του. Τέλος, περιέχουν συγκεκριμένες συστάσεις για τους ανήλικους που πέφτουν θύματα παράνομης διακίνησης και εμπορίας²³⁴.

Σημαντική πρωτοβουλία, την οποία ανέλαβε ο Έλληνας Εθνικός Εισηγητής, Ηρακλής Μοσκόφ, είναι η διοργάνωση της εκστρατείας Break the Chain η οποία και αποτελεί μία συλλογική κοινωνική αφύπνιση η οποία με όχημα την τέχνη, τον πολιτισμό και την εκπαίδευση, στοχεύει στην ενημέρωση, ευαισθητοποίηση και συμμετοχή του κοινού σε ένα κοινωνικό μέτωπο που εναντιώνεται στην εκμετάλλευση και στην εμπορία ανθρώπων. Η εκστρατεία αυτή προβαίνει στη

²³² <http://docplayer.gr/4314759-Kateythyntiries-gia-tin-taytopoiisi-prototy-epipedoy-ton-thymaton-emporias-stin.html>

²³³ <http://docplayer.gr/4314759-Kateythyntiries-gia-tin-taytopoiisi-prototy-epipedoy-ton-thymaton-emporias-stin.html>

²³⁴ <http://docplayer.gr/4314759-Kateythyntiries-gia-tin-taytopoiisi-prototy-epipedoy-ton-thymaton-emporias-stin.html>

διοργάνωση του φεστιβάλ Break the chain το οποίο για δεύτερη συνεχή χρονιά έλαβε χώρα στην Αθήνα τον Οκτώβρη του 2016²³⁵.

3.2.2. ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Η Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου²³⁶ αποτελεί ανεξάρτητο συμβουλευτικό όργανο της πολιτείας σε θέματα προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου, υπάγεται στον Πρωθυπουργό και υποστηρίζεται ως προς τη στελέχωση και την υποδομή της από τη Γενική Γραμματεία της Κυβέρνησης. Η Επιτροπή έχει ως αποστολή τη διαρκή παρακολούθηση αυτών των θεμάτων, τη δημόσια ενημέρωση και την προώθηση της σχετικής έρευνας, την ανταλλαγή εμπειριών σε διεθνές επίπεδο με ανάλογα όργανα διεθνών οργανισμών, όπως ο ΟΗΕ, το Συμβούλιο της Ευρώπης, ο ΟΑΣΕ. ή άλλων κρατών και τη διαμόρφωση προτάσεων πολιτικής σε θέματα του αντικειμένου της. Επίσης, εξετάζει ζητήματα σχετικά με την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου που της θέτει η κυβέρνηση ή η Διάσκεψη των Προέδρων της Βουλής ή της προτείνουν τα μέλη της ή ΜΚΟ, υποβάλλει συστάσεις και προτάσεις, εκπονεί μελέτες, υποβάλλει εκθέσεις και γνωμοδοτεί για τη λήψη νομοθετικών, διοικητικών ή άλλων μέτρων που συμβάλλουν στη βελτίωση της προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου, αναπτύσσει πρωτοβουλίες για την ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης, και των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης σε θέματα σεβασμού των δικαιωμάτων του ανθρώπου, αναλαμβάνει πρωτοβουλίες για την καλλιέργεια του σεβασμού των δικαιωμάτων του ανθρώπου στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού συστήματος, εκφέρει γνώμη για εκθέσεις που πρόκειται να υποβάλει η χώρα σε διεθνείς οργανισμούς.

Τέλος, διατηρεί μόνιμη επικοινωνία και συνεργάζεται με διεθνείς οργανισμούς, παρεμφερή όργανα άλλων χωρών, καθώς και εθνικές ή διεθνείς ΜΚΟ, γνωστοποιεί δημόσια τις θέσεις της με κάθε πρόσφορο τρόπο, συντάσσει ετήσια έκθεση για την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου, οργανώνει Κέντρο Τεκμηρίωσης για τα δικαιώματα του ανθρώπου και εξετάζει την προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας

²³⁵ <http://www.breakthechain.gr/>

²³⁶ Η σύσταση της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου προβλέφθηκε με το νόμο 2667/1998 και τροποποιήθηκε με τα άρθρα 15 του νόμου 2790/2000, 1 του Προεδρικού Διατάγματος 376/2001, 18 του νόμου 3051/2002, 23 του νόμου 3156/2003, 113 του νόμου 4314/2014, 1 του νόμου 4366/2016 και 2 του νόμου 4382/2016.

προς τις διατάξεις του διεθνούς δικαίου για την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου και εκφέρει σχετική γνώμη προς τα αρμόδια όργανα της Πολιτείας.

Στην τελευταία έκθεση, την οποία εξέδωσε η Επιτροπή το 2014, αφιερώνει χώρο στην εμπορία ανθρώπων και τις δράσεις που αναλήφθηκαν για την αντιμετώπισή της. Αρχικά, γίνεται αναφορά στη δημιουργία του νέου προγράμματος αντιεγκληματικής πολιτικής 2015-2019 το οποίο εκπονήθηκε από το Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης και αναφέρει ότι το ζήτημα της εμπορίας ανθρώπων τίθεται ως βασικός παράγοντας για την ενίσχυση του περιβάλλοντος εσωτερικής ασφάλειας, η αντιμετώπιση του οποίου επιχειρείται με συγκεκριμένες προτεραιότητες, στόχους και δράσεις επίτευξης²³⁷.

Εν συνεχεία, η έκθεση αυτή, στέκεται στις υπηρεσίες anti-trafficking οι οποίες περιλαμβάνουν την Ομάδα anti-trafficking στη Διεύθυνση Δημόσιας Ασφάλειας του Αρχηγείου Ελληνικής Αστυνομίας, δώδεκα Ομάδες anti-trafficking σε επιχειρησιακό και περιφερειακό επίπεδο, οι οποίες καλύπτουν όλη τη Χώρα και δύο Τμήματα Καταπολέμησης Εμπορίας Ανθρώπων που λειτουργούν ανά ένα στις Υποδιευθύνσεις Αντιμετώπισης Οργανωμένου Εγκλήματος και Εμπορίας Ανθρώπων των Διευθύνσεων Ασφάλειας Αττικής και Θεσσαλονίκης, αντίστοιχα. Παρουσιάζεται, επίσης, η συνεργασία των Υπηρεσιών της Ελληνικής Αστυνομίας με όλους τους συναρμόδιους φορείς (κρατικούς, ΜΚΟ) για την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση του φαινομένου της εμπορίας ανθρώπων. Ειδικότερα σε ότι αφορά τη συνεργασία των αστυνομικών υπηρεσιών με τις Εθνικές ΜΚΟ κατά τη διερεύνηση υποθέσεων εμπορίας ανθρώπων, αυτή γίνεται μέσω του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΕΚΚΑ Τηλεφωνική Γραμμή 197), το οποίο αποτελεί, σε εθνικό επίπεδο, τον κύριο συντονιστικό φορέα του δικτύου παροχής υπηρεσιών αρωγής. Όσον αφορά τώρα τη συνεργασία με ξένες Διπλωματικές αποστολές στη χώρας μας, λαμβάνει χώρα η ανταλλαγή πληροφοριών επί υποθέσεων εμπορίας ανθρώπων, αφενός, και η παροχή αρωγής-ασφαλούς επαναπατρισμού των θυμάτων, αφετέρου²³⁸.

Η έκθεση τονίζει, δε, ότι η εμπορία ανθρώπων αποτελεί έκφανση διασυνοριακού οργανωμένου εγκλήματος. Για το λόγο αυτό αναφέρει την πραγματοποίηση σε διμερή βάση με τις γείτονες χώρες συναντήσεων των όμορων Περιφερειακών Αστυνομικών Αρχών. Σκοπός των συναντήσεων είναι η ανταλλαγή πληροφοριών και ο συντονισμός

²³⁷ Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, Ετήσια Έκθεση 2014, Εθνικό Τυπογραφείο 2015

²³⁸ Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, Ετήσια Έκθεση 2014, Εθνικό Τυπογραφείο 2015

των ενεργειών σε υποθέσεις κοινού ενδιαφέροντος. Χαρακτηριστικό στοιχείο σχεδόν σε όλες τις υποθέσεις εμπορίας ανθρώπων, που διερεύνησαν Υπηρεσίες της Ελληνικής Αστυνομίας για το έτος 2013, ήταν ο διεθνικός χαρακτήρας αυτών. Η Ελληνική Αστυνομία συνεργάζεται σε επίπεδο ανταλλαγής πληροφοριών επί υποθέσεων εμπορίας ανθρώπων με αντίστοιχες Υπηρεσίες άλλων ευρωπαϊκών κρατών (κυρίως μέσω του διαύλου της Europol), αλλά και με τρίτες χώρες (κυρίως μέσω του διαύλου της Interpol). Σε περιπτώσεις που προκύψει υπόθεση αμοιβαίου ενδιαφέροντος, προβαίνει στη συγκρότηση κοινών ομάδων έρευνας, με απώτερο στόχο τη συλλογή αδιάψευστων αποδεικτικών στοιχείων σχετικά με την τέλεση του εγκλήματος και τη σε βάθος αποδόμηση διεθνικών εγκληματικών οργανώσεων²³⁹.

Στη συνέχεια, η έκθεση κάνει παρουσίαση της πρωτοβουλίας ΙΛΑΕΙΡΑ, η οποία αποτελεί δράση του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη και του Αρχηγείου της Ελληνικής Αστυνομίας. Η πρωτοβουλία αυτή λαμβάνει τη μορφή επιχειρησιακής δράσης για την καταπολέμηση της εμπορίας γυναικών και ανηλίκων με σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση και αναλύεται σε δύο παραμέτρους. Πρώτον, για την καταπολέμηση των οργανωμένων δικτύων διεθνικού χαρακτήρα και την ανάκτηση των θυμάτων και δεύτερον, για την παροχή αρωγής και προστασίας των θυμάτων μετά την ολοκλήρωση της δράσης της πρώτης παραμέτρου²⁴⁰. Στη δράση αυτή συμμετέχουν 22 κράτη καθώς και Διεθνείς Οργανισμοί. Η έκθεση ενημερώνει ότι η Διεύθυνσης Δημόσιας Ασφάλειας έχει θέσει σε διαδικασία επικαιροποίησης το πρόγραμμα δράσης ΙΛΑΕΙΡΑ, η οποία εκπονήθηκε τον Ιούλιο του έτους 2008²⁴¹.

Επιπροσθέτως, η έκθεση παρουσιάζει τη συντονισμένη δράση για την εξάλειψη της επαιτείας η οποία περιλαμβάνει και την εξαναγκαστική επαιτεία, πτυχή της εμπορίας των ανθρώπων. Αναλυτικότερα, τονίζεται ότι με την ενσωμάτωση στην εθνική μας νομοθεσία της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών κατά του Διεθνικού Οργανωμένου Εγκλήματος και των τριών Πρωτοκόλλων αυτής και, ιδίως, με την τροποποίηση που υπέστη το άρθρο 323Α του Ποινικού Κώδικα το οποίο αναφέρεται στην εμπορία ανθρώπων, στις διατάξεις του οποίου εμφανίζεται για πρώτη φορά το αδίκημα της εξαναγκασμένης επαιτείας, αποδεικνύεται η σημαντικότητα και η βαρύτητα την οποία προσδίδει το εθνικό μας δίκαιο, τόσο προς την κατεύθυνση

²³⁹ Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, Ετήσια Έκθεση 2014, Εθνικό Τυπογραφείο 2015

²⁴⁰ Κατά τη διάρκεια του 2008 επετεύχθη μετά από διεθνείς επιχειρήσεις, η εξάρθρωση κυκλωμάτων διακίνησης. Συνελήφθησαν 161 άτομο και παρασχέθηκε βοήθεια σε 13 γυναίκες-θύματα.

²⁴¹ Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, Ετήσια Έκθεση 2014, Εθνικό Τυπογραφείο 2015

τιμωρίας των δραστών εξαναγκασμένης επαιτείας, όσο και προς την κατεύθυνση προστασίας θυμάτων τέτοιων εγκληματικών πράξεων.

Η έκθεση, συμπληρώνει ότι, έχοντας συναίσθηση της αναγκαιότητας αντιμετώπισης του φαινομένου και ιδίως της εξαναγκασμένης επαιτείας τόσο για τα εμπλεκόμενα άτομα, όσο και για την ίδια την καθημερινότητα των πολιτών, καταρτίσθηκαν και εφαρμόζονται από τις αρμόδιες υφιστάμενες Υπηρεσίες τους, ειδικά επιχειρησιακά σχέδια δράσης για την αντιμετώπιση της εν λόγω παραβατικής συμπεριφοράς. Στο πλαίσιο αυτό, οι αρμόδιες Υπηρεσίες διενεργούν σε καθημερινή βάση ελέγχους στα σημεία όπου παρουσιάζεται συχνότερα το φαινόμενο της επαιτείας²⁴².

Στο πλαίσιο της Κοινωνικής Ένταξης η έκθεση αναφέρει ότι το Ευρωπαϊκό Ταμείο Ένταξης (ETE) υπηκόων τρίτων χωρών και το Τμήμα Κοινωνικής Ένταξης ως Υπεύθυνη Αρχή του ETE, προώθησαν συγκεκριμένα μέτρα και δράσεις ένταξης νομίμως διαμενόντων μεταναστών. Οι δράσεις που υλοποιήθηκαν εντός του 2014 και χρηματοδοτήθηκαν από το ETE συμπεριλαμβάνουν και τη δράση της ενημερωτικής εκστρατείας με στόχο την ευαισθητοποίηση των νέων και την ενημέρωση τους για την εμπορία ανθρώπων²⁴³.

Τέλος, σχετικό στοιχείο της έκθεσης με το θέμα της εμπορίας αποτελεί και η εκπαίδευση και κατάρτιση του προσωπικού της Ελληνικής Αστυνομίας. Ειδικότερα, η Ελληνική Αστυνομία επικαιροποιεί και προσαρμόζει την εκπαίδευση του προσωπικού της στις νέες απαιτήσεις και τα δεδομένα που προκύπτουν. Σε βασικό επίπεδο, στη Σχολή Αξιωματικών Ελληνικής Αστυνομίας και στη Σχολή Αστυφυλάκων διδάσκεται η θεματική ενότητα «Ανθρώπινα δικαιώματα». Η διδασκαλία της εν λόγω θεματικής ενότητας πραγματοποιείται από έγκριτους πανεπιστημιακούς καθηγητές και εξειδικευμένο επιστημονικό προσωπικό²⁴⁴.

²⁴² Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, Ετήσια Έκθεση 2014, Εθνικό Τυπογραφείο 2015

²⁴³ Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, Ετήσια Έκθεση 2014, Εθνικό Τυπογραφείο 2015

²⁴⁴ Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, Ετήσια Έκθεση 2014, Εθνικό Τυπογραφείο 2015

Η δράση της Ελληνικής αστυνομίας βασίζεται πάνω στο πρόγραμμα αντιμεγκληματικής πολιτικής του Υπουργείου Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης για την περίοδο 2010-2014 και στην ανανέωσή του για τα έτη 2015-2019. Οι βασικοί άξονες του προγράμματος αυτού, στο πλαίσιο δράσης της αστυνομίας, στηρίζονται τόσο στην αποτύπωση όλων των παραμέτρων του προβλήματος, όσο και στην ευαισθητοποίηση του προσωπικού για γνώση και κατανόηση του φαινομένου²⁴⁵.

Στο πρόγραμμα τονίζεται, ότι πρέπει να υφίσταται πιστή εφαρμογή της νομοθεσίας, διενέργεια ερευνών για τον εντοπισμό των θυμάτων, καθώς επίσης και η ενεργοποίηση του πληροφοριακού δικτύου και διενέργεια συντονισμένων αστυνομικών επιχειρήσεων, έτσι ώστε να γίνεται η καταγραφή των εγκληματικών ομάδων. Σημαντικό στοιχείο αποτελεί και η ενεργοποίηση συστήματος ελέγχου διαβατηρίων και συνοριακών ελέγχων και η συνεργασία των Ομάδων Καταπολέμησης Εμπορίας Ανθρώπων που λειτουργούν στις αστυνομικές διευθύνσεις Αττικής και Θεσσαλονίκης²⁴⁶.

Τέλος, ενθαρρύνεται, η συνεργασία με τους εκπροσώπους της δικαιοσύνης, καθώς οι δύο αυτές αρχές αποτελούν τον βασικό πυλώνα καταπολέμησης του φαινομένου και προστασίας των θυμάτων, η άμεση ενημέρωση των κεντρικών μονάδων για συνεργασία και συντονισμό των σχετικών υποθέσεων και η αξιοποίηση του μνημονίου των αστυνομικών ενεργειών και βέλτιστων πρακτικών. Τέλος, προβλέπεται η αξιοποίηση της τεχνογνωσίας του σχεδίου ΙΛΑΕΙΡΑ για την συνεργασία των διωκτικών αρχών σε διασυνοριακό επίπεδο μέσω της ανταλλαγής πληροφοριών, των κοινών σχεδίων δράσης και αντίστοιχων αστυνομικών επιχειρήσεων για την εξάρθρωση εγκληματικών ομάδων και για τη σύσταση εκπαιδευτικών προγραμμάτων των αστυνομικών δυνάμεων των βαλκανικών χωρών²⁴⁷.

²⁴⁵ Stop Trafficking, Πρακτικός Νομικός Οδηγός για την αντιμετώπιση εμπορίας ανθρώπων, Συγγραφή Ελένη Μίχα, Επιμέλεια Μπέλλα Μαρία Μπαλτσάβια

²⁴⁶ Stop Trafficking, Πρακτικός Νομικός Οδηγός για την αντιμετώπιση εμπορίας ανθρώπων, Συγγραφή Ελένη Μίχα, Επιμέλεια Μπέλλα Μαρία Μπαλτσάβια

²⁴⁷ Stop Trafficking, Πρακτικός Νομικός Οδηγός για την αντιμετώπιση εμπορίας ανθρώπων, Συγγραφή Ελένη Μίχα, Επιμέλεια

Η παροχή προστασίας και αρωγής των θυμάτων καλύπτεται ως ένα βαθμό από το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΕΚΚΑ)²⁴⁸, το οποίο και αποτελεί την αρμόδια δημόσια αρχή για την παροχή υπηρεσιών κοινωνικής φροντίδας και ψυχολογικής στήριξης στα θύματα εμπορίας ανθρώπων. Το ΕΚΚΑ συστήθηκε το 2003, λειτουργεί με τη μορφή ΝΠΔΔ και εποπτεύεται από το Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης. Αρμοδιότητα του ΕΚΚΑ αποτελεί και ο συντονισμός όλου του πλαισίου των διαθέσιμων υπηρεσιών αρωγής και φροντίδας συμπεριλαμβανομένων των υπηρεσιών που παρέχονται στα θύματα εμπορίας ανθρώπων και από ΜΚΟ²⁴⁹.

Αναφορικά με τις υπηρεσίες οι οποίες παρέχονται στα θύματα εμπορίας προβλέπεται η επείγουσα υποδοχή και προσωρινή προστατευμένη φιλοξενία και φροντίδα σε Ξενώνες- Καταφύγια, η ψυχολογική και κοινωνική στήριξη στα θύματα και στις οικογένειές τους και η ενημέρωση των θυμάτων σε θέματα που αφορούν τα δικαιώματα, τις ανάγκες και τις ιδιαιτερότητές τους. Σε καταστάσεις κρίσης και έκτακτων κοινωνικών αναγκών, λαμβάνει χώρα η ενεργοποίηση των μηχανισμών άμεσης επιτόπιας παρέμβασης και παροχής επείγουσας βοήθειας του ΕΚΚΑ και τα θύματα παραπέμπονται στις κατάλληλες υπηρεσίες του Δικτύου Κοινωνικής Φροντίδας και Προστασίας²⁵⁰.

Το ΕΚΚΑ ασκεί καθήκοντα διαμεσολαβητή, καθώς καθίσταται υπεύθυνο για την παραπομπή, διασύνδεση και πρόσβαση των θυμάτων σε υπηρεσίες κοινωνικής προστασίας που προσφέρονται από άλλους κρατικούς φορείς, όπως είναι ο Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός και από εθελοντικές ιδιωτικές μη κερδοσκοπικές εταιρείες και ΜΚΟ όπως είναι η ΑΡΣΙΣ, το Χαμόγελο του Παιδιού, η Διεθνής Εταιρεία στήριξης οικογένειας και οι Γιατροί του Κόσμου. Όσον αφορά τις υπηρεσίες συμβουλευτικής,

Μπέλλα Μαρία Μπαλτσάβια

²⁴⁸ Το ΕΚΚΑ, βάσει αφ' ενός του Ιδρυτικού του Νόμου (άρθρο 6 του Ν.3106/03) και αφ' ετέρου και του Π.Δ. 233/03, αποτελεί τον κρατικό Φορέα παροχής προστασίας και αρωγής σε θύματα πράξεων που αφορούν εμπορία ανθρώπων, εγκλήματα κατά της γενετήσιας ελευθερίας και γενικότερα οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής.

²⁴⁹ Stop Trafficking, Πρακτικός Νομικός Οδηγός για την αντιμετώπιση εμπορίας ανθρώπων, Συγγραφή Ελένη Μίχα, Επιμέλεια Μπέλλα Μαρία Μπαλτσάβια. Σε εφαρμογή της Σύμβασης του Παλέρμο η οποία εντάχθηκε στο Νόμο 3875/ 20.09.2010, οι ψυχολόγοι και οι κοινωνικοί λειτουργοί του ΕΚΚΑ, συντάσσουν έγγραφη γνωμοδότηση σχετικά με την ψυχοκοινωνική κατάσταση του υπό εξέταση θύματος, η οποία υποβάλλεται στην Εισαγγελία Πρωτοδικών.

²⁵⁰ Stop Trafficking, Πρακτικός Νομικός Οδηγός για την αντιμετώπιση εμπορίας ανθρώπων, Συγγραφή Ελένη Μίχα, Επιμέλεια Μπέλλα Μαρία Μπαλτσάβια

ψυχολογικής και κοινωνικής στήριξης, παρέχονται επί εικοσιτετραώρου βάσεως και μέσω της τηλεφωνικής γραμμής “197”, η οποία αποτελεί κέντρο αναφοράς και συντονισμού του συστήματος παροχής υπηρεσιών άμεσης κοινωνικής βοήθειας. Το ΕΚΚΑ συνεργάζεται στενά με την Ελληνική Αστυνομία αλλά και με αρκετές ΜΚΟ που παρέχουν φροντίδα στα θύματα της εμπορίας ανθρώπων²⁵¹.

Παράλληλα, το ΕΚΚΑ βρίσκεται σε συνεχή συνεργασία με το «άτυπο δίκτυο» για θέματα εμπορίας ανθρώπων, που έχει συσταθεί μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων. Στο δίκτυο αυτό συμμετέχουν επίσης ο Εθνικός Εισηγητής για την Καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων, η Γενική Γραμματεία Πρόνοιας, η Γενική Γραμματεία Ισότητας, η Ελληνική Αστυνομία, οι Δικαστικές Αρχές, οι Υπηρεσίες Υγείας, οι Διπλωματικές και Προξενικές Αρχές, ο Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (ΔΟΜ), καθώς και Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (Α21, Δίκτυο Γυναικών Ευρώπης, Ελληνική Μέρινα Βόλου, Άρσις, PRAKSIS κ.α)²⁵².

Ταυτόχρονα, το ΕΚΚΑ είναι βασικός συνομιλητής των υπηρεσιών/φορέων προγραμμάτων του εσωτερικού και εξωτερικού, σε θέματα φροντίδας και προστασίας των θυμάτων trafficking, στο πλαίσιο των οποίων έχουν υλοποιηθεί οι παρακάτω δράσεις και συνεργασίες²⁵³:

- Μνημόνιο Συνεργασίας με τη Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων στο πλαίσιο της ένταξης του ΕΚΚΑ στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα του ΕΣΠΑ για τη χρηματοδότηση λειτουργίας δυο Ξενώνων για θύματα βίας (ενός στην Αττική και ενός στη Θεσ/νίκη).
- Υποβολή σχεδίου δημιουργίας Εθνικού Μηχανισμού Αναφοράς για την προστασία των θυμάτων εμπορίας και διακίνησης ανθρώπων από το ΕΚΚΑ προς το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης – ΥΔΕΑΠ, με τη συνδρομή του Γραφείου Εθνικού Εισηγητή για την Καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων.
- Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του κοινού με παρεμβάσεις σε μέσα μαζικής ενημέρωσης.

²⁵¹ Stop Trafficking, Πρακτικός Νομικός Οδηγός για την αντιμετώπιση εμπορίας ανθρώπων, Συγγραφή Ελένη Μίχα, Επιμέλεια Μπέλλα Μαρία Μπαλτσάβια

²⁵² Υπουργείο Υγείας Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, ΕΚΚΑ, Απολογισμός Λειτουργίας 2014

²⁵³ Υπουργείο Υγείας Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, ΕΚΚΑ, Απολογισμός Λειτουργίας 2014

Συνολικά, κατά το 2014 παρασχέθηκαν από το ΕΚΚΑ υπηρεσίες ολοκληρωμένης ψυχο-κοινωνικής φροντίδας σε 30 γυναίκες θύματα εμπορίας ανθρώπων με σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση, εκ των οποίων οι 20 αναγνωρίστηκαν με εισαγγελική πράξη ως θύματα εμπορίας και διακίνησης ανθρώπων. Οι παρεχόμενες υπηρεσίες ενδεικτικά περιελάμβαναν²⁵⁴:

- κοινωνική και ψυχολογική υποστήριξη/ ψυχοθεραπεία,
- υλική βοήθεια, διαμεσολάβηση για ιατροφαρμακευτική περίθαλψη ή /και νομική εκπροσώπηση, συνεργασία με τις Πρεσβείες/Προξενία για τυχόν επαναπατρισμό τους,
- διαμεσολάβηση σε φορείς και Υπηρεσίες με στόχο την κοινωνική τους αποκατάσταση.

Στο σύνολο των 30 γυναικών θυμάτων, επαναπατρίστηκαν οι 6 εξ'αυτών. Στους ξενώνες του ΕΚΚΑ φιλοξενήθηκαν συνολικά 18 θύματα trafficking. Τα θύματα ήταν κυρίως γυναίκες νεαρής ηλικίας (το 56,6% ήταν κάτω των 30 ετών), κατάγονταν κυρίως από χώρες της Αφρικής (60%) και σε μικρότερο ποσοστό από χώρες του πρώην ανατολικού μπλοκ (36,6%) και την Ελλάδα (3,3%). Επίσης, τονίζεται ότι, για τη φιλοξενία των θυμάτων δεν είναι προϋπόθεση η αναγνώρισή τους ως θυμάτων από την Εισαγγελία ούτε, βέβαια η επιθυμία τους να συνεργαστούν με την Αστυνομία²⁵⁵.

Για το έτος 2015, το ΕΚΚΑ παρείχε βοήθεια σε 14 γυναίκες θύματα εμπορίας εκ των οποίων τα 4 θύματα ήταν ανήλικα κορίτσια. Φιλοξενήθηκαν και τα 14 θύματα ενώ επαναπατρίστηκαν 5 εξ' αυτών, 3 ενήλικες και 2 ανήλικα κορίτσια. Η ηλικία των ενήλικων γυναικών κυμαινόταν ανάμεσα στα 26 έως 40 χρόνια ενώ των ανήλικων κοριτσιών ήταν ανάμεσα στα 15 και 17 έτη. Παρατηρήθηκε μία ισορροπία ανάμεσα στην καταγωγή των θυμάτων η οποία κατανεμήθηκε ανάμεσα σε κράτη της Ευρώπης και της Αφρικής. Από τα 14 θύματα τα 3 αναγνωρίστηκαν ως τέτοια με εισαγγελική πράξη.

Τέλος, σημαντικό είναι να ειπωθεί ότι στις 20 Σεπτεμβρίου του 2016 δημοσιεύθηκε η Κοινή Υπουργική Απόφαση (ΚΥΑ) 30840 σύμφωνα με την οποία προβλέπεται η σύσταση και λειτουργία του Εθνικού Συστήματος Αναγνώρισης και Παραπομπής Θυμάτων Εμπορίας Ανθρώπων με την ονομασία «Εθνικός Μηχανισμός

²⁵⁴ Υπουργείο Υγείας Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγυης, ΕΚΚΑ, Απολογισμός Λειτουργίας 2014

²⁵⁵ Υπουργείο Υγείας Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγυης, ΕΚΚΑ, Απολογισμός Λειτουργίας 2014

Αναφοράς για την Αναγνώριση και Παραπομπή Θυμάτων Εμπορίας Ανθρώπων» - εφεξής EMA. Η διαχείριση του EMA γίνεται από το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης και την εποπτεία και συντονισμό αυτού του Μηχανισμού διευθετεί το Γραφείο Εθνικού Εισηγητή για την Καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων²⁵⁶.

Στην ΚΥΑ, παρουσιάζονται οι αρμοδιότητες του EMA οι οποίες περιλαμβάνουν τη συγκέντρωση και παραπομπή των αιτημάτων προστασίας θυμάτων που εντοπίζονται/ταυτοποιούνται από τις αρμόδιες δημόσιες αρχές ή συνεργαζόμενους φορείς παροχής υπηρεσιών υποδοχής και κοινωνικής στήριξης της ομάδας στόχος καθώς και την παρακολούθηση της διαχείρισης αυτών. Επιπροσθέτως, ως αρμοδιότητα ορίζεται και η δημιουργία και λειτουργία συστήματος καταγραφής των αιτημάτων προστασίας των θυμάτων (αναφορά, παραπομπή και παρακολούθηση της διαχείρισης)²⁵⁷.

Για την εκπλήρωση των παραπάνω αρμοδιοτήτων προβλέπεται η ανάπτυξη και τήρηση πλήρως ενημερωμένου ηλεκτρονικού μητρώου θυμάτων, τα στοιχεία του οποίου θα διατίθενται στο ΓΕΘΕΙΣ. Το μητρώο θα περιέχει πλήρη στατιστικά δεδομένα, με το συνολικό αριθμό θυμάτων με βάση το φύλο, την εθνικότητα, την ηλικία, το συνολικό αριθμό θυμάτων με βάση το είδος της εκμετάλλευσης, το συνολικό αριθμό θυμάτων με βάση την αναγνώριση τους ως θύματα από την Εισαγγελία, και με βάση τις παρεχόμενες υπηρεσίες αρωγής και προστασίας (συμπ. επαναπατρισμός), όπως θα αναφέρονται από τις συνεργαζόμενες δομές²⁵⁸.

Το ΕΚΚΑ είναι υπεύθυνο, σε συνεργασία με το ΓΕΘΕΙΣ, για τη διαμόρφωση, σύμφωνα με το υπάρχον θεσμικό πλαίσιο και με επιστημονικά κριτήρια της διαδικασίας ενημέρωσης του EMA αναφορικά με τις ενέργειες και τις παρεχόμενες υπηρεσίες προς τα «θύματα» από τους φορείς υποδοχής και κοινωνικής υποστήριξης, με την τυποποίηση ενιαίας (έντυπης και ηλεκτρονικής) φόρμας και του τρόπου υποβολής αυτής, του πρωτοκόλλου αξιολόγησης της ευαλωτότητας των θυμάτων, από το ΕΚΚΑ σε συνεργασία με τους αρμόδιους φορείς και του ενιαίου πλαισίου το οποίο θα ορίζει τη διαδικασία προστασίας των ανήλικων θυμάτων. Καλείται, επίσης, να διαμορφώσει το ενιαίο πλαίσιο ενημέρωσης των θυμάτων σχετικά με τη διαδικασία αναγνώρισης και έκδοσης άδειας παραμονής στη χώρα, το ενιαίο πλαίσιο

²⁵⁶ Φύλλο Εφημερίδας της Κυβέρνησης 3003 Τεύχος Β, 20 Σεπτεμβρίου 2016, ΚΥΑ 30840

²⁵⁷ Φύλλο Εφημερίδας της Κυβέρνησης 3003 Τεύχος Β, 20 Σεπτεμβρίου 2016, ΚΥΑ 30840

²⁵⁸ Φύλλο Εφημερίδας της Κυβέρνησης 3003 Τεύχος Β, 20 Σεπτεμβρίου 2016, ΚΥΑ 30840

το οποίο θα ορίζει τη διαδικασία επαναπατρισμού των θυμάτων στη χώρα καταγωγής, το ενιαίο πλαίσιο το οποίο θα ορίζει τη διαδικασία ένταξης σε πρόγραμμα νομικής εκπροσώπησης και προετοιμασίας για την εξέταση των θυμάτων ως μαρτύρων και το πλαίσιο κατάθεσης αίτησης αποζημίωσης των θυμάτων από την Ελληνική Αρχή Αποζημίωσης²⁵⁹.

Παράλληλα, είναι υπεύθυνο για την ανάπτυξη του ενιαίου πλαισίου, το οποίο θα ορίζει τη διαδικασία εισαγωγής, παραμονής των θυμάτων σε δομές φιλοξενίας και αποχώρησης τους από αυτές. Από το εν λόγω πλαίσιο, θα απορρέει η υποχρέωση (των φορέων στέγασης) άμεσης ενημέρωσης σχετικά με τις διαθέσιμες θέσεις φιλοξενίας και τα προβλήματα που αφορούν στη στεγαστική αρωγή²⁶⁰. Η λειτουργία του EMA προβλέπεται να ξεκινήσει στις αρχές του 2017.

3.2.5 ΤΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΓΙΑ ΘΕΜΑΤΑ ΙΣΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ Η ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΙΣΟΤΗΤΑΣ

Το Κέντρο Ερευνών για θέματα ισότητας (ΚΕΘΙ) και η Γενική Γραμματεία ισότητας των φύλων (ΓΓΙ) αποτελούν δύο φορείς, ο πρώτος με τη μορφή ΝΠΔ και ο δεύτερος ως αρμόδιος κυβερνητικός φορέας ο οποίος υπάγεται στο Υπουργείο Εσωτερικών, οι οποίοι μέσω του Προεδρικού Διατάγματος 233/2003 ανήκουν στις Υπηρεσίες και Μονάδες Παροχής Προστασίας και Αρωγής των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων. Οι συγκεκριμένοι δύο φορείς συχνά αναλαμβάνουν δράση, τόσο για την προστασία των θυμάτων, όσο και για την πρόληψη της εμπορίας ανθρώπων μέσω διαφόρων εκπαιδευτικών και ενημερωτικών εκστρατειών.

Το ΚΕΘΙ ενεργοποιείται δυναμικά στην προώθηση της ισότητας των φύλων σε όλους τους τομείς της κοινωνικής, πολιτικής, πολιτισμικής και οικονομικής ζωής, με κύριο στόχο την εξάλειψη των έμφυλων διακρίσεων και ανισοτήτων. Αναφορικά με την εμπορία ανθρώπων, το 2008 εξέδωσε έναν Οδηγό πάνω στο αντικείμενο του trafficking, της παράνομης διακίνησης και της εμπορίας των γυναικών, ο οποίος προοριζόταν για την παροχή κατευθύνσεων στους συμβούλους και άλλους

²⁵⁹ Φύλλο Εφημερίδας της Κυβέρνησης 3003 Τεύχος Β, 20 Σεπτεμβρίου 2016, ΚΥΑ 30840

²⁶⁰ Φύλλο Εφημερίδας της Κυβέρνησης 3003 Τεύχος Β, 20 Σεπτεμβρίου 2016, ΚΥΑ 30840

επαγγελματίες, ώστε να είναι σε θέση να χειριστούν τις περιπτώσεις αυτές όσο το δυνατόν πιο ολοκληρωμένα. Επιμέρους στόχους της προσπάθειας αυτής αποτέλεσαν η ενημέρωση και η ευαισθητοποίηση των συμβούλων για ένα σύνθετο κοινωνικό φαινόμενο, το οποίο στις ημέρες μας έχει λάβει ανησυχητικές διαστάσεις²⁶¹. Περαιτέρω, το ΚΕΘΙ έχει λάβει μέρος σε ορισμένες δράσεις κατά της εμπορίας ανθρώπων στο πλαίσιο του προγράμματος HELLENIC AID της Υπηρεσίας Διεθνούς Αναπτυξιακής Συνεργασίας του Υπουργείου Εξωτερικών, η οποία και χρηματοδότησε 100% τα συγκεκριμένα προγράμματα. Κάποια από αυτά είναι:

- Η Υποστήριξη Περιφερειακών Πολιτικών ενάντια στην Παράνομη Διακίνηση και Εμπορία Γυναικών με στόχο την άμεση υποστήριξη των θυμάτων και την κάλυψη αναγκών διεθνών φορέων που δραστηριοποιούνται στην αρωγή και την προστασία των θυμάτων στην περιοχή των Δυτικών Βαλκανίων. Σε αυτό το πρόγραμμα το ΚΕΘΙ συνεργάστηκε με τον ΔΟΜ της Σερβίας, τον ΔΟΜ της Βοσνίας και τον ΔΟΜ της Ελλάδας και η ολοκλήρωσή του έλαβε χώρα τον Ιούνιο του 2008²⁶².
- Η Εκπαίδευση Ελληνικών Φορέων για την Αντιμετώπιση της Διεθνούς Σωματεμπορίας, με σκοπό την ενίσχυση των υφιστάμενων δομών που ασχολούνται με ζητήματα παράνομης διακίνησης και εμπορίας γυναικών στην Ελλάδα, μέσω της διεξαγωγής μιας συνεκτικής επιμορφωτικής δράσης προς τα αρμόδια μέλη των συγκεκριμένων φορέων. Στο πλαίσιο του προγράμματος αυτού διεξήχθησαν τριήμερα εκπαιδευτικά σεμινάρια, έλαβε χώρα η δικτύωση μεταξύ κυβερνητικών και μη κυβερνητικών φορέων που ασχολούνται με την αρωγή και προστασία των θυμάτων καθώς και την αντιμετώπιση του φαινομένου και διεξήχθη συνέδριο για την παρουσίαση των αποτελεσμάτων του προγράμματος. Στο πρόγραμμα αυτό, το οποίο ολοκληρώθηκε τον Απρίλιο του 2008, συμμετείχε και η ΓΓ²⁶³.
- Η Πρόληψη και Υποστήριξη Θυμάτων Παράνομης Διακίνησης και Εμπορίας, με στόχο την πρόληψη του φαινομένου της παράνομης διακίνησης και εμπορίας γυναικών στην Αλβανία, κυρίως μέσω

²⁶¹ <http://kethi.gr/trafficking/>

²⁶² <http://kethi.gr/program/2008-12-17-22-08-43/>

²⁶³ <http://kethi.gr/program/2008-12-17-22-09-35/>

εκπαιδευτικών δράσεων σε σχολεία, καθώς και της ψυχοκοινωνικής υποστήριξης θυμάτων, μέσω της ενίσχυσης υφιστάμενων τοπικών δομών υποστήριξης του ΔΟΜ. Στο πλαίσιο του προγράμματος αυτού, το οποίο ολοκληρώθηκε τον Ιούνιο του 2008, συμμετείχε και ο ΔΟΜ Αλβανίας μαζί με την ΓΓΙ²⁶⁴.

Αναφορικά, τώρα με τη ΓΓΙ, εκτός των δύο προγραμμάτων, τα οποία αναφέρθηκαν παραπάνω, έχει λάβει ενεργό ρόλο μέσω της συμμετοχής της στην Ειδική Επιτροπή των Γενικών Γραμματέων, που συστάθηκε με πρωτοβουλία του Υπουργού Δικαιοσύνης και σκοπό έχει το συντονισμό σε πολιτικό επίπεδο των εργασιών για την εφαρμογή των διατάξεων του Νόμου 3064/2002 περί καταπολέμησης της εμπορίας ανθρώπων. Η ΓΓΙ έχει αναλάβει τις παρακάτω πολιτικές και δράσεις²⁶⁵:

- Στο πλαίσιο της ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης, η ΓΓΙ παρήγαγε σχετικό τηλεοπτικό σποτ και εξέδωσε ενημερωτικά έντυπα, σε πέντε γλώσσες, για την καταπολέμηση του φαινομένου και τις υπηρεσίες υποστήριξης των θυμάτων.
- Τα Συμβουλευτικά της Κέντρα για τη βία κατά των γυναικών προσφέρουν ψυχοκοινωνική υποστήριξη και νομική συμβουλευτική στα θύματα εμπορίας.
- Η ΓΓΙ συμμετείχε με εκπρόσωπό της στην Επιτροπή Εμπειρογνομόνων του Συμβουλίου της Ευρώπης που κατάρτισε την Ευρωπαϊκή Σύμβαση κατά της Εμπορίας Ανθρώπων.
- Η ΓΓΙ συμμετέχει με εκπρόσωπό της στην Ομάδα Καταπολέμησης Εμπορίας Ανθρώπων, που συστάθηκε με πρωτοβουλία του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης και λειτουργεί από τον Απρίλιο του 2001.

²⁶⁴ <http://kethi.gr/program/2008-12-17-22-07-48/>

²⁶⁵ <http://www.isotita.gr/index.php/docs/c61/>

3.3. ΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Το εθνικό σχέδιο δράσης για τα δικαιώματα του ανθρώπου δημοσιεύτηκε τον Μάρτιο του 2014 από τη Γραμματεία Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Υπουργείου Δικαιοσύνης. Με το σχέδιο αυτό, καθορίζεται ένα δεσμευτικό πλαίσιο προτεραιοτήτων και δράσεων προς κάθε Υπουργείο και παρέχεται η δυνατότητα παρατηρήσεων, βελτιώσεων και κριτικής από την κοινωνία²⁶⁶.

Όσον αφορά την εμπορία ανθρώπων, το σχέδιο δράσης, αναγνωρίζει ότι η Ελλάδα λόγω της γεωγραφικής της θέσης και της ιδιότητάς της, ως μέλους της ΕΕ, αποτελεί χώρα προορισμού και διέλευσης θυμάτων εμπορίας και εκμετάλλευσης από δίκτυα οργανωμένου εγκλήματος που διακινούνται προς τη Δυτική Ευρώπη. Αναφέρει, επίσης τα στοιχεία που τηρεί η Διεύθυνση Δημόσιας Ασφάλειας του Αρχηγείου Ελληνικής Αστυνομίας κατά τα έτη 2003-2012, από τα οποία προκύπτει ότι τα θύματα είναι κυρίως γυναίκες που διακινούνται με σκοπό την οικονομική εκμετάλλευση της γενετήσιας ζωής. Προερχόμενες, κυρίως, από Χώρες της Ανατολικής Ευρώπης και των Βαλκανίων, με σημαντική την αύξηση των τελευταίων ετών του αριθμού των θυμάτων από Νιγηρία. Το μορφωτικό τους επίπεδο είναι συνήθως αυτό της βασικής και μέσης εκπαίδευσης της χώρας τους και το οικονομικό-βιοτικό τους επίπεδο είναι χαμηλό και αποτελεί ένα από τους καθοριστικούς παράγοντες που διευκολύνει τη στρατολόγηση. Ελάχιστες υποθέσεις έχουν καταγραφεί με θύματα ανηλίκους²⁶⁷.

Οι δράσεις οι οποίες συμπεριλήφθηκαν, σχετίζονται με την ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των δημοσίων υπαλλήλων, άλλων δημοσίων φορέων, αλλά και του ευρύτερου κοινού. Απευθύνονταν σε δικαστικούς, ανακριτικούς υπαλλήλους, μέλη σωμάτων ασφαλείας αλλά και μέλη ΜΚΟ με στόχο να συμβάλλουν στην αναγνώριση και ταυτοποίηση των θυμάτων. Εδικές εκπαιδευτικές δράσεις προβλέφθηκαν και για το προσωπικό των αρμοδίων Υπουργείων. Σημαντικό στοιχείο αποτελεί και η πρωτοβουλία για τη δημιουργία βάσης δεδομένων, ενός εθνικού μηχανισμού συλλογής κι επεξεργασίας στατιστικών στοιχείων, με βάση ποιοτικά και ποσοτικά

²⁶⁶ Γενική Γραμματεία Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, Διακρίματα του Ανθρώπου, Εθνικό Σχέδιο Δράσης, Εθνικό Τυπογραφείο, Αθήνα, Μάρτιος 2014

²⁶⁷ Γενική Γραμματεία Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, Διακρίματα του Ανθρώπου, Εθνικό Σχέδιο Δράσης, Εθνικό Τυπογραφείο, Αθήνα, Μάρτιος 2014

κριτήρια, ώστε να παρέχεται αξιόπιστη και επικαιροποιημένη πληροφόρηση για την καταγραφή των θυμάτων εμπορίας. Έχοντας υπόψη ότι τα στοιχεία που τηρούνται μέχρι σήμερα είναι ελλιπή, η νέα βάση δεδομένων στόχευε στην ενοποίησή τους και την περαιτέρω τροφοδότησή της με στοιχεία από τους αρμόδιους κρατικούς φορείς αλλά και από ΜΚΟ. Τέλος, απαραίτητη κρίθηκε και η συνεργασία με τους ευρωπαϊκούς εταίρους σε Διασκέψεις Υψηλού Επιπέδου για την ανταλλαγή πληροφοριών, καλών πρακτικών και την υιοθέτηση νέων μέτρων αντιμετώπισης του φαινομένου²⁶⁸.

3.4. Η ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

Η Ελλάδα, όσον αφορά τη διεθνή συνεργασία για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, έχει προβεί στη σύναψη Διμερών Διακρατικών Συμβάσεων Συνεργασίας, Πρωτοκόλλων Συνεργασίας και, παράλληλα, έχει ενεργή συμμετοχή σε Πολυμερείς Συμβάσεις Συνεργασίας. Επιπροσθέτως, συμμετέχει και στα όργανα εφαρμογής των διεθνών συμβάσεων τις οποίες έχει κυρώσει η Ελλάδα, όπως αυτή του Συμβουλίου της Ευρώπης και της αντίστοιχης επιτροπής GRETA²⁶⁹.

Εκτός των προαναφερόμενων, έχουν συναφθεί και τα παρακάτω Πρωτόκολλα Συνεργασίας, με τρίτες χώρες, τα οποία αποδεικνύουν τη θέληση της Ελλάδας να αποτελέσει ενεργό μέλος της μάχης για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων. Αναλυτικότερα, η Ελλάδα έχει συμμετάσχει στη σύναψη των εξής συμφωνιών:

- Πρωτόκολλο για την ενίσχυση της τριμερούς συνεργασίας για την καταπολέμηση του εγκλήματος μεταξύ των Κυβερνήσεων της Ελληνικής Δημοκρατίας, της Δημοκρατίας της Βουλγαρίας και της Ρουμανίας (Ν. 2814 /2000 ΦΕΚ Α'69/10-3-2000).
- Συμφωνία περί Συνεργασίας για την πρόληψη και καταπολέμηση του διασυνοριακού εγκλήματος και του προσαρτημένου σε αυτήν Χάρτη οργάνωσης και λειτουργίας του Περιφερειακού Κέντρου της

²⁶⁸ Γενική Γραμματεία Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, Διακρίματα του Ανθρώπου, Εθνικό Σχέδιο Δράσης, Εθνικό Τυπογραφείο, Αθήνα, Μάρτιος 2014

²⁶⁹ Stop Trafficking, Πρακτικός Νομικός Οδηγός για την αντιμετώπιση εμπορίας ανθρώπων, Συγγραφή Ελένη Μίχα, Επιμέλεια Μπέλλα Μαρία Μπαλτσάβια

Πρωτοβουλίας Συνεργασίας Νοτιοανατολικής Ευρώπης (Κέντρο S.E.C.I.) για την καταπολέμηση του διασυνοριακού εγκλήματος» (Ν. 2865/2000, ΦΕΚ Α' 271/19.12.2000).

- Συμφωνία μεταξύ των Κρατών που μετέχουν στην Οικονομική Συνεργασία του Ευξείνου Πόντου για συνεργασία στην καταπολέμηση του εγκλήματος και ιδιαίτερα των οργανωμένων μορφών του, (Ν. 2925/2001 ΦΕΚ Α' 138/27-6- 2001).
- Συμφωνία μεταξύ της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Δημοκρατίας της Τουρκίας για τη συνεργασία του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης της Ελληνικής Δημοκρατίας και του Υπουργείου Εσωτερικών της Δημοκρατίας της Τουρκίας για την καταπολέμηση του εγκλήματος, ιδιαίτερα της τρομοκρατίας, του οργανωμένου εγκλήματος, της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών και της λαθρομετανάστευση (Ν. 2926/2001 ΦΕΚ Α' 139/27-6-2001).
- Συμφωνία μεταξύ της Κυβέρνησης της Ελληνικής Δημοκρατίας και του Συμβουλίου Υπουργών της Δημοκρατίας της Αλβανίας για την προστασία και αρωγή των θυμάτων εμπορίας ανηλίκων (Ν. 3692/2008 ΦΕΚ Α' 173/25-08- 2008).
- Πρωτόκολλο μεταξύ της Κυβέρνησης της Ελληνικής Δημοκρατίας και του Συμβουλίου Υπουργών της Δημοκρατίας της Αλβανίας σχετικά με την Εφαρμογή της Συμφωνίας μεταξύ των Κυβερνήσεων της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Δημοκρατίας της Αλβανίας περί Συνεργασίας των Υπουργείων Δημόσιας Τάξης αυτών σε θέματα αρμοδιότητάς τους (Ν. 3962/2011, ΦΕΚ Α' 98/29-4-2011).

Η σύναψη τέτοιων συμφωνιών συνεργασίας έχει θετικά αποτελέσματα για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος, συμπεριλαμβανομένης της εμπορίας ανθρώπων, τόσο για την Ελλάδα όσο και για τα υπόλοιπα συμβαλλόμενα μέρη. Ως εξέχον παράδειγμα παρουσιάζεται αυτό της Αλβανίας, η οποία, μαζί με την Ελλάδα, προέβη στη δημιουργία κοινού κέντρου αστυνομικής συνεργασίας για τον έλεγχο των παράνομων διασυνοριακών δραστηριοτήτων, όπως διακίνηση ναρκωτικών ουσιών και κτήση περιουσιακών στοιχείων ως αποτέλεσμα παράνομης δραστηριότητας²⁷⁰. Σε πρόσφατη έκθεση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο της ΕΕ σχετικά με την πρόοδο

²⁷⁰ Stop Trafficking, Πρακτικός Νομικός Οδηγός για την αντιμετώπιση εμπορίας ανθρώπων, Συγγραφή Ελένη Μίχα, Επιμέλεια Μπέλλα Μαρία Μπαλτσάβια

της Αλβανίας στην καταπολέμηση της διαφθοράς και του οργανωμένου εγκλήματος και τη μεταρρύθμιση του δικαστικού συστήματος τονίστηκαν τα θετικά αποτελέσματα αυτής της συνεργασίας²⁷¹.

²⁷¹ ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ σχετικά με την πρόοδο της Αλβανίας στην καταπολέμηση της διαφθοράς και του οργανωμένου εγκλήματος και τη μεταρρύθμιση του δικαστικού συστήματος /* COM/2014/0331 final */

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η εμπορία ανθρώπων συνιστά ένα αποτρόπαιο έγκλημα καθώς αποτελεί πλήρη καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ελευθεριών του ανθρώπου. Ως στόχος των δραστών καθίσταται η εκμετάλλευση των ιδιαίτερα ευάλωτων ατόμων, όπως είναι τα παιδιά, οι μειονότητες και οι οικονομικά εξαθλιωμένοι, τα οποία παρουσιάζονται ανήμπορα να αντιδράσουν μπροστά στα εγκληματικά κυκλώματα αλλά και τους μεμονωμένους δράστες. Οι προσπάθειες για την αντιμετώπιση της εμπορίας ανθρώπων, τόσο σε διεθνές, όσο και σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο, έχουν ενταθεί σημαντικά χωρίς όμως να επιφέρουν και τα ανάλογα αποτελέσματα. Στην παρούσα εργασία παρουσιάστηκαν, αρχικά, η εξέλιξη του νομικού πλαισίου προστασίας των θυμάτων σε διεθνές επίπεδο, εν συνεχεία, η πολιτική καταπολέμησης του φαινομένου σε επίπεδο ΕΕ και, τέλος, η σχετική ελληνική νομοθεσία καταστολής και πρόληψης.

Η Διεθνής Κοινότητα έκανε τα πρώτα βήματα για την αντιμετώπιση του φαινομένου στις απαρχές του προηγούμενου αιώνα μέσω της σύναψης μίας σειράς Συμβάσεων οι οποίες, όμως, χαρακτηρίστηκαν τόσο από μία ρατσιστική χροιά όσο και από μία παρωχημένη αντίληψη, μην προτείνοντας κατάλληλα μέτρα και προστασία ως προς τα θύματα. Χαρακτηριστικό, της απροθυμίας της διεθνούς κοινότητας να αντιμετωπίσει οργανωμένα το έγκλημα, αποτελεί το γεγονός ότι από τις πρώτες αυτές Συμβάσεις, η αλλαγή ως προς την αντιμετώπιση της εμπορίας ανθρώπων συματοδοτείται με την υπογραφή το 2000 της Σύμβασης του ΟΗΕ κατά του Διεθνικού οργανωμένου εγκλήματος, μαζί με τα τρία Πρωτόκολλα αυτής για την πρόληψη, καταστολή και τιμωρία της διακίνησης προσώπων, ιδιαίτερα γυναικών και παιδιών, για τη λαθραία διακίνηση μεταναστών από τη γη, τη θάλασσα και τον αέρα, καθώς και το Πρωτόκολλο κατά της παράνομης κατασκευής και διακίνησης πυροβόλων όπλων, τμημάτων και συστατικών τους και πυρομαχικών.

Το Πρωτόκολλο το οποίο άπτεται της εμπορίας ανθρώπων αποτελεί ένα πλήρες νομικό κείμενο που έγινε ευρέως αποδεκτό από τη Διεθνή Κοινότητα. Παρόλα αυτά, ο ορισμός που χρησιμοποιήθηκε αφορούσε μόνο τα διακρατικά εγκλήματα, κάτι το οποίο ήρθε να συμπληρώσει η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης, το 2005, για την καταπολέμηση της εμπορίας των ανθρώπων η οποία υιοθέτησε τον ορισμό του Πρωτοκόλλου του Παλέρμο αλλά το διεύρυνε έτσι ώστε να καλύπτει και τις εγκληματικές πράξεις εντός των συνόρων ενός κράτους.

Σε επίπεδο ΕΕ παρατηρείται μία σταδιακή εξέλιξη στην αντιμετώπιση του φαινομένου με πρώτο υπέρμαχο μίας περισσότερο ανθρωποκεντρικής προσέγγισης το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Το θεσμικό αυτό όργανο προσπάθησε από την δεκαετία του 1990 να επηρεάσει τόσο το Συμβούλιο της ΕΕ όσο και την Επιτροπή, προκειμένου να αναλάβουν δράση για το ζήτημα. Η Επιτροπή προσπάθησε να τονίσει την ανάγκη ενσωμάτωσης του διεθνούς κεκτημένου μέσα από μία σειρά ανακοινώσεων και προτάσεων. Από το 2000 και μετά η ΕΕ προέβη στην υιοθέτηση αποφάσεων του Συμβουλίου της ΕΕ έτσι ώστε να καλυφθεί τόσο η καταπολέμηση και η πρόληψη της εμπορίας όσο και η προστασία των θυμάτων της. Ακρογωνιαίος λίθος αυτών των προσπαθειών για την κάλυψη του ζητήματος χαρακτηρίζεται η οδηγία 2011/36/ΕΕ η οποία αποτελεί ένα πλήρες νομικό κείμενο με ανθρωποκεντρικό χαρακτήρα.

Η Επιτροπή, τον Μάιο του 2016, εξέδωσε την πρώτη έκθεση σχετικά με την πρόοδο που έχει καταγραφεί στο θέμα της καταπολέμησης της εμπορίας ανθρώπων και στην εφαρμογή της οδηγίας 2011/36/ΕΕ. Στην παρούσα έκθεση η Επιτροπή αναφέρει τη δυσκολία εντοπισμού της έκτασης του φαινομένου και του πραγματικού αριθμού των θυμάτων, ο οποίος πιθανότατα ξεπερνά κατά πολύ τα καταγεγραμμένα θύματα. Η Επιτροπή επισημαίνει το ανησυχητικά χαμηλό ποσοστό των ποινικών διώξεων και καταδικαστικών αποφάσεων ιδίως σε σύγκριση με τον αριθμό των αναγνωρισμένων θυμάτων και αναφέρει, ότι στις υποθέσεις αυτές τα κράτη μέλη δεν χρησιμοποιούν επαρκώς αποτελεσματικά ερευνητικά εργαλεία. Λόγος γίνεται και για το βάρος που επωμίζονται τα θύματα πριν και κατά τη διάρκεια των ποινικών διαδικασιών, στοιχείο που αντιβαίνει διάταξη της οδηγίας. Παράλληλα αναφέρει την έλλειψη εκπαίδευσης και κατάρτισης των αρμόδιων αρχών το οποίο οδηγεί συχνά σε περιπτώσεις όπου οι αστυνομικοί αρνούνται να παράσχουν συνδρομή στα θύματα, ή τα χαρακτηρίζουν εσφαλμένα ως δράστες αδικημάτων, με αποτέλεσμα στη συνέχεια να ασκείται δίωξη σε βάρος τους και να καταδικάζονται. Ανεπαρκής παραμένει και η

παροχή ειδικής, βάσει φύλου και ηλικίας, συνδρομής και στήριξης και διαπιστώνεται έλλειψη υπηρεσιών για τα θύματα εμπορίας ανδρικού φύλου. Επιπροσθέτως, ο ορισμός κηδεμόνων για τα παιδιά θύματα εμπορίας εξακολουθεί να παρουσιάζει προβλήματα, ενώ το ευρύ φάσμα διαφορετικών πρακτικών που εφαρμόζονται σε ολόκληρη την ΕΕ αυξάνει την πολυπλοκότητα της κατάστασης, ιδίως σε διασυνοριακές περιπτώσεις. Η Επιτροπή υποδεικνύει τη σαφή ανάγκη για αυστηρές διασφαλίσεις που να εγγυώνται ότι δεν τιμωρούνται τα θύματα, αλλά εκείνοι που τα εκμεταλλεύονται και τα χρησιμοποιούν. Εάν αυτό δεν αντιμετωπιστεί, τα θύματα θα αντιμετωπίζονται ως εγκληματίες και θα τιμωρούνται τα ίδια, ενώ οι δράστες και οι χρήστες των υπηρεσιών θα επωφελούνται από αυτή την αδράνεια.

Όπως παρατηρείται στην έκθεση, το φαινόμενο της εμπορίας ανθρώπων δεν έχει ακόμα αντιμετωπιστεί, στο βαθμό που περίμενε η Ένωση, μέσα από τα νομικά εργαλεία που χρησιμοποιεί. Τα κράτη μέλη χαρακτηρίζονται από μία αδράνεια για το συγκεκριμένο θέμα και ακολουθούν αργούς ρυθμούς ενσωμάτωσης των κατευθυντήριων γραμμών την Ένωσης με αποτέλεσμα το ζήτημα να οξύνεται συνεχώς. Μέσα από την Έκθεση παρουσιάστηκε μια ραγδαία αύξηση της εργασιακής εκμετάλλευσης, μια μικρότερη αλλά και πάλι σημαντική της σεξουαλικής εκμετάλλευσης και μία σταθερή αύξηση των άλλων μορφών εκμετάλλευσης οι οποίες έχουν να κάνουν τόσο με άτομα που παρουσιάζουν σωματικές διανοητικές και αναπτυξιακές αναπηρίες όσο και αυτών με εθνοτική καταγωγή Ρομά. Τονίζεται, μάλιστα, ότι λόγω της μεταναστευτικής και προσφυγικής κρίσης αναμένεται άνοδος των θυμάτων εμπορίας και ιδιαίτερα των καταναγκαστικών γάμων λόγω των προσπαθειών των μεταναστών και αιτούντων άσυλο να αποκτήσουν νόμιμο καθεστώς διαμονής.

Σε εθνικό επίπεδο, η Ελλάδα ξεκίνησε να σχολείται νομοθετικά με το εν λόγω φαινόμενο το 2001 με τον Ν. 2910/2001 για την είσοδο και παραμονή αλλοδαπών στην Ελληνική επικράτεια. Στον συγκεκριμένο νόμο εμφανίζονται οι ποινές και οι κυρώσεις που μπορεί να επιβληθούν στους εργοδότες οι οποίοι προβαίνουν στη διακίνηση των εργαζομένων τους είτε με σκοπό την πορνεία είτε άλλων μορφών εκμετάλλευσης. Στη συνέχεια, η χώρα μας προέβη στην υιοθέτηση μίας σειράς νόμων οι οποίοι συνιστούσαν κύρωση ευρωπαϊκών και διεθνών νομικών κειμένων, όπως ήταν ο νόμος 3064/2002 για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων με τον οποίο

κυρώθηκε η απόφαση-πλαίσιο 2002/629/ΔΕΥ, ο νόμος 3625/2007 για την υιοθέτηση του Πρωτοκόλλου της Σύμβασης των δικαιωμάτων του παιδιού, ο νόμος 3875/2010 για την κύρωση της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών κατά του διεθνικού οργανωμένου εγκλήματος και τα Πρωτόκολλα αυτής και ο νόμος 4198/2013 για την ενσωμάτωση της οδηγίας 2011/36/ΕΕ. Παρατηρείται, λοιπόν, ότι η Ελλάδα προσπαθεί να συμβαδίσει και να εναρμονιστεί τόσο με το ευρωπαϊκό όσο και με το διεθνές κεκτημένο κάτι το οποίο οδήγησε και στην υιοθέτηση του νόμου 4251/2014. Στον εν λόγω νόμο ρυθμίζεται η άδεια διαμονής των θυμάτων εμπορίας η οποία πλέον συνδέεται άμεσα με τη συνεργασία των θυμάτων με τις αρμόδιες αρχές.

Όσον αφορά τους φορείς εφαρμογής της πολιτικής καταπολέμησης της εμπορίας ανθρώπων στην Ελλάδα, σημαντική παρουσιάζεται η δράση του ΕΚΚΑ σχετικά με την προστασία των θυμάτων. Το ΕΚΚΑ αποτελεί αρμόδια αρχή για την παροχή φροντίδας και στήριξης στα θύματα εμπορίας μέσα από μία σειρά δράσεων οι οποίες περιλαμβάνουν και την φιλοξενία σε Ξενώνες-Καταφύγια. Το ΕΚΚΑ, σε ετήσια βάση, παρέχει υπηρεσίες σε πάνω από 30 άτομα- θύματα εμπορίας ακόμα και αν δεν έχουν αναγνωριστεί επίσημα ως τέτοια από τις αρμόδιες αρχές. Το ΕΚΚΑ σε συνεργασία με το ΓΕΘΕΙΣ πρόκειται να συστήσει τον Εθνικό Μηχανισμό Αναφοράς για την αναγνώριση και παραπομπή των θυμάτων εμπορίας. Από πλευράς Γραφείου Εθνικού Εισηγητή, το οποίο θα αποτελέσει και τον συντονιστή του ΕΜΑ, η δράση δεν είναι αξιοσημείωτη και αναμένεται η ανάληψη περισσότερων πρωτοβουλιών.

Επιπροσθέτως, η δράση της Ελληνικής Αστυνομίας δεν κρίνεται αποτελεσματική, με συνέπεια τον φόβο των θυμάτων να απευθυνθούν προς αυτή, ο οποίος απορρέει από την άδικη αντιμετώπιση που μπορεί να υποστούν, το στιγματισμό και την στοχοποίησή τους. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η υπόθεση της L.E., Νιγηριανής υπηκόου, η οποία αναλύεται στο Παράρτημα Ι. Όσον αφορά τα στατιστικά στοιχεία που παρατίθενται από την Ελληνική Αστυνομία, διαφαίνονται ελλειπή, ενώ παρουσιάζουν μικρό αριθμό θυμάτων.

Κλείνοντας, θετικό στοιχείο αποτελεί η συνεργασία της χώρας μας με άλλα κράτη, εντός και εκτός ΕΕ. Η σύναψη τέτοιων συμφωνιών συνεργασίας έχει εποικοδομητικά αποτελέσματα για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος, συμπεριλαμβανομένης της εμπορίας ανθρώπων, τόσο για την Ελλάδα όσο και για τα υπόλοιπα συμβαλλόμενα μέρη. Ως εξέχον παράδειγμα παρουσιάζεται αυτό της Αλβανίας, η οποία, μαζί με την Ελλάδα, προέβη στη δημιουργία κοινού κέντρου αστυνομικής συνεργασίας για τον έλεγχο των παράνομων διασυνοριακών δραστηριοτήτων, όπως η διακίνηση ναρκωτικών ουσιών και η κτήση περιουσιακών στοιχείων ως αποτέλεσμα παράνομης δραστηριότητας.

Η Ελλάδα φαίνεται να έχει προχωρήσει στα κατάλληλα νομοθετικά βήματα, παραμένει όμως προβληματική η εφαρμογή αυτών των βημάτων και στην πράξη. Οι αρμόδιοι φορείς πρέπει να εκπαιδεύονται και να ενημερώνονται συνεχώς καθώς η εμπορία ανθρώπων αποτελεί ένα πολυδιάστατο έγκλημα το οποίο εξελίσσεται ακατάπαυστα, η αστυνομία πρέπει να αναλάβει περισσότερο ενεργό δράση, οι φορείς προστασίας και αρωγής χρειάζεται να αναπτύξουν τα δίκτυά τους έτσι ώστε να παρέχουν βοήθεια και στήριξη σε περισσότερα θύματα και, τέλος, το κράτος στο σύνολό του, πρέπει να επαγρυπνά καθώς, εν μέσω προσφυγικής και μεταναστευτικής κρίσης το φαινόμενο αυτό αναμένεται να αυξηθεί και να θέσει σε κίνδυνο ακόμα περισσότερες ανθρώπινες ζωές και, κυρίως, τις ευάλωτες ομάδες.

- Υπόθεση 73316/01: Siliadin κατά Γαλλίας

Η υπόθεση αυτή αναφέρεται στην εργασιακή εκμετάλλευση μίας ανήλικης κοπέλας, της Δεσποινίς Siliadin, η οποία κατάγεται από το Τόγκο και διαμένει στο Παρίσι. Η Δεσποινίς Siliadin εισήλθε στη Γαλλία το 1994 με τουριστική βίζα και συνοδευόταν από Γαλλίδα πολίτη. Ο σκοπός του ερχομού του εν λόγω προσώπου ήταν η εκπαίδευση και η νομιμοποίησή της στο κράτος της Γαλλίας. Είχε προβεί στη σύναψη συμφωνίας με τη Γαλλίδα πολίτη για οικιακή εργασία της κοπέλας έως ότου ξεπληρώσει το χρέος του εισιτηρίου το οποίο είχε διεκπεραιώσει η Γαλλίδα υπήκοος²⁷².

Η συμφωνία όμως δεν τηρήθηκε από την πλευρά της Γαλλίδας υπηκόου καθώς η ίδια παρακράτησε το διαβατήριο της Siliadin και την ανάγκασε να εργαστεί ως μη αμειβόμενη οικιακή βοηθός. Εν συνεχεία, την μεταβίβασε σε άλλο ζευγάρι όπου έπρεπε να ασχοληθεί πάλι με οικιακές εργασίες και με την ανατροφή των παιδιών τους. Σημαντικό στοιχείο της υπόθεσης είναι ότι τα περιστατικά αυτά έλαβαν χώρα με την συναίνεση του πατέρα της εν λόγω κοπέλας. Επιπροσθέτως, το ωράριο εργασίας της άγγιζε τις 15 ώρες την ημέρας, χωρίς ημέρα άδειας καθώς επίσης της επιτρεπόταν να επικοινωνήσει με την οικογένειά της, να εκκλησιαστεί και να βγει από το σπίτι κατόπιν σχετικής άδειας. Η Siliadin, κατάφερε εντέλει να πάρει το διαβατήριο της και να απευθυνθεί στην Γαλλική αστυνομία²⁷³.

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου αποφάνθηκε ότι η Siliadin δεν υποδουλώθηκε από τους εργοδότες της, αν και ασκούσαν τον πλήρη έλεγχο, λόγο ότι η κοπέλα δεν αποτελούσε ιδιοκτησία τους. Παρόλα αυτά, ενέκρινε πως ο γαλλικός ποινικός νόμος ήταν ανεπαρκής για την προστασίας την κοπέλας από την κατάσταση που είχε βρεθεί άθελά της και δέχτηκε την παράβαση του άρθρου 4 της ΕΣΔΑ συμφωνώντας, παράλληλα, πως η κοπέλα κρατήθηκε σε είλωτα και

²⁷² Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, Υπόθεση 73316/01, 26 Ιουλίου 2005, Τελική απόφαση 26 Οκτωβρίου 2005

²⁷³ Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, Υπόθεση 73316/01, 26 Ιουλίου 2005, Τελική απόφαση 26 Οκτωβρίου 2005

εξαναγκαστική εργασία. Τέλος, το εφετείο των Παρισίων καταδίκασε το ζεύγος για απασχόληση εργαζομένου χωρίς αμοιβή και το Εργατοδικείο του Παρισιού επέβαλε την καταβολή χρηματικού ποσού για τους μη καταβληθέντες μισθούς της, καταγγελία σύμβασης εργασίας και δεδουλευμένη άδεια²⁷⁴.

- Υπόθεση 25965/04: Rantsev κατά Κύπρου και Ρωσίας

Η υπόθεση Rantseva αφορά τα αδικήματα της εμπορίας ανθρώπων αλλά και της παράνομης στρατολόγησης και μεταφοράς θύματος. Η κυρία Rantseva, Ρωσικής καταγωγής, έφτασε στη Λάρνακα της Κύπρου το 2001 με σκοπό να εργαστεί ως διερμηνέας. Μετά τον ερχομό της ο εργοδότης της αποφάσισε να αλλάξει το συμβόλαιό της και να την προωθήσει σε καμπαρέ του νησιού. Η κυρία Rantseva δεν δέχτηκε όμως της πρόταση του εργοδότη της και αποφάσισε να φύγει. Μετά από δέκα μέρες ο εργοδότης της την εντόπισε και την μετέφερε σε ένα αστυνομικό τμήμα θέλοντας να ζητήσει από τους αστυνομικούς να την απελάσουν, έτσι ώστε ο ίδιος να μπορέσει να βρει άλλο θύμα. Οι αρχές των ενημέρωσαν ότι από τη στιγμή που το θύμα είχε τα απαραίτητα έγγραφα δεν ήταν δυνατό να συμβεί αυτό και του ζήτησαν να την παρέλαβε. Μετά από μία ώρα η κυρία Rantseva βρέθηκε νεκρή κάτω από το σπίτι του εργοδότη της. Ο θάνατος της κοπέλας προήλθε από πτώση της από τον έβδομο όροφο της πολυκατοικίας όπου διέμενε ο δράστης. Όπως διαφαίνεται ο θάνατός της προήλθε από ομηρία του θύματος²⁷⁵.

Ο πατέρας της άτυχης κοπέλας αποφάσισε να κινηθεί δικαστικά και κατηγόρησε την Κυπριακή Δημοκρατία ότι δεν κατάφερε να προστατεύει τα δικαιώματα της κόρης του. Ειδικότερα, εξαπέλυσε κατηγορίες προς την Κυπριακή Δημοκρατία για ανεπαρκή έρευνα σχετικά με τις συνθήκες θανάτου της κόρης του, για ελλιπής προστασία της από τις αρμόδιες αστυνομικές αρχές και για ανεπαρκής τιμωρία των δραστών οι οποίοι εξέθεσαν προς σεξουαλική εκμετάλλευση το θύμα το οποίο οδήγησε στο θάνατός της²⁷⁶.

²⁷⁴ Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, Υπόθεση 73316/01, 26 Ιουλίου 2005, Τελική απόφαση 26 Οκτωβρίου 2005

²⁷⁵ Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, Υπόθεση 25965/04, 7 Ιανουαρίου 2010, Τελική Απόφαση 10 Μαΐου 2010

²⁷⁶ Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, Υπόθεση 25965/04, 7 Ιανουαρίου 2010, Τελική Απόφαση 10 Μαΐου 2010

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου απεφάνθη ότι η Κύπρος όντως απέτυχε να προστατεύσει την κυρία Rantseva από την παράνομη διακίνηση και κράτηση όπως επίσης και να διερευνήσει αποτελεσματικά το θάνατό της. Οι απόφαση του Δικαστηρίου στράφηκε τόσο κατά του Κυπριακού κράτους το οποίο αποτέλεσε το κράτος προορισμού όσο και κατά της Ρωσίας η οποία ήταν το κράτος καταγωγής. Συγκεκριμένα, όρισε ότι η Κύπρος παραβίασε τα άρθρα 2 και 4 της ΕΣΔΑ και πως η Ρωσία δεν διερεύνησε καταλλήλως τον τρόπο με τον οποίο το θύμα στρατολογήθηκε και μεταφέρθηκε από τα σύνορά της. Τέλος, όρισε ότι και η Ρωσία παραβίασε το άρθρο 4 της ΕΣΔΑ και επέβαλλε την χορήγηση χρηματικής αποζημίωσης από τα δύο κράτη στον πατέρα του θύματος²⁷⁷.

- Υπόθεση 71545/12: L.E. κατά Ελλάδας

Στην απόφαση L.E. ΚΑΤΑ ΕΛΛΑΔΑΣ (no. 71545/12), το ΕΔΔΑ καταδίκασε ομοφώνως τη χώρα μας, γιατί καθυστέρησε να δράσει για να προστατεύσει μια νεαρή Νιγηριανή. Η χώρα μας καταδικάστηκε με βάση το άρθρο 4 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ), το οποίο απαγορεύει τη δουλεία, την ειλωτεία και την καταναγκαστική εργασία και επιβάλλει στο κράτος θετικές υποχρεώσεις, μεταξύ των οποίων και η ποινική τιμωρία των εμπόρων. Η Καταδίκη της Ελλάδας έγκειται στο γεγονός παράλειψης των αστυνομικών και εισαγγελικών αρχών να λάβουν, εντός ευλόγου χρόνου, τα προσήκοντα μέτρα προστασίας της προσφεύγουσας και διερεύνησης της υπόθεσής της²⁷⁸.

Η προσφεύγουσα, Νιγηριανή υπήκοος, εισήλθε παρανόμως στη χώρα, συνοδευόμενη από τον συμπατριώτη της Α, ο οποίος, κατά τους ισχυρισμούς της, αφού της αφαίρεσε το διαβατήριο, την εξανάγκασε σε πορνεία. Αφού συνελήφθη επανειλημμένα για παραβίαση της νομοθεσίας περί αγοραίου έρωτα, η προσφεύγουσα κατήγγειλε στην αστυνομία ότι εξαναγκαζόταν στην πορνεία από τον

²⁷⁷ Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, Υπόθεση 25965/04, 7 Ιανουαρίου 2010, Τελική Απόφαση 10 Μαΐου 2010

²⁷⁸ Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, Υπόθεση 71545/12, Τελική Απόφαση 21 Ιανουαρίου 2016

Α. Από τα παραπάνω στοιχεία διαπιστώνεται παραβίαση υποχρεώσεων του κράτους δεδομένου ότι²⁷⁹:

- ο χαρακτηρισμός της προσφεύγουσας ως θύματος σωματεμπορίας από την εισαγγελική αρχή, έγινε καθ' υπέρβαση του ευλόγου χρόνου (περίπου εννέα μήνες μετά από την υποβολή της καταγγελίας της), ενόψει και του ότι δεν συμπεριελήφθη εγκαίρως στο φάκελο της υπόθεσης, λόγω αμέλειας των αστυνομικών, η μαρτυρία της διευθύντριας της οργάνωσης “Νέα Ζωή”, που επιβεβαίωνε τη σεξουαλική εκμετάλλευσή της, τούτο δε ενδέχεται να είχε αρνητικές συνέπειες στην προσωπική κατάσταση της προσφεύγουσας, καθόσον αυτή παρέμεινε κρατούμενη περίπου για τρεις μήνες, ενώ αν κατά το χρονικό αυτό διάστημα είχε αναγνωρισθεί ως θύμα, θα μπορούσε να είχε αφεθεί ελεύθερη, δυνάμει του άρθρου 12 του νόμου 3064/2002 και
- η διερεύνηση της υπόθεσης από τις ελληνικές αρχές δεν έγινε με την προσήκουσα επιμέλεια, λαμβανομένου υπόψη, ότι, αρχικά, η καταγγελία της προσφεύγουσας απορρίφθηκε από τον αρμόδιο εισαγγελέα, που δεν είχε στη δικογραφία την προαναφερόμενη μαρτυρία, λόγω παράλειψης των αστυνομικών, ότι η υπόθεση επανεξετάσθηκε κατόπιν σχετικού αιτήματος της προσφεύγουσας και όχι αυτεπαγγέλτως από την εισαγγελία, κατόπιν της προσθήκης της εν λόγω κατάθεσης στη δικογραφία, ότι η σχετική ποινική δίωξη ασκήθηκε περίπου πέντε μήνες μετά, χωρίς να προκύπτουν οι λόγοι της αδράνειας κατά το χρονικό αυτό διάστημα, ότι η αστυνομία προσπάθησε ανεπιτυχώς να εντοπίσει τον Α σε ορισμένη διεύθυνση, παραλείποντας να ψάξει σε δύο άλλες διευθύνσεις που είχε υποδείξει η προσφεύγουσα και να συλλέξει πληροφορίες από άλλες πηγές, ότι η ποινική προδικασία διήρκεσε πάνω από τέσσερα έτη, χωρίς να δικαιολογούνται οι καθυστερήσεις σε διάφορα στάδιά της και ότι δεν προκύπτει ότι οι ελληνικές αρχές ανέλαβαν πρωτοβουλίες για την ανεύρεση του Α, λ.χ. δεν ζήτησαν από τις αρχές της Νιγηρίας τη συνδρομή τους για τον εντοπισμό και τη σύλληψή του

Το Δικαστήριο στιγματίσε την καθυστέρηση από πλευράς αστυνομικών και εισαγγελικών αρχών να λάβουν τα προσήκοντα μέτρα προστασίας της προσφεύγουσας, κήρυξε την προσφυγή παραδεκτή, αποφάνθηκε ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 4, του άρθρου 6 παράγραφος 1 και του άρθρου 13 της

²⁷⁹ Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, Υπόθεση 71545/12, Τελική Απόφαση 21 Ιανουαρίου 2016

Σύμβασης. Τέλος, αποφάνθηκε ότι η Ελλάδα οφείλει να καταβάλλει, εντός τριών μηνών από την ημέρα που η απόφαση θα γίνει οριστική, βάσει του άρθρου 44 παράγραφος 2 της Σύμβασης, τα εξής ποσά²⁸⁰:

- 12 000 ευρώ στην προσφεύγουσα και επί πλέον όποιο ποσό ενδεχομένως οφείλεται ως φόρος, λόγω ηθικής βλάβης.
- 3 000 ευρώ στην προσφεύγουσα και επί πλέον όποιο ποσό ενδεχομένως οφείλεται ως φόρος, για τα έξοδα και την δικαστική δαπάνη, που πρέπει να καταβληθεί απευθείας στον τραπεζικό λογαριασμό του αντιπροσώπου της.
- από τη λήξη της προθεσμίας αυτής και μέχρι την καταβολή τους, τα ποσά αυτά θα προσανζηθούν με απλούς τόκους υπολογιζόμενους με επιτόκιο ίσο με το επιτόκιο δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, το οποίο θα ισχύει κατά την εν λόγω περίοδο, προσανζημένο κατά τρεις εκατοστιαίες μονάδες.

²⁸⁰ Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, Υπόθεση 71545/12, Τελική Απόφαση 21 Ιανουαρίου 2016

- Στατιστικά στοιχεία της Ελληνικής Αστυνομίας

Η γεωγραφική θέση στην οποία βρίσκεται η χώρα μας, την καθιστά τόσο χώρα προορισμού όσο και χώρα διέλευσης των θυμάτων. Η έντονη μεταναστευτική πίεση σε συνεργασία με τις δύσκολες οικονομικές συνθήκες οι οποίες και επικρατούν δημιουργούν τις κατάλληλες προϋποθέσεις για την ανάπτυξη του φαινομένου αυτού. Σύμφωνα με έκθεση της Ελληνικής Αστυνομίας, για το έτος 2014, οι υποθέσεις που απασχόλησαν τις ελληνικές διωκτικές αρχές, ανέρχονται στις 36. Οι περισσότερες από τις υποθέσεις αυτές δεν άπτονται της δράσης οργανωμένων εγκληματικών ομάδων αλλά μεμονωμένων περιπτώσεων. Συγκεκριμένα, μόλις 3 υποθέσεις είχαν να κάνουν με οργανωμένο έγκλημα.

Όσον αφορά το είδος της εκμετάλλευσης από τις 36 αυτές υποθέσεις οι 4 ήταν για εργασιακή εκμετάλλευση, οι 2 για εκμετάλλευση της επαιτείας και οι 30 για σεξουαλική εκμετάλλευση. Ειδικότερα, τα θύματα εμπορίας στο σύνολό τους ανέρχονται σε 64 από τα οποία τα 54 ήταν γυναίκες και τα 10 άνδρες. Η καταγωγή των γυναικών θυμάτων εμπορίας ποικίλει με κύρια εθνικότητα των θυμάτων τη ρουμανική και τη βουλγαρική. Από το σύνολο των θυμάτων, 48 άτομα ανήκουν στο είδος της εμπορίας ανθρώπων που έχει να κάνει με τη σεξουαλική εκμετάλλευση, 11 ανήκουν στην εκμετάλλευση της επαιτείας και 4 στην εργασιακή εκμετάλλευση. Τα ανήλικα θύματα εμπορίας ανέρχονται στα 14 εκ των οποίων τα 7, τα οποία είναι όλα γένους θηλυκού, αντιπροσωπεύουν την κατηγορία της σεξουαλικής εκμετάλλευσης, τα 6 βρίσκονται στην κατηγορία της εκμετάλλευσης της επαιτείας, εκ των οποίων το 1 άτομο είναι γένος αρσενικού και τα υπόλοιπα θηλυκού και, τέλος, παρουσιάζεται 1 θύμα στην εργασιακή εκμετάλλευση και αυτό γένους θηλυκού²⁸¹

²⁸¹http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&lang=%27..%27&perform=view&id=54290&Itemid=1246&lang=

Η έκθεση παρουσιάζει και τα στοιχεία των δραστών των εν λόγω εγκλημάτων οι οποίοι και ανέρχονται σε 125. Από το σύνολο των δραστών οι 50 είναι γένους θηλυκού και οι 75 αρσενικού. Η κύρια εθνικότητα η οποία εντοπίζεται στο προφίλ των δραστών είναι η ελληνική με 46 δράστες και δεύτερη ακολουθεί η βουλγαρική με 23 δράστες. Επί του συνόλου, πάλι, οι δράστες σεξουαλικής εκμετάλλευσης ανέρχονται στους 108, οι δράστες της εργασιακής εκμετάλλευσης ανέρχονται σε 10 και οι δράστες εκμετάλλευσης της επαιτείας σε 7²⁸². Από τα παραπάνω στοιχεία γίνεται φανερό ότι στην Ελλάδα κυριαρχεί η σεξουαλική εκμετάλλευση των αλλοδαπών γυναικών και παιδιών από δράστες αρσενικού φύλου και ελληνικής καταγωγής.

Σύμφωνα με τα στοιχεία που παρουσιάζονται στην έκθεση την Ελληνικής Αστυνομίας για το έτος 2015, η Ελλάδα συνεχίζει να αποτελεί χώρα προορισμού και διέλευσης για τα θύματα εμπορίας ανθρώπων με 32 υποθέσεις αυτή τη φορά οι οποίες και απασχόλησαν τις διωκτικές αρχές. Επικρατεί πάλι, ως κυρίαρχη μορφή εκμετάλλευσης, η σεξουαλική εκμετάλλευση με 26 υποθέσεις, ακολουθούμενη από την εργασιακή εκμετάλλευση με 3 υποθέσεις και την εκμετάλλευση της επαιτείας με άλλες 3. Από τις υποθέσεις αυτές, οι 12 ήταν υπό το πρίσμα εγκληματικών ομάδων

Σχετικά με το φύλο των θυμάτων, τα 33 από τα 50, στο σύνολό τους, θύματα ήταν γυναίκες και τα 17 άνδρες. Από τα θύματα αυτά τα 34 ήταν θύματα σεξουαλικής εκμετάλλευσης, τα 9 εργασιακής εκμετάλλευσης και τα 12 εκμετάλλευσης της επαιτείας. Τα ανήλικα θύματα ανέρχονται σε 7²⁸³. Η πλειοψηφία των θυμάτων προέρχεται και πάλι από τη Ρουμανία και τη Βουλγαρία με σύνολο θυμάτων 26 και 12, αντιστοίχως. Από τα στοιχεία του 2015, και συγκριτικά με την έκθεση της αστυνομίας για το 2014, δεν παρατηρείται σημαντική μείωση του φαινομένου, παρά μία στάσιμη κατάσταση, με κύρια κατηγορία θυμάτων τις αλλοδαπές γυναίκες οι οποίες χρησιμοποιούνται προς όφελος μέσω της σεξουαλικής εκμετάλλευσης τους.

²⁸² http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&lang=%27..%27&perform=view&id=54290&Itemid=1246&lang=

²⁸³ http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&lang=%27..%27&perform=view&id=54291&Itemid=1074&lang=

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- <http://www.a21.org/content/human-trafficking/gl0ryw>
- Global Report on Trafficking in Persons, UNODC, 2014
- United Nations, Convention Against Transnational Organized Crime and the Protocols thereto, United Nations, New York, 2004
- Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings, Council of Europe Treaty Series - No. 197, Warsaw, 16.V.2005
- Εμπορία και εκμετάλλευση Ανθρώπων, TRAFFICKING, Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης, Υπηρεσία Πρώτης Υποδοχής, Εθνικό Τυπογραφείο, Αθήνα 2005
- International Agreement for the Suppression of the "White Slave Traffic," 18 May 1904, 35 Stat. 1979, 1 L.N.T.S. 83, *entered into force* 18 July 1905
- International Convention for the Suppression of the "White Slave Traffic," May 4, 1910, 211 Consol. T.S. 45, 1912 GR. Brit. T.S. No. 20, *as amended by* Protocol Amending the International Agreement for the Suppression of the White Slave Traffic, and Amending the International Convention for the Suppression of the White Slave Traffic, May 4, 1949, 2 U.S.T. 1999, 30 U.N.T.S. 23, *entered into force* June 21, 1951.
- 1933, International Convention for the Suppression of the Traffic in Women of full age.
- International Convention for the Suppression of the Traffic in Women and Children, concluded at Geneva on 30 September 1921, as amended by the Protocol signed at Lake Success, New York, on 12 November 1947.
- Κώδικας Διεθνών Πράξεων Προστασίας Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, Π. Νάσκου-Περράκη, Εκδόσεις Πανεπιστημίου Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη 2012
- Συνθήκη ΕΕ και ΣΛΕΕ κατ' άρθρο και ερμηνεία, Βασίλειος Χριστιανός, Νομική Βιβλιοθήκη, 2012
- Convention for the Suppression of the Traffic in Persons and of the Exploitation of the Prostitution of Others. Approved by General Assembly resolution 317 (IV) of 2 December 1949 Entry into force: 25 July 1951, in accordance with article 24
- Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.Ψήφισμα σχετικά με τη σωματεμπορία, Επίσημη Εφημερίδα αριθ. C 032 της 05/02/1996 σ. 0088

- RECOMMENDATION No. R (91) 11 OF THE COMMITTEE OF MINISTERS TO MEMBER STATES CONCERNING SEXUAL EXPLOITATION, PORNOGRAPHY AND PROSTITUTION OF, AND TRAFFICKING IN, CHILDREN AND YOUNG ADULTS
- Recommendation 1325 (1997), Traffic in women and forced prostitution in Council of Europe member state
- Recommendation No. R (2000) 11 of the Committee of Ministers to member states on action against trafficking in human beings or the purpose of sexual exploitation
- Recommendation No R(2001) 16 of the Committee of Ministers to member states on the protection of children against sexual exploitation
- Recommendation 1545 (2002), Campaign against trafficking in women
- Recommendation 1611 (2003), Trafficking in organs in Europe.
- COMMITTEE OF THE PARTIES COUNCIL OF EUROPE CONVENTION ON ACTION AGAINST TRAFFICKING IN HUMAN BEINGS, 3rd meeting of the Committee of the Parties (Strasbourg, 21 September 2009) MEETING REPORT
- Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ C 202/389, ΧΑΡΤΗΣ ΤΩΝ ΘΕΜΕΛΙΩΔΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΕΕ (2016/C 202/02)
- Οδηγία 2011/36/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 2011 , για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων της, καθώς και για την αντικατάσταση της απόφασης-πλαίσιο 2002/629/ΔΕΥ του Συμβουλίου,
- ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΑΠΟΔΟΣΗ ΤΗΣ ΣΥΝΘΗΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΕ ΚΑΙ ΤΗΣ ΣΥΝΘΗΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΕΕ (2016/C 202/01)
- 96/748/ΔΕΥ: Κοινή δράση της 16ης Δεκεμβρίου 1996 που θεσπίζεται από το Συμβούλιο βάσει του άρθρου Κ.3 της συνθήκης για την ΕΕ σχετικά με την επέκταση της εντολής που δόθηκε στη Μονάδα Ναρκωτικών της Europol
- Σύμβαση για την ίδρυση Ευρωπαϊκής Αστυνομικής Υπηρεσίας (σύμβαση Europol) δυνάμει του άρθρου Κ.3 της συνθήκης για την ΕΕ, Επίσημη Εφημερίδα αριθ. C 316 της 27/11/1995 σ. 0002 - 0032
- Η ΕΕ ως φορέας αντεγκληματικής πολιτικής, Το πρόγραμμα της Χάγης και η Εφαρμογή του, Γιώργος Π. Νικολόπουλος, Νομική Βιβλιοθήκη, 2005
- Σχέδιο της ΕΕ για βέλτιστες πρακτικές, πρότυπα και διαδικασίες για την καταπολέμηση και την πρόληψη της εμπορίας ανθρώπων, ΕΕ C 311 της

9.12.2005, σ. 1 έως 12

- Ο χώρος της ασφάλειας στην ΕΕ, Δονάτος Παπαγιάννης, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2008
- Ψήφισμα για την εκμετάλλευση της πορνείας και το σωματεμπόριο, Επίσημη Εφημερίδα αριθ. C120 της 16/05/1989 σ.0352
- Ψήφισμα σχετικά με την σωματεμπορία των γυναικών, Επίσημη Εφημερίδα αριθ. C268 της 04/10/1993 σ.0141
- Ψήφισμα σχετικά με τους ανήλικους που είναι θύματα βίας, Επίσημη Εφημερίδα αριθ. C320 της 28/10/1996 σ.0190
- Ψήφισμα σχετικά με τα μέτρα προστασίας των ανηλίκων στην ΕΕ, Επίσημη Εφημερίδα αριθ. C020 της 20/01/1997 σ.0170
- Ψήφισμα σχετικά με την ανακοίνωση της Επιτροπής για το παράνομο και βλαβερό περιεχόμενο στο internet, Επίσημη Εφημερίδα αριθ. C150 της 19/05/1997 σ.0038
- Ψήφισμα σχετικά με την ανακοίνωση της Επιτροπής για την καταπολέμηση του παιδεραστικού σεξουαλικού τουρισμού και το μνημόνιο για τη συμβολή της Ε.Ε. στην αποτελεσματικότερη καταπολέμηση της παιδεραστίας και της σεξουαλικής εκμετάλλευσης των παιδιών, Επίσημη Εφημερίδα αριθ. C358 της 24/11/1997 σ.0037.
- Ψήφισμα σχετικά με την ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για την σωματεμπορία γυναικών προς σεξουαλική εκμετάλλευση, Επίσημη Εφημερίδα αριθ. C014 της 19/01/1998 σ.0039
- Ψήφισμα σχετικά με την βία κατά των γυναικών και το πρόγραμμα DAPHNE, Επίσημη Εφημερίδα αριθ. C175 της 21/06/1999 σ.0233
- Ψήφισμα σχετικά με τις πρωτοβουλίες για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και ιδίως των γυναικών, Επίσημη Εφημερίδα αριθ. C260 της 29/10/2003 σ.0004
- Ψήφισμα σχετικά με τις στρατηγικές για την πρόληψη της εμπορίας γυναικών και παιδιών, ευάλωτων στην σεξουαλική εκμετάλλευση, Επίσημη Εφημερίδα αριθ. C287 της 24/11/2006 σ.0075
- Ψήφισμα για την πρόληψη της εμπορίας ανθρώπων, Επίσημη Εφημερίδα αριθ. C341 της 16/12/2010 σ.0018
- Συνθήκη του Άμστερνταμ που τροποποιεί τη Συνθήκη για την ΕΕ, τις Συνθήκες περί ιδρύσεως των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και ορισμένες συναφείς πράξεις, ΕΕ

C 340 της 10.11.1997, σ. 1 έως 144

- <http://www.consilium.europa.eu/el/european-council/conclusions/1993-2003/>
- Το πρόγραμμα της Χάγης: δέκα προτεραιότητες για την προσεχή πενταετία. Μια εταιρική σχέση για την ευρωπαϊκή ανανέωση στον τομέα της ελευθερίας, της ασφάλειας και της δικαιοσύνης», Επίσημη Εφημερίδα C 236, 24.9.2005
- ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΗΣ ΣΤΟΚΧΟΛΜΗΣ — ΜΙΑ ΑΝΟΙΚΤΗ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΗΣ ΕΥΡΩΠΗ ΠΟΥ ΕΞΥΠΗΡΕΤΕΙ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΕΙ ΤΟΥΣ ΠΟΛΙΤΕΣ 2010/C 115/01
- Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για τη σωματεμπορία γυναικών με σκοπό την σεξουαλική εκμετάλλευση , 20/11/1996 COM(1996) 567 τελικό
- 2003/209/EK: Απόφαση της Επιτροπής, της 25ης Μαρτίου 2003, για τη σύσταση συμβουλευτικής ομάδας υπό την επωνυμία "Ομάδα εμπειρογνομόνων για την εμπορία ανθρώπων" ΕΕ L 79 της 26.3.2003, σ. 25 έως 27
- Opinion in connection with the conference - Tackling human trafficking, policy and best practices in Europe - and its related documents, 11 October 2005
- 2007/675/EK: Απόφαση της Επιτροπής, της 17ης Οκτωβρίου 2007 , για τη σύσταση ομάδας εμπειρογνομόνων σχετικά με την εμπορία ανθρώπων ΕΕ L 277 της 20.10.2007, σ. 29 έως 32
- Opinion No. 4/2009 of the Group of Experts on Trafficking in Human Beings set up by the European Commission On a possible revision of Council Directive 2004/81/EC of 29 April 2004 on the residence permit issued to third-country nationals who are victims of trafficking in human beings or who have been the subject of an action to facilitate illegal immigration, who cooperate with the competent authorities, 16 June 2009
- 2011/502/EE: Απόφαση της Επιτροπής, της 10ης Αυγούστου 2011 , για τη σύσταση ομάδας εμπειρογνομόνων σχετικά με την εμπορία ανθρώπων και για την κατάργηση της απόφασης 2007/675/EK ΕΕ L 207 της 12.8.2011, σ. 14 έως 21
- 2002/629/ΔΕΥ: Απόφαση πλαίσιο του Συμβουλίου, της 19ης Ιουλίου 2002, για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων ΕΕ L 203 της 1.8.2002, σ. 1 έως 4
- Πρόταση αποφαση-πλαισιο του Συμβουλιου για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, καθώς και για την προστασία των θυμάτων, με την οποία καταργείται η απόφαση - πλαίσιο 2002/629/ΔΕΥ

{SEC(2009) 358} {SEC(2009) 359}/* COM/2009/0136 τελικό - CNS 2009/0050

*

- Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική επιτροπή και την επιτροπή των Περιφερειών - Χάρτης πορείας για την ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών 2006-2010, {SEC(2006)275}, COM(2006) 92 τελικό
- Ανακοίνωση της Επιτροπής - Σχετικά με μια στρατηγική της ΕΕ για τα δικαιώματα του παιδιού {SEC(2006) 888} {SEC(2006) 889}, COM(2006) 367 τελικό.
- Απόφαση-πλαίσιο του Συμβουλίου, της 15ης Μαρτίου 2001, σχετικά με το καθεστώς των θυμάτων σε ποινικές διαδικασίες (2001/220/ΔΕΥ), ΕΕ L 82 της 22.3.2001, σ.1
- Οδηγία 2004/81/ΕΚ του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, σχετικά με τον τίτλο παραμονής που χορηγείται στους υπηκόους τρίτων χωρών θύματα εμπορίας ανθρώπων ή συνέργειας στη λαθρομετανάστευση, οι οποίοι συνεργάζονται με τις αρμόδιες αρχές, ΕΕ L 261 της 6.8.2004, σ. 85.
- Οδηγία 2004/80/ΕΚ του Συμβουλίου για την αποζημίωση των θυμάτων εγκληματικών πράξεων, ΕΕ L 261 της 6.8.2004, σ. 15.
- 2001/220/ΔΕΥ: Απόφαση-πλαίσιο του Συμβουλίου, της 15ης Μαρτίου 2001, σχετικά με το καθεστώς των θυμάτων σε ποινικές διαδικασίες ΕΕ L 82 της 22.3.2001, σ. 1 έως 4
- Απόφαση-πλαίσιο 2004/68/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 2003, για την καταπολέμηση της σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών και της παιδικής πορνογραφίας ΕΕ L 13 της 20.1.2004, σ. 44 έως 48
- Οδηγία 2011/92/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 2011 , σχετικά με την καταπολέμηση της σεξουαλικής κακοποίησης και της σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών και της παιδικής πορνογραφίας και την αντικατάσταση της απόφασης-πλαίσιο 2004/68/ΔΕΥ του Συμβουλίου ΕΕ L 335 της 17.12.2011, σ. 1 έως 14
- ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΣΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ Η στρατηγική της ΕΕ για την εξάλειψη της εμπορίας ανθρώπων 2012–2016 /* COM/2012/0286 final */

- ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ Έκθεση σχετικά με την πρόοδο που σημειώνεται στις ενέργειες για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων (2016) όπως απαιτείται βάσει του άρθρου 20 της οδηγίας 2011/36/ΕΕ για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων της, COM/2016/0267 final
- Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, Αρ. Φύλλου 91, 2 Μαΐου 2001, Νόμος Υπ' Αριθ. 2910
- Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, Αρ. Φύλλου 248, 15 Οκτωβρίου 2002 , Νόμος Υπ' Αριθ. 3064
- Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, Αρ. Φύλλου 204, 28 Αυγούστου 2003 , Προεδρικό Διάταγμα Υπ' Αριθ. 233
- Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, Αρ. Φύλλου 290, 24 Δεκεμβρίου 2007 , Νόμος Υπ' Αριθ. 3625
- Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, Αρ. Φύλλου 158, 20 Σεπτεμβρίου 2010 , Νόμος Υπ' Αριθ. 3875
- Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, Αρ. Φύλλου 215, 11 Οκτωβρίου 2013 , Νόμος Υπ' Αριθ. 4198
- Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, Αρ. Φύλλου 80, 1 Απριλίου 2014 , Νόμος Υπ' Αριθ. 4251
- Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, Αρ. Φύλλου 212, 23 Αυγούστου 2005, Νόμος Υπ' Αριθ. 3386
- Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, Αρ. Φύλλου 195, 19 Οκτωβρίου 2004 , Νόμος Υπ' Αριθ. 3274
- <http://docplayer.gr/4314759-Kateythyntiries-gia-tin-taytopoiisi-prototy-epipedoy-ton-thymaton-emporias-stin.html>
- <http://www.breakthechain.gr/>
- Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, Ετήσια Έκθεση 2014, Εθνικό Τυπογραφείο 2015
- Γενική Γραμματεία Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, Διακρίματα του Ανθρώπου, Εθνικό Σχέδιο Δράσης, Εθνικό Τυπογραφείο, Αθήνα, Μάρτιος 2014
- Stop Trafficking, Πρακτικός Νομικός Οδηγός για την αντιμετώπιση εμπορίας ανθρώπων, Συγγραφή Ελένη Μίχα, Επιμέλεια Μπέλλα Μαρία Μπαλτσάβια
- <http://kethi.gr/trafficking/>

- <http://kethi.gr/program/2008-12-17-22-08-43/>
- <http://kethi.gr/program/2008-12-17-22-09-35/>
- <http://kethi.gr/program/2008-12-17-22-07-48/>
- <http://www.isotita.gr/index.php/docs/c61/>
- http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&lang=%27..%27&perform=view&id=54290&Itemid=1246&lang=
- ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ σχετικά με την πρόοδο της Αλβανίας στην καταπολέμηση της διαφθοράς και του οργανωμένου εγκλήματος και τη μεταρρύθμιση του δικαστικού συστήματος /* COM/2014/0331 final */
- Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, Υπόθεση 73316/01, 26 Ιουλίου 2005, Τελική απόφαση 26 Οκτωβρίου 2005
- Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, Υπόθεση 25965/04, 7 Ιανουαρίου 2010, Τελική Απόφαση 10 Μαΐου 2010
- Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, Υπόθεση 71545/12, Τελική Απόφαση 21 Ιανουαρίου 2016
- Υπουργείο Υγείας Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγυης, ΕΚΚΑ, Απολογισμός Λειτουργίας 2014
- Φύλλο Εφημερίδας της Κυβέρνησης 3003 Τεύχος Β, 20 Σεπτεμβρίου 2016, ΚΥΑ 30840